

زر او يوه شپه

(له ۱۰۷مې شپې څخه تر ۱۶۹مې شپې پورې)

[پنځلس نکلونه]

(له انګلیسي، پارسي او عربي منابعو څخه)

مترجم:

محمد معصوم هوتک

Ketabton.com

د کتاب ټول حقوق په خپروونکي اړه لري

- * **زراو یوه شپه**
- * **مترجم: محمد معصوم هوتک**

- * **خپروونکی: علامه رشاد خپرنډویه ټولنه**
- * **کندهار - افغانستان**
- * **تلیفون: ۰۷۰۰۳۲۶۰۱۱**
- * **ایمیل: mrohyal@yahoo.com**

- * **کمپوز او ډیزاین: روھیال کمپیوټر اداره**
- * **لومړی چاپ: ۱۳۹۱ ش - ۲۰۱۳ ع**
- * **کچه: ۵۰/۱۳ × ۲۱ ساتي متره**
- * **چاپ شمېر: زر ټوکه**
- * **د مخونو شمېر: ۳۴۴**
- * **د خپرونو لړ: ۵۴**

د خپروونکي خبري

"زر او يوه شپه" د فوکلوري محتواو له اسیتته د شرقي دنيا يو شهکار اثر دی. د دې اثر ټول نکلونه او ورسره تړلي موضوعات که له يوې خوا د تاريخي سند په توگه کوم ارزښت نه لري، خو له بلې خوا د نکل د راوي له خولې د هغې زمانې د خلکو او پرگنو د ژوند و ژواک ډېر پيکه اړخونه په خورا روښانه ډول ځني معلومېدای سي. د نړۍ د هري ژبي فوکلوري مواد دغه ډول ضد و نقيض اړخونه لري.

د "زر او يوې شپې" اوسنۍ راپاته بڼه د عربو د ژوند او ټولنيز ماحول هينداره ده او تر ډېره ځايه د دې شهکار ټولي بڼگني او بدگني په عربو پوري تړلي دي. زر او يوه شپه د نړۍ خورا ډېرو ژبو ته ترجمه سوې او په بېلابېلو شکلونو د دنيا په هر گوټ کي چاپ سوې ده.

حاضره پښتو ترجمه ئې زما استاد او د پښتو ژبي محتاط محقق، ليکوال، شاعر او خوږ ژبي مترجم بناغلي محمد معصوم هوتک کړېده. استاد هوتک صاحب د زر او يوې شپې ترجمه له انگليسي، پارسي او عربي منابعو څخه کړېده، د دغو ژبو تر څنگ ئې خپل متن د روسي منابعو سره هم مقايسه کړې دی او اختلافي صورتونه ئې په حاشيو کي واضح کړي دي.

د هوتک صاحب ترجمه له يوسل او اوومي شپې څخه پيل سوې ده. تر دغه مخکي متن زموږ بل حقدار استاد ارواښاد نوميالي صاحب

ترجمه کړې دى، چي هغه به هم انشاء الله په راتلونکي نژدې وختو کي د چاپ په گڼه سنبال سي.

د هوتک صاحب د ترجمې پر فني او تخنيکي اړخونو باندي د يوې رسالې په شکل ليکنه کېدای سي، د دغه ډول غنيمت ژباړو ارزونه او شننه د يوه يادښت څه بل لا د يوې مقالې تر حوصلې وتلې خبره ده. د هوتک صاحب دغه خوږه پښتو ترجمه د پښتو ترجمې پر کوټه يوه پر ځای او غنيمت اضافه ده. د ترجمې د فن او پښتو علاقه مندانو ته بويه چي د هوتک صاحب زيار ته د قدر په سترگه وگوري.

د علامه رشاد خپرندويه ټولني له پاره د فخر ځای دى، چي په لومړي وار په پښتو ژبه کي د دغه ډول يوه شهکار اثر همدغسي خوږه او شهکار ترجمه چاپوي. مورخ خپل استاد بناغلي هوتک صاحب ته د دې اثر مبارکي وايو او د لوی خداى له درباره هغوى ته د اوږده او مثمر ژوند خواست کوو.

مننه او ادب

مطبع الله روھيال

د علامه رشاد خپرندويه ټولني مشر

۱۳۹۱/۱۰/۲۷ش

فهرست

۱. د پښتو زرا او یوې شپې له پاره زما خبري
۲. الف لیلة و لیلة د تاریخي او اجتماعي پلوه
۳. یو سل او اوومه شپه
۴. د تاج الملوک نکل
۵. یو سل او اتمه شپه
۶. یو سل او نهمه شپه
۷. یو سل او لسمه شپه
۸. یو سل او یوولسمه شپه
۹. یو سل او دوولسمه شپه
۱۰. د عزیز او عزیزې نکل
۱۱. یو سل او دیارلسمه شپه
۱۲. یو سل او خورلسمه شپه
۱۳. یو سل او پنځلسمه شپه
۱۴. یو سل او شپاړسمه شپه
۱۵. یو سل او اووه لسمه شپه
۱۶. یو سل او اتلسمه شپه
۱۷. یو سل او نونسمه شپه
۱۸. یو سل او شلمه شپه
۱۹. یو سل او یوویشتمه شپه
۲۰. یو سل او دوه ویشتمه شپه

- ٢١. یو سل او درویشتمه شپه
- ٢٢. یو سل او خلبرویشتمه شپه
- ٢٣. یو سل او پنځه و پشتمه شپه
- ٢٤. یو سل او شپږویشتمه شپه
- ٢٥. یو سل او اووه ویشتمه شپه
- ٢٦. یو سل او اته ویشتمه شپه
- ٢٧. یو سل او نهه ویشتمه شپه
- ٢٨. یو سل او دېرشمه شپه
- ٢٩. یو سل او یو دېرشمه شپه
- ٣٠. یو سل او دو دېرشمه شپه
- ٣١. یو سل او درو دېرشمه شپه
- ٣٢. یو سل او څلور دېرشمه شپه
- ٣٣. یو سل او پنځه دېرشمه شپه
- ٣٤. یو سل او شپږ دېرشمه شپه
- ٣٥. یو سل او اووه دېرشمه شپه
- ٣٦. د ضوء المکان د کیسې پاته برخه
- ٣٧. یو سل او اته دېرشمه شپه
- ٣٨. یو سل او نهه دېرشمه شپه
- ٣٩. یو سل او څلوېښتمه شپه
- ٤٠. یو سل او یو څلوېښتمه شپه
- ٤١. یو سل او دو څلوېښتمه شپه
- ٤٢. د چرسي مین نکل
- ٤٣. یو سل او درو څلوېښتمه شپه
- ٤٤. یو سل او څلور څلوېښتمه شپه
- ٤٥. د سارایي د خیانت نکل

۴۶. یو سل او پنځه خلو پښتمه شپه
۴۷. یو سل او شپږ خلو پښتمه شپه
۴۸. د حیوانانو نکلونه
۴۹. یو سل او اووه خلو پښتمه شپه
۵۰. یو سل او اته خلو پښتمه شپه
۵۱. د پرهیزگاره شپون نکل
۵۲. د هېلی او کیشپ نکل
۵۳. د گیدرې او شرموښ نکل
۵۴. یو سل او نهه خلو پښتمه شپه
۵۵. یو سل او پنځو سمه شپه
۵۶. د مورک او تورلمی (سمور) نکل
۵۷. د پیشو او کارگه نکل
۵۸. د گیدرې او کارگه نکل
۵۹. یو سل او پنځو سمه شپه
۶۰. یو سل او دوپنځو سمه شپه
۶۱. د جرگې او کوکو کوترې نکل
۶۲. د بیزو او غله نکل
۶۳. د جولا نکل
۶۴. د چوغکې او تاووز نکل
۶۵. یو سل او درو پنځو سمه شپه
۶۶. یو سل او خلوړ پنځو سمه شپه
۶۷. یو سل او پنځه پنځو سمه شپه
۶۸. یو سل او شپږ پنځو سمه شپه
۶۹. یو سل او اووه پنځو سمه شپه
۷۰. یو سل او اته پنځو سمه شپه

- ۷۱. یو سل او نهه پنخوسمه شپه
- ۷۲. یو سل او شپتته شپه
- ۷۳. یو سل او یو شپتته شپه
- ۷۴. یو سل او دو شپتته شپه
- ۷۵. یو سل او درو شپتته شپه
- ۷۶. یو سل او خلور شپتته شپه
- ۷۷. یو سل او پنخه شپتته شپه
- ۷۸. یو سل او شپرشپتته شپه
- ۷۹. یو سل او اووه شپتته شپه
- ۸۰. یو سل او اته شپتته شپه
- ۸۱. یو سل او نهه شپتته شپه

د پښتوزر او یوې شپې له پاره زما خبرې

د "زر او یوه شپه" په نامه مشهور نکلونه له عربي ژبې څخه پښتو ژبې ته واردواره په منثور شکل ارواښاد محمدانور نوميالي (۱۹۲۹ - ۲۰۰۶ع) له نن څه شپږ پنځوس کاله پخوا په کندهار کې راواړول^(۱) او یوه برخه یې د طلوع افغان ورځپاڼې له لارې په اقساطو خپره کړه. په دغه کار کې یې ارواښاد محمدیوسف ویران (۱۹۲۶ - ۲۰۰۳ع) هم همکار وو. خو دا لړۍ ډېره و نه پائېدله او د هغه وخت سرکاري مقاماتو یې د خورا بې منطقه استدلال له مخې د خپرېدو مخه ونیوله. ارواښاد نوميالی موصم سړی وو. خپله دغه هڅه یې دروځلو پښت کاله وروسته په مسکو کې د خپل مهاجرت په دوران کې بیا له سره پیل کړه او لومړی ټوک یې، چې له روسي او عربي متن څخه پښتو سوی دی، هورې د ۱۹۹۹ع کال په مې میاشت کې په ښکلي قطع او صحافت پر ښکلي کاغذ له چاپه راووت چې د ده پخپل لاس خطاطي سوی وو او د "لېمې" مجلې د دریمې گڼې پر ځای خپور سو. په دې ټوک کې شل شپې ځای سوي دي. متن یې ۳۲۱ مخه دی او په سر کې ۱۶ مخه سریزه راغلې ده. تر دغه چاپ وروسته یې دوهم ټوک د ۲۰۰۲ع کال په اگسټ کې له مسکو څخه خپور کړ. دا وخت ارواښاد نوميالی په ډنمارک کې اوسېدی. په دې ټوک کې هم شل شپې راغونډې سوي

^(۱) منظومه پښتو ترجمه یې د ملا نعمت الله له خوا سرته رسېدلې ده.

دي. متن ئي ۴۵۵ مخه دي او په سر کي ئي ۳۳ مخه سريزه لري.
د دې پښتو ترجمې هر کلي په پښتو کي نسبتاً مساعد هر کلي وو. د هغه چا چي د دې کلاسيک اثر په ارزښت سر خلاصېدي، هغوی د ارواښاد نوميالی دغه کار ډېر وستايه. ارواښاد نوميالی د ۲۰۰۶ع کال په اکتوبر کي مړ سو او د زړو ويوه شپه پښتو ژباړي خو نور ټوکه ئي چي ټول ۷۶ شپې کېدلې، ناچاپ پرېښوول. د ده تر وفات خو مياشتي وروسته ښاغلي ډاکټر شېرحسن "حسن" راته وليکل چي که زه (هوټک) د دې اثر پښتو ژباړي ته لېخي راوغړم. گران مطيع الله جان روھيال هم راڅخه وغوښتل چي دا ژباړه پسې تعقيب کړم. د دوی په نظر "دا کار که زه ونه کړم، نور کسان ئي نه سي بشپړولای". ما له دوی څخه د ښه نيت له بابته مننه وکړه خو کار دروند وو او په څه پلمه مي ځان يوې خوا او بلي خوا ته کړ. په دې ترڅ کي خبر سوم چي د پښتو ترجمې د ناچاپه برخي چاپ ته ډاکټر شېرحسن ملا تړلې ده. مالي بار ئي ده اخیستی دی او د چاپ چارو ته ئي د علامه رشادخپرنديوي ټولني اوږه ورکړې ده. ډېر زيات خوښ سوم چي دغه ناچاپه برخه هم دلوستونکو تر لاسو پوري که خدای کول ور رسېږي.

د ۲۰۱۲ع کال په پسرلي کي مي کندهار ته سفر وکړ. هورې د گران روھيال له خوا بيا کلکه غوښتنه راڅخه وسوه چي دې کار ته اوږه ورکړم. دا وار مي د نتي بيچ په ځان کي ونه موند. د نيازمنو ناز مي پر مځکه وانه چاوه او کاناډا ته چي راغلم، ملا مي ورته وتړله. واردواړه مي له يوې انگرېزي ترجمې او فارسي ژباړي څخه يو شو شپې ترجمه کړې او د دې له پاره چي د ځينو دوستانو نظر مي ځان ته معلوم کړی وي، يوه يوه کاپي مي د ايميل له لاري ښاغلي جهاني صاحب، ښاغلي

ډاکټر شېرحسن او بناغلي روھيال ته واستوله. خو ورځي وروسته د ټولو جوابونه راوړسېدل. جهاني صاحب راته ليکلي ول: "... رالېرلي نکلونه مي په ډېر غور ولوستل. بې له تشریفاتو درته وایم چي د ویلوځای پکښې نسته. ماشاء الله. خدای دي پر قلم برکت کښېږده. بنايي په ژوندکي دي داسي بل شهکار نه وي کړی او یا بنايي د بل داسي شهکار د ایجادولو زمینه پیدا نه کړای سې. خدای دي تا ته اجر و نه درکړي او خدای دي پښتنو ته دونه پوهه ورکړي چي ستا د دې شهکار قدر وکړي. شعرونه دي فوق العاده بنايسته ترجمه کړي دي. تر دې بنايسته ترجمه د هر چا تر وس وتلی کار دی. که زما گران استاد او ملگری نومیالی صاحب ژوندی وای هم به ئې تر دې ښه نه وای ترجمه کړي او که هغه ته دي خپله ترجمه ښودلې وای، بنايي د خپل باقي پاته کار مسؤلیت ئې تا ته سپارلی وای. زه یقین لرم چي دا کار په پښتو ژبه کي نه بل څوک کوي او نه ئې په وس پوره دی. تا ته دي خدای خیر درکړي. ستا پر قلم دي برکت وي او زه درته د روغ صورت او اوږده ژوند دوعا کوم. ستا ورور جهاني".

ډاکټر شېرحسن راته کښلي ول: "... ستاسي لیک او ورسره مل د ژباړي برخه راوړسېده، ومې لوسته او خوښه مې شوه. ... متن جانانه، په زړه پوري، اسان او روان دی، ... پوهاند زیار صاحب هم په والله ووايي چې: خورا خوند مو پر واخیستی! که په نثري متن کې کله ناکله او ځای مای د نورو پښتني سیمو د لهجو وراشي مراهي ورواچوئ فکر کوم لا به رنگین او خوندور شي.... په هر صورت دغه اوږد، دروند او ستونزمن کار ستاسي په شان غښتلي اوږې غواړي، بې له تاسې بیا خدای خبر که د چا پام او توان ورته وجوړيږي. تر پایه درته د زړه قوت

او پوره حوصله غواړم. ستاسي کشر شیر حسن".

روهیال صاحب راته لیکلي ول: "... ستاسي رااستول سوې شپه مي پنځه واري ولوستله. د ترجمې په اړه خپل برداشت داسي در سره شریکوم: د ترجمې خوند و رنگ د نومیالي صاحب ترجمې ته ډېر نژدې دی خو په ساده والي او سلاست کي تر هغې اوړي ... ستاسي د مصروفیت له ستونزي پرته، که پر پښتو او پښتنو باندي دغه مهرباني ستاسي په قلم وسي، تر ډېره وخته به هغه ارمانونه پوره وي چي په دغه اړخ کي پښتو ورسره لاس وگرېوان ده. روهیال".

د دغو مساعدو نظرونو تر رسېدلو وروسته مي عزم په جزم بدل سو او دا دی یو ټوک ئې چاپ ته تیار او د ترجمې کار تر پنځه سوو شپوهم اوښتی دی.

د دې اثر د ترجمې په وخت کي مي دا لاندي متون مخي ته ایښي

ول:

عربي متن:

دا متن د بیروت د المكتبة الشرقیه له خوا په ۱۹۹۴ ع کال په اوو ټوکو (دریو مجلدو) کي چاپ سوی دی. له دې چاپ څخه ارواښاد نومیالي خپله پښتو ترجمه تهیه کړې وه. ما ته ډاکټر شېر حسن له مسکو څخه زما د غوښتني له مخي د دغه اثر له روسي ترجمې سره یو ځای راولېږل او پخپله دغه فرهنگي پېرزوینه ئې زه تر درانه احسان لاندي کړم.

دوهم عربي متن:

دا متن هم د بیروت چاپ دی او د "الدارالمنوذجیه" له خوا په ۲۰۱۰ ع کال په څلورو ټوکو کي چاپ سوی دی. دا چاپ ما ته له دوبي.

خخه زما گران خوريي مسعود گلالي كاناڊا ته رالپولي دي. پر همت او
خواني دي برکت وي.

انگريزي متن:

دا متن زما د کتابتون نسخه ده چي د "The Arabian Nights"
په نامه په ۱۹۹۰ ع کال په نيويارک کي چاپ سوې ده. انگريزي
ژباړونکي ئي حسين حضاوي؟ (Husain haddawy) دي او دا ژباړه
ئې له هغه عربي نسخې خخه کړې ده چي په خورلسمه ميلادي پېړۍ
کي په سوريه کي استنساخ سوې ده. دا نسخه تر ټولو نورو نسخو قديمه
او زړه نسخه ده. د ژباړي ايډيټ ئي محسن مهدي کړې دي. حسين
حضاوي په بغداد کي زېږېدلی دي. په امريکايي پوهنتونو کي ئي
انگريزي او مقاييوي ادبيات (Comparative Literature) تدريس
کړي دي. اوس په تيلينډ کي اوسي. په دي چاپ کي ۲۷۱ شپي
راغلي دي چي نهه کيسې او شپږويشت نکلونه پکښې سته. له دي کيسو
خخه زياتره کيسې د ارواښاد نوميالي په ژباړه کي سته. يوشمېر پاته ئي
زما په ژباړه کي راغلي دي.

دوهم انگريزي متن:

دا متن چي ما ته د کار په جريان کي راوړسېد او وروسته مي خپل
ټول کړي کار له سره ورسره عيار کړ، (Arabian nights) نومېږي او
ژباړونکي ئي (Sir, Richard Francis Burton) دي. ريچارډ
فرانسيس برټن (۱۸۲۱-۱۸۹۰ع) د خپل وخت کمالداره انگريز وو.
ده له نامه سره ليکل سوي دي چي "سياح، جيوگرافر، ژباړونکي،
ليکوال، عسکر، ختيځپوه، نخشه اخيستونکي، اتنولوجيست، مخبر
(جاسوس)، شاعر او ډيپلوماټ سړی وو. ويل کېږي چي نهه ويشت

اروپايي، آسيائي او افریقایي ژبې ئې زده وي؟ د الف لیلة و لیلة ترجمه ئې په لسو ټوکو کې له خورا ډېرو مفصلو حاشیو سره سر ته رسولې ده. په دې لسو ټوکو کې ئې زر او یوه شپه خای کړې او نور شپږ ټوکه ئې د (Supplemental Nights) په نوم پر زیات کړي دي او په هغو کې ئې نوري مشهورې عربي، هندي او پارسي نکلونه په انگرېزي ژبه اړولي دي. د ریچار ډبرتن انگرېزي ترجمه کلاسیکه انگرېزي ده او فهم ئې، په تېره بیا د شعرونو برخه ئې، یو څه سخت کړی دی. د ده پر ترجمه باندي د اعتراضو خبره هم مالوستې ده. د کتاب پر لومړي مخ ده کسلي دي چې ترجمه ئې ساده او ټکي په ټکي "plain and literal" ده.

روسي متن:

دا متن د میخائیل الکساندروویچ سالیې (۱۸۹۹ - ۱۹۶۱ ع) له خوا له عربي متن څخه ترجمه سوی او د ۱۹۲۹ - ۱۹۳۹ ع کلونو تر منځ په مسکو کې چاپ سوی دی. دا هماغه چاپ دی چې ارواښاد نومیالي استفاده ځني کړې ده او ما ته ډاکټر شېرحسن له عربي متن سره یو ځای رالېږلی دی. بیا هم کورودانی ورته وایم.

فارسي متن:

دا متن په ۱۲۶۰ ه ق = ۱۸۴۴ ع کال د نائب السلطنة میرزا عباس د زوی بهمن میرزا په امر د هغه وخت د مشهور ادیب عبداللطیف طسوجی تبریزی له خوا له عربي څخه په څلورو کلونو کې ترجمه سوی

دی^(۱). د اشعارو انتخاب، انشاء او ترجمه ئې د افصح الشعراء سروش اصفهانی^(۲) له خوا سر ته رسېدلې ده. دغه حاضر زما مخ ته پروت متن ئې په تهران کي د "کتابخانه علی اکبر علمی و شرکاء" له خوا چاپ سوی دی او ما ته گران مطیع الله جان روھیال له کندهار څخه د گران نجیب الله زیارمل په لاس رالېږلی دی. د دواړو دي کور ودان وي.

په دې حاضره ترجمه کي زما د کار روش:

ما ته د کار په پیل کي د ریچارډ فرانسيس برټن ترجمه نه وه رارسېدلې او پښتو ترجمه مي د عربي، فارسي او روسي متونو په مرسته پر مخ وهله. خو د خپل کار له سموالي څخه ځکه ډاډمن نه وم چي عربي مي کمزوري او روسي خومي بالکل د ابجدخوان په سطحه کي وه. کله چي د برټن انگرېزي ترجمه راورسېده، نومي نه يوازي خپل تر سره سوی کار ورسره عيار کړ، بلکي د راتلونکي کار له پاره مي هم د اصلي نسخې په توگه ځان ته کښېښووله. ترجمه سوي برخي مي ټولي له عربي متن او نورو ترجمو سره مقابله کړي او اختلافي موارد مي د هغو په مرسته سم کړي دي. مشکل ځايونه که په انگرېزي متن کي په مخه راغلي دي او که په عربي متن کي، دواړه مي د فارسي ترجمې په مرسته ژباړلي دي. ما ته داسي ښکاري چي ارواښاد نوميالي صاحب دي هم ترجمه له روسي متن څخه کړې او بيا دي ئې له عربي متن سره مقابله کړې وي. په هر صورت، که مي له عربي څخه مستقيمه ترجمه

(۱) عبداللطيف طسوجي د پارس د ختيځ آذربايجان په طسوج (تسوج) ښار کي پيدا سوی وو دی د فتحعليشاه (۱۷۹۷ - ۱۸۳۴ع) او محمدشاه د عصر له فاضلانو څخه وو. د ناصرالدين شاه قاجار (۱۸۳۱ - ۱۸۹۶ع) معلم او د زوی ئې مسعود ميرزا خسر کېدی.

(۲) ميرزا محمدعلي (۱۸۱۳ - ۱۸۶۹ع) ملقب په شمس الشعراء د خپل وخت له لويو فاضلو شاعرانو څخه وو. د ناصرالدين شاه قاجار په دربار کي ئې ډېر قدر کېدی.

کولای، بیامی نو په کار کې د دې اوسني سرعت لسمه برخه هم نه پاته کېدله. زما ژباړه له یو سل او اووه لسمې شپې څخه پیل سوې ده. خو وروسته مي له ۱۰۷ مي شپې څخه راوړوسته شپې هم پر ورزیاتي کړې. له دې کار څخه مي مطلب دا وو، چې د "تاج الملوک نکل" له هماغه پیل څخه زما پر سلیقه او طرز باندي لوستونکو ته وړاندي کړم. د سر له خوا دغه اته شپې (۱۰۷ - ۱۱۵) د ارواښاد نومیالي په ترجمه کې هم سته. د شپو شمېره په دواړو عربي چاپونو، انگرېزي، روسي او فارسي ترجمو کې سره تېره و بېره سوې ده. ما د ریچارډ برټین د انگرېزي ترجمې تسلسل تعقیب کړی دی، چې له روسي ترجمې سره هم ترزیاتي اندازې خوله په خوله روان دی. د نومیالي صاحب په ژباړه کې له روسي ترجمې څخه انځورونه هم رااخیستل سوي دي. دا کار ما د ترجمې په پیل کې تعقیب کړ، خو وروسته مي نظر واوښت او له انځورونو څخه تېر سوم.

د اشعارو په برخه کې زیاتره پښتو شعرونه له عربي اصل سره د موضوع له مخې یو څه اشتراک لري. پښتو شعرونه ټول زما له قریحې راوتلي دي خو یو څه ئې د عربي متن کې مټ پښتو ژباړه ده. د زیاترو اشعارو محتوا مي حای حای له فارسي څخه انتخاب کړې او د پښتو نظم په قالب کې مي اچولې ده. ارواښاد نومیالي صاحب هم لکه چې همداسي روش تعقیب کړی دی. دوی لیکلي دي: "هغه نظمونه یا بیتونه چې د عربي نسخې له اصله سره سم په دې پښتو متن کې په مخه راځي ځیني ئې کېت مټ د عربي ترجمې دي خو ځیني ئې تش د موضوع په حساب جزئي اشتراک ورسره لري اما په طرز و ادا کې د

پوره آزادي ترجمې په خیال تیار سوي دي" (۱).

په اصل کې خود زړ او یوې شپې اشعار په ټولو ترجمو کې د عربي متن کېت مټ ترجمې نه دي. د فارسي ترجمې شعرونه د هغه وخت مقتدر شاعر سروش اصفهاني ويلي، انتخاب کړي او ترجمه کړي دي. زیاتره ئې د کلاسیکو فارسي شاعرانو نظموونه له موضوع سره سم انتخاب کړي او د عربي متن پر خای ئې ایښي دي. د فارسي اشعارو په انتخاب کې د سروش اصفهاني دا کار او سلیقه تر ده وروسته زیاته ستایل سوې ده. مرحوم دهخدا د دغې ترجمې د اشعارو په باب کښلي دي: "بهمن میرزا والی آذربایجان پسر چهارم عباس میرزا نایب السلطنة فتحعلی شاه از دو نفر از فضلاء عهد خود تقاضا کرد الف لیلة و لیلة عربی را از نثر و نظم به فارسی ترجمه کنند، یکی از آن ها ملا عبداللطیف تسوجی پدر مظفرالملک بود که متن نثر الف لیلة و لیلة عربی را به نثر فارسی عالی فصیح درآورد. و دوم همین سروش اصفهانی بود که ترجمه شعرهای عربی الف لیلة و لیلة به شعر فارسی به او محول گردید و او از عهده یی این کار در نهایت خوبی که بهتر از آن تصور نمیشود برآمد. به این معنی که به جای اشعار عربی کتاب مزبور الف لیلة و لیلة بعضی جاها بر حسب مناسب سیاق، اشعار مشهور اساتید شعرای فارسی را درج گردانید و بعضی جاهای دیگر اشعار عربی کتاب مزبور را خود او به شعر فصیح ملیح بلیغ فارسی ترجمه نمود و بدین طریق این ترجمه فارسی الف لیلة و لیلة که بدست است، یک مخزن الاشعار بسیار نفیسی از بهترین و فصیح ترین و شیرین ترین اشعار فارسی شده است و اشعار فارسی این الف لیلة و لیلة به مراتب عدیده از

(۱) وگ: زرا و یوه شپه - لومړې ټوک - xii مخ - د ۱۹۹۹م چاپ.

اصل اشعار عربي کتاب مزبور که اغلب اشعار سخييف عاميانه است عالی تر و فصیح تر و بليغ تر است" (لغتنامه دهخدا، مبحث سروش اصفهانی).

ژباړه:

"د فتح عيشاه د نائب السلطنة عباس ميرزا خلرم زوی بهمن ميرزا د خپل وخت له دوو تنو فاضلانو څخه وغوښتل چي د عربي الف ليلة و ليلة نظم او نثر په فارسي وژباړي. په دې د دوو کي يو د مظفر الملک پلار ملاعبدالطيف تسوجي وو چي د عربي الف ليلة و ليلة نثري متن ئې د فارسي ژبي په عالي او فصیح نثر واراوه. دوهم تن همدا سروش اصفهاني وو چي فارسي ژبي ته ئې د الف ليلة و ليلة عربي شعرونو ترجمه کول ده د پر غاړه واچوله او دی د دې کار تر عهدې په ډېره ښه توگه و ووت، په داسي ډول چي تصور ئې هم نور نه کېږي. په دې معنی چي ده د الف ليلة و ليلة کتاب د عربي شعرونو پر حای د متن له عبارت او سياق سره سم د فارسي د مشهورو استادانو شعرونه حای حای درج کړل او حای حای ئې بيا د دغه کتاب عربي اشعار په ډېر فصیح، بليغ او خوندور فارسي شعر واورول. په دې ډول نو د الف ليلة و ليلة دا حاضره فارسي ترجمه د فارسي د ډېرو ښو، فصیحو او خوږو شعرونو يو ښکلی مخزن الاشعار دی او فارسي شعرونه ئې د دغه کتاب تر عربي اشعارو، چي زياتره عاميانه او د ټيټي درجې شعرونه دي، ډېر لوړ، فصیح او بليغ دي".

د الف ليلة و ليلة د اشعارو په باب په انگرېزي ژبه د هغو يوه

مترجم حسين حضاوي کښلي دي:

ترجمه: "د زر او يوې شپې د کيسو يوه ځانگړې مشخصه دا ده

چي منثور داستان په منظومو ټوټو سره بسکلی کره سوی دی. د دغو منظومو ټوټو یوه برخه ئې د اصلي مرتب له خوا پکښې ځای سوې ده او بله برخه ئې د وروستيو کاپي لیکونکو (ناسخانو) له خوا پر زیاته سوې ده. دغه ټوټې له ځای او موضوع سره داسي متناسبي راوړل سوي دي چي ځای ځای ئې د اشخاصو او ځایونو توصیف ته رنگ و روغن ورکړی دی، کله کله ئې خوشحالي او غم په توضیح کړی دی، کله ئې د یوې بڼې توصیف و ستاینه پکښې کړې ده او کله ئې بیا اخلاقي پندونه پکښې بیان کړي دي. د دغو منظومو ټوټو په راوړلو کي مقصد یا دیوه کار و عمل برجسته کول، یا د ادبي معیار اوچتول، یا د عاطفي اغېزې زیاتول دي. که څه هم زیاتي منظومي ټوټې خپل دغه هدف ته په رسېدلو کي له دې اسسته پاته راغلي دي چي زیاتره ئې د منځني حد (mediocre) نظمو نه دي يعني نه بد دي او نه ښه. تر نیمي زیات ئې د هغو کلاسیکو شاعرانو له کلام څخه گلچین (anthologized) سوي دي چي تر څورلسمي مېلادي پېړۍ وروسته ئې ژوند کړی دی. دا نوره برخه ئې د نورو استخدام سوو لیکوالو او حتی ناسخانو په گډون د کمزورو ناظمانو له خوا ترتیب سوي دي...^(۱).

له دې بیانه څخه څوک ویلای سي چي د زر او یوې شپې منظومي ټوټې د داستانو اصلي برخه نه ده او د همدې جواز له اسسته فارسي مترجم هم د ټولو عربي اشعارو د کټ مټ ترجمې خواري پر ځان نه ده منلې او پر ځای ئې له کلاسیک فارسي ادب څخه د گلچین له لاري دغه برخه پوره کړې ده. ارواښاد نوميالي صاحب او ما (هوتک) هم دغې برخي ته له موضوع سره د ارتباط له مخي او له عربي

^(۱) وگ: د انگرېزي ترجمې د سريزي - xxxiii - مخ.

اشعارو سره د جزئي معنوي اشتراك له رويه له خپلي طبعي څخه
نظمونه سرسته کړي دي.

د دغو اشعارو په ترجمه کي يا بايد يو څوک د امانت په حکم
کمزوري ترکیبونه او حتی مبتذل شعرونه کټ مټ وژباړي، يا بايد د
ادبي معيار د اوچت ساتلو په نيامت دغو کمزورو ترکیبو ته يو څه
پاليش اورنگ وروغن ورکړي او د امانت په مقوله کي ځان ډېر ايسار نه
کړي. ما (هوټک) دا دوهمه لار ځکه غوره کړې ده چي د زر او يوې
شپي شعرونه خو له لويه سره هم، لکه وړاندي چي وويل سوه، د کيسو
اصلي برخه نه، بلکي لا وصيلي برخه ده. د نظمونو په ترجمه کي مي د
زړو تشبېهاتو او ترکیبونوراوړل له دې اسينه لازم وگڼل چي که مي
نوي ترکیبونه او عبارتونه راوړي واي، نو دا نوي جامې د زر او يوې
شپي د کيسو پراتلانو باندي سمې نه راتلې. د دغو نظمونو په ترتيبولو
کي مي ډېره خواري کسلي ده، خو نه پوهېرم چي د کره کتونکو
قناعت به مي تر لاسه کړي وي که نه؟

د نوميالي صاحب په ترجمه کي د هري شپي پيل او پای په
جلا جلا عبارتونو او بيتونو سره راوړل سوی دی. ما هم دغه روش تر
يوې برخي پوري وپاله، خو وروسته متوجه سوم چي عربي اصل او
انگريزي، روسي او فارسي ترجمې ټولي شپي په سره ورته جمله شرو
او په مشابه جمله پای ته رسولي دي. نو ما هم ټولي شپي په عين جمله
پيل او په عين بيت سره پای ته رسولي دي.

د کيسو او نكلو د بيان په ترڅ کي به لوستونکي ځای ځای له
داسي عبارتو او جملو سره مخامخ سي چي زموږ د پښتني ژوند له
دودونو او نورمونو سره به سمون و نه لري او د لوستونکو سترگي به د

چا خبره يو څه ور وټخنوي. ما هڅه کړې ده چې دغه برخي يو څه په پوښ کي پوښلي ترجمه سي. خو ځای ځای مي بيا دومره ډېر سانسور هم پر ترجمه باندي نه دی لورولی، چې د متن خوند و کیفیت دي پکښې ورک کاندېم. زما په اند د زر او يوې شپې نکلونه کلاسيک امانت دی او خوندي کول ئې تاريخي مسؤليت دی. همدې اند مي د احتساب واهمه له زړه ايستلې ده. زه هيله من يم چې پښتانه وروڼه ما په دغه راز مواردو کي ډېر و نه غندي. د دې نکلو تاريخي روايتونه له ځانه جوړ سوي داستانونه دي او د استناد کار بايد ځني وا نه خيستل سي. ښاغلي جهاني صاحب دغه مطلب پخپلو خبرو کي په تفصيل سره بيان کړی دی.

دا خبره مي بايد په سر کي لا هم کړې وای چې د دې پښتو ترجمې ټولي برخي مي خپل خواخوږي او زړه ته راتېر اشنا ښاغلي ډاکټر محمد صديق ظهير ته ورلېږلي او هغوی په ډېر دقت کتلي دي. زه ئې د احسانونو مرهون يم. ډاکټر ظهير يو له هغو دوستانو څخه دی، چې زه ئې هر وخت د دغه کار سر ته رسولو ته هڅولی يم. متن دوهم وار گران مطيع الله جان روحيال هم تر نظر ايستلی او چاپ ته تيار کړی دی. د ده کار هم د ډېري ستايني او تقدير وړ دی. دا د ده د زيار او ټينگار نتيجه ده چې دا اثر ستاسي ښاغلو لوستونکو تر لاسه دررسېږي.

محمد معصوم هوتک

آشاوا، اونټاريو، کاناډا

۱۵ داکتوبر ۲۰۱۲ع

الف ليله و ليله د تاريخي او اجتماعي پلوه

څه باندي لس کاله مخکي زما استاد او ملگري مرحوم محمدانور نوميالي ما ته له ډنمارک څخه په تليفون کي وويل چي د الف ليله و ليله د ترجمې کار ئې پيل کړی دی. ما ئې ډېر تود هرکلی وکړ او دا مي ورته وويل چي د پښتو ژبي دغه لوی او لازم خدمت له تا پرته بل څوک نه سي کولای. خو خپلو ملگرو ته مي وويل چي د نوميالي صاحب روغتيايي حالت او عمر ښايي د دې لوی کار د بشپړېدلو اجازه ور نه کړي. کشکي ئې دا کار يو څه مخکي پيل کړی وای. زما له مرحوم استاد سره رشتيا هم عمر وفا و نه کړه او کار نيگمړی پاته سو. څه موده مخکي زما همصنفي او د وړوکتوب د وختونو ملگري محمد معصوم هوتک په تليفون کي راته وويل چي د الف ليله و ليله ترجمه کولو ته ئې ملا تړلې ده، د خپلي ترجمې يوه برخه ئې راولېږله او ما ورته وويل چي تر دغه بهتر کار کول تقريباً غير ممکن دی. ده وروسته را څخه وغوښتل چي زه د مقدمې ليکلو کار پر غاړه واخلم. ده چي دونه لوی کار ته اوږه ورکړې وه نو ما ئې هم ناز پر مخکه نه سو اچولای. له بده مرغه چي ما الف ليله و ليله ډېر پخوا لوستې وه او په هغه وخت کي مي هم په جدي نظر نه وه لوستې. زه مجبور سوم چي د دې لوی کتاب پاڼي له سره واروم را واروم او ځيني نکلونه خو له سره په بشپړه توگه ولولم. د مقدمې په نوم مي يو څو پاڼي توري کړې.

خدای دي وکړي چي د فوکلوري نکلونو د خپرونکو له پاره گټوري وي. زه هيله لرم چي گران معصوم هوتک به دغه ارزښتناکه ترجمه ژر بشپړه کړي او د پښتو ادب او فوکلور شاگردانو او خپرونکو ته به ورسېږي.

دا نکلونه په لومړي سر کي يوازي افسانې معلومېږي خو که سړی ښه ورته خیر سي او په غور ئې ولولي نو گوري چي په دې نکلونو کي د اسلامي نړۍ او په تېره بيا د عربانو کلتوري او عنعنوي ارزښتونو ډېر څرگند انعکاس کړی دی او سړی بيخي د هينداري نوم ورکولای سي. البته د فوکلوري نکلونو او عصري، په تېره بيا رياليستيکو، داستانونو تر منځ له يوې خوا او د تاريخ او فوکلوري کيسو تر منځ له بلې خوا ډېر زيات توپير موجود دی. جدي لوستونکي بايد په دې پوه وي چي دوی، داستانونه نه بلکي فوکلوري کيسې لولي. په عصري داستانونو کي لوستونکی هر حای له ليکوال څخه پوښتنه کوي او ولي؟ او څرنگه؟ ورته وايي. خو په فوکلوري کيسو کي خبره داسي نه وي. په فوکلوري کيسو کي يو عادي بزگر د يوه لوی استاد او عالم په توگه دلايل وايي. يو لوی پاچا د يوه عادي بازاري سړي عقل نه لري، او چي هر څوک هر څه ورته ووايي هغه مني. د يوه پاچا زوی، چي د نکل اصلي قهرمان وي، هم دونه ښايسته وي چي ښايستې پېغلانې او ښځې، حتی شاپېريانې، په يوه حل ليدلو ورباندي مينې سي، هم دونه هوبسيار وي چي په لومړۍ خواني کي ئې د فقهي څخه نيولې تر منطق او نجوم پوري ټول علوم داسي خلاص کړي او زده کړي وي چي لوی پوهان او عالمان سيالي ورسره کولای نه سي او هم داسي پهلوان وي چي د زرو تنو په جنگ ورځي. دغه راز دېبان او له هغوی سره د انسانانو

مقابله او جنگونه، پېريانان، جادو او منتر او په بيزو او سپيو د انسانانو بدلول، شاپېرياني، کوه کاف او تر اوبو لاندي د دېبانو بناړونه هغه څه دي چي حتی زر کاله مخکي په داستان کي چا نه سواي يادولای، ځکه چي ځای پر ځای د لوستونکو له سوالونو سره مخامخ کېدی. خو څرنگه چي فولکوري نکلونه د عادي او بې معلوماتو خلکو له پاره ويل کېږي او ليکل کېږي، نو هر څومره چي مبالغه پکښې زياته وي په هغه اندازه د اورېدونکو او لوستونکو له پاره په زړه پوري وي. خو سترگه ور او لوستي خلک د فولکوري نکلونو مبالغو، بې منطقيو او د ناممکناتو برخي ته نه گوري بلکي په هغو کي د خلکو د عنعناتو، مذهبي عقايدو، عمومي پوهني، د پاچاهانو د خپل سري او استبداد او خرافاتو ته د خلکو او حتی پاچاهانو د عقيدې اندازه لگولای سي.

فولکوري نکلونه له تاريخ سره ځکه نه سي مقايسه کېدلای او نه تاريخي قضاوت ورباندي کېدلای سي چي فولکوري نکلونه د لوبو سيندونو په شکل منځته راځي. سرچينه ئې يوه وي خو تر هغه وخته پوري چي يو لوی سيند ورڅخه جوړېږي او بيا يوه لوی درياب يا لوی جهيل ته لوېږي، په سوونو او بنايي په زرونو وړې او لويي ويالې او واړه او لوی رودونه ورسره يو ځای سوي وي. فولکوري نکلونه هم تر هغه وخته پوري چي پر کاغذ باندي ليکل کېږي په سل هاوو او يا په زرونو ځله خوله پر خوله او سينه پر سينه نقل سوي وي او کله کله بنايي له اصلي سرچينې سره بېخي سر و نه خوري. د الف ليله و ليله نکلونه بنايي په لس هاوو ځله ليکل سوي او وروسته بيا له ټولو ليکل سويو متنونو څخه يو متن جوړ سوی وي. ځيني نکلونه بنايي سل کاله او ځيني بنايي په سل هاوو کلونه د لوستو او نالوستو خلکو په خولو کي

گرځېدلې او بيا تر قلم او کاغذ پوري رسېدلې وي. په دې جريان کې نو هر ډول تاريخي اشتباهات نه يوازې ممکن بلکې حتمي دي. تاريخي اشتباهاتو ته ځکه ځوته نه سي نيول کېدلای چې فوکلوري نکلونه د تاريخي پېښود تشریح کولو له پاره نه بلکې د اورېدونکو او لوستونکو د دلچسپۍ له پاره منځته راغلي وي. هر څومره چې به يو نکل په زړه پوري وو په هغه اندازه به ئې اوريدونکي زيات وه او په هغه اندازه به ئې د نکلچي او نکلچيانو خولۍ په غوړو کې وه. د مثال په ډول د الف ليله و ليله د نکلونو پيل د ساساني شاهنشاهانو څخه کېږي خو اورېدونکي يا لوستونکي دا پوښتنه نه سي کولای چې شهرزاده څرنگه يوه ساساني شهنشاه ته د هارون الرشيد پاچا د زمانې کيسې کوي؟ ځکه چې د ساسانيانو د وروستني پاچا د وژل کېدلو په زمانه کې خود هارون الرشيد ور نيکه زېږيدلی نه وو. يا مثلاً که د يوه نکل لومړۍ جملې ته چې وايي ديونان په نوم يو پاچا چې د روم په مټکه کې د فارس په ښار کې واکمن وو! د نکل پيل يوه لويه تاريخي اشتباه ده. نو سړی بايد دا نکل بېخي و نه لولي. خو که سړی نکل واورې او يا ئې ولولي نو گوري چې د نکل هدف د تاريخي حقايقو بيان نه بلکې پند او عبرت او د دې خبرې کول دي چې يو پاچا، چې د خلکو د وژلو او له مرگ څخه د ژغورلو واک لري، څرنگه بايد په خپلو قضاوتونو کې له احتياط او عقل څخه کار واخلي او تش د وزير يا کوم بل حسود او مغرض په قول بېگناه انسانان قتل نه کړي.

الف ليله و ليله، چې زياتره پښتانه ئې الپ ليلا بولي، د هغو سلگونو نکلونو يوه مجموعه ده چې څه ئې په هند، ايران، افريقا او نورو سيمو کې ايجاد سوي او څه ئې پخپله په بغداد او دمشق کې ورباندې

زیات سوي او یا په نورو سیمو کې پر ایجاد سویو نکلونو باندي له سره کار سوی او لیکل سوي دي. که څه هم چې ډېر څېړونکي او لیکوالان په دې عقیده دي چې دا نکلونه زیاتره له هند څخه د عربانو ښارونو ته تللي او د هغوی په دربارونو کې ئې وروستی شکل اخیستی دی، خو که سړی د نکلونو موضوعاتو او نومونو ته متوجه سي نو ګوري چې دې نکلونو، تر هغه چې د یوې سرچینې په باره کې ئې فکر وسي، د ډېرو زیاتو کلتوري سیمو سفرونه کړي او ښایي د سل هاوو او لا زرهاوو کلونو په جریان کې بشپړ سوي او بیا ئې نو دغه وروستی شکل غوره کړی وي. البته وروستی ترتیب سوی شکل ئې، چې تر موږ پوري رارسېدلی او په بېلو بېلو اروپایي او اسیایي ژبو ترجمه سوی دی، عربي او اسلامي دی. قهرمانان ئې زیاتره مسلمانان دي حتی ډېري زیاتي شاپیریاني، دېوان او پېریانان ئې مسلمانان دي، کلیمه وایي او زیاتره د نکلونو له قهرمانانو سره په داسې کارونو کې مرسته کوي چې د دوی له مرستې پرته ئې کېدل او عملي کېدل ممکن نه دي.

مشهور عرب مؤرخ مسعودي په خپل کتاب مروج الذهب و معادن الجوهر کې، چې څه باندي زر کاله مخکې ئې لیکلی دی، وایي چې: دا افسانې له هندي، فارسي او رومي سرچینو څخه ترجمه سوي دي. دی وایي دا کتاب د هزار افسانه یا هزار خرافه په شکل ترتیب سوی دی چې خلک ئې الف لیلة و لیلة یازر او یوه شپه بولي^(۱).

د مسعودي له لیکنې څخه څرګندېږي چې د الف لیلة و لیلة په نوم نکلونه څه باندي زر کلونه مخکې د عربو په ټولنه کې رواج وه او د کتاب په شکل را غونډ سوي وه. له دې څخه مخکې د هزار افسان په

^(۱) مروج الذهب: لومړی ټوک - ۶۱۰ مخ.

نوم د نکلونو مجموعه موجوده وه. په دې حساب بنایي د دې نکلونو عمر، د کیله و دمنه په خېر، د میلاد څخه مخکي کلونو ته ورسېږي. خو د الف لیلة و لیلة مشهور انگرېز مترجم ریچارډ برټن د دغې مجموعې په ملحقاتو کې د الطاف پر افسانه باندي د مقدمې په ترڅ کې لیکي چې الیکزانډر کوتیل Alexander J. Cotheal ما ته د دغې کیسې د قلمي نسخې یوه کاپي را واستوله او پر هغې باندي لیکل سوي وه چې دا یو کتاب دئ چې د پاچاهانو ډېري زیاتي افسانې او د الف لیلة و لیلة کیسې پکښې راغلي دي. ریچارډ برټن لیکي چې د کتاب په پای کې د نسخې د نقلولو نېټه راغلې ده چې په انگریزي حساب ۱۶۸۵ میلادي کال کېږي. په دې حساب مورگورو چې پر دې کیسو باندي، لږ تر لږه، یو نیم زر کلونه کار سوي دي. ځکه چې د الطاف په کیسه کې د کافي یادونه سوي ده او کافي پخپله تر پنځه سوه کاله زیات تاریخ نه لري. د الطاف د کیسې لیکوال یا نقلوونکی، د نورو زیاتو فوکلوري کیسو د لیکونکو یا نقلوونکو په خېر، دونه بېخبره دئ چې د هارون الرشید په زمانه کې د توپ یادونه کوي. په داسې حال کې چې توپ د هارون الرشید له زمانې څخه (۱۷۰ - ۱۹۳)، چې د دوهمې هجري پېړۍ وروستي کلونه کېږي، لږ تر لږه پنځه پېړۍ وروسته د جنګونو، فتوحاتو او جشنونو میدانوته ورولوېدی.

دا چې الف لیلة و لیلة به څو ځله لیکله سوي او څو ځله به ئې بنایي لیکل سوي متنونه ورک سوي وي، مور څه نه سو ویلای. که د هزار افسانه نوم قبول کړو نو د الف لیلة و لیلة د موجودو نکلونو مجموعه خو په هیڅ توګه زرو ته نه رسېږي او باید چې ډېر نکلونه پاته وي چې باید د نکلونو په دې لوی کتاب کې راغلي وای. او لا یوه

عقیده پر دې ده چې زر حتماً د زرو د عدد په معنی نه بلکي د بېخي ډېرو په معنی ده. داسي ويل کېږي چې شهرزادي زر کتابونه را جمع کړل، يعني بېخي زيات کتابونه ئې راټول کړل^(۱).

په پښتو کي، د زرو عدد لا څه چې، د سلو عدد ډېر لوی بلل کېدی: "پور چې تر سلو واوړي وچه ئې مه خوره" او يا دا چې: "سل په لالي پور دي دا يوه ئې پې د بنګړو". په کندهار کي، او بيايي په نورو پښتني سيمو کي به هم خبره دغه ډول وه، حتی د سلو حساب هم چا نه کاوه بلکي شل ډېر لوی عدد وو او خلکو به د اتيا پر ځای څلور تومنه يا څلور شلي او يا د يوسل څلوېښت پر ځای اووه تومنه ويل. په دې حساب بيايي هزارافسان هم تر زرو نکلونو ډېر کم وي او شهريار پاچا هم بيايي، خپلي خطا ته د متوجه کېدلو له پاره، دونه حوصله نه وي کړې چې زر او يوه شپه د خپلي مېرمني شهرزادي کيسو ته غوږ ونيسي.

د الف لیلة و لیلة نکلونه، د نورو ټولو فولکلوري کيسو په څېر، پر کاغذ باندي تر ليکل کېدلو مخکي په لس هاوو، او لا په سل هاوو، ځله خوله پر خوله سوي او تغيرات ئې ليدلي دي. په نکلونو کي د نومونو له مخي د بېلو بېلو کلتوري حوزو د نفوذ څرک لگولای سو. په نکلونو کي د هند، ايران، بين النهرين، مصر او تر يوه ځايه پوري د ترکانو څرک وینو. د سيندباد په څېر هندي نومونه، د علي بابا او خاتون په څېر ترکي نومونه، د شهرزاد، دنيازاد او شاه زمان په څېر ايراني نومونه پکښې وینو؛ البته زياتره نومونه عربي دي. خود نکلونو له چوکاټ او د اوډلو له طرز څخه ئې هندي سبک له ورايه ښکاري. لکه ته بايد دا کار و

^(۱) انسايکلو پيډيا آف اسلام - لومړی ټوک: ۳۶۲ مخ.

نه کړې کله نو د پلاني په څېر به له ستونزو سره مخامخ سي. مقابل لوري پوښتنه کوي چې د پلاني کيسه څرنگه وه؟ او دلته نکل پيل کېږي^(۱).

ځيني ايراني محققين هم په دې عقیده دي چې د عربي الف ليلة و ليلة لومړنی اساس هغه هزارافسانه ده چې هندي ريشه لري. د دغو پخوانيو داستانونو ځيني برخي بيايي ايراني زردشتيانو له هندي سرچينو څخه اخيستي وي او ځيني نخبي ئې تر اوسه پوري په الف ليلة و ليلة کي پاته دي. دوی وايي داسي هم ويل کېږي چې دا کتاب تر هخامنشيانو مخکي په هند کي تاليف سوی او بيا د سکندر له زمانې څخه وروسته ايران ته راغلی او په زړه پارسي ترجمه سوی وي او هزار افسانه نوم ورباندي ايسودل سوی وي^(۲).

په ايران کي د فوکلوري کيسو مشهور څېړونکی جلال ستاري وروسته ليکي: "ګواکي الف ليلة و ليلة، په دغه شکل چي همدا اوس زموږ په لاس کي دی، د يوه سړي او يا يوه ملت او قوم تاليف نه دی؛ دې کتاب د څو پېړيو په جريان کي د ټول عالم دوره کړې ده او په دې اوږده سفر کي ئې ډېر زيات عجائب ليدلي دي او له هغو څخه ئې يوه توبه برابره کړې ده. هر قوم او هري قبيلې د خپل ذوق سره سم يو څه ورباندي اضافه کړي او کله کله خو ئې يو بشپړ داستان پکښي ورزيات کړی دی، او په ډېره اوږده زمانه کي دغه کمال ته رسېدلی دی. شهرزادي د بېلو بېلو قومونو او ملتونو په ژبه خبري کوي. په دې توګه نو الف ليلة و ليلة، کتاب نه بلکي، يوه کتابخانه ده. يو ليکونکی نه

(۱) هغه کتاب: ۳۶۲ مخ.

(۲) افسون شهریار: ۵۳ مخ.

لري بلکي ډېرو زياتو نکليچيانو برخه پکښې اخیستې ده او په منځنيو پېړيو کي د ټول ختيځ د اولسي ادبياتو يوه خزانه پکښې جمع سوې ده او موږ د پېړيو افسانې پکښې وینو. مگر سره له هغه چي پر ايراني نکلونو باندي عربي نکلونه زيات سوي او يا ورسره نبلول سوي دي، ويلاى سو چي که د الف ليلة و ليلة اصلي سرچينه هند او ايران دى د دې کتاب اوسنى شکل د مسلمانانو او عربانو د کار نتيجه ده، ځکه چي ډېر زيات داستانونه ئې عربو جوړ کړي او دې نکلونو ته ئې اسلامي بڼه ورکړې ده^(۱).

ويل کېږي چي مسلمانانو د ايران د ښارونو او ولاياتو د پرله پسې فتوحاتو په لړ کي د ايران په زرهاوو قلمي کتابونه ځکه وسوځول چي فکر ئې کاوه زردشتي او خرافاتي عقايد پکښې راغلي دي. ښايي د هزار افسانه په نوم کتاب هم، چي ويل کېږي د الف ليلة و ليلة زياتره او يا ټولي کيسې ورڅخه اخیستل سوي دي، په دغه لړ کي سوځول سوي وي او موږ ئې هيڅ نسخه په لاس کي نه لرو. د الف ليلة و ليلة لومړنۍ کيسه، چي اصلي موضوع ئې د ښځو بې وفايي ده، د ايران له خاوري څخه پيل کېږي. د افسانې اصلي قهرمانان د ساساني کورنۍ دوه پاچاهان، شهريار او شاه زمان او د لوی پاچا يا شاهنشاه شهريار د وزير دوې لوڼي شهرزاد او دنيازاد دي. عرب کيسه ليکونکو د الف ليلة و ليلة د کيسو او افسانو دغه مقدمه او روح ښايي ځکه ايراني پاچاهانو او شهزاده گانو ته منسوب کړی وي چي د خپلو ښځو له پاره ئې دومره بې وفايي او ناپاکي شرم او عار بللی وي. په ورپسې کيسو کي چي هر ځای د مجوسي يا زردشتي نوم يادېږي نو چندانې په ښه سترگه نه ورته کتل

^(۱) هغه کتاب: ۶۰ مخ.

کېږي او حتی د زردشتي له نامه سره خو لعتي استعمالېږي.

اصلي کيسه له هغه ځايه پيل کېږي چې د ساسانيانو يو شاهنشاه، چې د چين او هند پر ټاپوګانو ئې حکومت کاوه، مړ کېږي او د هغه دوه زامن شهريار او شاه زمان پاته کېږي. شهريار د خپل پلار په پايتخت کي، چې نوم ئې معلوم نه دئ، پاچا کېږي او شاه زمان په سمرقند کي پاچا کېږي. شل کاله وروسته، شهريار غواړي چې خپل ورور شاه زمان وويني؛ هغه خپل پايتخت ته ور بولي. شاه زمان د خپل ورور د ليدلو له پاره د روانېدلو په شپه، ناڅاپه کور ته ستنېږي او هلته ګوري چې د ده ګمرانه مېرمن د يوه حبشي غلام سره، د ده پر پالنگ پرته ده. خپله مېرمن او غلام دواړه وژني او په شنه زړه د خپل ورور پاچهۍ ته روانېږي. د خپل ورور په پاچهۍ کي له څه مودې تېرولو وروسته يوه ورځ، چې ورور ئې بنکار ته تللی دئ، خپله ورينداره ويني چې په شاهي باغ کي د يوه حبشي غلام سره مينه کوي. له هغې سره شل تنې ملګري سهيليانې هم جامې باسي او دی ګوري چې هغه هم لس تنې د ملکې ملګري او نور لس تنه سپين مخي ځوانان دي او ټول په بېغمه زړونو په عيش لکيا کېږي. کله چې خپله کيسه او د ورينداري نکل خپل ورور ته کوي؛ او هغه ټوله کيسه پخپلو سترګو ويني نو دونه خواشيني کېږي چې خپل ورور شاه زمان ته وايي چې راځه د پاچهۍ څخه لاس واخلو او مخ پر غرونو او دښتونو ونيسو؛ ګوندي مور داسي يو بل څوک هم پيدا کړو چې له هغه سره په دغه اندازه بې وفايي سوې وي او کنه نو تر دې ژوند خو مرګ بهتر دئ. دوی دواړه روانېږي او تر څو ورځو مزلونو وروسته يوه ورځ د درياب پر غاړه ناست دي چې له ليري له اوبو څخه يو لوی ديب راوزي، چې يو لوی فولادي صندوق

ئې پر سر نيولی دى. دوى له بېري يوې گڼې ونې ته پورته کېږي. ديب له صندوق څخه يوه بڼايسته مېرمن راباسي او د هغې پر زنگانه سر اېږدي او سمدستي په درانه خوب بيدېږي. بڼايسته مېرمن، پاس په ونه کې، دوه پاچاهان ويني او له هغوى څخه د ميني غوښتنه کوي؛ د ديب د راوېنولو په تهديد ئې ميني کولو ته مجبوروي. وروسته له دواړو څخه د هغوى انگشترى اخلي او له خپل جيب څخه پنځه سوه اويا انگشترې ورته را باسي او ورته وايي چې له دغسې لنډ وخت څخه په گټې اخيستلو سره ئې له هر چا سره مينه کړې ده له هغه څخه ئې يوه انگشترى د نښانې په توگه اخيستې ده.

شاه زمان د دې پېښې تر ليدلو وروسته خپلې پاچهۍ ته روانېږي او ژمنه کوي چې بيا به هيڅکله واده و نه کړي او د ژوند تر پايه پوري به يوازې پاته سي. شهريار ژمنه کوي چې هره شپه به له يوې بڼايستې پېڼلي سره واده کوي او هغه به د واده په سهار وژني. ځکه چې، د ده په عقیده، د مخکې پر مخ يکې يوه پاکه بڼخه نسته او په بڼخې باور نه سي کېدلای. شهريار د خپلې مېرمنې، د حبشي غلام او د هغې د ټولو سهيليو له وژلو څخه وروسته هري شپې واده کولو ته ملا تړي؛ هره شپه يوه ناوې وژني او په دې توگه درې کاله تېرېږي. د شهريار د وزير لور شهرزاده د بېگناه نجونو د ژغورلو په منظور له پاچا سره واده کوي. خپلې خور د نيازادې ته وظيفه ورکوي چې هره شپه ياد شپې په پای کې له دې څخه د يوه نکل د اورولو غوښتنه وکړي. په دې ترتيب زړ او يوه شپه تېرېږي او پاچا ته خداى درې اولادونه ورکوي او د پاچهۍ نجونې له حتمي مرگه ژغورلي کېږي.

د نکل په اساس، شهريار د ساساني شاهنشاهانو په لړ کې يو مقتدر

پاچا دی او د وزیر لور شهرزاده، د زرو کتابونو له لوستلو څخه وروسته، له هغه سره واده کوي او د واده له لومړۍ شپې څخه خپل نکلونه پیلوي. شهرزاده په خپلو زیاترو نکلونو کې هارون الرشید ته د یوه پخواني عادل پاچا یا خلیفه په توګه اشاره کوي. په داسې حال کې چې هارون الرشید د ساسانیانو د وروستي پاچا دریم یزدگرد د وژل کېدلو څخه څه باندې یوه نیمه پېړۍ وروسته پاچا سوی دی. داسې نو د الف لیلة و لیلة تقریباً ټول نکلونه له تاریخي او جغرافیایي پلوه بې اعتباره دي او د دې ګڼو نکلونو د لیکل کېدلو او ترتیبېدلو په وخت کې، واقعیتونو ته د توجه پر ځای، ټاکلو اهدافو ته توجه سوې ده. فولکلوري نکلونه اکثر دغه ډول وي؛ خو لوستل ئې ځکه ګټه لري چې د هغوی څخه د یوه قوم یا کلتوري حوزې ذهنیتونه، د کلتوري ودې اندازه، کله کله د تاریخ ډېرې تاریکې پانې او پېښې، چې په لیکلو تاریخونو کې یا نه وي راغلي او یا له منځه تللي وي او دغه راز په یوه پراخه سیمه کې پر یوې او بلې کلتوري حوزې باندې د متقابلو اغېزو او اړیکو په باره کې ګټور معلومات راکوي.

د مسعودي په تاریخ کې د الف لیلة و لیلة د نامه له یادېدلو څخه موږ اټکل کولای سو چې د دې نکلونو لیکل کېدل او یا له فارسي څخه، د ډېرو زیاتو نکلونو ترجمه کېدل به د هارون الرشید او د هغه د زوی مامون الرشید په وختونو کې، چې د عباسي خلافت طلايي عصر دی، پیل سوي وي؛ مګر د الطاف په نوم نکل کې، چې د هارون الرشید زمانې ته منسوب کړه سوی دی، د توپ یادونه، چې د هارون له زمانې څخه تقریباً پنځه پېړۍ وروسته د جنګونو میدانونو ته را ووت، او دغه راز په همدغه نکل کې د کافي یادونه چې ایله د پنځلسمې

پېړۍ په نيمايي کي، يعني د هارون الرشيد له زماني څخه زيات و کم اووه سوه کاله وروسته استعمال سوه، دا بڼي چي پر دې نکلونو باندي تر زر کاله زيات کار سوي، او د نني ورځي شکل ئې اخيستی دی. دا نکلونه په عمومي صورت دوي برخي لري. يوه ئې داستاني برخه ده، چي نکلچيانو د خپلي غوښتني او طبيعت سره سم په نکلونو کي زياتي او کمي راوستلی دی. چي زړه ئې غوښتي دي، يا ئې خپلو قهرمانانو ته پر دې دنيا جنتونه جوړ کړي او يا ئې داسي بدمرغي ور په برخه کړي او د داسي ستونزو او مشکلاتو سره ئې مخامخ کړي دي چي سړي ئې پر دې دنيا دوړخ بللای سي. بله ئې ادبي او په تېره بيا منظومه برخه ده، چي په دغه لطافت او بنايست ئې سينه پر سينه انتقالېدل غير ممکن دي او بايد چي قلم پر قلم انتقال سوي او ليکل سوي وي او يا وروسته جلا کار ورباندي سوي وي.

الف ليله و ليله زياتره د کليله و دمنه په شکل ترتيب سوي ده؛ دا نکلونه، که څه هم، په لومړي سر کي د سات تېري او د ژمي د اوږدو شپو د تېرولو وسيله گڼله کېږي، خو چي سړي ورته ځير سي تقريباً ټول نکلونه د خاصو اهدافو له پاره ليکل سوي دي. د شهريار په څېر يوه ظالم شهنشاه سره، چي هره شپه له يوې بنايستي نجلۍ سره واده کوي او سبا ته ئې وژني، او په دې توگه د خپلي بنايستي مېرمني د خيانت کسات د بېگناه نجونو څخه اخلي، د شهرزادي د واده کولو فيصله پخپله بڼي چي ورپسې بايد داسي نکلونه راسي چي پاچاه ته بايد دونه په زړه پوري وي چي که د نکل نيمايي برخه نن شپه واورې باقي پاته برخه ئې بايد ورڅخه پاته نه سي. په نکلونو کي بايد دونه پندونه نغښتي وي چي شهريار ته دا ثابتته کړي چي ټولي بڼي په يوه رنگ نه

دي او په اصطلاح په ځنگله کي کږې او سمې لښتي سته. البته ټولي کيسې د بنځو پر وفا او پاکۍ باندي شاهدي نه ورکوي او شهرزاده په پنځمه شپه د سوداگر د هغي بنځي کيسه کوي چي د مېړه په غياب کي له بل سړي سره جوړه ده؛ او سوداگر د خپلي بنځي په شيطانت خپل هغه هونبيار طوطي وژني چي د هغه د بنځي د ناروا اړيکو کيسه ئې ورته کږې ده. شهرزاده د نکلونو په جريان کي د نورو داسي بنځو يادونه هم کوي چي کړه وړه ئې د پاکو بنځو سره مناسب نه دي. گواکي تر يوې اندازې ئې د انډول د ساتلو کوښښ کړی دی؛ او يوازي د بنځو د مدافع وکيلي حيثيت نه لري. حتی د نکلونو د پيل کېدلو په ديارلسمه شپه خويو شهزاده هغه پيربان ته چي دی ئې د خپلي معشوقې د خوب په خونه کي نيولی دی او د هغي بنځي د سر پرې کولو امر ورته کوي چي د شهزاده د سر پرې کولو په برخه کي ئې د پيربان امر نه دی منلی، وايي چي اې غښتلې او قهرمان پيربانه! که يوه بنځه چي نه عقل او نه وفالري زما د سر له وهلو څخه انکار کوي او دا کار ناروا او غير قانوني بولي؛ زه څرنګه، د يوه نارينه په حيث، د داسي بنځي، چي په ژوند کي مي ليدلې نه ده، سر پرې کړم؟

څرنګه چي په نکلونو کي پاچا پر غور وهل کېږي نوزياتره نکلونه د پاچاهانو د اجرااتو په باره کي دي. گواکي شهریار ته دا نښي چي د ظالمو او بې عقلو پاچاهانو عاقبت څومره خراب دی او بې عقلي او بېځايه ظلم څومره پښماني لري. په تقريباً ټولو او يازياترو نکلونو کي د خير او شر، حرص او قناعت، مردۍ او نامردۍ تر منځ جګړه روانه ده او په تقريباً ټولو نکلونو کي د ښو پله درنه او بری ئې په برخه وي.

د حکيم دوبان په نوم يوماهر طبيب د يونان په نوم يوه پاچا، چي

د فارس په ښار کي د روم پر مټکه!! حکومت کوي، د جزام د ناعلاجه ناروغۍ علاج کوي. پاچا روغ رمت کېږي او د حکیم دوبان ډېر زیات عزت کوي. د هغه قدر ورځ په ورځ دونه زیاتېږي چې حسود وزیر ئې تحمل نه سي کولای. وزیر پاچا ته وایي دا حکیم چې د دونه سختي ناروغی علاج ئې په وس پوره دی سبا کولای سي چې تا له منځه هم یوسي. دا په اصل کي ستا د دښمنانو جاسوس دی او هغوی ستا د تباهی له پاره رالېږلی دی. پاچا د خپل حسود وزیر په قول کوي او د بېگناه حکیم دوبان سر ورڅخه پرې کوي. خو پخپله هم سزا ویني. ځکه د هغه کتاب د پانود اړولو له پاره، چې حکیم دوبان په زهرو لړلی دی، څو ځله خپله ګوته په نارو لنډوي او ځای پر ځای مري. په دې توګه پاچا د خپل ظلم له امله خپله سزا ویني. البته نکل د ډېرو بېخبرو نکلچیانو په وسیله انتقال سوی دی. ځکه چې یونان پاچا، د روم په مټکه کي د فارس په ښار کي، په هیڅ توګه نه سره لګېږي. خو هغه درس پکښي راغلی دی چې د یوه مستبد پاچا له پاره عبرت سي، او بېگناه کسان قتل نه کړي.

د دوهم قلندر په نکل کي، چې د الف لیلة و لیلة په دیار لسمه شپه راځي، پاچا دونه بې عقل او ساده دی چې یوه بیزو شپږ ډوله عربي خط لیکي، د پاچا په مخ کي پر کاغذ باندي دونه ښایسته شعرونه لیکي چې د لویو ادیبانو او شاعرانو کار دی او بالاخره حتی پاچا په سطرنج کي ماتوي، خو پاچا لا بیا هم فکر کوي چې هغه یوه عجایبه بیزو ده چې په ډېرو پیسو ارزي. البته دا هغه په زور، کمال او ښایست مغرور شاهزاده دی چې تصادفاً د یوه پیریان یا دیو پر محبوبا باندي پېښ سوی او له هغې سره ئې څو شپې تېري کړي دي. پیریان خپله هغه

محبوبا چي د واده په شپه ئې تبتولي ده، وژني او له شهزاده خخه په خپل منتر او جادو بيزو جوړوي.

د الف ليله و ليله په نکلونو کي، پاچاهان معمولاً عياش او زياتره بې عقلم وي. د مملکت ټولي چاري د وزيرانو په لاس کي وي، چي معمولاً هونبیار او کله کله ډېر شيطان خلک وي او پاچا ته غولونکي او کله کله تباہ کوونکي مشورې ورکوي. د ابو تمام په نوم یوسوداگر دیوه ظالم پاچا په مملکت کي ژوند کوي، چي هغه پاچا د ده پیسو ته سترگي خړي کړي دي؛ نو دی د هغه له ويري د عليان شاه په نوم یوه پاچا هیواد ته کډه کوي او د هغه پاچا خدمت کوي. د پاچا وزیران د هغه سره حسد پیدا کوي او د منځه وړلو په فکر کي ئې کېږي. بالاخره د هغه دوه بنایسته غلامان په رشوت تېرباسي او د هغوی په وسیله ئې د پاچا تر غوږه ور رسوي چي ابو تمام د پاچا له نوي مېرمني سره جوړ دی. پاچا، له تحقیق او پوښتنو پرته، ابو تمام وژني او وروسته متوجه کېږي چي د هغه ویني ئې ناحقه توی کړي دي. وروسته خپل وزیران هم وژني خو پښماني گټه نه کوي.

پاچا په جنجالي موضوعاتو کي، په منطق او استدلال نه قانع کېږي بلکه د هغه د قناعت حاصلولو له پاره باید د پند او عبرت کیسې ورته واورولي سي. خو بدي په دې کي ده چي پاچاهان دومره بې عقلم وي چي د هري کیسې له اورېدلو سره ئې عقیده تغیر کوي، او سمدستي د خپلي پخوانۍ فیصلې په خلاف بل تصمیم نیسي. الف ليله و ليله اصلاً د دغه هدف له پاره ترتیب سوې ده چي پاچاهانو او د قدرت خاوندانو ته وښيي چي ظلم، بې عدالتي او پر غلطو مشورو غوږ نیول ډېر خراب عواقب لري او واکمنان خدای تعالی د خپلو خلکو د

حقوقو څخه د دفاع له پاره ګومارلي دي. دغه علت دی چې په الف لیلۍ و لیلۍ کې چندانې د خوارانو د ژوند له طرز سره نه مخامخ کېږو او د نکلونو ټوله توجه د پاچاهانو، وزیرانو او واکمنانو خوا ته ده. ځکه چې د نکلچیانو په فکر، عادي خلک او خواران د ظلم په کولو او د ظلم په مخ نیولو کې چندانې اثر نه لري. څه چې لیکل کېږي او یا ویل کېږي نو مخاطب ئې باید هغه کسان وي چې سمې لارې ته په راتللو ئې ټولنه پر سمه لاره روانېږي.

که څه هم چې د الف لیلۍ و لیلۍ تقریباً ټول پاچاهان او وزیران مسلمانان دي؛ خو د هغوی په مجلسونو کې شراب چښل کېږي او حتی د نکلونو د پیل په لسمه شپه، چې خلیفه هارون الرشید د خپل وزیر جعفر او خپل وفادار غلام او سر جلات مسرور سره د بغداد د ښار د خلکو د حالاتو معلومولو له پاره د شپې بهر ته وتلی دی او د دريو بڼایستو مېرمنو پر قصر باندي ور برابرېږي؛ هلته جعفر او مسرور او په مجلس کې ناست ټول نر او ښځې شراب چښي او یوازې خلیفه د حج د نیت کولو په پلمه د شرابو څخه پر هېز کوي. که څه هم په نورو ځایونو کې خلیفه هم له جعفر سره یو ځای شراب چښي. څرنگه چې الف لیلۍ و لیلۍ د پاچاهانو او اشرافو له پاره ترتیب سوي نکلونه دي او پخوانیو سلطانانو او پاچاهانو زیاترو ډېر زیات شراب چښل، نو ځکه په نکلونو کې هم ډېر زیات راغلي دي.

نظام الملک طوسي په سیاست نامه کې لیکي: "... او دا چې هر څوک خپله صراحي ورسره راوړي او خپل ساقي ورسره راوړي دا روا کار نه دی، دا هیش وخت عادت نه وو او سخت ناوړه کار دی. ځکه چې هر وخت د خوړلو شیان، شپږیني او شراب د پاچاهانو له کورونو څخه

وړل کېدل نه دا چې د پاچاهانو کورونو ته وړل کېدل. ځکه چې سلطان د خپل قلمرو مشر دی او اولس د هغه اولاد دی، نو دا لازمه نه ده چې د پاچا کور ته د خپل عيال له کوره خواړه او شراب یووړل سي" (۱).

نظام الملك طوسي د سلطان محمود په دربار کې د شرابو د چنبلی کېدلو په اړه یوه په زړه پوري کیسه لري او لیکي چې: "ویل کېږي چې سلطان محمود یوه شپه د خپلو نژدې کسانو سره شراب چنبلي وه او سهار وختي ئې هم د شرابو شوق کړی وو. علي نوشتگین او محمد عربي، چې د سلطان سپه سالاران ول، په هغه مجلس کې حاضر ول او کړۍ شپه وینس وه او له سلطان محمود سره ئې شراب چنبلي وه. د غرمې پر مهال د علي نوشتگین سر دروند سو او د شرابو افراط اثر ورباندي وکړ. له سلطان څخه ئې کور ته د تللو اجازه وغوښتله. سلطان ورته وویل چې دا ښه کار نه دی چې په دا سپینه ورځ په دغه حال او مستي کې دباندې وزې. تر مازدیګر پوري دلته پاته سه او چې نشه دي ولاړه ته هم ولاړه سه. که په دغه حال کې دي محتسب په بازار کې وویني او په درو دي ووهي. ته به هم بې آبه سې، زه به هم غمجن سم او هیڅ به ویلای نه سم.

علي نوشتگین د پنځوسو زرو سپرو سپه سالار وو؛ د خپل وخت تر ټولو زړه وړ افسر وو. د هغه په زړه کې دا نه ورتېرېدل چې یوه ورځ به ئې محتسب راګرځوي. پر خپله خبره ټینگ سو او د کور پر لور روان سو. سلطان محمود وویل چې نه پاتېږي نو پرې ئې ږدی چې ولاړ سي. علي نوشتگین د خپلو غلامانو او چاکرانو سره د خپل کور پر لور

(۱) سیاست نامه: ۱۴۶ مخ.

روان سو.

يو ناخاپه محتسب له خپلو سلو سپرو سره په بازار کي ورباندي
پېښ سو. کله چي ئې علي نوشتگين په داسي مستي او نشه حالت کي
وليدى نو امر ئې وکړ چي له آسه ئې راکښته کړي. يو تن ئې پر سر
کښينستى او بل ئې پر پښو، او په خپل لاس ئې څلوښت درې
وواهه...

سبا چي د سلطان حضور ته ورغى. سلطان د محتسب په باره کي
پوښتنه ورڅخه وکړه. ده خپله ملا وربکاره کړه چي تعمې تعمې وه.
سلطان وخنډل او ورته وې ويل چي توبه وکاره چي بيا هيڅکله له کور
څخه مست بهر ته ونه وزې" (۱).

عصر المعالي په خپل کتاب قابوس نامه کي، چي د غزنوي
سلطانانو په عصر کي ئې ليکلى دى وايي: "... مگر د شرابو چنل په
مازديگر کي پيل کړه. تر څو چي پر تا باندي مستي غلبه کوي، شپه به
رارسېدلې وي او خلک به ستا مستي نه ويني... او په دښت او په باغ
کي چنداني شراب مه چښه او که ئې چښې نو ځان مه نشه کوه. کله چي
کور ته راغلې نو بيا په کور کي مستي کوه. ځکه هغه کارونه چي تر چت
لاندي کېږي تر آسمان لاندي نه سي کېدلای" (۲).

که څه هم چي، د الف ليلة و ليلة تقريباً ټول نکلونه د ناممکناتو
يوه مجموعه ده. د نکلونو قهرمانان، چي زياتره شهزاده ګان او د
وزيرانو زامن وي، د داسي خنډونو او ستونزو سره مخامخ کېږي چي
پر هغوى باندي غلبه کول په هر صورت ناممکن کار دى. انسانان د

(۱) پورته ماخذ: ۵۲-۵۳ مخونه.

(۲) قابوسنامه: ۶۸-۶۹ مخونه.

دېوانو په جنگونو ورځي، کلونه کلونه په غرونو او دښتونو کي پياده مزلونه کوي، د دريو سوو مياشتو يا پنځه ويشتو کالو منزل په لس ورځي وهي، اوومي مځکي ته کښته کېږي او بيرته را پورته کېږي، او کله کله سړي د دې دونه غير ممکناتو د نکلونو له لوستلو څخه سترې سي خو په دې نکلونو کي ډېر داسي شيان سته چي اوس هم د پند او عبرت له پاره کار ورڅخه اخيستل کېدلای سي او د عادي نکلونو په ترڅ کي د پخوانيو وختونو ځيني اسرار ورڅخه معلومولای سو. ځينو پېښو ته سړي په لومړي نظر کي د نکل په سترگه گوري خو کله چي تاريخي متونو ته مراجعه کوي نو گوري چي په نکلونو کي واقعيتونو کت مټ انعکاس کړی دی.

يوه خبره چي موږ د الف ليلة وليلة په نکلونو کي ورسره مخامخ کېږو هغه جنسي انحراف دی چي د پاچاهانو څخه نيولې تر شتمنو خلکو پوري تقريباً هر څوک په اخته دی. د عيلان شاه او ابو تمام په نکل کي موږ گورو چي پاچا هره شپه د بڼايستو هلکانو پر زنگانه يا په غير کي بيدېږي، او دا په داسي حال کي ده چي پاچا عيلان شاه تازه د ترکستان د پاچا د هغي بڼايستي لور سره واده کړی دی چي په سوونو شهزاده گانو او بڼايستو ځوانانو د هغي د تر لاسه کولو په لاره کي سرونه بابللي دي. د ابراهيم او جميلې په نکل کي، چي د شهرزادي د نکلونو په نهه سوه درو پنځوسمه شپه کي راځي، کله چي ابراهيم د جميلې د پيدا کولو او ليدلو له پاره بغداد ته نژدې يوه ښار ته رسېږي هلته گوري چي يو محترم او ښکلی سړی ناست دی. ډير قيمتي کالي ئې په ځان کي دي او پنځه داسي غلامان ورته ولاړ دي چي هر يو ئې لکه سپوږمۍ داسي ځلېدی. په همدغه نکل کي بل ځای گورو چي

ابراهيم د بصرې په ښار کي يو خياط ويني چي لس تنه داسي غلامان لري چي هر يو ئې د سپورمۍ په څېر ښکلی دی. ابراهيم خپل يو جيب، چي قصداً ئې څيرلی دی، په خياط گنډي او هغه ته پنځه ديناره مزدوري ورکوي، چي خياط ئې په يوه هفته کي نه سي گټلای. يوه ورځ وروسته بيا د هغه خياط دوکان ته ورځي او د جيب د گنډلو په بدل کي لس ديناره ورکوي. خياط ورته وايي چي ځوانه ته بايد ما ته خپل مطلب ووايي. که په دې هلکانو کي پر يوه مين سوی يې نو دا ټول ستا غلامان دي. ځکه ته تر دوی ټولو ښايسته يې او دوی ټول ستا د پښو خاورو ته نه رسېږي. د الف ليلة و ليلة په مقدماتي نکل کي گورو چي د شاه زمان پاچا له لسو کنيزو يا همبسترو ښځو سره لس تنه سپين پوستي ځوانان ملگري دي، چي ټولو د ښځو جامې اغوستي دي. طبيعي خبره ده چي دا ځوانان بايد ټول ښايسته هلکان وي، چي شاه زمان د خپلو جنسي غرايضو له پاره استخدام کړي وي. ځکه چي په زيره خلک د ښځو په جامو کي نه سي گرځېدلای.

د عباسيانو په زمانه کي د هارون الرشيد د زوی امين الرشيد د زمانې څخه نيولې بيا تر لويو سلطانانو پوري ډېر زيات پاچاهان په دغه جنسي انحراف اخته وه او څرنگه چي "الناس على دين ملوکهم" نو لويو سپه سالارانو او اشرافو هم د خپلو پاچاهانو لاره تعقيبوله. د پاچاهانو منظمو پوځونو په لويو ښارونو او کليو کي ځوانان نيول او د غلامانو په بازارونو کي ئې خرڅول. ښايسته هلکان ئې خصي کول او د پاچاهانو په دربارونو او لويانو په کورونو کي په حمامونو او د شرابو او ساز په مجلسونو کي استخدامېدل او په لساوو ښايسته غلامان به د پاچاهانو او خليفه گانو د خوب په اتاق کي ځيني بیده او ځيني ولاړ

عنصر المعالي په قابوس نامه کي د غلام د اخیستلو په برخه کي د هر ډول غلام خصوصیات تشریح کوي او د هغو غلامانو په باره کي چي د خلوت او معاشرت په نیت رانیول کېږي ډېري زیاتي توصیې کوي او وایي چي غلام باید نه جگ وي نه ګردی وي، نه ډېر چاغ وي نه ډېر ډنګر وي، پوست او تن ئې نرم وي، شونډي یې سرې وي او...^(۱) او وروسته لیکي چي هر کله د غلام د اخیستلو په نیت بازار ته ځي نو باید چي لومړی خپل شهوت تسکین کړي او بیا غلام رانیسي ځکه چي شهوت به بدرنگه غلام ستا تر سترګو بیاسته کړي^(۲). حتی دا لاهم وایي چي د بنځینه او نارینه غلامانو څخه یوازي یوه جنس ته میلان مه بنکاره کوه، څو له دواړو څخه خوند واخلي او یو جنس درته د بښمن نه سي^(۳). وروسته وایي چي د دوبي په موسم کي باید له نارینه غلام او په ژمي کي د بنځینه کنیزو څخه کار واخیستل سي^(۴).

د سلطان محمود په دربار کي به څلور زره تر کي بیاسته لغړني غلامان ولاړ وه. دا غلامان به د عام دربار په ورځ دوه زره راسته خوا ته ولاړ وه. څلور پره خولی ئې پر سر وې او د سرو زرو ګروزونه به ورسره وه او دوه زره به پر چپه طرف ولاړ وه؛ دوه پره خولی به ئې پر سر وې او د سپینو زرو ګروزونه به ورسره وه^(۵).

د هارون الرشید زوی خلیفه امین الرشید د غلمان سستم رواج کړ

(۱) قابوس نامه: ۱۱۲ مخ.

(۲) هغه کتاب: ۱۱۸.

(۳) هغه کتاب: ۸۶ مخ.

(۴) پورته اثر: ۸۷ مخ.

(۵) Muslim Slave System, p 106

او د بښایستو غلامانو څخه ئې ناروا جنسي استفاده کوله. د هغه یوه قاضي څلور سوه بښایسته غلامان درلودل. شاعرانو به د خپلو پیسو او انعامونو تر لاسه کولو له پاره دغو پي مخو غلامانو ته قصیدې ویلې^(۱). او په شعر کې ئې د خط ستاینه رواج کړه.

د علاء الدین خلجي جنرالانو پر هجرات باندي په حمله کې د نورو غنایمو تر څنګ د راجا کرن معشوقه کملا دیوي او د هغه بښایسته غلام ملک کافور هزار دیناري هم تر لاسه کړل. سلطان پر دواړو مین سو. کمله دیوي ئې گویا مسلماننه کړه او د ملک کافور له پاره ئې زنار غاړې ته واچاوه^(۲).

ضیاء الدین برنی لیکي چې د سلطان علاء الدین خلجي په زمانه کې د یوه بښایسته هلک یا نجلی بیه له شلو څخه تر څلوېښتو ټنګو پوري رسېدله خو د هغه د زوی قطب الدین مبارک شاه په زمانه کې، چې فسق او فساد زیات سو او له پاچا څخه نیولې تر اشرافو پوري ټول په فسق لگیا وه نو د بښایستو پي مخو غلامانو او بښایستو کنیزو بیه له پنځو سوو څخه تر دوو زرو ټنګو پوري لوړه سوه^(۳).

عنصر المعالي د سلطان مسعود د بښایستو غلامانو په باب یوه کیسه کوي او وایی چې: په غزني کې مي واورېدل چې د سلطان مسعود په خزانه کې لس غلامان وه چې د سلطان د جامو ساتلو او تر ټیولو وظیفه ئې درلوده. په دوی کې یو انوشته گین نوبي نومېدی. پر سلطان مسعود باندي هغه ډېر گران وو. څو کاله هیڅوک پوه نه سول چې پر سلطان

^(۱) هغه کتاب: ۱۰۵مخ.

^(۲) هغه کتاب: ۱۰۷مخ.

^(۳) تاریخ فیروز شاهي: ۵۵۵مخ.

باندی په دې لسو غلامانو کي کوم یو ډېر گران دی. په دې لسو غلامانو کي هم څوک پوه نه سول چي د سلطان معشوق څوک دی او نظر ئې پر چا دی. تر څو چي پنځه کاله وروسته ئې یوه ورځ د شرابو په نشه کي تر خولې ووتله چي هر څه اقطاع او تنخواوي چي زما پلار ایاز ته ورکړي وې هغه د انوشته گین نوبي په نوم ولیکي. وروسته خلک پوه سول چي د سلطان معشوق انوشته گین نوبي دی^(۱).

څرنگه چي د الف لیلة و لیلة نکلونه د همدغو سلطانانو او پاچاهانو په وختونو کي ترتیب سوي او لیکل سوي دي نو ځکه دغو ترڅو واقعیتونو ځای پر ځای انعکاس پکښې کړی دی. یوازي د پاچاهانو په دربارونو کي نه بلکي د یوه خیاط په دوکان کي هم د لسو بڼایستو هلکانو سره مخامخ کېږو چي هر یو ئې د سپورمۍ په څېر ځلېږي.

که څه هم چي شهرزادي له شهریار سره د دې له پاره واده کړی دی چي بېگناه بڼایستي نجوني د پاچا له غضب څخه وژغوري او هغه ته ونښي چي ټولې بڼې په یوه رنگ نه دي؛ او په دې اساس نو باید چي د الف لیلة و لیلة ټول یا زیاتره نکلونه پر دغې موضوع راڅرخېدلای او بڼې ته ئې ډېر اوچت مقام ورکړی وای. مگر د الف لیلة و لیلة د نکلونو تقریباً ټول مهم رول د نارینه په لاس کي دی. نارینه د ډېوانو په جنگ ورځي. پاچاهۍ جوړوي او خرابوي، د میني په اور سوځي او د خپلي میني تر لاسه کولو له پاره د کوه کاف په څېر نامعلومو او خطرناکو ځایونو ته ځي، ښوایي هر څه چي کېږي هغه یا نارینه کوي او یا د نارینه له پاره کېږي. خود نارینه په مقابل کي بڼه په نکلونو کي چنداني اوچت مقام نه لري یوازي بڼایسته ده او یوازينۍ وظیفه ئې د خپل مېړه

(۱) قابوس نامه: ۸۴ مخ.

او محبوب خوشحاله ساتل او وفا ده. حتی د نکلونو په نهمه شپه خو، د پلندي او د بغداد د دريو مېرمنو په نکل کي، درې بنايستي مېرمني دونه سپين سترگي او لوخي شهوتي خبري کوي چي په پښتو ژبه کي ئې ترجمه تقريباً غير ممکنه ده او دا ټولې لوخي خبري يوازي د نارينه وو د سات تېري لپاره ليکل سوي او د ښځو حيثيت او حيا په نظر کي نه دي نيول سوي. د دې تر څنگ لا په ډېرو زياتو نکلونو کي د ښځو د بې عقلي او شيطانت په وجه مېرمنه بدبخته کېږي او د دوی بې عقلي د لويو پاچاهيو د تباهي سبب کېږي. د الف ليلا و ليلا د نکلونو په نهمه سومه شپه د جلي ياد پاچا کيسه راځي، چي د نورو ټولو نکلونو په څېر، له مبالغو څخه ډکه ده. جلي ياد په هند کي پاچا دی، چي هم په ځان غښتلی، هم په عقل هوښيار او هم عادل دی او رعيت ټول ورڅخه خوشحاله دي. دوه اويا پاچاهان ئې تر لاس لاندي دي، درې سوه ښارونه، پنځوس قاضيان، اويا تنه وزيران لري. د ټولو اويا تنو وزيرانو مشر يا صدراعظم ئې شيماس نومېږي. خو کله چي ئې پاچهي د ده زوی ويرد خان ته پاتېږي نو هغه خپل حرم له ښځو ډکوي او له سهاره تر ماښامه خپل وخت په عيش او نوش تېروي. شيماس د نورو وزيرانو په سلا هغه ته وايي چي بايد د رعيت له حاله ځان خبر کړي او ټول عمر په حرم کي تېر نه کړي. د ښځو مشورو او خبرو ته غور و نه نيسي، او نه د هغوی په عقل او قضاوت باور وکړي. شيماس ورته وايي ما اورېدلي دي چي ډېر زيات مېرمنه د خپلو مېرمنو د لاسه تبايه سوي دي. خو کله چي ئې تر ټولو گرانه او بنايسته مېرمن خبرېږي نو هغه خپل مېرمن ته وايي چي د شيماس او نورو وزيرانو پر تا باندي ښه ژوند پېرزو نه دی. د الف ليلا و ليلا د قاعدې سره سم، د پاچا د قناعت د حاصلولو له پاره

یوله پند او یا عبرته ډک، نکل شیماس او بل ئې مېرمن ورته کوي او په پای کي، په نهه سوه یود پر شمه شپه، میدان مېرمن گټي. شیماس او نور ټول هوبنیار وزیران او مشران په پاچا ویرد خان وژني. د پراخ مملکت څخه د دفاع له پاره نه هوبنیار سړی او نه یو زورور سپه سالار پاتېږي. یو بل زورور پاچا بالاخره حمله ورباندي کوي او مملکت ئې ورڅخه لاندي کوي. نتیجه دا راوړي چي که پاچا ویرد خان د خپلي گرانې مېرمنې پر حای د شیماس وزیر په قول کړي وای د تباهی څخه به ژغورل سوی وای. د نکلونو په پنځه سوه اته اوایمه شپه د بنځو د چلونو او شیطانتونو په نوم یو نکل راځي. د پاچا یوه بنایسته کنیزه، د پاچا له بنایسته زوی سره مینه پیدا کوي، خو چي هر څه کوبښ کوي هغه ئې لاس ته نه ورځي. بالاخره پاچا ته شکایت کوي چي زوی ئې په بده سترگه ورته کتلي او جامې ئې ورڅیرلي دي. پاچا د خپل زوی د وژلو امر کوي. وزیر د هغه د ژغورلو تلابن کوي او بیا د معمول په څېر د وزیر او بنایستي کنيزي تر منځ د نکلونو سلسله پیلېږي. پاچا، د معمول سره سم بې عقل دی، چي د هر یوه کیسه اوري تصمیم ئې تغیر کوي. بالاخره وزیر میدان گټي او بنایسته کنیزه، چي هم ئې درواغ ويلي او هم ئې د خپل مېړه سره بې وفایي کړې او د پاچا له زوی سره ئې، چي په یوه حساب د دې اولاد هم بلل کېږي، د غیر مشروع جنسي اړیکو د ټینګولو تلابن کړی دی، په سزا سپړي.

تقریباً ټولو هغو بنځو ته چي د مېړه سره بې وفایي وکړي د مرگ سزا ورکوله کېږي. خود مسرور او زین الموصاف په نوم داستان کي، چي مسرور یو عیسوی او زین الموصاف یوه مېرمنې یهودی-بنځه ده، د غیر مشروع مینې او اړیکو درلودل عادي کار گڼل سوی دی. دا نکل د

ريچارډ برټن په انگليسي متن کي په اته سوه شپږ څلوېښتمه شپه کي پيلېږي او تر اته سوه څلور شپښتمې شپې پوري دوام کوي. د نکل له متن څخه د سوځنده ميني لمبې پورته کېږي. زين الموصاف دونه بنایسته مېرمن ده چې هر څوک ئې وويني په يوه ځل ليدلو داسي ورباندي مين کېږي چې خوب او خوراک پر حرام سي. د هغې مېړه په دغو غير مشروع اړيکو خبرېږي او خپله مېرمن د يوه کال په مزله ليري بيايي. زين الموصاف له خپل معشوق سره ليکونو ته دوام ورکوي او مېړه ئې فيصله کوي چې پښو ته ئې زولنې واچوي. خو مېرمن ئې يوه شپه چې مېړه ئې د واده يوې مېلمستيا ته تللی دی، د ښار څلورو قاضيانو ته جلا جلا ورځي او خپل حال ورته وايي. څلور سره قاضيان پر هغې باندي زړونه بايلي او هر يو ورته وايي چې له مېړه څخه به ئې طلاق ورواخلي خو په دې شرط چې له ده سره به واده کوي. دا له څلورو قاضيانو سره د واده کولو ژمنه کوي او په هغه شپه له ښار څخه تېستي. قاضيان د هغې د بېلتانه له غمه ټول مري او زين الموصاف خپل ځان خپل محبوب ته رسوي. څرنګه چې دا نکلونه ټول په اسلامي محيط کي ليکل سوي دي، نو د دې ناروا ميني د بريالي کېدلو او له سزا څخه د ژغورل کېدلو له پاره پرته له دې چې مرتکبين ئې عيسوی او يهودی- ده بله هيڅ لاره نه سي جوړېدلای.

داسي نو د الف ليله و ليله ټول نکلونه له دغه راز کيسو څخه ډک دي. په څرګنده ښکاري چې، د نورو زياترو فوکلوري نکلونو په څېر، د الف ليله و ليله نکلونه هم يوازي نارينه وو ترتيب کړي دي او چې د ښځو له پاره ئې هر ډول رول خوښ سوی دی هغه ئې ورته انتخاب کړی دی. په عمومي صورت ښځه له بنایسته پرته، چې هغه هم د نارينه

له پاره دى، بل چنداني صفت نه لري او نارينه د دغه بڼايسته او نازک مخلوق د تر لاسه کولو له پاره هغه کارونه کوي چي کله کله عقل ورته عاجز سي. په زړه پوري خبر دا ده چي د الف ليله و ليله د سوځنده مينودا داستانونه د عربود مجنون او ليلى، د ايران د فرهاد او شيريني، وامق او عذرا او ويس او رامين په څېر افسانو تر اغيزي لاندې نه دي راغلي. هيڅ عاشق او معشوق د يوه بل په دايمي هجران او بېلتون کي له غمه نه مري. ميني که هر څونه اورنى وي او شهزاده گان چي په خپلو معشوقو پسي، چي زياتره يا پر تصوير مين سوي او يا ئې د جمال کيسه اورېدلې وي، هر څومره اوبسکي توى کړي، بيا هم د پورته يادو سويو مشهورو نکلونو په څېر معنوي رنگ نه لري او په اصطلاح ټولي دنيوي او ظاهري بڼې لري. تقريباً ټول نکلونه په نېکمرغي او تر مرگه پوري په وصال پاى ته رسېږي.

الف ليله و ليله، چي د هري ژبي د نکلونو تر تاثير لاندې ترتيب سوې او يا ترجمه سوې ده خود انتظار سره سم عربي ژبه او کلتور دونه پکښې مسلط دى چي قهرمانان ئې په عربي ژبه خبرو کولو کي په هيڅ ځاى کي تکليف نه لري. له مصر څخه تر هند او چين پوري ځي او هر ځاى په عربي خبري کېږي. حتي پيريانان، ديوان او شاپيرياني هم په عربي خبري کوي. د لوى سمندر تر اوبو لاندې د شاپيريانو يو لوى ښار دى او کله چي شهزاده د خپلي محبوبې شاپيرى د تر لاسه کولو له پاره هلته ورځي نو هلته هم ټول کسان په عربي پوهېږي. څرنکه چي عربانو په پېژندل سوې نړۍ کي په ډېره پراخه سيمه کي امپراطوري جوړه کړې وه او ډېر زيات ملکونه ئې تر لاس لاندې وه نو ډېره ليري نه ده چي که ئې فکر کړى وي چي که ټول نه وي نو اکثريت انسانان

خو په عربي پوهېږي.

د شهرزادي د نکلونو په پنځه سوه اووه شپېتمه شپه د برونز يا ژړو د ښار په داستان کي د يوې نامعلومي جزيرې د اوسيدونکو يو پاچا د کښتۍ سپرليو ته، چي لاره ئې ورکه کړې او هلته ورغلي دي، وايي چي هلته هيڅ وخت آدمزاد نه دئ ورغلی. مگر بيا گورو چي پاچا ئې په عربي ژبه خبري کوي، خو په جزيره کي هيڅ بل څوک په عربي نه پوهېږي. د دې جزيرې په څنډو کي ډېر کله د مسو څخه جوړ سوي لوی بوتلونه پيدا کېږي چي خولې ئې سليمان عليه السلام بندي کړي او مهر کړي وي. کله چي د بوتل خوله خلاصه سي نو له هغه څخه يو دود پورته سي او له دود څخه يو دېب جوړ سي او زارۍ کوي چي يا سليمان پيغمبره بيا مي توبه ده او مخ د دښت پر خوا ځغلي. اموي خليفه عبدالملک بن مروان خپل مشهور سپه سالار موسی بن نصير ته وظيفه ورکوي چي دغه جزيره به پيدا کوي او ده ته به دغه بوتلونه راوړي. موسی بن نصير له ډېرو زياتو خواريو گاللو څخه وروسته هغه ټاپو ته ورځي. بوتلونه پيدا کوي؛ خليفه ته ئې وروړي او هغه هم څو دېوان خوشي کوي او ننداره ئې کوي. البته ټول دېوان په عربي ژبه خبري کوي. د ماهيگير په نکل کي، چي بيا وروسته اروپايي هيوادونو ته ورغلی او په لس هاوو رنگونه ئې اخیستي دي، د بوتل څخه آزاد سوی ديو ماهيگير ته وايي چي د سليمان عليه السلام وزير آصف بن برخيا، د پيغمبر په حکم، په دغه بوتل کي اچولی دئ. همدغه آصف بن برخيا د سيف الملوک په نکل کي هم د سليمان پيغمبر ستر وزير دئ او د سيف الملوک د پلار له خوا د ورلېږل سوي هيئت هر کلی کوي. زه گومان کوم چي د پښتنو فوکلوري تاريخ، په

تېره بيا مخزن افغاني ته به دغه نوم له الف ليله و ليله او په تېره بيا د سيف الملوک له نکل څخه، چي په پښتنو کي د الف ليله و ليله تر بل هر نکل زيات رواج او شهرت لري، ورننوتلی وي.

که څه هم چي د الف ليله و ليله نکلونه په عربي او اسلامي محيط کي يا ايجاد سوي او يا له ايراني او هندي ادبياتو څخه ترجمه سوي او وروسته عربي رنگ ورکړه سوي دي او ډېره هڅه سوې ده چي په هر ځای کي هر نکل خپل اسلامي رنگ وښيي، خو له بلي خوا، تقريباً ټول نکلونه له داسي خرافاتو څخه ډک دي چي په اسلام کي هغوی ته عقیده درلودل ناروا او منع دي. په اسلام کي په غيب د اطلاع درلودلو قدرت يوازي د خداي تعالی څخه دی او دا خبره په آيت ثابتې ده. خو پاچاهان او لويان د خپلي آيندې، په زياته بيا د نوي دنيا ته راغلي اولاد او يا د مور په نس کي اولاد، په باب د فالبينانو څخه پوښتنه کوي او هغوی هم داسي احوال ورته وايي چي ټول تقريباً سم څيزي. که څه هم چي د فالبينانو پېش بينی اکثر وختونه د ډېرو بدو عواقبو څخه خبر ورکوي؛ گواکي هغوی د قسمت په فيصلو خبر دي او چي څه دوی وايي هغه تغير نه کوي؛ خو څرنگه چي د الف ليله و ليله د نکلونو يو هدف د شر او خير تر منځ مبارزه ده او د نکلونو په پای کي فيصله هر وخت د خير په گټه وي؛ نو د فالبينانو پېش بينی زياتره، هغه خراب عواقب نه لري لکه دوی چي معلوم کړي او پېش بيني کړي وي. د فالبينانو، جادوگرانو، کوډگرانو، گرځنده قلندرانو، ملنکانو او لېونيانو خبرو ته بشپړ اعتقاد نه يوازي د هغه وخت د ټولنيزو شرايطو او محيط انعکاس دی بلکي تر نني ورځي پوري په افغانستان، هند، شاوخوا نژدې هيوادونو، حتی امريکا او اروپا په څېر پر مخ تلليو هيوادونو کي

همدغه فالبينان او کوډگران موجود دي او لا اوس هم ډېر زيات خلک عقیده ورته لري.

د الف لیلة و لیلة د نکلونو په ډېرشمه شپه دوهم قلندر، د خپلو کیسو په ترڅ کي، د حسد او کینې د خرابو عواقبو په لړ کي، د هغه شیخ کیسه کوي چي د پاچا ناروغه او لیونۍ سوې لور ئې چي ټول طبیبان ئې علاج ته عاجز وه جوړه کړه او پر پاچا باندي دونه گران سو چي خپله هغه لور ئې شیخ ته په نکاح کړه. شیخ په دې پوه سوی وو چي د پاچا پر لور باندي د ډم ډم پیریان زوی میمون مین سوی دی او د هغې په سر کي ئې حای نیولی دی. د پاچا د لور د ماغزو خخه د میمون پیریان د ایستلو له پاره باید د توري پیشي په لکی کي د سپین ټکي خخه اووه ورښتان وایستل سي او د پاچا د لور مخي ته دود کړه سي. پیریان به وتښتي او نجلی به جوړه سي. شیخ له همدې ټوټکې خخه کار اخلي او نجلی روغه رمته کېږي. توري پیشي ته زموږ په کلتوري حوزه کي اوس هم عوام د پیریان په سترگه گوري او د شپې له پلوه حآن ورخخه ژغوري او کوښښ کوي چي توري پیشي ته ازار ور نه کړي. الف لیلة و لیلة داسي په سلهاوو کیسې لري چي د کوډو، جادو، پیریانو، په بیزو او سپیو د انسانانو د بدلولو او فالبینانو په باب د ډېرو پراخو او لیري پرتو کلتوري حوزو د خلکو فوکلور او د عوامو عقایدو ته انعکاس ورکوي. البته په تقریباً ټولو کیسو کي دا یو ټکی مشترک دی چي نکل بالاخره د خیر په گټه او د شر په تاوان، په خوښۍ او ښکمرغۍ پای ته رسېږي.

د الف لیلة و لیلة نکلونه، که څه هم چي له تاریخي پلوه ډېر سخت بې اعتباره او بې اندازې زیاتي مبالغې پکښي سوي وي، خو کله کله د

رښتینو تاریخي پېښو یو څرک هم پکښې لگېږي. د مثال په ډول د کابل پاچا تغموس د کابل او بنوشه‌لان پر محکو حکومت کوي، لس زره مشران ئې تر لاس لاندې دي چې هر یو ئې سل، په قلاوو احاطه سوي بناړونه، او سل قلاوي لري. (البته د نړۍ په تاریخ کې هېڅ امپراطور یو میلیون بناړونه او یو میلیون قلاوي نه دي درلودلي، خو د تغموس پاچا په باره کې دغه لویه مبالغه د اشکانیانو او کوشانیانو پر عظمت باندې یو دلالت کوي او ښایي په نکل کې د هغوی د پاچاهي قدرت او عظمت مطلب وي) تغموس پاچا بیا هم خپل د قلمرو عالمان، نجوم گران، ریاضي پوهان او جنټري جوړوونکي را غواړي او له هغوی څخه پوښتنه کوي چې دی به کله د یوه زوی خاوند سي. هغوی ورته وایي چې ستا د زوی برخه یوازې د خراسان د پاچا د لور په واده کولو کې ده او بس. تغموس پاچا خپل هوښیار وزیر عین زر ته وظیفه ورکوي چې د خراسان د پاچا بهروان څخه د هغه د لور په غوښتلو کې د ده وکالت وکړي او د خراسان پاچا ته پنځلس سوه باره وړېښم، قیمتي ډبرې، مرغلي، یاقوت او نور جواهرات، سره او سپین زر وړېږي. د تغموس پاچا نکل د دونه بېخایه مبالغو او د هغه د زوی جهانشاه په مقابل کې د دونه زیاتو، بېخایه او نامعقولو مشکلاتو او خنډونو څخه ډک دی چې حلول ئې غیر ممکن دي. تغموس د هند پاچا کافید ته په جنگ کې ماته ورکوي او هغه د باج په ورکولو مجبوروي. خو کافید وروسته خپل نور راجه گان ورسره ملگري کوي او د تغموس پاچا پر قلمرو باندې حمله کوي. دا جنگونه سړي ته د سبکتگین او جیاپال تر منځ جنگونه ور په زړه کوي. البته د سبکتگین او جیاپال تر منځ په دوهم جنگ کې هم جیاپال ماته خوري او ډبري زیاتي محکي له لاسه

ور کوي. وروسته د سلطان محمود سره په دريم جنگ کي هم ماتېږي او حتی سلطان محمود ئې ژوندی نیسي او د غلامانو په بازار کي ئې خرڅوي. خود تغموس پاچا په نکل کي د هند پاچا کافید، د تغموس له پرېشانی څخه، چي د خپل زوی جهانشاه د ورک کېدلو له امله ورپېښه ده، استفاده کوي او کابل د یوه کال له پاره محاصره کوي. تر څو جهانشاه د دېوانو له لښکر سره پنځه ویش کلنه فاصله په لسو ورځو کي وهي او د کافید پاچا پر هغو لښکرو باندي چي د ده د پلار پایتخت ئې محاصره کړی دی حمله کوي او د لښکرو سره ئې وژني.

په الف لیلة و لیلة کي، د ټولو مبالغو او خرافاتو سره سره، مورگورو چي تقریباً ټول نکلونه د خاصو اهدافو له پاره ترتیب سوي او لیکل سوي دي. په ټولو نکلونو کي د اسلام لښکر پر کفارو غالب دی او د دې خبري علت دا دی چي دا نکلونه د اسلام د عظمت په وخت کي ترتیب سوي دي او که وروسته ترتیب سوي وي نو لږ تر لږه مسلمانانو ته خپل تېر عظمت ور په زړه کوي او دا ورته ښيي چي ستونزي او مشکلات که هر څونه ډېر وي، د خدای تعالی او غیبی قواوو مرسته له حق سره ملګري ده او بری بالاخره د حق په برخه دی. له بلي خوا د الف لیلة و لیلة په ټولو نکلونو کي داسي نکل چندانې نه په سترګه کېږي چي په یوه او یا بل ډول دي د عربي ټولني او یا شاوخوا ټولنو عقایدو، ټولنیزو شرایطو او یا تاریخ ته انعکاس نه وي ورکړه سوی. ځکه ئې نو د عادي لوستونکو له پاره د سات تېري او د ژمي د اوږدو شپو تېرولو له پاره ښه وسیله او د فوکلور او انټروپولوجی د څیړونکو له پاره د معلوماتو یوه خزانه ده.

د الف لیلة و لیلة نکلونه، که څه هم چي سینه پر سینه انتقال سوي

اوسې نکلونه دي او د تاريخ مسعودي په قول له هزار افسانه څخه ترجمه سوي او بيا وروسته، د پېړيو په جريان کي، اوبتي را اوبتي دي، خو په پای کي داسي بنکاري لکه ټول نکلونه چي د يوه ليکوال تر نظر تېر سوي او د يوه قلم څخه وتلي وي. که څه هم چي نکلونه، په تېره، د متن له مخي ډېر زيات توپير سره لري خو عمومي هدف، چي د اسلام عظمت او د سني عقيدې تبليغ دئ، په ټولو کي يو دئ. په دې لړ کي (د ابوالحسن او د هغه کنيزه تودد) په نوم يو داستان ډېر ښه مثال دئ. دا نکل د شهرزادي د نکلونو په څلور سوه شپږدېرشمه شپه پيلېږي او تر څلور سوه دوه شپيتمې شپې پوري دوام کوي. تودد يوه ښايسته څوارلس کلنه کنيزه ده چي د هغې ډېوالي سوي څښتن ابوالحسن غواړي، د هغې په غوښتنه ئې، پر خليفه هارون الرشيد باندي په زر ديناره خرڅه کړي. کله چي خليفه د هغې د کمالاتو پوښتنه کوي نو دا ورته وايي چي قرآن شريف ئې په ياد زده دئ او په څو طريقو ئې لوستلای سي. احاديث ئې ټول زده دي، په فلسفه، منطق، ساينس، رياضي، شعر، موسيقي، گرامر، قضا او مروجو علومو کي ساري نه لري. خليفه دي د خپل قلمرو ټول عالمان او پوهان ورته راغونډ کړي او له دې سره دي ئې بحث ته کښينوي. خليفه، په هر علم او فن کي، د خپل قلمرو تر ټولو لوی او مشهور عالمان ورته راغونډوي او نجلۍ د هغوی ټولو سوالونو ته سم جوابونه ورکوي، خو کله چي له هغوی څخه پوښتنې کوي نو هغوی ئې د يکي يوه سوال جواب نه لري. البته دا د يوې څوارلس کلني نجلۍ له پاره څه چي د يوه دوه سوه کلن عالم له پاره هم ممکنه نه ده چي په ټولو علومو کي دونه تبحر ولري چي هر سوال ته جواب ورکړي او د هغه د يوه سوال جواب له چا

سره نه وي. خو په دې نکل کې، چې زیاتره د نکل نه بلکې د تبلیغ شکل لري، تقریباً ټول هغه مهم سوالونه مطرح سوي دي چې اهل سنت والجماعت ورسره مخامخ کېدلای سي. په الف لیلة و لیلة کې بله داسې کیسه نسته، خود کتاب نور ټول نکلونه په دغه روحیه ترتیب سوي دي. د نکلونو په ټول قلمرو کې، چې له افریقا څخه نیولې تر چین او تر اوبو لاندي د پیریانانو او شاپیریانو تر ښارونو او کوه کاف پوري رسېږي، د اسلام برتري ښودله سوې او حتی دېوان او پیریانان کلیمه وایي او د خدای تعالی وحدانیت ته عقیده لري.

د الف لیلة و لیلة د نکلونو د پیل لومړنی پراگراف وایي چې دا د پخوانیو نکلونه د اوسنیو خلکو د پند او عبرت له پاره لیکل سوي دي او د ټولو پښو مثالونه د الف لیلة و لیلة په نکلونو کې را جمع سوي دي. خو څرنگه چې دا نکلونه د پاچاهانو او لویانو له پاره لیکل سوي دي، او له لومړي سره گویا د یوه ساساني پاچا په کور کې ویل کېږي، نو په تقریباً ټولو نکلونو کې دا یو اصل په خورا احتیاط رعایت سوی دی چې پاچاهانو، په تېره بیا عربو سلطانانو، ته د احترام په سترگه کتل کېږي. د ټولو پاچانو د عدالت صفتونه کېږي او که چیري کوم پاچا بېخایه ظلم کوي نو هم ئې پرېه د مېرمنې پر شیطانت او یا د وزیرانو او سلاکارانو پر شیطانت او بدنیتۍ اچوله کېږي. دا نکلونه که څه هم، د عباسي خلیفه گانو په زمانه کې ترتیب سوي او ښایي لیکل سوي وي خو نه یوازې د ټولو عباسي خلیفه گانو، په تېره بیا هارون الرشید نوم په ادب او احترام یادوي بلکې د اموي خلیفه گانو له نومونو سره، چې عباسي خلیفه گانو ئې له نامه څخه کرکه کوله، هم له ډېر احتیاط څخه کار اخلي. هواکې په ټولو نکلونو کې د "السلطان ظل الله فی الارض"

اصل رعایت سوی او چندانې سرغړونه نه ده ورڅخه سوي.

زردشتیانو او ایرانیانو ته، په تقریباً ټولو نکلونو کې، بې اعتمادې
نبودله سوي ده. د حسن بصري په نکل کې، چې زیاتره د ځوانانو له
پاره د پند او عبرت په نیت لیکل سوی تریبوي نکل دی او ځوانانو ته
بښي چې د پلار څخه پاته سوی میراث بېخایه مصرف نه کړي او د
زمانې په بې وفا اشنایانو اعتماد و نه کړي، دا خبره په څرگنده توګه
وینو. حسن بصري د خپل پلار د ورپاته سوي جايداد او پیسو د بېخایه
لګولو او دېوالي کېدلو څخه وروسته له یوه زرګر سره مزدور کېږي. یو
ایرانی، چې زردشتي دین لري، حسن ته وایی چې هغه کیمیاګر دی
او کولای سي چې له مسو څخه زر ورته جوړ کړي او دا هنر هغه ته
وښيي. خود حسن مور ورته وایی اې زویه د خلکو له خبرو سره پام
کوه. د هر چا خبره زړه ته مه اچوه. په تېره بیا له فارسیانو سره ډیر پام
کوه. هغوی چالاک او چمباز دي. د کیمیاګرۍ په نوم خلک غولوي، د
هغوی څخه پیسې اخلي او تباه کوي ئې. د حسن بصري په نکل کې د
هغه د مور نصیحتونه ټول رشتیا خپږي او هغه سړی، چې په نکل کې د
لغنتي ګبر بهرام په نوم اشاره ورته کېږي، پر مظلوم حسن بصري باندي
ډېري سختي خوارۍ راولي. البته د الف لیلة و لیلة د تقریباً ټولو
نکلونو د روحيې سره سم قسمت د مظلومانو په ګټه فیصله کوي او حسن
بصري د ژوند د ټولو هستیو او شتمنیو د تر لاسه کولو تر څنګ له یوې
بناستي شاپیرۍ سره واده کوي، او د عمر تر پایه پوري ئې نېکمرغي
په برخه کېږي.

د الف لیلة و لیلة په نکلونو کې، په اخلاقي او اجتماعي لحاظ، د
بدبینۍ روحیه حاکمه ده او دا روحیه د شهریار او شاه زمان د لومړني

نکل څخه نیولې بیا تر پایه پوري وینو. ډېر لږ کسان وي چې رښتیني زړه سوی او رښتیني مسلمانې دي ولري. سړی باید د هر چا سره احتیاط وکړي. پاچاهان باید د بښځو او وزیرانو احتمالي شیطانتونو ته متوجه وي او خلک باید د حسودانو څخه هر وخت خطر احساس کړي او د ځان په فکر کې اوسي. کینه او حسد له ټولو هغو کسانو سره چې دنیا او دولت ولري، چې له پاچاهانو سره ښه او نیژدې اړیکې ولري او پاچاهان ورباندې مهربانه وي، چې ښایسته وي او یا ښایسته مېرمن ولري او یا ښه علمیت ولري کېږي. کینه او حسد هر وخت د انسان نېکمرغي په بدمرغي اړولای سي. خو بیا ځور و چې په تقریباً ټولو نکلونو کې دا روحیه تعقیب سوې ده چې څوک بل ته کوهي کيني پخپله پکښې لوېږي. ځواکي حسد کوونکي ته هم خبرداری ورکړه سوی دی چې د اسمان فیصله عادلانه ده او یو څوک سته چې د مظلومانو کسات واخلي.

مأخذونه:

۱. مروج الذهب و معادن الجوهر، علي بن حسين مسعودي. مترجم ابوالقاسم پاینده (چاپ هشتم تهران - ۱۳۸۷).
۲. ترجمه تاریخ یمنی، به اهتمام ډاکټر جعفر شعار (چاپ سوم ۱۳۷۴) مرکز انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
۳. قابوسنامه، عنصرالمعالی کیکاووس بن اسکندر بن قابوس بن وشمگیر بن زیار، به اهتمام غلام حسین یوسفی (تهران - ۱۳۷۳).
۴. سیاستنامه (سیرالملوک) خواجه نظام الملک طوسی، به کوشش ډاکټر جعفر شعار (چاپ سوم، تهران - ۱۳۴۶).
۵. تاریخ فیروزشاهی، ضیاء الدین برنی، ترجمه به اردو ډاکټر سید

معین الحق (چاپ ۲۰۰۴، اپر مال لاهور).

۶. افسون شہریار، جلال ستاری (انتشارات توس، چاپ اول ۱۳۶۸).

۷. The Book of the Thousand Nights and a Night by Richard F. Burton.
۸. Encycloaedia of Islam.
۹. Muslim Slave System in Medieval India, K.S Lal (New Delhi ۱۹۹۴)

يوسل او اوومه شپه

په دغه شپه ضوء المکان پاچا وزير ته مخ ورواړاوه او ورته وې ويل چې اي وزيره! شپه خو دا ده راغله. اوس به نو هغه نکل راته وکړې چې وعده دي راسره کړې وه. وزير ورته وويل چې پر دواړو سترگو! باره نو وزير تر نکل دمخه ورته وويل چې: "اي پاچا! زما داسي نکل زده دئ چې د عاشق او معشوق خورا عجيب و غريب حالات پکښې بيان سوي دي. دا داسي نکل دئ چې غمونه له سره ليري کوي. نوغور راته ونيسئ!"

د تاج الملوک نکل^(١)

وايي چې په پخوا زمانو کي د اصفهان تر غرونو په ها خوا يو ښار وو. دا ښار ئې مدينه الخضراء باله. په دې ښار کي يو پاچا وو چې ملک سلېمان نومېدی. دې پاچا په سخاوت او احسان، په عدل او امان، په لويي او په هونښياري کي نوم ايستلی وو. د ده د پاچهۍ په زمانه کي خلک په نس ماړه او په تن پټ ول. يوه د آرامي گوله وررسېدله. چائې

^(١)د دغه نکل نوم په عربي اصل کي "حکایت سلېمان شاه" دئ. د نوميالي صاحب په ترجمه کي هم دغه نوم راخيست سوی دئ، خو په انگرېزي او روسي او فارسي ترجمو کي د تاج الملوک په نامه ثبت دئ. څرنگه چې ما د انگرېزي ترجمې لار اخیستې ده، نو مي دا نکل همدا سي د تاج الملوک په نامه وکينښ، (هوتک).

ناحقه دروازه نه ورتکوله. خلک له پاچا څخه راضي ول. خودې پاچا ماینه او اولاد نه درلودل. د ده یو وزیر وو چي پاچا ته په خوی او په اخلاقو کي کټ مټ سوی وو. بس، گویا یو جوز وو چي پر منځ دوه ځایه سوی وو. دې پاچا یوه ورځ دا وزیر راوغوښت او ورته وې ویل چي: "وزیره! دې یوازي ژوند نور په تنگ کړی يم. نه ماینه سته، نه اولاد. خلق مي بيخي راته تنگ دی. د دنیا ټول پاچهان زامن لري، اولادونه لري، کور لري، کهول لري. پیغمبر علیه السلام فرمایلي دي چي: "تناکحوا تناسلو تکثروا وافانی اباهی بکم الامم یوم القیمة ولوبالقسط" یعنی ودونه وکړئ! اولادونه وزېروئ! نسلونه زیات کړئ! زه به د قیامت په ورځ د نورو امتونو په منځ کي په تاسي وویاړم. نو اې وزیره! ستا مشوره راته څه ده؟" وزیر ورته وویل چي اې ملک الزمانه! زما دي سپیني پرې سي چي پر تا به مي دا د څړه توب او جرړه گي ژوند پېرزو وي. د نسل دوام خو په ماینه پوري تړلی دی. پاچا ورته وویل چي ما به اوس دستي ماینه کړې وای یوه مینځه به مي رانیولې وای او ځان ته به مي کښنولې وای. خو بېره مي له دې اسیته ده چي نه به ئې په پلار و نیکه خبر يم چي دا اوس له ښه خاندانه ده؟ له بدې کورنۍ ده؟ په هې پاکه ده؟ زما وړ ده؟ نو که له اصله بدذاته وه، ليري نه ده چي له دې څخه به مي داسي اولاد وزېري چي منافق به وي، ظالم به وي، ویني به تویوي. داسي اولاد خو ښرنه مخکې ده چي تخم په وکړي، اغزي به درته شنه کړي. یئ! زه داسي څوک ځان ته نه کښنوم. زما خیال دی، وزیره! چي د پاچهانو یوه لور ځان ته وغواړم. هم به ئې پلار و نیکه معلوم وي. هم به په چوچ پدرداره ښځه وي. هم به کمالداره وي او هم به ئې رنگ و سکه ښکلې وي. زما خیال دی چي

دغه شان نجلۍ وغواړم. اوس که تاته، اې وزيره! داسي کومه خانداني نجلۍ معلومه وي، راوئې بڼيه چي زه مرکه ورولېرم. وزير ورته وويل چي: "دا ارزو دي که خدای کول پوره سوه او د زړه مراد به دي در حاصل سي". پاچا ورته وويل، چي څرنگه؟ وزير ورته وويل چي اې پاچا! ما اورېدلي دي چي د سپيني مېني (ارض بيضاء) څښتن ملک زهرشاه يوه خورا ښکلې لور لري. په بڼايست، په سکه، په جمال، په کمال کي ئې د ويلو ځای نسته. نه خدای بله داسي ښکلې پيدا کړې ده او نه هم بله داسي ښکلې او ښکلې صفته. هغه د شاعر خبره ده چي وايي:

نري ملا قد و قامت ته ئې ده سروه شرمنده
د مخ نور ته ئې سپوږمۍ دئ ځان پټ کړې په پرده
د خوږې خولگۍ شربت ئې د عسلو بازار سوږ کړ
تکو سرو نازکو شونډو ئې ياقوت کړله کوټه
سپين غاښونه ئې صدف دي، مرغلري دي سپي دي
جگه غاړه ئې بلور ده، پسته غېږه ئې پومبه
توري سترگي ئې خماري، کږې وروځي نمايداري
سره و سپين ئې انتگي دي، سرترونو که بڼايسته
لېوني پسي ځوانان دي، چاته کله ور رسېږي؟
بختور به وي چي اخلي له دې ښکلي څه بوسه

وزير چي د ملک زهرشاه د لور د بڼايست او کمال او جمال خبري پاچاته وکړې، باره نو سلېمان شاه ورته وويل چي زما خو داسي خوښه ده، چي دې نجلۍ ته يو په ژبه پوه او د عقل د خوا پوره څوک ورولېږي او د مرکې ټول آداب او شرايط په پام کي ونيسي. دا نجلۍ

چي تا ئي بيان وکړ، دا خو گویا د جنت حوره ده او په دنیا کي ئي بله جوړه و مثال نسته. نبي عليه السلام فرمایلي دي چي: "لارهبانية فی الاسلام". د پاچا زړه دې نجلۍ ته مایله سو او وزیر ته ئي وویل چي د دې خدمت چاري له تا پرته بل څوک نه سي پر مخ وهلاي. اوس دي کور ته ولاړ سه او سر له سبا څخه د سفر بندوبست و تړه او دغي نجلۍ ته زما له پاره په مرکه ورسه. ما ته دي سودا راواچوله. نو تر هغو چي دي دا نجلۍ راغوبستې نه وي، دلته به نه راځي. وزیر ورته وویل چي پر تکو تورو سترگو. باره ئي د پاچهۍ درانه سوغاتونه برابر کړل. وربسمین ټوکړان، سنگیني جامې، اصیلي مرغلي او قیمتي غمیان او نوري تحفې ئي پر اسانو بار کړل. سل تنه خادمان او سل تنې ښکلي مینځي ئي ورسره وټاکلې او د زړه ورو یوه ډله ئي هم د ځان ملگري کړه او رهي سول. ملک سلیمان شاه ورته وویل چي هر څومره چي ژر کېدلای سي، دغه د جنت حوره زما تر کوره پوري راورسوی. وزیر په سفر روان سو. څو شواروزه ئي مزل وکړ. دښتونه و بیابانونه ئي پی کړل، تر غرو او رودونو ورواوبست. په پای کي د ملک زهرشاه ښار ته د یوې ورځي مزل لا پاته وو، باره ئي د یوې ویالې پر غاړه واړول. خپل خاصان ئي راوغوښتل او په هغو کي ئي یو تن د ملک زهرشاه د خبرولو په نیامت وټاکه او وروا ئي ستاوه. د وزیر ایلچي د ملک زهرشاه ښار ته رهي سو او د ښار په دروازه کي ئي خپل پیغام پرېښوو چي د اصفهان اومدینه الخضراء د واکمن سلیمان شاه وزیر ستاسي حضور ته راروان دی او ملک زهرشاه ئي د وزیر په راتگ خبر کړ. ملک زهرشاه په دې خبر ډېر خوشاله سو او ایلچي ئي پخپله ماڼۍ کي خپل حضور ته وروباله او پوښتنه ئي ځني وکړه چي وزیر دي چيري پرېښوو؟ ایلچي

ورته وويل چي هغه د پلانی ويايي پر غاړه ئې اړولي دي او سبا به له خيره سره دلته راوړسپري. آبس، ملك زهرشاه هم خپل وزير ته امر وكړ چي د دولت له لويانو او مخورو سره د وزير هركلي ته ورووزي. هلته د ملك سليمان شاه وزير تر نيمي شپې پوري د ويايي پر غاړه اړولي ول. شپه چي پخه سوه، مخ پر بناړ ئې حركت راوكړ. سهار چي روپنا سوه، ناخپه ئې د ملك زهرشاه وزير او نور لويان په سترگه سول، چي د دوی هركلي ته د بناړ په دوه فرسخي كي منتظر ولاړ دي. د ملك سلېمان شاه وزير هركلي كوونكي ونازول او هغوی هم په عاجزی سره د ده خورا ډېر عزت وكړ. د وزير زړه ته ولوېده چي كه خدای كول، كار به سره ورسپري او غوښتنه به مو ومنې. آبس، تا ته دي وويل سي دا دواړه وزيران له خپلو خاصانو او لويانو سره مخ پر بناړ وررهي سول. د ملك زهرشاه ماڼۍ ته چي ورسېدل، وزير تر اووم دهلېزه پوري پر آس سپور ورغی. دغه حای ته تر دغي ورځي پوري هيڅوك پر آس سپور نه وو ورغلی. وزير په دغه اووم دهلېز كي له آسه راتا سو او يوه اوږده سالون ته ورننووت. د دې سالون په سر كي يو غټ په مرغلو او جواهرو ښكلی كړه سوی تخت پروت دی. پر تخت باندي زرغون وربښمين پوښ اوار دی. د تخت پښې د پيل له هډوكو څخه جوړي سوي وې. د تخت د پاسه ملك زهرشاه ناست وو. شاوخوا ورته د ده نور خاصان او نديمان ولاړ ول. وزير د ملك زهرشاه تخت ته وروړاندي سو او په ډېره خوږه او فصيحه ژبه ئې خبري شرو كړې... كيسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روپنا سوه

د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
وزير د ملك زهر شاه تخت ته وروړاندي سو او په ډېره خوږه او
فصيحه ژبه ئې خبري شرو كړې او دا بيتونه ئې ورته وويل:
اي بناغلي تورياليه! اي نوموړې زمامداره!
چي جهان په تانازېږي، ټول عالم دئ خبرداره
ستا په شاني دروند مېړه بل زمانې نه دئ ليدلي
ستا د برم، ستا د عزت مثال بل نسته اي واكداره
په حكمت دي جهان وياړي، په سخا دي ټول ماړه دي
ستا د توري تر شپول لاندې ټول رعيت دي پر كره
ستا د قهر په اور سوئي دنمندان تر ليرو ليرو
ستا د رحم سيوري خپور دئ پر نړۍ باندي تاجداره
په نرمۍ لكه اوبه يې، بارورداره لكه مځكه
په عظمت كي يو لوى غريې، په تمكين يې باوقاره
په نړۍ كي چي څه خولې دي پيدا سوي تردې دمه
شناخواني زهر شاه ته، له ما بنامه تر سهاره
زمور له عمره دې خداى واخلي ستا پر عمر دي زياتى سي
د خزان دي درته شاسي، برخوردار سې له بهاره
د نمنان دي سرنگون سه، بدخواهان دي دريدره
سلطنت دي تل قايم سه، د بدبه دي پايداره

رعیت دي آسوده سه، لښکریان دي سوښمن اوسه
شفقت و مرحمت دي ورسپږه تر ما خواره

وزیر چي دا بیتونه پای ته ورسول، پاچا نزدې وروباله، ډېر ئې ونازاوه. خپل څنگ ته ئې کښېناوه. ښې نرمي او د مهربانۍ خبري ئې ورسره وکړې. وزیر هم په خورا خوږه ژبه له ده سره خبري کولې او تر غرمې پوري ئې ښه د خوند مجلس ورسره وکړ. غرمه چي سوه، ستر خانونه اوار سول او د خدای د نعمتو ډک غوري گان او غابونه پر کتار سول. ټولو ښه په خوند مړۍ وخورل او یو یو له مجلسه وووت. د پاچا له یو څو تنو خاصانو پرته نور ټول کسان ووتل. وزیر چي مجلس نور له پرديو او بېگانه خلکو څخه خالي ولید، نور اولار سو او د پاچا مخ ته ئې محکه مچ کړه، د پاچا ستاینه و ثنا ئې پر ځای کړه، بیا ئې نو ورته وویل چي: "اې بختور ټولواکه! زما په راتگ کي یو مقصد او مطلب پروت دی. د دې مقصد تر سره کېدل، ستا په خیر هم دی. مقصد مي دا دی چي ته خپله لور په رضا او رغبت سره ملک سلېمان شاه ته په نکاح کړې. د ملک سلېمان شاه زړه ډېر غواړي چي ته ئې په زومواله ومنې".

ملک زهر شاه چي د ملک سلېمان شاه نوم واورېد، جست له ځایه ولاړ سو، محکه ئې مچ کړه. حاضرین ټول حیران پاته سول. وروسته ملک د پروردگار حمد و ثنا ادا کړه او وزیر ته ئې مخ ورواړاوه او ورته وې ویل: "اې بختور وزیره! مور ټول د سلیمان شاه رعیت یو او زما لور د ده په مینځیانو کي شمېرل کېږي. له ده سره دوستي او خېښي خوزمالویه آرزوده". باره ئې سمدستي قاضي او دوه تنه شاهدان راوغوښتل. د سلېمان شاه وزیر وکالتاً د ملک زهر شاه د لور د نکاح اقرار وکړ. قاضي د نکاح خطبه ولوستله او دواړو پاچهانو ته ئې دوعا وکړه.

وزير راولاڙ سو او سوغاتونه او تحفي ئي د ملك زهرشاه مخي ته
كښنوولې. ملك هغه وستايلى او وئې منلې. وروسته ئې د نجلۍ د
پوښ او تجهيز كار شو كړ. د وزير ئې ډېر عزت وكړ. رعيت او سپايانو ته
ئې ستر خانونه اوار كړل او هر چا ته مړۍ ورسېدې. دوې مياشتې دغه
عيش و عشرت او ډول و ډمامې روانې وې. د ناوي پوښ و قلنگ چي
برابر سو، پاچا امر وكړ چي تر ښار دباندې دي خېمې ودرول سي. تر
ښار دباندې خېمې ودرېدې. پر قلنگ باندي زرغونه وړېښمين پوښونه
وغوړېدل. د روم او ترکانو مينځي ئې ورسره كړې. په ناوي ئې ښه
فېشن او سينگار وكړ. د زرو كجاوه ئې ورته جوړه كړه او پر هغې باندي
ئې دپاسه اصيلي مرغلري او ياقوت و زمرد كتار كړل. په كجاوه كي ئې
دنه ښكلې حاي ورته جوړ كړ او دا د سرو زرو دانه ناوې ئې پكښې
كښنوله. د جهيز او قلنگ سونډوخان ئې پر اوبانو او اسانو بار كړل.
قافله رارهي سوه او ملك زهرشاه تر دريو فرسخو پوري ورسره ملگري
وو. تر هغه وروسته ئې له لور سره خداي په امانې وكړه او وزير ته ئې
هم مخه ښې وويله او بېرته خپل ښار ته په ډېره خوشالي سره ولاړ. د
ملك سلېمان شاه وزير د پاچا له لور سره دښتونه په مخه وركړل، تلل،
تلل، تلل... كيسه چي دې حاي ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

د ملک سلېمان شاه وزير شپه و ورځ مزل کاوه. تر دښتونو او بيا بانونو او غرونو او رودونو راتېر سو. په پای کې چې د سلېمان شاه ښار ته د دريو ورځو لار پاته سوه، دغه وخت وزير يو څوک ملک سلېمان شاه ته ور واستاوه او د ناوي په راتگ کې خبر کړ. ايلچي چې ملک سلېمان شاه ته د ناوي د راتگ حال ورساوه، ملک له خوښۍ څخه په کاليو کې نه ځاېېدی. ايلچي ته کې ښه مغز سوغات ورکړ او لښکر ته کې امر وکړ چې له يوه غټ جمعيت سره د ناوي مخي ته ورووزي. له ځانو سره ډول و سورنا، چنگ و رباب، داريې او نور د سازوسارنگ سامانونه واخلي. په ښار کې کې جار ووايه چې د ښار ټولې ښځمنې که زړې دي که ځوانانې، ټولې دي له يوه مخه تر ښار دباندي ورووزي. ټولو ښځمنو کې امر ومانه او تر ښار ورووتلې. د دولت ټولو لويانو پر ځان ومنل چې ښې جامې به اغوندي. په کوڅو کې به مشعلونه او څراغان لگوي او ناوې به د شپې پاله ښار ته راولي. د دولت لويان، وزيران او اميران ټول يوه ليکه ودرېدل او په دې وخت کې د ملکې کجاوه ښار ته راداخله سوه. مينځيانې او خادمان کې په مخ کې روان ول. سپايان د کجاوې پر ښې او کين اړخ ورسره رهي ول. په ټول ښار کې داسې څوک نه وو پاته چې سيل ته دي نه وي راوتلی. چا ډولونه وهل، چا سور ناوي رغولې، چا داريې وهلې او چا ايشلي کولې. يوهشت و مشت وو. دونه مخلوق راوتلی وو، چې مور او زوی سره ور کېدل. د ملکې کجاوه کې راوړله او د مانې مخي ته کې کښېښووله. ملکه مانې ته ننوتله. ټول قصر د دې د مخ په نور روښانه سو. د دې له پاره کې جلا تخت جوړ کړی وو. پر تخت باندي رقم په رقم جواهر او مرغلي کار سوي وې. ملکه پر تخت کښېستله. په دې وخت کې پاچاراغی او ملکه کې په غېر

کي ونيوله. مبارکي سوې، هي هي سو. يو گړي وروسته پاچا او ملکه خپلي خونې ته ولاړل. ملکه په داغه شپه اميندواره سوه. خوشالي سوې، مبارکي سوې. پاچا يوه مياشت له خونې راونه ووت. يوه مياشت وروسته چي له خونې راوووت، پر خپل تخت کسبنوست. بيرته ئې د خپلي پاچهۍ کارونه شرو کړل. د مملکت او لسکر چاري ئې سره سامبالي کړې. ښه د خوشالي شپې وورغي ئې تېرولې. په دې وخت د ملکې نهه مياشتي، نهه ورغي، نهه ساعته، نهه گړيه پوره سول. د لنگون درد ئې راوړ سو. ډېرېدې، ډېرېدې، خبره معلومه سوه چي د کوچني د زېرېدلو وخت راورسېد. دايمي گاني او قابلې گاني ئې ورته راحاضي کړې. د لنگون سختۍ په خير تېري سوې او ولادت هم په خير وعافيت سره سر ته ورسېد. خدای تعالی ملکې ته نارينه اولاد ورکړ چي د ښکمرغۍ ښانۍ ئې په تندي کي له ورايه ځلېدې. پر پاچا چي د زوی زېرېدلو زېري وسو، له خوشالي ئې پښې مځکي ته نه ورتلې. زېري کوونکي ته ئې بېسده غټ سوغات ورکړ. دی پخپله سمدستي حرمسرای ته ورغی. کوچنی ئې ورته راوړ. ده په غېر کي ونيو، پر تندي ئې مچ کړ. ښايست ته ئې هېښ پېښ پاته سو. د ده په تندي کي ئې د شاعر هغه خبري وليدې، چي ويلي ئې دي:

پر تندي ئې نڅېدلې ښکمرغۍ و ښک بختونه
 له څېرې ئې ښکارېدله د زمري بخت ښانونه
 په نڅا ورته راتلله توره سپرئې ولاسوته
 د ده ښکارته غرخنيو رااخيستي خپل سرونه
 تخت و ده ته پيدا سوې، شاهي ده ته ساتل سوې
 سوبه ده ته په تعظيم ده، چي گټي به ميدانونه

دا شېډې چې په وړکینه دی له تيو څخه روي
دا سرې ويني د دښمن دي تشوي ئې ټول رگونه
له هيته به ئې تښتي د فتنو توري بلاوي
سلامي به ورته نيسي، بدمرغۍ و آفتونه

وروسته ئې هلک بيرته دا يي گانو ته په لاس ورکړ. هغوی ئې ښه
په دوغا او په تکبير سره نو (نوم) ورپرې کړ او تاج الملوک خاران نوم
ئې پر کښېښوو. د ده روزنه و پالنه ئې د مخصوصو دا يي گانو پر غاړه
کښېښووله. هلک لوئېدی، څو د اوو کالو سو. ملک سلېمان شاه ورته
حکيمان او اديبان مقرر کړل چې ده ته علم و حکمت او خط ورزده
کاندي. څو کاله ئې پرله پسې په سبق کي تېره کړه. په پای کې ټول
علم و فنون په زده کړل. بيا ئې نوزره ورو او تورزنو ته په لاس ورکړ
چې د زړه ورتيا او مېراني درسونه ورزده کاندې. ښکار او نخبه
ويشتل، سپارلي، د توري چلول او نور جنگي هنرونه ئې وروښوول.
خود څورلسو کالو سو. په دې وخت کي چې به ئې له ماڼۍ څخه مازي
مخ ورنکاره کړ، سل زرونه به ئې په مينه کي په ټوپونو سول ... کيسه
چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی رويا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او لسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې:
تاج الملوک ته خدای داسي سکه و ښايست ورکړی وو، چې له

ماڻي ڇخه يو گري ووت ، سل زرونه به ئي په مينه بنڪار ڪرل . د ده د
ڪرو ورو په باب شاعر انوشعرونه وويل :

داله کومه راختلي ديءَ داستوري چي ڇلپري
په روڻاوو ، تجلاو وئي د مڇڪي منڇ سوڇپري
بختوره هغه خوله ده چي داشوندي ئي روزي سي
نپڪمرغي د هغه سرده چي له دي عشقه زنگپري
طالع من به هغه زره وي چي حاي ور ڪري د ده عشق ته
شاباسي پر هغه چا چي د ده ميني ته ٽينگپري

تاج الملوڪ چي اتلس کلن سواو بربتوئي خط وواهه ، پر سره و
سپين بنايسته بارخو ئي توري پخي راوڻو ڪڍلڻي ، دغه وخت ئي نو د
ڊپرو زرونه د ميني په اور مڪوٽ ڪرل . نه ئي چا د ڪتو تاب درلود ، نه
ئِي د ليدو طاقت . هغه د شاعر خبره چي ويلي ئي دي :

د ڪنعان شاه لره ورسئ ، يوسف پوه ڪريءَ په دي حال
چي جوڙه دي خداي پيدا ڪره د بنايست و د جمال
تايوه زلڀخاو ايسسته سرتوره له خپل ڪوره
دي بنايست په سرتوري ڪي د ٽول بنار واخيست و بال
نندارو ته ئي رادرومي د درست ڪلي شوخي نجوني
هره چٽه ئي وصلت ته خوري بوري ده بي حال

پر تاج الملوڪ چي ڇو ڪاله نور هم ٿر سول ، داسي ڇوان ڇني
وخوت چي خور پر مينه ڪڍله او له بربتوئي د زمري زاره چاودله . باره
ئِي ياران و اشنايان پر رامات سول . هريوه به دا فڪر ڪاوه چي د پلار تر
مرگ وروسته خو ئي د سلطنت تخت ده ته رسپري ، نو گوندي ما ته هم
ڪوم منصب منصب راورسپري . د تاج الملوڪ له بنڪار سره ڊپره جوڙه

وه. هر وخت به په بنسکار پسي وتلی وو. خو پلار ئې په دې پوهېدی چې دبستونه او بیابانونه د اپت ځایونه دي او دی به ئې هر وخت له بنسکاره څخه منعه کاوه. پر تاج الملوک باندي د بنسکار شوق دومره غلبه کړې چې د خپل پلار خبره ئې لاهم په دې باب نه منله.

یوه ورځ تاج الملوک خپلو خادمانو ته وویل چې د لسو ورځو ازوغ برابر کړئ او درځئ چې بنسکار ته وځو. آبس، خادمانو ئې شيان میان برابر کړل او دی له خادمانو سره بنسکار ته ووت. څورلس ورځې ئې پر دښت و بیابان تېري کړې او آخر یوې سمسوري شنې سیمې ته ورسېد. په دې ځای کې ئې خورا ډېري هوسۍ په سترگه سوې. بڼې ونې او بڼې د بهاندو اوبو چینې هم وې. آبس، تاج الملوک خادمانو ته وویل چې دغه ئې ځای دی. هلی! ژر مو دامونه بنځ کړئ او توروڼه وغورځوئ. خادمانو دامونه کښېښوول او توروڼه ئې وغورځول. په دامو کې خورا ډېر وحشي حیوانات او هوسۍ بندي سوې. تر دې وروسته بنسکاریانو د بنسکار سپي ایله کړل. شهینان او بازان ئې هوا ته خوشي کړل. غشي و لینده ئې ورته سم کړل او خورا ډېري هوسۍ ئې بنسکار کړې. بنسکار چې خلاص سو، شهزاده د یوې چینې پر غاړه څنگ واچاوه. بنسکاریانو بنسکار سره ووېشه. ملک سلېمان شاه ته ئې هم یوه برخه وروولېرله.

دا شپه ئې د هماغې چینې پر غاړه تېره کړه. سهار چې روڼا سوه او لمر راوختی، دې ځای ته یوه لویه قافله راوړسېده چې سوداگر، مریان، مینځي او نور ایله جاری مخلوق پکښې ول. قافلې پر همدغه مېنه واړول. تاج الملوک چې دوی ولیدل، باره ئې خپل یوه خادم ته وویل چې ته ورسه د دې قافلې د خلکو حال راوېر چې دا څوک دي؟ خادم

چي ورغی او پوښتنه ئې ځني وکړه، هغوی ورته وویل چي موږ سوداګر یو. دې سیمي ته د استراحت له پاره راغلو. موږ پوهېږو چي دا محکه د ملک سلېمان شاه او د هغه د زوی ده او د دوی د پاچهۍ قلمرو د امن ځای دی. موږ ډاډه یو چي دلته زموږ سرومال خوندي دی. زموږ سره ښه سنگین وړېښمین ټوکړان او قیمتي جامې سته چي د تاج الملوک له پاره مو رااخیستي دي. خادم بیرته تاج الملوک ته ورغی او په حال ئې پوه کړ او هغه څه چي له سوداګرو څخه ئې اورېدلي ول، هغه ئې ټول ورته بیان کړل.

شهزاده وویل چي په دې قافله کي زما له پاره هم څه مالونه سته، نو زه تر هغو پوري ښار ته نه ځم چي دغه مالونه و نه گورم. باره ئې پر آس پښه واړوله او غلامان ئې پر دواړو اړخونو ورسره روان سول او د قافلې خوا ته وررهي سول. قافلې ته چي نژدې ورسېدل، سوداګر ورته راوړلرسول. د شهزاده سلام ئې وکړ. د سره اطلس خېمه ئې ورته ووهله. په خېمه کي دننه ئې وړېښمین فرشونه او غالی ورته اواړي کړې. تاج الملوک دننه کښېنوست او خادمان ئې شاوخوا په خدمت کي تیار ورته ودرېدل. بیا ئې نو سوداګرو ته وویل چي راوړئ، کوم مالونه مو راوړي دي. سوداګرو ئې امر ومانه، هر څه مالونه چي د ده وړ ول، هغه ئې ورته راوړل او مخي ته ئې کښېنووول. شهزاده پکښې وکتل. د خپلي خوبني مالونه ئې ځني واخیستل. قیمت ئې په لاس ورکړ.

آبس، پر آس راسپور سو او کله چي ئې غوښتل خپل اتاق ته ولاړ سي، په دې وخت کي ئې په قافله کي پر یوه ښکلي ځوان سترګي برابرې سوې. دې ځوان خورا ښې سنگیني جامې هم اغوستي وې. منگر د ځوان رنگ ته چي دي کتلي وای، له دوستانو څخه د ليري

والي له اسیته تک ژېړ اوبستی وو... کیسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یوولسمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

تاج الملوک چي له قافلې راوتی، په دې وخت کي ئې په قافله کي پر یوه بنکلي حوان سترگي برابرې سوې. دې حوان خورا بڼې سنگیني جامې هم اغوستي وې. منگر د حوان رنگ ته چي دي کتلي وای، له دوستانو څخه د ليري والي له اسیته تک ژېړ اوبستی وو او اوبکي ئې له سترگو بهېدلي. له حانه ئې دا بیتونه ویل:

د بېلتون شپې مي اورېدې سوې واهمې دي راسره

تویوم د فراق اوبکي اندېښنې دي راسره

زړه مي پرېښووی هورې دئ، زه دلې يم لالهانده

تک تنهايم، که هر څو هم قافلې دي راسره

دې حوان چي په سرو اوبکو کي دغه بیتونه پای ته ورسول، نو وروسته چوپ سو او سر ئې کښته وځړاوه او بېهونه ولوېد. یو گړی وروسته ئې بیرته سر راپورته کړ. تاج الملوک د ده حال ته هک پک تللی دئ. حوان چي پر هوبڼ راغی، شاوخوا ئې وکتله او دا بیتونه ئې وویل:

سترگي نه دي یو جادو دئ، ډک له مکره له افسونه

که ئې چل درباندي جوړ سو، ورځ دي سوه له شواخونه

په ښکاره که تکی توري، خماری دي بوري بوري
په باطن تېرې چرې دي، پرې کوي دي اندامونه
پام خطا نه وزی نیاز منو په خوږو خوږو خبرو
په خوږو کي ئې دي زهر، قتلوي ژوندي سرونه
په پستو نازکو لېجو، په ورېښمینو نری گوتو
ساوي باسي له بدنه، پرې کوي غټ ښارگونه

دا بیتونه چي ئې وویل نو ئې یوه لویه چیغه له خولې ووتله او بیا
بېهوشه سو. تاج الملوک چي د ده دا حال ولید. ډېر ئې زړه پر وسوځېد
او د ده خوا ته وررهي سو. کله چي د دې ښکلي ځوان سر ته ورسېد،
ځوان هم پر هوبښ راغی او سترگي ئې روڼي کړې. شهزاده چي ولید،
له ځایه را پاڅېد او سلام ئې ورواچاوه او محکه ئې مچ کړه. تاج الملوک
ورته وویل چي ولي دي خپل مالونه ما ته راښکاره نه کړل؟ ځوان ورته
وویل چي زما په مالو کي داسي څه نه ول چي ستا دي وړ وای. شهزاده
ورته وویل چي خیر دی، هر څه چي وي، ما ته ئې راوړه چي زه ئې
وگورم. خپل حال دي هم راته بیان کړه چي دا ولي داسي ژړانده
یې؟ ولي داسي په غم اخته یې؟ که چا ظلم درباندي کړی دی، خو
راته ووايه چي غم دي وخورم. که پوروی یې، خبر مي کړه چي
قرضونه دي ادا کاند. زما فکر وچورت په تا باندي ډېر خراب سو او
زړه مي درباندي وسوځېد.

آبس، تاج الملوک امر وکړ چي د عاج او آبنوس لرگي چوکۍ دي
راوړل سي. ورېښمین فرشونه او غالی دي اواړي سي. چوکۍ راغلي
او غالیاني اواړي سوي. تاج الملوک پر چوکۍ کښېنوست او ځوان ته
ئې پر غالی باندي د ناستي اجازه ورکړه. باره ئې ځوان ته وویل چي

اوس دي نو خپل مالونه راوړه چي زه ئې تر نظر وباسم. ځوان ورته وويل چي دا خبري مه كوه، زما مالونه ستا له شان سره برابر نه دي. تاج الملوک ورته وويل چي، هرومرو به ئې راښكاره كوي. باره ئې پر خادمانو امر وكړ چي د ځوان مالونه د ده له اجازې پرته راوړي. ځوان چي دا حالت وليد، تر سترگو ئې اوبسكي تويي سوې او دا بيتونه ئې وويل:

د رنجو احسان راباندي چي ستا سترگي ئې كړې توري
منتباره د كجل يم په لمبو چي دي كړل پوري
د سرو شونډو په شرابو دي سرونه زانگي زانگي
د بانو غشي دي وزې زماله زړه نه پوري ووري
چي په خيال و تصور كي دي تصوير د ښكارا راسي
پر زړگي مي زلزله سي، اسمان څرخي، محكه ښوري

څه سردي پرله گر څوم، ځوان خپلي غوتي موتي سره خلاصي كړې. يو يو ټوكر ئې ځني را ايستی او تاج الملوک ته ئې ورنښكاره كاوه. په دې ماين كي ئې يوه ورېښمينه زرينه خامكي ټوټه هم له غوتو څخه راوايستله چي يو زر ديناره ارزښت ئې درلود. دا ټوټه چي ئې تاج الملوک ته خلاصول، له منځه ئې يوه بله تراډه راو لوېده. ځوان چابك پر حمله كړه او تراډه ئې تر زنگانه لاندي پټه كړه. په دې وخت كي ئې دا بيتونه وويل:

زما د رنج علاج په تا دئ ستا نظر دئ پر بل چا
د بخت ستوري مروردئ، كړي روڼا پر بله خوا
زه فراق يم ننولى، زه بېلتون يم ځورولى
خو تر څو به هجران گالم، ژوند به كړمه پر سارا

که وصال وي که بېلتون وي، زما په برخه دي دردونه
که سفر وي که حضرو وي، د غم پېټی مي په شا
مینه څومره اوږد مزل دی، د عشق لارده څومره سخته
نه ئې سرسته نه ئې بڼکرسته، نه ئې پای نه اتتها

تاج الملوک د ده دې بیتو ته حیران پاته سو، سر ئې نه په
خلاصېدی چي دې ځوان ته څه پېښه ده؟ باره ئې ځني وپوښتل چي
دا د ټوکړه تراډه دي ولي تر زنگانه لاندي پته کړه؟ ځوان ورته وويل
چي پرېږده ئې، هسي يوه بېکاره ټوټه وه. شهزاده ورته وويل چي ته
ئې رابښکاره کړه... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دوو لسمه شپه

شهرزادي وويل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
تاج الملوک ورته وويل چي ته راکه، دغه ټوټه. زه ئې هرومرو
باید وگورم. ځوان ښه ښه کړه. تاج الملوک ورته په خښم سو. آبس،
ځوان هم تراډه له زنگانه څخه ورته راوايستله او شهزاده ته ئې
ورښکاره کړه. په دې وخت کي د ځوان تر سترگو لپي لپي اوبښکي
وبهبډي او دا بیتونه ئې ورسره وويل:

ملا مت نه يم عالمه، نه وړيمه د پېغور

نه مي څوک چيغو ته غوږېږدي نه مي اوري د زړه شور

رانه پاته ده په کور کي تر سپوږمۍ ښايسته حوره

د سپين مخ په تجلا ئې نوراني دی کلی کور

په ژړا مي رخصت واخيست، په غوغا ځني جدا سوم
د بېلتون تر کړ او ونو، مرگ بهتر چي پرې کړم پور
د هجران تو دې سکرو ټي نه سر پرې زما په اوبنکو
اوبنکي نه دي تور باروت دي، اور په اخلي لاتا و نور
زړه ټي واچوئ نيا زمنو، دروغ ټي مه بولئ زما کړي پرې
جدايي مي کړه ملا ماته، اخلم گام د زړه په زور
نه په ورغ کي هوسا کېږم نه په شپه خوب و ارام کړم
د عشق څه ناسوري رنغ دئ، خداي دي څوک نه کړي په تور
که طبيب چيرته پيدا سي چي په زهرو مي علاج کا
په دو عاوو به ئي بولم چي رادرومه زما پر لور

خوان چي دا بيتونه پای ته ورسول، باره تاج الملوك مخ
وروړاوه او ورته وې ويل چي خوانه! ستا کار ما ته وران بنکاري. ته
راته ووايه چي د دې تراډي په ليدلو دي ولي بې اختياره اوبنکي
راغلي؟ خوان چي دا واورېده، يوسوړ اسوبلی ئې له خولې وکښ، په
ژړا سو او وې ويل: اي شهزاده! زما کيسه له عالمه ماسپوا او له دغي
تراډي، د هغې له خښتن او له دغه انځور سره تړلې ده. آبس، د ټوکره
تراډه ئې ورته وغوړوله. پر هغې باندي د يوې هوسې انځور وو چي په
سرو گلابتونو روغ سوی وو، دا ئې شهزاده ته وربنکاره کړه. د دې
هوسې مخي ته بيا د يوې بلي هوسې انځور وو، چي دا بيا په سپينو
گلابتونو روغ سوی وو. د دواړو هوسيو په غاړه کي د سرو زرو امپلونه
رسم سوي ول. تاج الملوك چي د دې انځورونو هنر او کمال ته وکتل،
باره ئې له خولې راووتل چي: "سبحان الذي علم الانسان ما لم يعلم".
پاکي دي وي هغه رب ته چي انسان ته ئې هغه څه وربښولي دي چي د

ده زده نه ول. د تاج الملوک په زړه کي د دې حُوان کيسې ته ډېره تلوسه پيدا سوه او ورته وې ويل چي ته دي دا خپل نکل او د دې انجورونو او د هغه د خښتن بيان راته وکړه. حُوان ورته وويل چي: "اې شهزاده! غوږ راته ونيسه چي زه خپل داستان درته واوروم". تاج الملوک ورته وويل چي غوږ مي دئ.

د عزيز او عزيزې نکل

حُوان ول، زما پلار خورا غټ سوداگر وو. له ما پرته ئې بل اولاد نه درلود. زما يوه د کاکا لور وه. دا نجلۍ له پلاره يتيمه پاته سوې او زموږ په کور کي زما سره کوچنۍ لوی سوې وه. زما کاکا دي خدای وبخښي، په ژوند کي لا زما له پلار سره وعده کړې وه چي دا خپله لور به خپل وراره يعني ما ته په نکاح کوي. مور چي دواړه رالوی سوو، مخپوتی مو په منځ کي نه وو. مور او پلار مو پر دې سلا سول چي سرکال به که خير وو، د عزيز او عزيزې واده کوو. پلار مي هره ورځ د واده د پوښ او جهيز په برابرولو لگيا وو. زه او دا د کاکا لور مي په يوه خونه کي بېدېدلو، نه په نور ښه و بد پوهېدلو او نه په دې چي سبا ته څه پېښېږي؟ دا نجلۍ تر ما هونبیاره وه او په ډېرو خبرو ئې سر خلاصېدی. پلار مي د واده ټول کار برابر کړ، اوس نو بس يوه نکاح پاته وه چي راوئې تړي. د نکاح له پاره مي د پلار داسي خوښه وه چي د جمعې په ورځ به تر لمانځه وروسته، که خدای کول، نکاح تړله کېږي. آبس، د جمعې ورځي ته ئې خلک خبر کړل. ښه لويه مېلمستيا ئې جوړه کړه. مور مي د نورو سوداگرو ښځمني مېلمستيا ته راوبللې. د جمعې ورځ

چي راورسپده. په خونو کې کوربچې اوارې کړې. د سرای غولی ئې هم په سرو غاليو فرش کړ. کوربچې او نيالی ئې پر اوارې کړې. بالبتان ئې ورته کنبېوول. د دالان مخي ته ئې لوی تخت جوړ کړ. د زرغونې بنارسی پوښ ئې پر اوار کړ. شاوخوا ئې خادماني ودرولې. کلاب پاشونه ئې په لاس ورکړل چي پر مېلمنو باندي کلاب او مشک وپاشي. خلک منتظر ناست ول چي د جمعې لمونځ وسي، نو به ټول سره راغونډ سي او نکاح به وټرله سي. زه ئې حمام ته بوتلم. حمام چي مي وکړ، بڼې سنگيني جامې ئې راباندي واغوستلې. عطر ئې راووهل. لمانځه ته رهي سوم. مسجد ته پر لاري مي يو انډيوال راپه ياد سو، چي بايد دې مېلمستيا ته ئې خبر کاند. له ځانه سره مي وويل چي د دې انډيوال کور خودلته نزدې دی. يو وار به په منډه تر کوره ورسم او خبر به ئې کړم. لمانځه ته به بيرته ځان راورسوم. د انډيوال د کور په کوڅه چي ورننوتلم، کور ئې راڅخه ورک سو. دې خوا ته ولاړم، ها خوا ته ولاړم. د کوڅې سر ته مي الا کړه. بيرته ئې پای ته راغلم. د يوې خوا له حمابه تازه راوتلی وم او ټول بدن مي په خولو لوند خيشت وو، له بلي خوا دا منډي سوې، آبس، خولې مي پر مخ راماتي سوې. د عطرو خوشبويی ټوله کوڅه واخيستله. له ځانه سره مي وويله چي ته راسه، يوه سيوري ته کښنه، لږ څه به دي دا خولې هم وچي سي او گوندي يوشوک موک رابنکاره سي چي د انډيوال د کور پوښتنه ځني وکړم. باره مي د اوږې دسمال يوه دېواله ته اوار کړ او زه پر کښېستلم. د خولو د پاکېدلو شی نه وو راڅخه. ځکه دسمال مي تر ځان لاندي کړی وو، په لستوني مي خولې نه سواي پاکولای، ما ول، نه گانه چي د نوي پاک کالي مي خيړن نه سي. په دغه چورت کي يم چي د پاسه

يو چا سپين دسمال راواچاوه. دسمال مي په لمن کي ولوېد. دسمال
چي مي له لمني خڅه راواخيست، پورته مي وکتل چي ځانته معلومه
کړم چي دا دسمال له کومي خوا راولوېد؟ پاس چي مي وکتل سترگي
مي د دغو هوسيو د انځور پر څښتن ولگېدې.... کيسه چي دې ځای
ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روپا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او ديار لسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
تاج الملوک وايي سر چي مي پورته کړ او پاس مي وکتل، سترگي
مي د دغه انځور پر څښتن برابري سوې چي د کور په کړکۍ کي ناسته
وه. يا پاکه ذوالجلاله! ما د بنيادم په توکم کي داسي بنايست نه وو
ليدلی. زه چي ئې وليدلم چي د دې خوا ته گورم، باره ئې سر تر
کړکۍ ښه راوايست. د شهادت گوته ئې پر شونډو کښنووله. بيا ئې
منځوی گوته هم ورسره يو ځای کړه او د خپلو تيو په منځ کې تېره
کړه. زياتي نو بيرته تر شا سوه او کړکۍ ئې وټرله. زما پر زړه ئې اور
راېل کړ او دې ته چورت يووړم چي دا ئې څه راته وويل او د گوتو په
دې اشاره کي ئې مطلب څه وو؟ آبس، سترگي مي په کړکۍ کي ښخي
پاته سوې. کړکۍ ټرلې ده او زه تر ماښامه پوري ورته منتظر کښنستم.
نه مي بيا څوک په سترگه سواو نه مي د چارغ واورېد. د کړکۍ له خوا
چي ناامیده سوم، باره مي دا سپين کت کړی دسمال راواخيست، سره

ومي غوراوه. د عطرونو خوشبويي ځني راپورته سوه. دسمال مي ښه
واړاوه، راوراوه. له منځه ئې د کاغذ يوه پېچلې پاڼه راولوبده چې دا
بيتونه پر کښلي ول:

د ميني دا څو توري درلېږم په ډېر هوس
پرهرتوري مي نه دئ سپمولی دا خپل وس
پوهېږم چې په زړه کي به درگرځي دا سوالونه
چي چيرته راپيدا سوه؟ دغه ناوې د جوس
جواب ته منتظره يم چي ستا له خولې نه واوړم
"جانانه! دا زما مينه تر تا زياته يو په لس"

کاغذچي مي ولووست، وروسته مي دسمال ته وکتل، د هغه پر
ځنډو باندي هم دا خوبه لیکل سوي ول:

توري کښي دي پر سپين مخ هسي زېب کا
لکه مشق چي وي ليکلی خطاطانو
اننگي دي سره و سپين گل د گلاب دئ
بوري سترگي دي زړه وړي د عاشقانو

د دسماله پر دا بله ځنډه ئې دا بيتونه کښلي ول:

سپين بار خو دي دئ په شان د مرغلرو
زنخدان دي سره مېه ده او شپږينه
توري سترگي دي نازونه او غمزې کړي
سپينه خوله دي ده خوره ترانگينه

دا بيتونه چي مي پر دسمال باندي ولوستل، نور نو سمدم اور
راولگېد. په زړه کي مي د ميني ولوله ژوندی سوه او پسې گړندی
سوه. کاغذ او دسمال مي دواړه راواخيستله او کور ته رارهي سوم. نه

مي زړه صبر کاوه او نه مي د وصل لار و ليکه معلومولای سواي. لکه باوله غوندي په دې کوشه ننوتلم او تر ها بلي راوتلم. نيمه شپه وه، چي کور ته ورسېدم. خوني ته چي ننوتلم، د کاکا لور مي په سرو اوبنکو ناسته ده. زه چي ئې وليدل، باره ئې اوبنکي پاکي کړې. راولاړه سوه. دسمال ئې له اوږې څخه رانه واخيست او پوښتنه ئې راڅخه وکړه چي دا چيري تللی وي؟ دغه راز ئې راته وويل چي د ښار معتبره خلک، مخور او سوداگر ټول راغونډ سوي ول. قاضي او شاهدان راغلي ول. مړۍ ئې وخوړه. يوگړی لا ناست ول. آخر چي ستا درک معلوم نه سو، باره بيرته خپلو کورو ته ولاړل. دا ئې هم راته وويل چي پلار دي دومره درته په خښم دئ، چي مه کوه پوښتنه. که په لاس ورغلي، نه هغه به در وکړي. پلار دي قسم اخيستی دئ چي تر راتلونکي کال را په دې خوا به بيا د نکاح مېلمستيا جوړه نه کړي. همدومره پيسې ئې وې، چي په دې مېلمستيا کي ئې ولگولې. بيا نو د کاکا لور راته وويل چي ته چيري ورک سوې؟ ما ورته وويل چي: "آ، زما د کاکا لوري! دا مه راڅخه پوښته چي چيري تللی وم". وروسته مي هغه دسمال او کاغذ ورنسکاره کړل او خپل حال مي له سره تر پايه ورته ووايه. د کاکا لور مي دسمال او کاغذ راڅخه واخيست. څه چي پر ليکل سوي ول، هغه ئې ولوستل او تر سترگو ئې اوبنکي راغلي او دا بيتونه ئې وويل:

مينه ټوکي نه دي گرانه! د عشق کار نه دئ اسانه
نامېندی دي، دیدنی دي، سوز و درد ئې دئ پرېمانه
پيل ئې درد دئ، پای ئې درد دئ، دردونو مجموعه ده
آرامې پکښې کي نسته، سراسر ژوند سرگردانه

د دردونو په مزله کي هم خوښۍ سته هم غمونه
بختور به پوري وزي له دې بحر بې پایانه
عشق يو سوز دى يو گداز دى، يو پټ سردى يو پټ راز دى
حقيقي دى که مجاز دى، يو دروند رنخ دى بې درمانه
عشق او ژوند سره تړلي، نه بېلېږي يوله بله
بې له عشقه سر کله و دى، کله و هر چيري ارزانه
خطرات د ميني ډېر دي، مشقات د عشق بې شمېره
خدای دي ساته په دې لار کي زما زړگيه، زما جانانه

د کاکا لور چي مي دا بيتونه وويل، باره ئې پوښتنه راڅخه وکړه
چي د دسمال او کاغذ مېرمني نور څه درته و نه ويل؟ او کومه اشاره
ميشاره ئې درته و نه کړه؟ ما ورته وويل چي په خوله خوئې څه و نه
ويل، منگر د شهادت گوته ئې پر خوله کښېښووله، بيا ئې نو منځوى
گوته ورسره يو ځای کړه او پر خپله سينه ئې کښېښووله او محکي ته ئې
وکتله. تر دې وروسته ئې کړکۍ و تړله. زه تر لمر لوېدو پوري ورته
ناست وم. دا بيرته رانکاره نه سوه. په پای کي زه ځني ناامیده سوم او
کور ته راغلم. زما نکل دغه وو، چي درته ومي کړ. اوس به خدای
کوي، ته به کوې او زما سره به په دې کار کي مرسته کوې. د کاکا لور
مي مخ راواړاوه او راته وې ويل چي اي زما د زړه سره، د کاکا زويه! ته
چي دا زما سترگي هم راڅخه وغواړې، تر تا به ئې قربان کړم. ولي به
ستا سره مرسته نه کوم. لکه ته چي پر دې مين يې، دا خواره هم پر تا
باندي مينه ده. ما ځني وپوښتل چي د دې اشارو معنا ئې څه ده؟
عزيزې راته وويل چي پر خوله باندي د گوټي ايښوولو معنا ئې دا ده
چي گویا ته د دې د تن له پاره لکه روح داسي يې. يا به ئې مطلب دا

وي چي ته ورته د عقل د غاښ په شان ورنزدې يې. د دسماڼ معنا ئې دا ده چي گوياء عاشقانو په خپر سلامونه درته رالېري. د كاغذ معنا ئې دا ده چي ددې زړه ستاسره تړلې دئ. اودا چي دوې گوتي ئې پر خپله سينه باندي د تيو په منځ كي كښېښولې، په دې كي ئې مطلب دا دئ چي دوې ورځي وروسته دلته راسه چي له زړه څخه مي غم ليري سي. نو اې د كاكا زويه! سر خلاص كړه چي دا درباندي مينه ده. د اشارو بيان او معنا خودغه وه چي درته ومي كړه. كه ما ددې اجازه درلوداي چي له كوره دي درباندي ووهم، ډېر ژر به مي تاسي دوه سره يو ځاي كړي واي او ستاسي پټ راز به مي هم خوندي ساتلې واي. ځوان سوداگر په دې وخت كي تاج الملوک ته وويل: اي شهزاده! ما چي د كاكا د لور دا خبري واورېدې، له دې څخه ډېر ممنون سوم او دوې ورځي مي غاښ وچيچه. نه له كوره ووتم، نه مي په شي څكه وكړه، نه مي يو څاڅكي اوبه ترستوني تېري كړې. سر مي د كاكا د لور پر زنگانه ولكاوه. دې به هر گړي د زړه د جوړي خبري راته كولې. زه به ئې دلاسا كولم او راته ويل به ئې چي ډېر تشويش مه كوه. زړه ور اوسه او همت له لاسه مه وركوه.... كيسه چي دې ځاي ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی رويا سوه

د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څور لسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

خوان سوداگر تاج الملوک ته وويل چي دوي ورخي په دغه ډول راباندي تېري سوې. دريمه ورخ مي د کاکا لور راته وويل چي زړه دي بيداره لره. همت دي لوړ کړه او ورسه کالي مالي دي واغونده او خپل د وعدې خای ته دي ورسه. آبس، د کاکا لور مي ولاړه سوه، ما ته ئې جامې مامې راوړې. راباندي وائي غوستلې. عطر مگر ئې راباندي ووهله او زه هم په پوره زړه له کوره راووتلم. هماغې کوخي ته ورغلم. د دېواله بغل ته پر خرنگ باندي يو آن کبښستلم. چي گورم، ناخپه کړپ سو. کړکي. خلاصه سوه. ما چي مخ ورواړاوه، هغه لوبته ناوکي مي بيا وليده. زړه مي ډوب سو. يو گړي بېهونه وم. چي پر سد راغلم، بيا مي ورته وکتل، دا وار بيا بېهونه سوم. پر هوبښ چي راغلم او ورته ومي کتل، اينداره او سور دسمال ئې په لاس کي وو. زه چي ئې وليدلم چي ورته متوجه يم، باره ئې لستونې راوغاړه. د لاس پنځه گوتي ئې ارتي ونيولې او پر خپله سينه ئې کبښبولې. بيا ئې اينداره په دواړو لاسو ونيوله او تر کړکي ئې دباندي راوايستله. وروسته ئې سور دسمال درې واره تر کړکي لاندي راوخړاوه او بيرته ئې ورکش کړ. سور دسمال ئې دا وار په لاس کي سره ومروړه. تر دې وروسته ئې سر له کړکي څخه دباندي راويوست. شاوخوا ئې وکتل. سر ئې بيرته دننه کړ او کړکي ئې وټرله او ولاړه. نه ئې خبره راسره وکړه، نه ئې اتره. د لاسه ئې لا په تشويش کي واچولم چي د دې اشارو معنا و مقصد ئې څه وو؟ د ماخستن تر اذانه هورې ورته ناست وم، د دې هيڅ درک و خرک بيا معلوم نه سو. باره رارهي سوم. نيمه شپه وه چي کور ته راغلم. خونې ته چي ورننوتلم، د کاکا لور مي مخ پر دېواله ناسته وه او ژړل ئې. په ژړاکي ئې دا بيتونه ويل:

نه یم وږد بهتانو، نه لایقه د تهمت یم
نه گناه نه می تعدا سته نه محتاجه د لعنت یم
د زرگی اختیار می نسته، مجبوري ده مجبوري ده
چي پر گل باندي می مینه، چي له عشقه په زحمت یم
یم زخمي په تیره غشي د خمارو سترگو بورو
تپد میني می اخیستی، خوب می نسته لت پر لت یم
د عشق دروند بار می اخیستی تر مزله بی رسومه
خدایه توان د وړلو راکړه، زه کمزوري په خلقت یم
اسوېلي می اسمان سوخي، زمان سوخي، مکان سوخي
دا چي رغ له خولې نه باسم، یم پاپنده پر عفت یم
خدایه تاته وه اسانه چي زرگی می وای ډبره
یو خوا زړه تر گل نازک سو، بل خوا ناسته زه پر پت یم

دا بیتونه چي می واورېدل. غم می یو په سله سو. باره د خوني په
کونج کي ولوبدم. د کاکا لور می راوولپه سوه. له محکي ئې راپورته
کړم. کالي ئې راڅخه وایستل. مخ ئې پخپل لستونې راپاک کړ او د
حال احوال پوښتنه ئې راڅخه وکړه. پر ما چي څه راغلي ول او څه
چي می لیدلي ول، هغه می ټول ورته بیان کړل. دې راته وویل چي
اې، د کاکا زویه! د پنځو گوتو په اشاره کي ئې مطلب دا دی، چي
پنځه ورځي وروسته بیا راسه. د اینداری په ښکاره کولو او له کړکي
څخه د سر په را ایستلو، د سره د شمال په راخړولو او مروړلو کي ئې
مقصد دا دی چي د رنگرېز په دوکان کي راته کښنه چي زما ایلچي به
هورې درسي. د کاکا د لور خبري چي می واورېدې، میني دومره زور
راباندي وکړ چي ما ویل اور راولگېد. باره په ژړا سوم او د کاکا لور ته

مي وويل: "قسم په خدای چي حقيقت دي ووايه. ما په هماغه کوڅه کي د يوه يهودي رنگرېز دوکان وليد". د کاکا لور مي راته وويل چي زړه دي قوي ولره. واسرنگی کېږه مه. نور ځوانان هم په مينه مبتلا سوي دي. کلونه کلونه ئې د عشق دردونه گاللي دي او صبر او تيگا ئې کړې ده. تا ته خوققت يو پنځه ورځي کوري. ته بيا اوس داسي بې طاقته سوې. د کاکا لور مي دغه شان خبري ډېري راته وکړې او ما ته ئې تر هغو پوري د زړه دلاسايي راکوله، خو ډوډۍ ته ولاړه سوه. سترخان ئې راوړ. يوه گوله ئې ما ته راکړه. زه د څکي لوېدلی وم. خورک و چسنگ مي نه سواي کولای. د رنگ بڼه مي ځکه الوتې وه چي ما پخوا د عشق سختی نه وې ليدلي او د بېلتانه شولي نه وې راپوري سوي. ورځ په ورځ له ډېره غمه څخه تارونار کېدم او د کاکا لور مي بيا زما له غمه پر اور ناسته وه او ورځ په ورځ نېدله. هره شپه به ئې د مينو عاشقانو کيسې راته کولې او راته ويل به ئې چي صبر بايد وکړم. هر وخت چي به له خوبه راويښ سوم، دا به مي ليدله چي ويښه راته ناسته ده او اوبسکي راته تويوي. په دې ډول پنځه ورځي تېري سوې. په پنځمه ورځ مي د کاکا لور ولاړه سوه، اوبه ئې تودې کړې. په ما ئې غسل وکړ. پاک خواپاکي ئې کړم. کالي ئې راباندي واغوستل او راته وې ويل چي اوس دي نو خپلي بنايستي ته ورروان سه. خدای دي تر مراده ورسوه. آس، زه هم له کوره راووتم. د هماغې کوڅې خولې ته ورسېدم، گورم چي د يهودي رنگرېز دوکان تړلی دی. وروسته مي فکر سو چي رشتيا، نن خود شنبې ورځ ده. د مازيگر تر اذانه تړلي دوکان ته ناست وم. په پای کي لمر ولوېد او د ماښام د لمانځه وخت سو. ورپسې تاريخه سوه او شپه راوړسېده، خود هغي بنايستي درک معلوم

نه سو. د ځان پر يوازيتوب وېرېدم. سر مي راته په څرخ سو، باره
 راو لاړ سوم. د لاس په تېرېدو مي ځان تر كوره راوړ ساوه. كور ته چي
 راغلم، د كاكا لور عزيزه مي وليدله چي يو لاس ئې په دېواله كي پر
 ټكوهلي موري او بل ئې پر ځيگر ايښي دئ. ژاړي او دا بيتونه وايي:

سارايي عرب كه بند سو دا د عشق په كاروبار كي
 خداېرو بيا كه قدم واخلي له كاروان سره په لار كي
 نه به بيا په اوښ پسې سي، نه به بوټي راوړي كور ته
 په سكروټو بې د ميني، زړه مكوټ سي په انگار كي
 كه هر څو ئې نازومه، كه هر څو ئې گرانومه
 ناست له ماسره په كور كي زړه ئې بند دئ په بازار كي

بيتونه چي ئې پاى ته ورسول، باره ئې اوښكي په لستوني پاكي
 كړې او ما ته ئې په شونډو كي ورسول او راته وې ويل چي د كاكا زويه!
 نوش جان دي سه دا د نن عيش وعشرت. ولي دي نن شپه له خپلي
 معشوقې سره هم نه تېروله او د خپل زړه اور دي ولي نه سړاوه. ما چي د
 دې دا خبري واورېدې، باره خېم راغى او په لغته مي پر دا ځيگر
 باندي ووهله، دا پر مخي غوڅاره سوه او تندي ئې د دېواله پر موري
 برابر سو، موري په نيووت او د وينو شور سو. كيسه چي دې ځاى
 ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتى روڼا سوه

د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځلسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

ځوان سوداگر وويل چي د عزيزې تندي پر مورې برابر سو او
 مورې په ننوت. د وينو شورهار سو، له تندي ئې رارواني سوې. چوپه
 پاته سوه او هيڅ ئې و نه ويل. يو آن همداسي ناسته وه، آخر ولاړه
 سوه، يو زړوکی ئې وسوخواوه، تورکني ئې د تندي پر تپ باندي
 کښېنول. تندي ئې په يوه بل ټوکره وتاړه. پر محکه چي ويني تويي
 سوي وې، هغه ئې پاكي کړې. دا کار چي ما له دې سره وکړ، والله که
 مي په خپل عمر هم کړی وو. دې چي ځای مای پاک کړ، باره زما خوا
 ته په خندا راغله او راته وې ويل چي اي د کاکا زويه! دا خبري چي ما
 درته وکړې، د خدای په خدایي که مي د هغې بنايستي او پی مخي
 نجلۍ د ريشخندولو په خاطر کړي وي. خوا مه بدوه. ښه سو زما پر سر
 باندي داسي درد وو چي طاقت مي نه سواي کولای. دا ويني چي
 راڅخه ولاړې، يو څه مي سر راته سپک سو. ته اوس خپل بيان راته
 وکړه چي نن ورځ څرنگه درباندي تېره سوه؟ ما خپل نکل ټول ورته
 وکړ او په ژړا سوم. دې راته وويل چي مبارک دي سه، که خدای کول
 خپل مقصد ته رسېږي. د دې نه راتگ له دې اسينه وو، چي ته يې
 ازمويلې چي په مينه کي دي استقامت او رشتيا وگوري. ته سبا ولاړه
 او پر هغه دوکان ورته کښېنه، بيا به وگورې چي د خوشالی وخت دي
 راسېدلې دئ، که نه؟ مقصد ما ته ئې ډېره خاطر جمعي راکړه. منگر زما
 غم وار په وار ډېرېدی. دا ولاړه سوه سترخان ئې راوړ او ډوډۍ ئې
 کښېنوله. ما سترخان په پښه وواهه، لوبښي موبښي مي ټول پر دا بله
 راواړول او ورته ومي ويل چي عاشقانو ته خوب و خورک حرام دئ.
 دې خوارکۍ په ژړاندو سترگو د لوبښو ماتي سوي ټوټې ټولي کړې.
 سترخان ئې ټول کړ او راغله زما څنگ ته کښېنستله. ما ته ئې دلاسايي

راکوله او ما دوعاوي کولې چې خدای دا شپه ژر تېره کړي. شپه چې تېره سوه، سهار سو. زه هماغې کوڅې ته روان سوم او پر هماغه خرنگ باندي منتظر کښېنستلم، چې ناڅاپه کړپ سو او کړکی. خلاصه سوه او هغې د جنت حوري په خندانه خوله سر له کړکی. راويوست. په يوه لاس کې ئې اينداره، يوه کڅوړه وه او يو غلبل وو چې له زرغونو وانښو څخه ډک وو. په بل لاس کې قنديل وو. اول کار ئې دا وکړ چې اينداره ئې په کڅوړه کې واچوله او د کڅوړې خوله ئې وټړله، د خوني په يوه کونج کې ئې کښېنووله. بيا ئې نو خپلې کوڅې پر مخ راايله کړې، قنديل ئې يو آن د زرغونو وانښو پر غلبل کښېنووه. وروسته ئې شيان ميان ورسره واخيستل او کړکی. ئې وټړله او ولاړه. د دې له پتو اشارو او خبرو نه کولو له اسيته مي هم عشق و مينه هم حيرت زيات سو. بيرته په ژړا او سرو اوبنکو کور ته راغلم. د کاکا لور مي بيا مخ و دېوال ته گرځولی دی. زړه ئې د غم او ماتم په اور کباب دی خو څرنگه چې زه بيخي ډېر پر گران وم، ما ته ئې ځان خوشاله څرگنداوه. ما چې ورته وکتل، تندي ئې په ټوکره تړلی وو او سترگي ئې له ډېرې ژړا څخه پړسېدلي وې او په خورا غمناکه توگه ئې دا بيتونه زمزمه کول:

څه اوږدې غمجنې شپې دي نه تېرېږي نې تمام سته
 څه د ژوند ترڅې شپې دي نه ئې پای نه ئې انجام سته
 نه يو دوست سته نه خواخوږی چې په غم ئې راشريک کړم
 نه يو ناز سته د نیازمنو، نه اکرام نه احترام سته
 زړه مي چوي له ډېر گرومه، د بې مهرو له جنونه
 د عشق څومره پيکړې دي، پر عاشق علی الدوام سته

بیتونه چي ئې پای ته ورسول. ما ته ئې پام سو. باره راولاږه سوه، اوسکي ئې پاکي کړې. له ډېره خروښه ئې خبري نه سواي کولای. یو گړی پته خوله راته ولاړه وه. وروسته ئې راته وویل چي نن څه درته پښه سوه، حال دي راته ووايه. ما ټول بيان ورته وکړ. دې راته وویل چي یو څه صبر لا وکړه، د وصل وخت دي رانزدې سوی دی. دا چي اینداره ئې په کڅوړه کي واچوله، معنا ئې دا ده چي د لمر تر لوېدو پوري صبر وکړه. دا چي زلفي ئې پر مخ راخپړې کړې، مطلب ئې دا دی چي شپه تیاره سي. له زرغونو وښو ډک غلبیل معنا دا چي باغ ته راننوزه. د قنديل معنا دا چي په باغ کي راځه، راځه، هر ځای چي دي قنديل وليد، هورې راته معطله سه. د کاکا د لور خبري چي مي واورېدې، نزدې وو چي له ډېري خوشالی. څخه چيني ووهم. باره مي دې ته وویل چي تر څو به مي خطاباسې او داسي ځایوته به مي استوي چي هورې مي د زړه مراد هيڅکله هم نه تر سره کېږي. داسي ښکاري چي دا ستا معنا او تعبير دي سهي نه وي. دې راته وخنډل چي ته خودا نن تر ماښامه پوري طاقت وکړه. شپه چي په خیر راغله، ته به هم وصال ته ورسېږي. زما خبري دي زړه ته واچوه. بڼمه اوسه. کار سم روان دی. بیا ئې نو دا بیتونه وویل:

انتظار پر ختمېدو دی وخت نزدې د خوشالی
د مراد لمر پر راختو دی، ورځ راځي د کامرانی
د غمو کمبله ټوله، اند پښني په تېښته درومي
خزان تېر سو، بهار راغی، په خدا سولې غوتی

وروسته ئې ما ته مخ راولاړاوه او ښې د زړه د جوړي نرمي نرمي خبري ئې راته کولې، خو زما له ډاره ئې سترخان نه راوور او مړی ئې

راته تياره نه کړه. باره ئې کالي راڅخه وکښل او راته وې ويل چې يو گړی کښنه، زه به دي په مجلس باندي د انتظار شپې درلنډي کړم. شپه چې راوړسېده، ته به هم که خدای کول د خپلي معشوقې بغل ته ورسېږي. زما د دې خبرو ته غوږ نه وو، هسي د انتظار لحظې مي شمېرلې. شپه چې راوړسېده، د کاکا لور مي په ژړا سوه. د خالصو صندوقو يوغټی ئې راکړ او راته وې ويل چې دا صندوق به په خوله کي ونيسي او کله چې دي له خپلي معشوقې سره د زړه مراد تر سره کړ، نو به دا بيت ورته ووايي:

د خدای روی دئ، عاشقانو راته وواياست رشتيا

د هغه عشق به پای څه وي؟ چې وي پټ له خپل اشنا

آبس، زه ئې پر مخ ښکل کړم او قسم ئې راکړ چې دا بيت به هرومرو له هغې څخه د راتگ پر وخت ورته وايي. ما ورسره ومنله. د شپې په تياره کي له کوره راووتم. تلم، تلم، تلم، څو هماغه باغ ته چې په هماغه کوڅه کي د دې کور ته نژدې وو، ورسېدم. د باغ دروازه خلاصه ولاړه وه. باغ ته ورننوتم. له ليري مي يوه روښنايي تر سترگو سوه. هغې خوا ته وررهي سوم. هورې چې ورورسېدم. يو لوی دالان وو. چت ئې د عاج او آبنوس له لرگيو څخه جوړ سوی وو او قنديل ئې په منځ کي راڅرېدی. په دالان کي ورېښمين فرشونه او غالی اوارې وې. تر قنديل لاندي په يوه لويه مجمه کي شمعې بلېدلې. دالان ته نژدې د اوبو يو حوض وو. د حوض پر غاړه سترخان غوږېدلی او ورېښمين پوښ پر اوار سوی وو. د سترخان څنگ ته په يوه غټ زرين پتتاسه کي ډکه صراحي پرته وه او بلوړين جامونه پر کتار سوي ول. څنگ ته ئې د سپينو زرو غوري پروت وو چې سر ئې پټ وو. سر چې

مې پورته کړ، رقم په رقم مېوې پکښې وې. د مېوو څنگ ته ډول ډول خوشبويه گلان اوډل سوي ول. دا ځای چې مې وليد، نور نو غم او خپگان راڅخه ولاړ او تراندازې زياته خوښي او خوشالي راباندې راغله. دالان تش تور ولاړ وو او هيڅوک مې پکښې و نه ليدل.... کيسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روپا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او شپار سمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې:
آبس هغه زلمي و تاج الملوك ته وويله چې په دغه باغ كې نو زما زړه سره وغوړېدی او نفس مې بيخي پکښې ساز سو، خو هلته مې هيڅوک په سترگه نه راغلل له ناچارۍ څخه د خپلې محبوبې په انتظار يوه بغل ته کښېنستلم. تر نيمې شپې مې و لاري ته سترگې څلور سوې خو هغه ښکلې محبوبا مې راغله. له لوړې څخه مې کولمې بيخي سره وموښتلې ځکه چې د ميني او هجران له زوره مې څو ورځي په ډوډۍ څکه لا هم نه وه کړې. پر سترخان باندي د ښو و ښاديو بوی مې اشتهایو په دوه کړه او نور مې نو له طاقته ووتله. سترخان ته وروڅکېدلې او د يوه لوبني سرپوښ مې پورته کړ. که گورم چې د سترخان په مابين کې د سرو زرو په يوه لوبني کې څلور دانې په غوړو کې سره سوي چرگان او پر څنگ ئې په پتناسه کې څلور غابه دي چې په هر غاب کې بيا رقم په رقم حلووي او نور خواړه و تروه پراته دي.

يوه ټوټه د چرگ غوښه مي خولې ته كړه او نور نو حلو اوو ته و جوغېدلې
له هره غاښه مي دوې درې گولې و خوړلې. بېرته مي د چرگانو خوا ته
مخ ورواړاوه او نيم چرگ مي نوش جان كړ. نور مي نونس يو بام راته
ودرېدې، خوب غلښه راباندي وكړه او پر بالښت مي سر ولگاوه، نور نو
په ځان پوه نه سوم. آخر لمر راباندي راغلی وو او له خوبه ئې راوښ
كړم. كه گورم چي پر نس باندي مي يو څه مالگه او د لاس د گوتي
نخښه پرته ده. راولاړ سوم، كالي مي له دوړو څخه سره وڅښل،
شاوخوا مي وكتله. هيڅوك مي په سترگه نه سول او فرش هم له ځايه
ټول سوی وو. بس، له ډېري خواشینی پر خاورو پر مخي ولوبدلې. تر
سترگو مي اوبښكي راغلي. پر خپل ځان مي ډېر وژړل او په افسوس و
غم مي مخ پر كور ونيو. كور ته چي ورسېدلې، د كاكالور مي وليدله چي
په دواړو لاسو خپل ځيگر ټكوي او له ژړا و بوغاروسره دا بيتونه
وايي:

كشكي نن مي د مجلس بنايست دلې وای
له مستيو څخه ډكي مويالي وای
خو افسوس چي ها دلدار مي نن بيده دئ
بې له ده كه مي څه عيش دئ، گويا نه دئ
كه نشي اوس د شرابو بيده كړي
چي راوښ سو، گواكي غېرته مي راغلي

د كاكالور چي زه وليدلې له ځايه راولاړه سوه، اوبښكي ئې پاكي
كړې. ما ته ئې مخ راولاړاوه او په خورا نرمي ئې راته وويل: ولي، د
كاكالور، آخر ولي؟ ته د عيش و نوش او ميني پر مېلو اوبښتي يې او زه
ستا د هجران په لمبو كي سوغم. خو خدای دي زما په ازار مه نيسه.

بيا ئې نو له ډېره خېنمه راته وځنډل او په مهربانۍ سره ئې جامې
 راڅخه وکېنلې او وې ويل: په خداى مي دي قسم وي چي ستا د هغه
 چا بوى نه ځي چي له محبوبا سره دي بيده سوى وي. مگر ته کيسه
 راته بيان کړه، څه پېښه وه؟ باره مي ټوله نکل ټکي په ټکي ورته وکړ.
 له خداى ئې خوله سره ولاړه مگر په دا عين خداى کي ئې خپل قهر نه
 سواى پتولوى. بيا ئې نوراته وويل: زړه دي راخوږ کړ. خداى دي په
 هغه چا د ښهاني ورځ نه وينې چي ستا زړه ئې داسي درخوږ کړى او
 دردولى دى. دا ښځه به ستا سره نور هم غټ غټ چمونه و مکرونه
 وکړي. آد کاکا زو! زما په تا ډېر چورت خراب دى. پوهېږې چي د
 مالگي معنا څه ده؟ د دې معنا دا ده چي وايي ته د غفلت په خوب بيده
 يې اومزه دي تللې ده. زړونه ستا څخه ځغلي. ته بايد يو څه شور و
 کشش په ځان کي پيدا کړې چي د نور چا مينه درسره پيدا سي. ته خو
 د ميني و عشق دعوه کوي مگر خوب خو پر عاشقانو باندي حرام دى.
 په دې ډول خو ته پخپله مينه کي درواغجن سوې. خو، آزما د کاکا زو!
 دا خداى وهلې هم په درواغوسره د ميني او محبت خبري کوي. که نه
 گانه د دې په زړه کي لږ څه محبت واى، نو اسمان خو نه نړېدى، ته به
 ئې له خوبه راوين کړى واى. له دې څخه معلومېږي چي دا هم په
 محبت کي صادق نه ده او دا د گوتي نخښه چي ئې ايښې وه، د دې معنا
 دا ده چي ته خداى راته مختورى کړې. ته لکه کوچنى هلک په خوب
 و خورک اخته يې. اورې، د کاکا زو! د دې مطلب په دغو اشارو کي
 دغه وو، چي درته ومي وايه. خداى دي له دې بلا څخه خلاص که.
 د کاکا لور چي مي دا خبري راته وکړې، بس پر سر و ځيگر مي
 چپلاخي راوگرزولې او له ځان سره مي وويل: په خداى چي رشتيا ئې

درته ويلى دي حڪه زه بيده سوم او عاشقان خو خوب نه لري. خان مي ڊپر ملامت ڪي. زما دښمن دغه خورڪ و خوب وو. بالا مي پر سترگو سوتي راوگرزول او په رينگت مي وژړل. د کاکا لور ته مي وويل چي ته به کوي، خداى به کوي، يو چم به رانيښي. پر ما باندي رحم وکړه. که نه له غمه به زاره تر ڪي سم. څرنگه چي د کاکا پر لور باندي ڊپر گران وم، ... کيسه چي دي حاي ته ورسپده ...

د سهار شمال راوالتى روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه لسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اور ډلي مودي چي:
دي حوان و تاج الملوک ته وويل چي ازبستي چي زه د کاکا پر لور ڊپر گران وم، راته وي ويل: پر دواړو سترگو به ئي درونيم. خواي د کاکا زو! ما خو پلا تاته ويلى دي چي که دي د تگ وراتگ چم زده وي او کولای ئي سي، زه به دي د سترگو په رپ کي دهنې تر غېري پوري ورورسوم. اوس هم ستاسي په يو حاي کېدلو کي خپل توان و طاقت نه سپموم مگر هو! زما پر خبرو او پند و نصيحت به غور نيسي او شه چي درته وایم، هغه به کوي. د شپي بيرته هماغه حاي ته ولاړ سه. هوري کښنه. احتياط کوه چي په شي څکه و نه کړي. حکه په خورک سره پر چا باندي خوب راعي. نه گانه چي په نيمه شپه کي د دي د راتگ پر وخت بيده نه سي. خداى دي له دي شره خلاص که. د کاکا د لور خبري چي مي واورېدي، له خوشحاليه پرله وخرخېدم. ما ول

خدایه ژر شپه راوړې چې هغه ځای ته بیا ولاړ سم. څه سر دي پرله
 گرزوم، شپه راغله او هغه ځای ته مي د تگ تیاری ونيو. د کاکالور مي
 راته ویلي ول چې کله چې په هغه ځای کي سره یو ځای سولاست د
 بیرته راتگ په وخت کي نو بیا هغه بیتونه ورته ووايه چې برابې ما له
 ځانه سره ويل. ما ول، ښه دئ ستا نصیحت به پر ځای کړم. آبس له
 کوره راووتم. تلم، تلم، تلم څو هغه باغ ته ورسېدل. په باغ کي د ها
 بلي شپې په شان رقم په رقم شيان هر څه تیار او اوډلي پراته ول. راز
 راز د خورک شيان، د چښنگ شيان، شرابونه، نقلان، پتاسې، شاپېرې،
 برفي و مټايي هر څه په پېخر پراته ول. زه یو بغل ته په انتظار
 کېښستم. بیا مي دو ریجو غوښو بوی تر سره سو. شیطان څو واړه راته
 وویل چې څه ته گوري؟ خوره ئې! مگر ځان به مي بیا ټینگ کړ. آخر
 په دې کي یو ساعت تېر سو او نور مي نوایمان تر گېډه سو او ځان مي
 نور نه سوای ورته ټینګولای. سترخان ته وروڅکېدم او له لوبښو څخه
 مي سرپوښونه پورته کړل، که گورم چې پر سترخان باندي په څلورو
 غابو کي څلور ډوله خواړه پراته دي. د سرو کړو چرگانو غوري گان ئې
 جلا ایښي دي او د حلواوو غابلمې هم سره اوډلي پرتې دي. ما د هر
 یوه څخه یوه یوه گوله واخیستله مگر حلوا ته نو مزب سوم، ښه مي ځان
 په وسیڅوی. یو څه سور کړی چرگ مي وخوړ. د انارو مربا هم پرته
 وه، د لېمبو اوبه ئې پر اچولي وې. دا مي یو څه وخوړه او ځان مي په
 موړ کړ. داسي خوب راغی چې پوښتنه ئې مه کوه. پر بالښته مي څنگ
 واچاوه، ما ول مازي به تکیه پر وکړم، بیدېرم به نه. چې ځان مي سره
 ښور اوه، بیا د کپهاوو بیده وم. کله چې راوینس سوم، سره غرمه وه. لمر
 مي پر سر ولاړ وو. پر نس باندي مي د دېکو کوډک غاب او یو څه د اومې

خرما پوستکي او منڊکي پر تي وي. نور مي نو پر هغه خاي باندي هيخ
خه هم و نه ليدل لکه بگناه شپه چي هلته هيخ شي هم نه وه. را پورته
سوم. هډو کي مډو کي او د خرما پوستکي و منڊکي مي له نس خخه
ايسته کړل او ليري مي وغور حول. خورا درد راغلی وو او په دغه خنډم
کي کور ته راوړسېدم. که گورم چي د کاکا لور مي بيا ناسته ده سر ئي
پت کړی دی او په ژړا کي دغه بيتونه وايي:

چي پر چا سي مهربان بنکلی نگار
شپه و ورغ ئي وي خوښي، سم ئي روزگار
چي يار بد مخ درته ونيسي، خپه سي
وران وي جار به دي سي ټوله کاروبار
ما خپل زړه په ډېره مينه ده ته ورکړي
په بد مخ ئي کړم نامېنده، زړه آزار
خدايه تن دي راتړلی بند پر بند دی
زړه مي هرکله ايشناو کوي، بخار

د کاکا لور ته مي خوشکه وکړه، پوچ و رد مي ورته وويل. ما ول
خه! چي بيا دي مخ و نه وينم. دي له مخه اوبسکي پاکي کړي، راتېره
سوه، په غېر کي ټينگ ونيولم، مچ ئي کړلم. ما خان خني کشاوه او پر
خان مي بد ويل. دي راته وويل، د کاکا زو! لکه چي برايې بيا بيده
سوی يې؟ ما ول، هو! بيده سوم او چي را پاخېدم د هډو کو غاب او يو
خه د اومې خرما پوستکي او منڊکي مي پر نس پراته ول. پوه نه سوم
چي دا ئي بيا د خه له پاره ايښي ول. په ژړاندو سترگو مي د کاکا له لور
خخه هيله وکړه چي د دي شيانو معنا راته ووايي او ورته مي ويل چي
د دي پلا هم مرسته راسره وکړي او د خلاصون چم راوښيي. د کاکا لور

مي راته وويل: د پوستکو معنا دا ده چي ستا بدن دلته دئ او روح دي بل حای دئ. پخپله دلې حاضرېې خوزره دي غايب دئ. گویا د دې مطلب دا دئ چي ته حان په عاشقانو کي مه شمېره. د خرما د مندکو خخه ئې مطلب دا دئ چي که ته رشتيا عاشق وای، زړه به دي د عشق په اور سوځېدلی وای او خوب به نه درتلاي. د عشق خوند چي هر چا خکلی وي، په زړه کي ئې د ميني اور بل وي او لکه د خرما بوتې چي اور واخلي، له ده خخه هم هغه شان لمبې پورته کېږي. اوس نو تا ته د ايوب عليه السلام صبر په کار دئ. د کاکا د لور دا خبري چي مي واورېدې، په زړه کي مي ناولی لاس ووهل سو، له حانه سره مي وويل چي دغه مي لا د بدبختۍ نښانه ده چي خدای راباندي بې اختياره خوب غالبه کړ. د کاکا لور ته مي وويل چي ته و خدای که به يوه چاره نه رابښې چي زه يو وار هغې ته ورورسېرم.

د کاکا لور مي په ژړا سوه اوراته وې ويل چي: "آ، د کاکا زويه! آ، د زړه سره! زما په زړه کي خورا ډېري خبري دي، خو نه ئې سم درته کولای. ته نن شپه يو وار بيا هلته ولاړ سه. مگر گوره تر خو چي خپل مقصد ته رسېدلی نه يې، چي سترگي سره ور نه وړې. زما دغه مشوره ده، زياتي بس، والسلام. بله نه پکښې حايېږي. ورته ومي ويل چي د دې واري به که خدای کول، نه بيدېرم، د کاکا لور مي ولاړه سوه، د خورک شې می ئې راوړ. ول اوس ئې نو خوره. هر څونه چي خوړلای سې، خوره ئې. ښه مغز نه ډوډۍ مي وخوره. چي شپه سوه، د کاکا لور مي ښې سنگيني جامې راوړې او په ما ئې واغوستلې او راته وې ويل چي ته و خدای که به هغه بيتونه هېروي، چي ما له حانه سره زمزمه کول. او نور ئې هم په ټينگه راته وويل چي هوبښ کوه، بيا بيده

نه سي. آبس، د کاکا له لور څخه رارهي سوم مخ د باغ پر لوري. باغ ته ننوتلم، پر هغه پخواني حای باندي کښنستلم. سترگي مي د باغ دروازي ته وچي کلکي نيولي وې. چي بيا خوب راباندي غالب سو. سترگي مي په گوتو سره خلاصي کړې، جبرمي مې سره کش کړې، سر مي يوې خوا و بلي خواته وښور اوه... کيسه چي دې حای ته ورسېده:

د سهار شمال راوالتی روپا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او اتلسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
د سوداگر زوی و تاج الملوك ته داسي بيان كاوه چي: په دغه شپه داسي نابوده خوب راغی چي سترگي مي په گوتو لا هم نه سره خلاصېدلې. سر مي هر گړی د خوب له بيړي يوې خوا و بلي خوا ته ښور اوه. لوږي داسي زور راباندي وکړ، چي بيخي مي له طاقته ووتله. د خوړو بوی او اشتهاي بيخي مړ کړم. نور نو د ټينگي نه وم. باره، سترخان ته کښنستلم. له لوبنو څخه مي سرپوښونه پورته کړل او ښه مي حان په وسيخواه. وروسته د شرابو صراحي ته وروڅکېدم له حان سره مي وويل چي تريوه گيلاس بالا به نه چښم. چي يومي پر سر پورته کړ، باره دوهم سو، دريم سو او خبره لسم گيلاس ته ورسېده، هغه مي هم اينده کړ. زياتي نولکه مړی بوخ راواوښتم او راچپه سوم. کله چي پر هوبن راغلم، لمر راختلی وو او زه تر باغ دباندي پروت وم. پر نس باندي مي دا واريوه تېره چاره او يود اوسپني درهم ايشوول سوی وو.

دا شيان مي راواخيستل او کور ته راغلم. د کور په دروازه کي يو گډي تکیه سوم، غوږ مي ونيو چي د کاکا لور مي څه وايي؟ دا ناسته وه او له ځانه سره ئې ويل: "زه په دې کور کي اسکږلې ناسته يم له ژړا و کوکارو پرته بل ملگري نه لرم". کور ته ورننوتلم او درز سو، راچپه سوم. چاره او درهم هيسته ولوېدل او زه پسي بېهونه سوم. چي پرسد راغلم، د کاکا لور ته مي د برايې شپې ټوله کيسه وکړه. دې چي زما ژړا و افسوس ته وکتله، خورا ډېره خوابدې سوه او راته وې ويل چي زه نو په تا څه وکړم؟ چي هر څه پند و نصيحت درته کوم، ته لکه غوږ لوبښي داسي يې. اوبه درباندي ښوېږي او زمانصیحت د خاشې اغېزه نه درباندي کوي. سل واړه مي درته وويل چي مه بيدېږه، مه بيدېږه، مه بيدېږه. ما ورته وويل چي ته اوس نوري خبري پرېږده، دا راته ووايه چي دا چاره او درهم يعني څه؟ مطلب پکښې څه دی؟ دې وويل چي له درهم څخه ئې مراد خپله سترگه ده او درته وايي چي: "په خپل پروردگار او خپله سترگه مي دي قسم وي، چي که دا پلا بيا راغلي او دلته بیده سوي وې، سر خودي ولا په دغه چاره لکه زردکه داسي درپرې کړم". گوره، آ! د کاکا زويه! زه بېرېرم، د دې له مکر و فريبه څخه په بالله بېرېرم، زړه مي له گرومه راته پرسېدلې دی، په خوله څه نه وایم او پر خپل زړه ئې تېروم. که ته په ځان کي دونه بيچ وينې چي هلته ولاړ سې او بیده نه سې، خويا بسم الله، ما بنام بيا ورسه او خپل د زړگي مراد دي پوره کړه. مگر که داسي وي چي بيا ورسې او هوري له خپل عادت سره سم بوږي بوږي پرېوزې او لکه خټکي داسي بیده سې، نو زما مشوره دا ده چي: "مه ځه". دا پلا د ژوند څکه ولاکه ځني وکړې، وژني دي. د کاکا لور ته مي وويل چي مه کوه، ما و دې بلا ته

یوازې مه پرېږده، مرسته راسره وکړه او ته به کوي، خدای به کوي یوه چاره راوښه. دې وویل چې زه خو په سرومال درته ولاړه یم، منگر شرط ئې دا دی چې ته زما پر خبره غوږ ونیسي، زما د امر اطاعت وکړې. که خدای کول، خپل مقصد ته رسېدلای سي. ورته ومي ويل چې منم يې او ستا حکم پر ځای کوم. دې راته ويل چې داسې ده، نو د تگ پر وخت به درته ووايم چې څه وکړه او څه مه کوه. نور ئې نو په غېږ کي ونيولم، د خوب خونې ته ئې بوتلم، لاس و پښې ئې راوموښل، خو چې بیده سوم. د ماښام تر اذانه ئې پیک راباندي واهه. بیا ئې نو راوښ کړم. که گورم چې پیک ئې په لاس کي دی، سر ته مي ناسته ده او اوبښکي ئې رواني دي. چې ما ته ئې پام سو، خپلي اوبښکي ئې پاکي کړې. د خورک شی می ئې راوور. ما تته وکړه چې نې خورم. دې ول، نه مي وه درته ويلي چې زما په خوله به کوي. باره مي ورته ښه کړه او يو څه مي وخوړل. بیا ئې د عنابو شیره راته راوړه، بوره ئې په گډه کړې وه. دا ئې هم راباندي وچښل، په دسمال ئې لاس راپاک کړ. د گل گلابو عطر ئې راباندي ووهل. د شپې تیاره چې خپره سوه، په ما ئې جامې واغوستې او راته وې ويل: د کاکا زویه! کړی. شپه به ورته تېروي، وینې به ناست يې. دا به که خدای کول د دې پلا په نیمه شپه کي درته راسي او ته به انشاء الله خپل د زړه مقصد ته ورسېږي. منگر زما پیغام درڅخه هېر نه سي. ما ول ستا پیغام څه وو؟ ول، د بیرته راتگ په وخت کي به هغه بیتونه ورته وايي. آ بس، د کاکا له لور څخه مي رخصت واخيست او باغ ته ولاړم. په هماغه پخواني ځای کي کښېنستم. څرنګه چی موروم، خوب نه راتلی او وینې ناست وم. وخت خورا ورو ورو تېرېدی. شپه چې پخه سوه لا زه وینې وم. تر دې

وروسته لوږي زور راباندي وکړ، د واکه مي ووتل او سترخان ته ورتپړ
سوم. په هر څه مي ښه پوره ځان موږ کړ. سر مي راته دروند سو،
غوښتل مي چي وغځېږم او بيده سم. په دغه حال کي مي د پښو کړپي
تر غوږ سو. جست را ولاړ سوم. لاس و خوله مي پر بولل. خوب راڅخه
ولاړ. ناڅاپه مي سترگي پر دغي د څور لسم سپوږمي وموښتلې چي له
خپلو لسو تنو مينځيانو سره راروانه وه. د ورېښمو زرغوني جامې ئي
اغوستي وې، د سرو زرو پسول په پوري وو او هغه د شاعر خبره چي
وييلي ئي دي:

راغله څور لسم سپوږمي جامې ئي او وه رنگه دي
زلفي ئي ول ول دي، سترگي ډکي له نيرنگه دي
تن مي سره توي سو، سپک د زړه ولاړ چي په غېږ راغله
سره خولگي و سرې شونډي ئي را کړې، چي گلرنگه دي
روح راپکښې پو سو، چي ئي زلفي کړې خپرې پر مخ
لاي پر لاي ئي مشک و عنبر، کت پر کت چنگ چنگه دي

ما ته چي ئي وکتل، په خدا ئي راته وويل: دا څه پېښه ده چي
نن شپه خوب نه يې وړي؟ اوس چي دي شپه راته روڼه کړه، نو پوه
سوم چي مينه دي په رشتيا ده. د عاشقانو رسم و رواج د شپې بيداري
ده. باره ئي مينځيانو ته مخ ورواړاوه او په سترگو ئي اشاره ورته وکړه.
مينځياني گونښه سوې او دا زما و خوا ته راغله. په غېږ کي ټينگ ونيولم
او په سينه پورې وموښلولم. پر يوه خوا ئي مچ کړم، پر دا بله ئي مچ
کړم. ما ئي هم شونډي وزېښلې. تنده مي يو په سله سوه. تر ملا مي
لاس راوگرزاوه، کښې مي کښله او مخکي ته سره ورسېدو. جامې مي تر
زنګنو پوري ځني وښوولې، د ميني او ناز خبري مو شرو کړې. نور مو

نو زياتي رگونه سره سُست سول، شهوت غلبه وکړه، او سره يو تن و
وجود سوو. ښه د خوند او مزې شپه مو سبا کړه. لکه شاعر چي ويلي
دي:

برايي چي مي په غېږ کي پروت جانان وو
گويا حکم مي جاري پر درست جهان وو
تر سهاره مې د مخ ننداره کړه
دلبر نه وو، زما د تن روح روان وو
جانان نه وو، گلداسته وه د سرو گلو
ښايسته ورباندي باغ وو هم بوستان وو
تر هغو چي لمر تياره د شپې کړه ټوله
جام د وصل مې په لاس کي شادمان وو

شپه چي تېره سوه او د سهار روڼا خپره سوه، ما کور ته د تگ اراده
وکړه. دې مې لاس ونيو، ول مه ځه، زه غواړم چي يوه خبره درته
وکړم... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او نونسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
دې ځوان و تاج الملوک ته پاته کيسه داسي وکړه چي: په هغه
شپه ئې زه تر لاس ونيولم چي مه ځه، زه تا ته يو خبره کوم. زه
ودرېدلېم. دې خپل دسمال خلاص کړ او له هغه څخه ئې د ورېښمو يو

ټوکر راوايست او زما په مخ کي ئې وغوړاوه. په هغه کي د هوسۍ شکل خامک سوی وو. دسمال مي ځني واخيست او وعده مو سره وکړه چي هره شپه به په همدغه باغ کي پر همدغه ځای حاضرېږو. په خوشالي سره مي رخصت ځني واخيست او له ډېري خوښۍ څخه مي هغه بيت کورټ هېر سوچي د کاکا لور مي د ويلو سپارښتنه راته کړې وه. کله چي د ورېښمو هغه ټوکر چي د هوسۍ رسم پکښې خامک سوی وو، ځني اخيست، راته وئې ويل چي: "دا مي د خور کار دئ". پوښتنه مي ځني وکړه چي خور دي څه نومېږي؟ ول، نورالهدی. راته وې ويل چي دا ټوکر درسره وساته. آبس، خدای په امانمي مي ځني واخيستله او په خوښه خوشالي سره کور ته راغلم.

سیده د کاکا لور ته ورغلم. له خپله ځايه راوړاوه سوه. تر سترگوئې اوبښکي رواني وې، ما ته ئې مخ راواړاوه، پر ځيگر ئې مچ کړم. ول، زما وصيت دي پر ځای کړ. هغه شعر چي مي درته ويلی وو، ورته ودي وايه که نه؟ ورته ومي ويل چي نه، هېر مي سو. د هيري سبب مي هم دغه د هوسۍ شکل دئ. باره مي د ورېښمو ټوکر په مخ کي ورته وغوړاوه. دا جسته ولاړه سوه، بيرته کښېستله. پر يوه ځای ئې ارام نه کېدی، له سترگوئې اوبښکي جاري سوې او داسي ئې وويل:

په دنيا کي چي هر څونه هونښياران دي
د صحبت له رواجو څخه پښېمان دي
په صحبت کي که نفاق، که اتفاق وي
هونښياران خلک له دواړو گريزان دي
که نفاق وي زړه دي تل په خوږه کېږي
که هجران ئې وو قيمت، بيا دواړه گران دي

بیا ئي نوراته وويل چي: آ! د کاکا زويه! دا ٽوکر به ما ته راکړي؟
ما ورته وويل چي: "تر تا ئي جار". دستي مي ٽوکر ورکړ. دې خلاص
کړ او د هوسۍ شکل ته ئي په خيږ خيږ وکتل. ما بنام چي سو، زما د تگ
وخت راورسېد. د کاکا لور مي راته وويل چي ورځه، په منځه دي بڼه.
منگر هو! د راتگ په وخت کي هغه بيت خامخا ورته ووايه، چي اول
مي درته ويلي وو او ستا خنجه بيا هېر سوي وو. ما ورته وويل چي ته ئي
يو وار بيا راته ووايه چي را په ياد مي سي. دې بيا راته ووايه او نور نو
زه ځني رارهي سوم. دننه په باغ کي چي هغه ټاکلي ځای ته ورسېدم.
بنايسته نجلۍ مي وليدله چي ما ته په انتظار ناسته ده. زما په ليدو سره
له ځايه را ولاړه سوه، مچ ئي کړم او څنگ ته ئي کښنولم. د خورک و
چښنگ کار چي سر ته ورسېد، بازی-موشروع کړي. د زړه سوده مي په
وکړه. چي مخ موراگرزاهه، بيا سهار سو. ما د بيرته تگ نيت وکړ او هغه
بيت مي ورته ووايه. بيت چي ئي واورېد، شور سو، تر سترگو ئي
اوبسکي راغلې. په جواب کي ئي دا شعر راته ووايه:

سربندل، صبرکول د عشق په کار کي

دي لازم ملزوم په دغه سخته لار کي

دا شعر مي څو واره له ځان سره تکرار کړ او حافظې ته مي وسپاره.
او دا چي د کاکا د لور پيغام مي وررسولي وو، په زړه کي باغ باغ کېدل.
له باغه راووتلم او د کاکا لور ته راغلم. که گورم چي دا بيده ده. مور مي
سر ته ورته ناسته ده او ژاړي. مور مي چي زه وليدلم راته وې ويل: دا
ستا په رقم د کاکا په زوی خودي اور پوري سي چي د کاکا لور دي په
کت کي ناروغه پرته ده او ته پوښتنه لاهم نه پر کوي. د کاکا د لور چي
سترگي پر ما وموښتلې، سر ئي له بالښته راپورته کړ او پر ځای

کښښتله. سمدلاسه ئې راته وويله : گرانه د کاکا زو! هغه بيت دي ورته ووايه که نه؟ ما ول، هو، ورته ومي وايه او کله چي ئې بيت واورېد، په ژړا سوه او په جواب کي ئې بل بيت راته ووايه. د کاکا لور مي راته وويل چي ته ئې راته ووايه چي څه ئې ويلي دي. بيت چي مي ورته ووايه. دونه ئې وژړل چي مه کوه پوښتنه. په پای کي ئې دا بيت راته ووايه:

کې زده نه وي سربښندنه او په صبر نه توانېږي
پای د دې عاشق به څه وي، غم بې څرنگه اسانېږي
راته وې ويل: دا پلا چي هغي شاپېری ته ورغلي، دغه بيت به
ورته ووايي. ما ول، که د خدای رضا وه، ورته و به ئې وایم.
د شپې بيا د پنخوا په شان باغ ته ولاړم. زما او د هغي بښستي په
منځ کي چي څه پېښ سول، نه په ژبه د ويلو دي او نه په قلم سره د
کښلو. د راتگ په وخت کي مي د کاکا د لور هغه بيت ورته ووايه. تا چي
ويل د اوبسکو پر ځای ئې ويني تر سترگو راغلي. دې هم دا وار بل
بيت راته ووايه:

چي نه توان لري د صبر، نه ئې زده وي سربښندنه
سر ئې چټ په توره بويه په ټول ژوند به خوار خسته وي
دا بيت مي هم ښه په یاد کړ چي نور نو د هېرېدلو ووت. کور ته
راغلم. د کاکا لور مي په کټ کي بهوښه بوږي بوږي پرته ده. مور مي
سر ته ناسته ده. زما د راتگ ږغ چي د کاکا لور واورېد، سترگي روڼي
کړې، راته وپويل چي: "گرانه! زما بيت دي ورته ووايه". ما ورته وويل
چي: هو! ورته ومي ووايه. خورا ډېر ئې وژړل او په جواب کي دا بيت
ستاله پاره را کړ. بيت چي مي د کاکا لور ته ووايه، بوڅه راواوښته او بې

سده ولوبدله. چي پر هوبن راغله. دا بيت ئي راته ووايه:

بنه مي واورپده، منم ئي نذرانه مي دل و جان

تر هغه عاشق بنه څوڪ دئ، چي سر كنبږدي پر جانان

مانبام چي خپل ٽاڪلي باغ ته ولاړم هغه د څورلسم سپورمى. مي وليده چي زما په انتظار ناسته وه. څنگ ته ئي ورغلم. ډوډى-موډى و شراب مراب موسره وخورل و وچنبل. د زړه مراد موسره حاصل كړ. پر هغه ځاى تر الايي سهاره بيده وو. كور ته د بيرته راتگ پر وخت مي د كاكا د لور هغه بيت چي راته ويلي ئي وو، ورته واوراوه. لويه چيغه ئي تر خوله ووتله، سوړ اسوبلى ئي وكيښ او وې ويل: "قسم مي دي په خداى وي، چي د دې بيت ويونكى مړ دئ". په ژړا سوه او په دا عين ژړا كي ئي راڅخه وپوښتل چي د دې بيت ويونكى دي له خپلوانو څخه وو؟ كه پردى وو؟ ما ورته وويل چي هغه مي د كاكا لور ده. ويل ئي: "نه، درواغ وايي. كه دي د كاكا لور واى، خو درباندي گرانه به واى. لكه ته چي پر دې گران وې. د دې قاتل ته يې، خداى دي په داغه ډول د محكي له سره واخله، لكه دا چي دي مړه كړه. قسم مي دي په خداى وي، كه دي په اول سر كي زه پوه كړې واى چي ته دغه شان د كاكا لور لري، هيڅكله به مي ځان ته نزدې پرې ايښى نه واى". ما ورته وويل چي د شعر ويونكي مي هغه د كاكا لور ده چي ستا ټولي اشارې ئي ما ته معنا كولې. تر تا پوري زما رسېدل د دې د بنه تدبير نتيجه ده. پى. مخي نجلۍ په جواب كي راته وويل: "آيا هغې زه وپېژندلم". ما ورته وويل: "هو". دې راته وويل: "هې، د مغزي پر ډړه غوزار سې، په ځواني دي ارمان مه خپڙه. لكه دا خواره چي دي په ځوانه ځواني نيمه خوا كړه، ته هم په دغسي غضب اخته سې".

اوس ځه! او په حال ئې ځان خبر کړه.

زه رارهي سوم. چورت مي ډېر خراب وو. د کوڅې خولې ته چي راورسېدم، د ژړاوو برغ مي واوړېد. له يو چا څخه مي پوښتنه وکړه، ول، عزيزه د خونې په دروازه کي مړه پرته ده. کور ته ورننوتم. مور چي وليدم، اواز ئې راباندي وکينښ، ويل ئې: "خدای ته بې وروړې. د دې د قتل بازخاست به خدای ستا څخه وکړي"... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او شلمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي: هغه ځوان و تاج الملوک ته د برايي شپې د کيسې پاته برخه داسي بيان کړه:

کور ته چي ولاړم او مور چي مي راته وويل: "د دغي خوارکی خون ستا په غاړه دی. خدای به د دې د خون بازخاست درڅخه وکړي"، بيا مي نو پلار هم راغی. د گور و کفن سرښته ئې وکړه. جنازه مو پر اوږو واخيستله او په هديره کي مو خاورو ته وسپارله. درې ورځي مي وقبر ته تېري کړې. له سهاره تر ماښامه به ورته ناست وم. وروسته نو بيا کور ته راغلم. د کاکا په لور مي داسي خوا بده وه چي محکي گرسره ځای نه راکاوه. خو غم مي پر زړه تېراوه. يوه ورځ مي مور راته وويل چي دا د کاکا په لور دي آخر څه وکړل؟ چي زاره دي ور وچاودله او

مړه دي کړله. ته وځدای که به نه راته وایې. څه دي په وکړه، چي خواره مړه سوه. ما ول، هیڅ مي ولاکه په کړي وه. مور مي راته وویل چي خدای بې قصاص ستا څخه واخلي او ستا تر سر به وخېژي. دي ویرژړلي تر پایه پوري سپون لاهم تر خوله راته و نه یوست. د مرگي تر ساعتۀ ئې خپل حال راڅخه پټ وساته. ستا څخه به ئې هر وخت رضائیت ښکاره کاوه. کله چي ئې د نفس غرغړ خولې ته راغی، راته وې ویل: کاکا ناوي! ستا زوی دي خدای زما په مرگ نه نیسي. زما له دې دنیا څخه کوچ و بار دی. زه ئې په خوله کي ورولوېدل، ورته ومي ویل: دا خبري مه کوه! خدای به دي ټک و پتری کړي، ځوانه جهانۀ پېغله یې، جوړه به سې. د ناجوړۍ په باب مي څو واړه وپوښتل، هیڅ ئې راته و نه ویل. مازي به ئې ومسل، صرف دونه قدر ئې راته وویل: زوی چي دي هر وخت خپل د عادت ځای ته ځي، ورته ووايه چي دبیرته راتگ په وخت کي دا دوې خبري ورته وکړي چي: "وفا ښکېنه ده او مکر و دروه و جفاکرنه ده". هغې دا هم راته وویل چي یوشی د ده له پاره درکوم. دا له ده سره یوه مهرباني ده، چي ورسره کوم یې. داسي مهرباني چي په مرگ و ژوند به ئې په ښه ورسې. بیا ئې نو هغه شی ما ته راکړ خو قسم ئې راکړ چي تر هغو به ئې نه ورکوي تر څو چي دي زوی په ما پسې ژړا و بوغاري نه وي کړي. مور مي ویل: "دا شی زما سره سته. هر وخت چي مي ته په هماغه حالت کي ولیدلې، بیا ئې نو دخیره سره درکوم". مور ته مي وویل چي همدا اوس ئې راکړه، تپه ئې وکړه او رائې نه کړ. زما هم خدای پر عقل داسي توره شپه کړې وه، چي د کاکا د لور خبره مي گرسره پر خوله لا نه راوړله. ما غوښتل چي شپه و ورځ له خپلي معشوقې سره واوسم. په

دي مابين کي خلور ورڃي ٿي سولي او په دا څلرمه شپه بيا باغ ته ولاړم. په باغ کي مي خپله د سرو زرو دانه معشوقه بيا پر هغه ځاي وليدله. پر ما چي ئي سترگي وموښتلې، راولاړه سوه او په غاړه کي ئي لاس راواچاوه، د کاکا د لور پوښتنه ئي راڅخه وکړه. ما ورته وويل چي د هغې سره دي خداي ښه وکړي، مړه سوه، نن ئي پنځمه ده چي ښځه مو کړه. دا چي ئي واورېده، په سرو اوبسکو کښېستله او په خښم ئي راته وويل: "نه مي وه درته ويلي چي دا اريانه تا مړه کړه. که تا د دي خوارکي تر مرگ دمخه زه پوهولې وای، ما به د دي د ښکيو مجراينه ورکړې وای. دي خو پر ما ډېر احسان کړی وو او ته ئي تر ما پوري راورسولې. که دا نه وای نو خداي خبر چي زما و ستا وصال به ميسرېدلای. زه اوس پر ټاټبرېرم چي د دي د مرگ له اسيته ته پريوه بلا وانه ورې. ما ورته وويل چي د کاکا لور مي تر مرگ دمخه لا زه بخښلی وم، ما ته ئي خپل خون رابخښلی وو. دلته مي نو د خپلي مور هغه خبره ورته وکړه چي ما ته ئي کړې وه. دي په جواب کي راته وويل چي دا پلا چي دي مور وليدله، د هغه شي پوښتنه ځني وکړه چي د کاکا لور دي ورسپارلی وو. ما ورته وويل چي مور مي د کاکا د لور د خولې دا وصيت تر ما پوري راورساوه چي ورته ويلي ئي وه، هر وخت چي دي زوی له خپل عادت سره سم هغه باغ ته ولاړ، زما له خوا به ورته ووايي چي د راتگ په وخت کي دي خپلي معشوقې ته ووايي چي:

"وفا ښکېنه ده او جفا کرغېړنه ده". دا خبره چي مي معشوقې واورېده، ما ته ئي مخ راواړاوه او وې ويل: "پاک خداي دي دا وبخښي، چي ته ئي راڅخه خلاص کړې. که نه، زما په زړه کي وه چي

تا ته به ایداد درکوم". اوس بېغمه راته کښېنه. خیر خیریت سو. ما په تعجب ورغبرگه کړه چې: "خیال دي وو، چې ما ته تاوان راوړسوي؟ زما و ستا تر منځ خو مینه و محبت دی". راته وې ویل چې: "ته به زما په مینه کي بیخي ډېرسرانې یې او زه ډېره درباندي گرانه یم. ته کوچنی الک یې او زړه دي له چل وول شخه پاک دی، خو خدای دي د بنځو په مکر و نومه خبروه. د کاکا لور که دي ژوندی وای، ته ئې لکه ها بل واري چې ئې مرسته در سره وکړه، دا وار ئې بیا له دې مصیبت شخه خلاصولې". معشوقې مي ورپسې زیاته کړه چې زما پند هم په غوږ کي ونیسه او "له بنځو شخه لیري گرزه، لیري!" هغه څوک چې د بنځو مکر و معلوم وو او تا ته ئې د هغو اشارې معنا کولې، هغه اوس د گور بندي ده. زه بېرېرم چې په داسي یوه بلا به اخته سوی یې چې بیا به ځان نه سې ځني خلاصولای.... کیسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او یوویشتمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې: هغه ځوان سوداگر و تاج الملوک ته د برابې شپې په بیان پسې داسي وویل: چې نجلۍ ویل: "بېرېرم چې په یوه مصیبت کي و نه لوېږي. د کاکا تر لور وروسته دي داسي څوک هم نسته چې له دا مصیبته دي خلاص کړي. ارمان، ارمان چې د کاکا لور دي ژوندی وای. کشکي خو له دې سره ما د دې په ژوند کي پېژندلای او د هغو

نېکيو اداينه مي کړې وای چي زما سره ئې کړي وې. خدای دي دا
وبخښي. که دا نه وای، نو ته به چيري تر ما پوري رارسېدلای. خو
گوره! نن مي یو ناز واخله او هغه دا چي یو وار مي د دې قبر ته بوزه،
چي زه ئې زیارت وکړم او د قبر پر ډبره ئې یو شو بیته وکارم. ما ول،
سبا دي له خیره سره بیایم. آس، زه ودا سره پرېوتو. د شپې به ئې هر
گړی دا خبره راته کوله چي: "کشکي دي د کاکا د لور تر مرگ دمخه زه
خبره کړې وای".

د دې تر خبرو وروسته ما پوښتنه ځني وکړه چي د "وفا ښېگڼه ده
او جفا کرغږ نه ده" څخه زما د کاکا د لور مطلب څه وو؟ او د دې خبري
معنا و مقصد څه دی؟ دې څه و نه ویل ځان ئې گول واچاوه. څه سر دي
پرله گرزوم، چي سهار سو، نجلی. ولاړه سوه، خپله د زرو امیاني ئې
راواخیستله، ول درځه، قبر راوښیه چي زیارت ئې وکړم، شو بیته ئې
پر مزار باندي ولیکم، پر قبر ئې ښه ښکلې گومبته ورجوره کړم،
ختمونه و خیراتونه و صدقات پسي وکړم. ما ول ښه دی، راځه چي ځو.
زه دمخه سوم او دا ښکلې نجلی راپسې ده. پر لاري ئې درگړده
مسکینانو او فقیرانو ته خیراتونه ورکول او ورته ویل به ئې چي د دې
ثوابونه دي ځکه عزیزې ته ورسېري، چي هغې په ژوند کي خپل راز
پټ وساته او خپله مینه ئې رسوا نه کړه. تر دې اندازې ئې ځان ټینگ
کړی وو، چي آخر ئې د مرگي جام پر سر پورته کړ. لنډه ئې دا چي دې
نجلی دغه خیراتونه وه، چي ورکول یې. خو په پای کي قبر ته
ورسېدو. قبر چي ئې ولیدی، پرمخي پر غوزاره سوه. خورا ډېري
اوبښکي ئې پر توی کړلې. بیا ئې نویو فولادي قلم راوکښی او د گور پر
سخته ئې دا بیتونه وکښل:

های، افسوس چي ها د گلو سره غنچه د گور بندي سوه
په ماتم کې بلبل گونگ سو، پر گلانو شنه اغزي سوه
ډېرو او بنکو آن تمام کړد اسمان او ريخ سوه وچه
د نرگس ملائې کړه ماته د گلاب تور پر تندي سوه
تازه کي د گلشن نسته گلان ټول په غم غمجن دي
واي، بنکلا د بوستان ولاړه پر خپل عشق باندي ستي سوه

د بيتو د کبلو پر وخت د نجلۍ له سترگو څخه د اوبسکو رودونه
روان ول. آخر، را ولاړه سوه، زه هم ورسره ولاړ سوم تر باغه مي
راورسوله. باغ ته ننوتو. په دغه وخت کي ئې مخ راواړاوه او راته وې
ويل: "د خدای روی مي دروړی دی، چي زما سره د ميني پيوند، و نه
شلوې". ما ويل تر خپله وسه خو به کوبښن و نه سپوم. تر دې وروسته نو
هر وخت ورتلم او شپه مي له دې سره تېروله. ډېره ښه وضعه ئې راسره
کوله. بيخي ډېر پر گران وم. بې له خورک و شرابو، بې له عيش و نوشه
مي بل کار نه درلود. نس مي موړ او تن مي په نازکو وړېښينو جامو پټ
وو. له ډېره خورکه او ډېر عيش و نوش څخه آخر سره وپرسېدم. ژوند
مي داسي خوښ خوشاله وو، لکه پر گرده دنيا چي غم و خواشيني
بيخي وجود نه لري. يو کال په دغه عيش و نوش کي تېر سو. د دا بل
کال په سر کي يوه ورځ حمام ته ننوتم، حمام مي وکړ، راووتم، يو
گيلاس شراب مي پر سر پورته کړل، مشک و عنبر او نور رقم په رقم
عطرونه مي په ځان ووهل. ما ته د دنيا د ټکماري بوډۍ مکر، ټگي او
د زمانې دروه و چمبازي نه وه معلومه او نه په پوهېدلېم. شپه چي يوشه
تاريکه سوه ما غوښتل چي خپلي محبوبې ته ځان ورسوم او هماغه باغ
ته ولاړ سم. خو سر مي راته دروند وو او نه پوهېدم چي چيري ځم. د

نشي په حالت کي په يوه کوڅه ننوتلم. دا کوڅه ئې د ملک کوڅه (syndic street) بلله. کوڅې ته چي ور داخل سوم، نابیره مي مخي ته يوه بوډۍ راغله. په يوه لاس کې لگېدلې شمعو او په بل لاس کي سره پېچلی کاغذ وو... کیسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال را الوتې روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دوه ويستمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! په ياد خو به دي وي چي سوداگر ځوان ته د کوڅې په خوله کي بوډۍ په مخه ورغله په يوه لاس کې لگېدلې شمعو او په بل لاس کې سره پېچلی کاغذ وو. له ځانه سره ئې ژړل او په ژړا کي ئې دا بيتونه هم زمزمه کول:

برايي مي خوب ليدۍ يو توپان راسي

ورپسې سپوږمۍ پر مخ د اسمان راسي

مخکته ټوله سي روڼا، تيارې سي ورکي

زلزلې پرکنډ والو د بيابان راسي

په تعبير کې يو هوښيار راته وې غوړسه

له سفره به دي تللی جانان راسي

زه چي ئې وليدلېم، را بزغ ئې کړه چي: "آزويه! خط لوستلای سې؟" ما ورته وويل: "هو! ادې، لوستلای ئې سم". کاغذ ئې را کړ، ويل ئې دغه خوراته ووايه چي څه پکښې ليکلي دي. کاغذ چي مي خلاص کړ، پکښې نوشته وه چي: "دا د دوستانو له پاره د ډېرو پخوا

زمانوڅخه راپاته سوی کتاب دئ". بوډی- چي زما د خولې دا جمله واورېدله. ډېره خوشاله سوه او ما ته ئې ډېري دوعاوي وکړې. ويل ئې: "د ستارې و دبارې سې، زويه. غم دي داسي درڅخه ليري سي، لکه زما څخه چي دي ليري کړ". کاغذ ئې راڅخه واخيست او رهي سوه. يو دوه گامه ئې واخيستله، بيرته راوگرېدله. زما لاس ئې مچ کړ. ويل ئې: "آخوانه، په خواني دي ارمان وڅېژه. دلته حضوره زما کور دئ، تر دغه کوره به راسره ولاړ سې او دغه د کتاب خبره به ته پخپله د کور خلکو ته وکړې، نه گانه چي زما د خولې به ئې زړه ته و نه لوېږي. که درباندي تکليف نه وي، زويکه، راسره ولاړ سه او دا خط به هورې ته پخپله ورته ووايې". ما ورته وويل چي دا خط له کمه خايه راغلی دئ. ويل ئې: "زويه! دا مي د بچي خط دئ. لس کاله کېږي چي په مسافري تللی دئ. هيڅ حال ئې په دا لس کاله نه وو راغلی. مور بيخي لاس حني پرېولی وو او په زړه کي به مور اکرېدېده چي مړ سوی به وي. اوس ئې دا کتاب مور ته راورسېد. دده يوه خور ده چي په ده پسې له سهاره تر ماښامه ژاړي. زه که اوس و دې ته ووايم چي ورور دي شکر روغ رمت دئ، ښايي زړه ته به ئې و نه لوېږي او راته و به وايي چي يو څوک راوله چي زما په مخکي دغه کتاب راته ولولي چي زما زړه هم په پوره سي. نو دې بوډی- پسي زياته کړه چي زويکه! تا ته خو به معلومه وي د عاشقانو او حريصانو زړونه د ډېري په شان وي. بدگوماني ئې بيخي ډېره وي. ته که پر ما باندي د دغه کتاب د لوستلو احسان واچوې او راسره ولاړ سې، هورې د پردې تر شا ودرېږې او کتاب په زوره زوره ولولې، نو د دغي هجران حېلي نجلۍ غوږو ته چي ستا اواز ورسېږي، خدای تعالی به تا ته په دنيا و آخرت کي خورا ډېر ثوابونه درکړي. نبي

سرور فرمايلي دي: "من نفس كربة عن مكروب نفس الله عنه اثنين
وسبعين كربة". نو ما چي اوس تا ته پناه راوړې ده، مه مي نامېنده كوه.
آنو خود، ما د دې بوډۍ په خوله وکړه. بوډۍ دمخه سوه، زه په پسي
سوم. دا دى يو خورا ښه کور ته راوړسېدو. زه تر دروازې دباندې
ودرېدم. بوډۍ د عجميانو په ژبه يو چاته ورناري کړه. چي گورم، يوه
مسته چاغه شنډه نجلۍ راووتله. د پرتاگه پايڅې ئې تر زنگنو پوري
پورته کړي او د بلورو په شان سپيني پونډۍ ئې لوڅي ښکاره کړي
دي. هغه د شاعر خبره چي ويلي ئې دي:

د پونډيو و ښايست ته ئې وگوره
لطفات تې سترگي ځيري له هر لوره
عاشقانو ته د حال په ژبه وايي
چي دا ځاى دومره سيمين! توبه له نوره

بس نو تا ته دي وويل سي، پر سپينو پونډيو ئې زرين خالونه
پاشلي وه، لستوني ئې پورته کړي او تکو سپينو مړوندو ئې د کتونکو
پر زړو باندي د اور لمبې گرځولې. په غوږو ئې د مرغلرو او لاجوردو
واليگان څرپدل. پر خچينه باندي د اصيلو مرغلرو او گلابتونو کارونه
سوي وه. له ډېره نازه شانه وړانه کېدله او دروازې ته راغله. زه چي ئې
وليدلم، په ناز و نځرو ئې مور ته وويل: "موري! دا هغه سړى دى چي
د کتاب د لوستلو له پاره دي راوستلى دى؟" بوډۍ ئې په جواب ورته
وييل: "هو! لوري". باره نو نجلۍ لاس راوړد کړ چي کتاب راکړي. ما
هم لاس وروغځاوه چي کتاب ځني واخلم. بس چي يو څه ورنزدې
سوم، د شا پاله بوډۍ ورپوري وهلم او چي مخ مي رااړاوه، بيا د
سرای په منځ کي ولاړ وم. بوډۍ په درب دروازه پېش کړه او کولپ

ئې ورواچاوه. په دغه وخت کي ... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او درويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

اي، زموږ تاجداره پاچا! تخت و بخت دي برقراره اوسه. تاج الملوك ته هغه ځوان نوره کيسه داسي کوله: بوډۍ چي زه سراي ته وروپوري وهلم او د سراي دروازه ئې ټينگه وټړله. دا هم زموږ وخوا ته راغله. نجلی چي وليدل چي دروازه ټړلې ده او زه د سراي په منځ کي ولاړ يم، باره، زما خوا ته راهي سوه، غېږ ئې راباندي راوگرځوله، پورته ئې کړم او د محکي ئې راوويشتم. دا مي پر ځيگر کښېنستله، پر نس باندي ئې ټينگي ټينگي نوکاري راکړې. بيا ئې له محکي څخه پورته کړم او کورخراپي داسي ټينگ په غېږ کي کښېکښلم چي قسم ده، که مي ښور ځني خوږلاي سواي. باره ئې نو د کور پر خوا يووړم. بوډۍ دمخه او شمعئې په لاس کي ده. يو څه حد چي ولاړو، اووه دهلېزونه په مخه راغله. تر دې ټولو دهلېزو ورتېر سولو او يوه پراخ انگر ته ورسېدو. شاوخوا ئې څلور دالانونه وه چي ټوله د مرمرو او رخام له ډبرو څخه جوړ سوي ول. اصيلي غالي پکښې هوارې وې او د وړېښمو نازکي پردې پر راځړېدلي وې. د دالان په مابين کي لوی تخت پروت وو چي په سرورزو او ياقوتوسره جر او (مرصع) سوی وو. ما چي تخت ته وکتل په زړه کي مي وويل چي دا تخت خوله پاچهانو

سره ښايي. په دې وخت کي نجلۍ راته وويل چي: "گوره، گرانه! په مرگ و ژوند کي دي کم يو خوښ دئ". ما ورته وويل: "ژوند". دې ويل چي داسي ده نو زما سره نکاح وټره. ما ورته وويل چي دا به ما ته مناسبه نه وي چي ستا په شان نجلۍ سره زما نکاح وټول سي. دې راته وويل چي که زما سره نکاح وټري، د هغي بلي مرداري رنډۍ څخه به دي هم خدای سهي و سلامت وژغوري. ما ورته وويل: مرداره رنډۍ څوک ده؟ راته وې خندل، ول، عجب! يو کال و څلور مياشتي دي ورسره تېري کړي دي او ته ئې لا نه پېژنې. خدای دي هغه په تېره کړي تر هغي چمبازه ښځه پر دنيا بله نسته. پخوا ئې تر تابه ښه ځوانان وژلي دي. زه نه پوهېږم چي دا ته ئې ولي تر اوسه پوري نه يې وژلي. د دې نجلۍ خبرو ته هک پک پاته سوم. آخر مي ورته وويل چي گوره، اې نجلۍ، تا دا ښځه څرنکه وپېژندله؟ دې په جواب کي راته وويل چي زه ئې بيخي ښه پېژنم، خواوس غواړم ستا په ماجرا پوه سم او په دې خبره مي سد خلاص سي چي ستا د ژوندي پاته کېدلو سبب څه دئ. باره، ما خپله ټوله کيسه تر ايکه و تر بيکه ورته وکړه. د کاکا د لور عزيزې نکل مي هم ورته بيان کړ. دا نجلۍ چي د عزيزې په مرگ خبره سوه. ډېر ئې زړه باندي وسوځېد، بې اختياره اوبسکي ئې تر سترگو راغلې. د افسوس لاسونه ئې سره وموښل. ما ته رانزدې سوه، ول، اگرانه! خدای دي د دې پر مړينه د زړه صبر در کړي. دا د کاکا لور ستا د ژغورني سبب سوې ده. که دا نه وای، دغي مرداري پليتي به ته د يو وختولا مړ کړی وای. چي رشتيا سي زه اوس لا هم د دې څخه بېرېرم چي مړ دي نه کړي مگر نو څه درته ووايم. ما ورته وويل: "څه چي خدای پېښ کړي وي، هغه به کېږي. بله چاره نسته". دې سر وښور او

او وې ويل چي بله عزيزه به خدای خبر چي پيدا کوي. ما ورته وويل چي د کاکا لور مي د زکندن پر وخت وصيت کړی وو، چي زه دې بڼخي ته دغه دوې خبري وکړم چي "الوفاء مليح و الغدر قبيح" يعني وفابښکڼه ده او مکر و جفا کرغږنه. دې ويل، بس، بس، بس اوس پوه سوم زماگرانه. قسم په خدای چي ته همدې کلموله مرگه ژغورلی يې او د همدې دوو کلموله اسيته ئې ته نه يې وژلی. د کاکا پر لور دي خدای ور حمپري په ژوند او مرگ دواړو ئې تا ته نجات درکړی دی. زما هر وخت دا آرزو وه چي يوه ورځ تر تا پوري ځان در ورسوم. مگر نه سره رسېده. خودا دی نن مي په يو چم ته تر دې ځايه پوري راوستلې. ته لا اوس کوچنی يې، د بڼخو په مکر و چمبازيو نه پوهېږې. ما "لا حول"

وويله. دې راته وويل چي اوس بېغمه اوسه. که دي د کاکا لور مړه ده، زه خوشکر ژوندی يم او د دې پر ځای يم. څرنگه چي ته ډېر ښکلی زلمی يې نو د خدای په حکم او د پينغمبر د سنتو له مخي غواړم چي ستا سره نکاح وټرم او ته مي مېړه سې. هر څه چي غواړې هغه درکوم. تر سنگينو کاليو او نورو ټولو ښوونښاديو پوري چي هر څه ته دي زړه وغواړي، درکوم يې. زما له خوا به تا ته هيڅ راز تاوان و نه رسېږي. تل به دي خولې په غوړو کي وي اود دنيا له ښو و ښاديو څخه به هر څه درته حاضر و آماده پراته وي. غم به په ټول ژوند و نه وينې. زه ستا څخه هيڅ هم نه غواړم. مه زما له پاره خواري کاره او مه په ما روپۍ مصرفوه. يوازي يوشی درڅخه غواړم او هغه دا چي ملا دي ټينگه وټره او زړه دي د زمري په شان قوي ولره. بيا ئې نو بوډۍ ته ورمخ ورواړاوه چي هر څه چي حاضر دي راوئې غواړه. چي گورم، څلور تنه شاهدان راغلل څلور شمعه ئې ولگول. شاهدان زما خونې ته راغلل.

سلام ئې راواچاوه او کښښتلی. نجلۍ ولاړه سوه پورنې ئې پر سر کړ او په شاهدانو کې ئې یو تن د ځان د مهر و د نفس وکیل وټاکه. بیا ئې نو شاهدانو ته د ټولو په مخ کې اقرار وکړ چې ټول مهر دې ته وررېښدلی دی. دغه راز ئې اقرار وکړ چې د دې د ټول مال و جايداد و شتمنی لسمه برخه زما ده.... کیسه چې دې ځای ته ورښوده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یوسل او خلبړویشمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلی مودې چې: د دنیا په غمو غمجن ځوان شهزاده تاج الملوک ته د خپل بیان په دوام وویل: نجلۍ د حاضر و کسانو په مخ کې اقرار وکړ چې د ټول مهر غاړه ئې وتلې ده او د دې په مال و جايداد کې زما د حصې له بابت له سره درهمه زما برخه سوې ده چې دا مبلغ له دې سره خوندي دی. شاهدانو دې دغه اقرار په کتاب کې وکښ. خپله شکرانه و قلمانه ئې واخیستله او رخصت سول.

په دې وخت کې نجلۍ راو لاړه سوه. خپلې د تن جامې ئې وایستلې او یو خورا سنگین اوږد زرین کمیښ ئې واغوست. زما لاس ئې پخپل لاس کې ونيو او راته وئې ویل: "په یقین سره ئې زړه ته واچوه چې زه به ستا وفاداره ماندینه واوسم او غواړم چې ته هم زما په حق کې یو صمیمي، په زړه پاک مېړه واوسې چې په دې ډول موږ د خپل ژوند یو خوشې په خوښۍ او خوشالۍ سره تېري کړو، د دنیا له

غمو او د ژوند له جنجالو څخه ځانونه ليري وساتو، خدای تعالی راته اهل و صالح اولادونه عنايت کړي چې وکولای سو خپل وخت د هغو په تربيه او روزنه باندې مصرف کړو او زما په دغه خدای راکړې شتمني او هستي چې نه تمام و زوال سته او نه به که خدای کول زوال ومومي، خپل عمر په بېغمی او پوره زړه سره ترپايه ورسوو. زه به کونښن کوم چې ستا د کاکا د لور په شان وفاداره نصيحت گوښه پاته سم او تا د زماني له ناخوالو څخه وژغورم...". یو ساعت قدر زما او د دې تر منځ دغه راز خبري اتري یو و بل ته سره تبادله سوې. زیاتي نو سره پرېوتلو او تر سهاره پوري په خواږه خوب بیده وو. سهار چې وختي راپاڅېدم، غوښتل مي چې له کوره ووزم، نجلی له کت کت خندا سره زما خوا ته راغله او راته وئې ويل چې: "پر ما دي هم لکه د هغې پليتي ورنډی-نجلی خيال کړی دی. دا چورتونه دي له سره باسه. ته اوس د پاک خدای په حکم او د نبي رسوالله په سنت زما مېړه او څښتن يې. غوږ ونیسه، داکور چې ته پکښې اوسې، په کال کي ئې یو وار دروازې خلاصېږي. اوس درځه چې د کور تماشه درباندي وکړم. زه هم راولاړ سوم. د کور دروازې ته ولاړم. دروازه تړلې وه او د اوسپني غټي مختبيلي ئې پر وهلي وې. نجلی ته بیرته راغلم او ورته ومي ويل چې پر دروازه خو مختبيلي ټکوهل سوي دي.

دې راته وويل: "آزما د زړه سره! زموږ سره دونه اوږه، وريجي، غوږي، میوې، بوره او د چرگانو و پسو غوښي سته چې څو کاله بازار ته نه احتياج کېږو. د کور دروازه مو سر له دا نن څخه حساب ورته کوه، پوره یو کال باد يا وروسته خلاصېږي. زه پوهېږم چې په دې یوه کال کي به ستا وجود دلې وي خو کولمې به دي بل ځای گرو او روح به دي

هلته وي". ما په جواب کي ورته وويل چي: "معاذالله". داشنه د خدا ولاړه او په دا عين خدا کي ئې راته وويل چي: "پر تا ئې څه فرق دئ، يا دلته يا هلته. د کولنگي چرگانو د روزني چم خو خداى در زده کړى دئ".

ما هم ورسره وخنډل او خبره مي ورسره ومنل. هورې ورسره پاته سوم. ځان مي د کولنگي چرگانو په ساتنه و روزنه مصروف وساته. چي مخ مو راگرز او، دوولس مياشتي بيا تېري سوې او دا پري جماله زما څخه اميندواره سوه. گلالي بچى خداى ورکړ. د نوى کال د شروع په ورځ ئې د کور دروازه خلاصه کړه. درگرده پنډيان وجواليان راروان دي د اوږو و وريجو گونياني او د غوړو زکان، ډوډيانې و بورې ئې په پېخر راوچلولې. ما غوښتل چي تر کور دباندې ووزم. نجلى رانزدې سوه او راته وې ويل چي: "تر ماښامه صبر وکړه" ما هم تر ماښامه پوري انتظار وکيښ. ماښام چي راوتلم له وهم او بېري څخه يو دود وم. نجلى راته وويل: "تر هغو د خداى په خدايي که گام راڅخه واخلي چي اول زما سره قسم وانخلي چي ماښام به دمخه تر دې چي زموږ د کور دروازې وتړلي سي، بيرته راستنېږي".

ما ئې خبره ومنله او خورا سخت قسمونه مي ورته واخيستل او ورته ومي ويل چي: "ستا نمک مي دي و شرموي، ماینه دي راباندې طلاقه وي، د خداى پاک کلام دي راپسې سي، چي که ماښام بيرته رانغلم". نور مي نو رخصت ځني واخيست او لمغوټى باغ ته ولاړم. د باغ دروازه خلاصه ولاړه وه. خښم راغلى او له ځانه سره مي وويل چي زه دا يو کال کېږي له دې ځايه مي مخ پرته سوى دئ، اوس چي ناڅاپه بيرته راغلم، دروازه هغسي لا خلاصه ولاړه ده! آيا هغه نجلى به

تر اوسه پوري لا په هماغه حالت کي پاته وي، کنه؟ خير، له ناچاری-
خخه، دمخه تر دې چي مور ته مي ورسم. باغ ته مي د ننوتلو اراده
وکره. غوښتل مي چي په موضوع ځان خبر کړم چي څه پېښه سوې ده؟
د ماخستن اذانونه وه چي باغ ته ورننوتلم ... کيسه چي دې ځای ته
ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روپا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځه ويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
غمجن زلمي تاج الملوک ته نوره کيسه داسي بيان کړه: باغ ته
ورننوتلم، يو څه حد ولاړم. هغه پخواني ځای ته ورسېدم چي گورم
مرداره وپليته رنډۍ ناسته ده، سر ئې پر زنگنوايښی دی، دمخ رنگ
ئې تک ژېړ اوښتی دی، سترگي ئې له ډيري ژړا څخه پرېښې او
تکي سرې اوښتي دي. زه چي ئې وليدل، وې ويل: "الحمد لله، شکر
دي وي خدايه". غوښتل ئې راوړاړه سي، ازبستي چي ډېره کمزورې
سوې ده، درز ئې سو، بيرته پر محکه ولوېدله. زه له دې څخه يو څه
خجالت سوم، سر مي کښته وځړاوه خو ورمخ ته سوم، مچه مي ځني
واخيستله. ما ول څرنگه پوه سوې چي زه نن شپه پر دغه وخت راحم
او ته راته په انتظار کښېنستلې. دې وويل: "په راتگ خو دي نه وم
خبره، منگر په هغه خداي مي دي قسم وي چي زه و ته ئې دواړه پيدا
کړي يو، چي په بڼه يوه کال د سترگي پټېده راباندي ناروا. په هغه

ورخ چي ته راڅخه ولاړې او وعده دي وکړه چي ماښام ته بيرته راځې، زه تر دا ننه پوري هره شپه ستا په انتظار دلته کښېنستم. عاشق بايد همدغسي وي. اوس دي خپل بيان راته کوه، دا يو کال چيري وي؟" ما دا خپل ټول نکل له سره څخه تر پايه ورته وکړ. ک

له چي په دې پوه سوه چي ما بله ښځه کړې ده، د رنگ ښه ئې پر دا بله واوښته. بيا چي مي ورته وويله چي زه فقط دا نن شپه راغلي يم او بيرته ژر هم، يودم ئې مخ راواړاوه او راته ئې وويل: "دې چي ته خپل مېړه کړې او په چم و چمبازي. ئې يو کال بندي وساتلې، هغه ئې لا بس نه دي چي اوس ئې بيا د اورتي د طلاق قسمونه درڅخه اخيستي دي چي بيرته به ژر راځې. دا ئې هم نه لورېدلې چي يوه شپه خو دي له مور او يوه شپه هم زما سره تېره کړې. په هغه مور مسکيني دي حال لرې، چي پر څه حال ده، جوړه ده، ناجوړه ده؟ د کاکا لور عزيزه دي خدای وبخښه او هغه چي پر دې خواري راغلي ول، خدای دې پر بل چانه راولي. هغې خوارکي. خودونه صبر او تيگا وکړه چي د انسان په توکم کي چانه وه کړې. د ظلم او جفا له اسيته خوارکي. مېړه سوه". ورپسې ئې راته وويل: "په هغه ورخ چي ته زما څخه ولاړې، په سلورگو کي مي يوه لا هم نه راته ويله چي ته دي بيرته رانه سي. ما ول ژر به بيرته راسې. که زه داسي پوهېدلای، نو چيري مي پرېښولې. ما کولای سول چي بندي دي کړم او پسې مړ دي کړم". دلته نوله خښمه سره تاو تاو سوه او په قهر و غضب ئې راته وکتله، تر سترگو ئې د غضب اورونه غورځېدل. ما چي په داسي حالت کي هغه وليدله، وبېرېدلې، بدن مي لړزې واخيست، پټاکي. راڅخه ورکي سوې، غړي مي وتښتېدل. دې ورپسې زياته کړه چي: "ته اوس خدای د ښځي او اولاد

څښتن کړې. ته نو نور زما د معاشرت وړ نه یې. زما داسې لوی لونده سپری نه دی په کار چې زه دي لکه رنډۍ خوښه سوم. خپله دي راباندي وکړه او زیاتي پسي ولاړې. په خدای مي دي قسم وي چې پر دې بلي بڼې مي هم زړه خوږېږي چې ستا سره اخته سوه. داسې کانه به درباندي وکړم چې نه زما سې او نه د هغې". باره ئې لو چيغه وکړه. مينځيانې ئې سمدستي ورته را حاضري سوې. زه ئې پر محکته راغوزار کړم. نجلی هم راولاړه سوه او چاره ئې راواخيستله راته وې ويل چې: "اوس دي لکه پسه داسې غاړي درپرې کوم او د هغو بديو مجازات درکوم چې د خپلي کاکا د لور سره دي کړي دي". ما چې خپل ځان ته وکتل چې د مينځيانو په لاسو کي گرفتار سوی يم، مخ مي په خاورو ککړ او دا راته چاره په لاس ولاړه ده، خدای سته چې مرگ مي زړه ته ولوبده... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې:
د سوداگر زوی عزيز و تاج الملوك ته خپل نور بيان داسې ووايه:
آبس، مرگ مي پخپلو گناهكارو سترگو وليد. هر څه عذر و زاری و جگۍ چې به مي ورته کولې، دا به نوره هم خښمېدله. پر مينځيانو ئې امر وکړ. هغو زما لاسونه ټينگ راوتړل او ستوني ستخ ئې پرې ايستلم.
دا مي پر نس باندي کښېستله. دوو مينځيانو مي د پښو گوتي ټينگي

ڪڙي او دوي مي پر ٻنڱيو راڪڻستلي. آخر هغه دوو نورو مينڃيانو او
 دي پخيله راباندي راواچوله. اوس نو مه پويته چي ڪم حاي دي
 خورپري. داسي د مرگي وهل ٽڪول ئي راڪڙل چي بيسده سوم. ڪله
 چي پر هونن راغلم له خانه سره مي وويل چي تر دي وهلو، ٽڪولو،
 شڪنجو او زحمتو خو حلالبدل سل واري بنه دي. د ڪاڪا د لور خبره مي
 را په ياد سوه چي ويل ئي: "خدای دي د دي له شره وساته".
 له بپوسي شخه مي وڙڙل او دي ظالمي چاره پر ڪاڻي باندي راته
 اچوله او تيره ڪوله ئي. پر مينڃيانو ئي امر وڪڙ چي رانزدي ئي ڪڙي.
 په دغه وخت کي مي لکه يو الهام چي راته وسو، د ڪاڪا د لور هغه دوي
 خبري مي را په زره سوڀ چي ما ته ئي را زده ڪڙي وي: "الوفاء مليح
 والندر قبيح". دا ڪلمات مي نجلي ته تڪرار ڪڙل. ڪله چي دا ڪلمات
 واوربدل، لوبه چيغه ئي وڪڙه او له خروبنه شخه سره وشرخبدله په دا
 عين خروبن کي ئي وويل: "عزيزي! خدای دي وبخسه چي د ڪاڪا
 زوی ته دي په ژوند و په مرگ دواڀو کي نجات ورڪڙ". بيا ئي نو ما ته
 مخ راواراوه ويل: "په خدای مي دي قسم وي چي د دغو دوو ڪلمو په
 خاطر را شخه خلاص سوڀ. منگر دغسي خودي نو نه پر پردم. يو نوعي
 درپوري ڪوم. داسي نوعي چي د هني بلي فاحشي چي ته ئي زما شخه
 پت ڪڙي وي، زره خو هم په ڪباب ڪباب سي". بيا ئي نو پر مينڃيانو
 باندي چيغه ڪڙه چي: "پنبي و لاسونه ئي په رسي وروترئي". هغوي
 چي ئي امر پر حاي ڪڙ، دي په اور کي يوه د اوسپني ميله ڪڻسبوله،
 چي لکه اور تڪه سره سوه. وروسته نو دا ما ته راغله او زما د نارينتوب آله
 ئي غوته پري ڪڙه. زه لکه بنجه داسي سوم. د اوسپني تڪه سره ميله ئي
 د ٽپ پر حاي باندي ڪڻسبوله اوداغ ئي ڪڙ چي د وينو د بهدو مخه په

وڻيسي. زه نور په ځان پوه نه سوم خو پر هوبښ راغلم، يو گيلاس شراب
ئې راباندي وچښل او راته وې ويل: "اوس نو هغه چاته ولاړه سه چي ته
ئې مېړه کړې وې او ته ئې ما ته د يوې شپې له پاره هم نه راپرېښوولې.
د کاکالور عزيزه دي خدای وبخښه چي نن ئې هم تاته نجات درکړ. که
دي د هغې دغه دوې جملې راته ويلي نه وای، اوس به مي وخت بيا
وژلې وای. اوس نو ورسه هغه چاته چي غوښتي ئې وې. زما دي چي
کوم ځای په کار وو، هغه مي درڅخه پرې کړ. نور مي نو په کار نه يې".
تر دې خبرو وروسته ئې ټينگه لغته په تشي کي راکړه او راڅخه رهي
سوه. زه په ډېر زحمت راولاړ سوم. د تگ نه وم. کرار کرار مي گامونه
اخيستل. کور ته ورسېدل. دروازه خلاصه وه. ورننوتلم. ښځه مي
راغله زه ئې خونې ته بوتلم. هورې ئې وکتلم چي نارينتوب مي نور
نسته راڅخه پرې کړې ئې دي. خوب غلبه راباندي وکړه او بيده سوم.
سهار چي راپاڅېدل، که گورم چي د باغ په دروازه کي پروت يم...
کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه ويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
زلمی عزیز وایي چي سهار مي سترگي روڼي کړې، د باغ په
دروازه کي پروت وم. راپورته سوم او ورو ورو د کور پر خوا وټکېدل.
کور ته چي ورسېدم، مور مي ناسته ده ژاړي. زه ورنزدې سوم او ځان

مي په غېږ کې ورواچاوه. راته وئې کتله او پوه سوه چي حال مي خراب دئ او ناکوکه يم رنگ مي تک ژيړ اوبستی دئ. ما ته مي د کاکا د لور عزيزې نېکۍ را په زړه کېدلې او پر ژړا ئې راوستلم. مور مي هم سر راسره پټ کړ او راته وې ويل چي: "زويه! پلار دي مړ سوی دئ". ما ته خنډ راغي خو ژړا زور راباندي وکړ. دونه مي وژړل چي بېخي له حاله بېحاله سوم. چي پر هوبښ راغلم او سترگي مي د کاکا د لور پر حای ولکېدلې، بيا مي سر پټ کړ. ژړا مي گرسره نه درېدله. تر نيمې شپې مي دغه اوبسکي وې چي تر سترگو مي بهېدلې. مور مي بيا راته وويل چي: "پلار دي نن لسمه ده چي مړ سوی دئ". ما ورته وويل چي زما د کاکا د لور پرته بل څوک په فکر کي نسته. هغه څه چي ما ته رارسېدلې دي، د هغولايق وم. بايد رارسېدلې وای. هغې زما سره مينه درلوده خو ما ورڅخه لاس واخيست. مور مي راته وويل چي: "آخري تا ته اوس څه پېښه ده؟" ټول بيان مي ورته وکړ. باره مي مور هم په ژړاسوه. يو آن ئې وژړل. بيا ئې نو څه د خورک شي می راوړل. يو گوله قدر مي ځني واخيستله او خپله کيسه مي دوهم وار بيا مور ته وکړه. هغې په جواب کي راته وويل: "چي اوس شکر الحمدالله، خدای دي نه سي ناراضه. شکر چي وژلې ئې نه يې. بيا مي نومور زما په علاج مصروفه سوه د دې د علاج له برکته مي په بدن کي څه شمه پيدا سوه. کرار کرار مي مخ پر بڼه کېدو سو تر څو خدای جوړولم، جوړ سوم. وروسته مي مور راته وويل چي: "زويه! اوس نو د دې وخت رارسېدلې دئ چي هغه د کاکا د لور امانت دي دروسپارم. د کاکا لور دي ما ته سوگند راکړی وو چي دا امانت به تر هغو پوري تا ته نه درکوم تر څو چي ته هغه ياده نه کړې او ورپسي و نه ژاړې. اوس چي

گورم چي ته په هغې پسې ژړا و فرياد کوي، له نورو کسانو سره دي
علاقه شکولې ده او دا ځانگړتياوي په تا کي لیده کېږي نو زما خيال
دی چي د امانت در سپارلو موقع همدغه ده. باره نو ولاړه سوه،
سونځ ئې خلاص کړ او هغه ټوکړ ئې راوايست چي د هوسۍ انځور يا
رسم باندي کار سوی وو او ما مي د کاکا لور ته ورکړی وو. ټوکړ چي مي
وغور او ه، په منځ کي ئې يو کاغذ پروت وو او دا بيتونه پر ختلي وه:

په خاطر کي مي لانه وه چي به داسي ژر نښېږم
له نامراده زمانې سره په جنگ کي به ماتېږم
مالايو گل له گلانو خخه بوی نه کړ خزان سو
ژوند مي ژر مازيگري وو، لمر ول هله چي نور لوېږم
د اجل په ملگرتيا دي د لحد کړم بند پوانه
نه دي او بنسکه پر ما توی کړه، نه يو آه چي و سو څېږم
په لحد کي زما و څنگ ته زړگي پاني پاني پروت دی
ته په غېږ د بنایسته وو کي لوبېږي، درپوهېږم
نه به چاته ور په ياد سم، نه به څوک غوږ سي کيسې ته
خاطره به مي هم مړه سي، لکه زه چي خاوري کېږم

د کاغذه پر دا بل مخ ئې عين مطلب داسي کښلی وو:

هيڅ گومان مي نه کاوه چي داسي ژر دي
سي پوره زما د ژوندون دا يو خوشې
نه مي وختی ارمان او نه مي بوی کړل
له گلانو څه يو گل د دې باغچې
ارمانونه سربسته راسره ولاړل
هوسونه مي تالا کړل زمانې

نه مي دوست و خصماني ته راله راغي
نه كوم بل چا مي حال و پوښت د كوڅې
د جفا په اور مكوټ لمبه لمبه سوم
زمانه ده ستمگاره، كې منې

دا بيتونه چي مي ولوستل، تر سر مي دودان وختل. په ځان نه
پوهېدلېم. په چپلاخه (څاپېره) مي دا خپل مخ ووايه او له هغې څخه
يو بل كاغذ راوړلېدې چي باندي كښلي ئې وه: اې د كاكا زويه! ما خپل
خون تا ته دربخښلي دئ او اميد لرم چي ته او محبوبه دي پخپل منځ
كې سره جوړ سي. خو كه هر وخت تا ته د دغي پليتي اورنډۍ نجلۍ.
له خوا تاوان در ورسېد، نور نومه دې ته بيرته ورځه او مه كومي بلي
ته. صبر او سكته وكړه او غم و مشقت دي په صبر سره وزغمه. ته بايد
پوه سي چي اجل دي نه وو پوره سوي، كه نه وخت به لا مړ واى. خو
سل شكرونه دي وي پاك خداى لره چي زه ئې تر تا دمخه واخيستم
او زما مرگ ئې تر تا د وړاندي كړ. ته دغه ټوكړ چي د هوسۍ رسم
باندي كار سوي دئ، درسره وساته ځكه چي ستا د غيابت په وخت كې
دغه انځور زما يوازنى مونس او همرازه وو... كيسه چي دې ځاى ته
ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتى روڼا سوه
د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اته ويستمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

پر کاغذ باندي عزبزي ليکلي وه چي: دا انځور ورک نه کړې. ته چي به هر ځای تللی وي، دغه انځور يوازنی مؤنس او همراز وو، چي ما به زړه ورته تشاوه او ستا دي وي که هر وخت د دغه انځور رسم کوونکی او مصوّر درباندي پېښ سو، ډېر به ليري ځني ښورې. ورنزدې کېږې به نه، واده به نه ورسره کوې او تر هغې پرته نورو ښځوته هم مه نزدې کېږه. پوه سه، چي د دې انځور انځورگر هر کال خپل تصوير کاږي او ليري ليري ښارو ته ئې استوي. دا کار له دې خاطره کوي چي د ده نوم تر هره ځايه پوري خپور سي او دی په دنيا کي مشهور او شهره آفاق وگړزي او د کمال آوازه ئې ټول جهان ته ورسېږي. کله چي دغه انځور سوی ټوکر ستا د مرداري او پليتي اشيايي تر گوتو ورسېد، هر چا ته به ئې ورنسکاره کاوه او ويل به ئې چي دا د دې د خور په گوتو کار سوی دی. مگر دې مرداري رنډی درواغ ويل. خدای دې په شرمو و شرموي. ما به دا وصيت تا ته نه وای ليکلی خو، پوهېږم چي تر ما وروسته به جهان پر تايوه الغه سي او په غاږه کي به دي ولوېږي. ډېره ورسره تړلې ده چي له کوره به ورک سي او پر ښارو به وگړزي. د دغه انځورگر آوازه به دي تر غوږو پوري درورسېږي، غواړې به چي ورسره وگورې او وئې وينې. نو پوه سه چي د دې تصوير انځورگر د کافور د ټاپوگانو (جزيرو) د پاچالور ده.

دا کاغذ چي مي ولووست او په مطلب مي ځان وپوهاوه. د زړه له سوخته مي خورا ډېر وژړل. زما پر ژړا باندي د مور هم زړه نری سو او سر ئې راسره پټ کړ. ډېري اوښکي ئې تويي کړې. بس چي کاغذ ته به مي وکتل، بې اختياره به اوښکي راايله سوې تر ماښامه مي دغه حال وو. تر هغه وروسته مي پوره يو کال هره شپه په ژړا تېروله. کال چي

پوره سو. دغوسوداگرو بارونه وتړل او د سفر تیاری ئې شرو کړ. مور مي راته وويل چي ولاړ سه له دغو سوداگرو سره په سفر ووزه. گوندي غم دي لږ څه سوړ سي. دوه درې کاله له دغو سوداگرو سره ښار په ښار وگرزه. نوکی به دي د زړه سوډه په وسي. ما هم د مور په قول وکړه او له همدې قافلې سره مي سفر پيل کړ. خوبيا مي هم اوبسکي نه درېږي. پر هر رباط چي واړوو، زه دغه د تصوير ټوکر مخي ته وغورځوم. ورته گورم او د کاکا لور مي پر يادوم او ورسره سم مي له سترگو اوبسکي رارواني وي. ژاړم او له ځانه سره وایم چي دا پر ما مينه وه او زما له ستم و جفاڅخه ځوانيمرگه سوه. دې زما ښه و نه ليدل او ما د دې بد نه وويدلي.

دا دئ کال ووت چي زه له دې قافلې سره په سفر کي يم. غم و ماتم مي زيات سوی دئ، کم سوی نه دئ. د غم د زياتېدو وجه مي دا هم ده چي ما د کافور اته ټاپوگان او د بلوروکلا وغوښتله اوتر پښومي وکبله. د هغه ځای حاکم ملک شرمان نومېدی. د دې حاکم يوه لور چي دنيا نومېدله. ما ته هورې چا وويل چي د هوسې دغه تصويرونه دغي نجلۍ کښلي دي او دغه د خامک ټوکران چي زما سره دي، دا د دې د هنر محصول دي. د دې خبري په پوهېدو مي غم يو په دوه سو. چورتونو واخيستم او په فکرونو کي ډوب سوم. پر خپل ځان باندي ژړا راغله ځکه چي د نارینتوب د ورهني نه وم او هغه ئې راڅخه اخيستي وه نور نو لکه ښځه داسي وم. دې نجلۍ ته مي د رسېدو نه حيله درلوده، نه وسيله. آ، شهزاده، څه درته ووايم. له کومي ورځي چي د کافور له ټاپوگانو څخه راوتلی او ځني ليري سوی يم، زړه مي د کوټلو وينو ډک دئ. گوره چي پر دغه حال به خپل کور و کلي ته

ورسپرم کنه؟ گوره چي پر مرگ به مي مور حاضره وي که يا؟ ژوند
بيخي راباندي بار دئ او نور ورخه مور يم. مرگ و اووه زره بني.
دا خبري چي حوان وکړې، بيا ئې سر پټ کړ او ژړا ئې پيل کړه.
يو وار به ئې د هوسۍ تصوير ته وکتل بيا به ئې بيرته مخ خني واراوه او
دغه بيتونه به ئې تکرارول:

چي د ورغي و د شپې په مياشت و کال دي زره ملال
نه کافر نه مسلمان يې، نه دي نور د بني اعمال

نه په رنخ راحت پوهېږي نه په وصل نه په هجر
په دې ژوند نوڅه ده جوړه، مرگ بهتر تر دې جنجال
تاج الملوک د دې حوان کيسې ته هک پک حيران تللی وو...
کيسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روينا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يوسل او نهه ويشتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
تاج الملوک چي د دغه حوان کيسه واورېدله، له حيراني څخه
داسي منگ تللی وو. حوان ته ئې وويل، په خداي مي دي قسم وي
چي دغه حال خو پر دا څلور کونجه دنيا باندي پر هيڅ بنيادم نه دئ
راغلی. خو يوه پوښتنه مي غوښتله چي درڅخه وئې کړم. عزيز ورته
وويل: وايه پوښتنه دي، اي د پاچا زويه! ستا ئې پوښتنه زما ئې

جواب. غوٽه دي په زړه کي مه پرېږده. تاج الملوک ورته وويل چي ته تر دغي نجلۍ پوري، چي دا انځور ئې کښلی وو، څرنگه ورسېدلې؟ ځوان ورته وويل چي ما خو په يوه چم و حيله تر دې پوري ځان ورساوه. چم و حيله داسي وه، کله چي قافله يا کاروان د دغي نجلۍ ښار ته ورسېدی، نوزه له قافلې څخه راووتم. يو څه حد چي ولاړم يو خورا غټ باغ مي مخي ته راغی. دې باغ ته ورننوتلم. د باغ باغوان يو بوډا شيخ وو. له دې شيخ څخه مي پوښتنه وکړه چي: "دا باغ د چا دی؟" شيخ په جواب کي راته وويل چي دا زموږ د باچا د لور "بي بي دنيا" باغ دی. په هفته کي يو وار دې باغ ته راځي او خپله تفريح کوي. شيخ ته مي وويل چي يو احسان خو راسره وکړه او يو گړی خو مي په دې باغ کي د پاچا د لور تر راتگه پوري پرېږده چي زه خو هم د دې په ليدو سره خپلي سترگي مشرفه کړم. شيخ ويل: "سل کرته". ما هم يو څو درهمه د شيخ په لاس کي ورکښېوول چي ولاړ سه يو څه د خورک شی می راوړه. شيخ په درهمو باندي خورا ډېر خوشاله سو او په باغ کي ئې زما سره چکر شروع کړ. يو ځای ته راوړسېدو چي د هر راز مېوو درختي پکښې ولاړي وې. شيخ راته وويل چي ته دلې کښېنه زه بېرته ژر راځم. د هغې خوا چي بېرته راغی يو سربسته د پسه کباب سوی وری ئې ورسره رااخيستی وو. باره مو په خورک شرو وکړه. ښه پوره مو ځانونه ماړه کړل. چي رشتيا سي زما تر خورک، د پاچا د لور و ديدن ته ډېره تلوسه وه. زه لا په دغه چورتو کي وم چي نابېره د باغ دروازه خلاصه سوه. شيخ راته وويل: "درغورځه، ځان يو ځای پټ کړه". زه هم چټک راوغورځېدم او يو ځای غلی ودرېدم. چي گورم له دروازي د پاچا عمله و فعله رانوتله. حبشيان خواجگان ئې په مخ کي

راروان دي. شيخ ئي مخي ته ورا لا كړه. دوی له شيخه پوښتنه وكړه
 چي شوک موک خو به په باغ کي نه وي. شيخ ويل، نه صاحبه،
 دخداى بنده په باغ کي نسته. خواجه سرا ورته وويل چي د باغ دروازه
 ټينگه وټړه. شيخ چي دروازه وټړله، آبس تا ته دي خداى نېکه ورځ
 درکړي، بي بي دنيا له يوې درېچې څخه رابنکاره سوه. تا چي ويل د
 خور لسم سپوږمۍ په باغ راننوتله. چي دا ورته ومي کتله، سد مي له
 سره څخه ولاړ، خوله مي وازه پاته سوه او پر زړه مي د دې د وصال
 داسي لمبه راغله لکه پر چولاوه او تېرو کسانو چي د فرات رود د ليدلو پر
 وخت راځي. د پاچا لور يو آن چکر ووايه او تفريح ئي وکړه، بيرته
 ولاړه او درېچه ئي په ځان پسي وټړله. زه هم له باغه راووتم او د خپل
 ځای و جاگير پر خوارارهي سوم. پوه سوم چي دې ته نه سم
 رسېدلاى. زه وگوره، دا وگوره. دا د پاچا لور او زه د يوه سوداگر زوى.
 او بيا خو نو خبره بله هم وه او هغه دا چي زه خود ښځي په شان وم، د
 نارينتوب ښځينه مي نه درلوده. آبس يارانو چي بار و ښه وټړله زه هم د
 دوى سره په سفر روان سوم. غوښتل مو دغه ښار ته راسو او هغه وو چي
 په دغه ځای کي پر تاباندي پېښ سولو. دغه وو زما ټول سرگذشت چي
 درته بيان مي کړ. تاج الملوک چي دا خبري واورېدلې، زړه ئي پر بي
 بي دنيا باندي نادیده بايلو. پر خپل آس ئي پښه واړوله او عزيز ئي هم
 له ځانه سره ملگرى کړ. هله هله دا دى د خپل پلار ښار ته راوړسېد.
 عزيز ته ئي جلا کور ورکړ او د ژوند ټول د اړتيا وړ سامانونه ئي ورته
 راوچلول. پخپله خپلي ماڼۍ ته ولاړ. منگر تر سترگو ئي اوبسکي
 رواني وې. په دغه حال کي پلار پر راغى. خپل زوى چي ئي پر دې
 حال وليد، ول خير کي زويه، څه پېښه ده، حال راته ووايه. تاج الملك

د ټاپوگانود پاچا د لور بي بي دنيا کيسه له سره څخه تر پايه ورته وکړه او پلار ئې پخپل مينتوب هم خبر کړ. پاچا ورته وويل چي د دې نجلۍ پلار له لويو پاچهانو څخه دئ او بناړ ئې هم له دې ځايه ډېر ليري دئ. ځه، زويه د خپلي مور ماڼۍ ته دي ولاړه او دا فکرونه دي له سره وباسه... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
وزير دندان ضوء المكان ته داسي نکل کاوه چي په هغه ورځ د تاج الملوك پلار خپل زوی ته وويل چي: "بجيه! ته ولاړه د مور ماڼۍ ته. هورې پنځه سوه تنې د حورو په شان د مينځيانو لوني دي. هره يوه ئې په بنايست کي ترها بلي بالا ده. هره يوه چي دي پکښې خوښه سوه هغه تر لاس ونيسه او له ځانه سره ئې بوزه". که دي په هغو کي څوک خوښه نه سوه، نو به بيا د کوم پاچا لور دروغواړم چي تر بي بي دنيا به سل چنده ښه وي. تاج الملوك ورته وويل چي پلاره! زه بي له دغي نجلۍ څخه بل څوک نه غواړم دا هغه څوک ده چي دغه د هوسۍ رسمونه ئې کښلي دي. زه له دې څخه پر بله مخ نه سواي اړولای. يا به دغه نجلۍ راغواړې، يا نومخ پر بوسواو بيابانو نيسم او ځان وژنم. پلار ئې ورته وويل چي: "مه کوه، زويه! ما ته فقط لس ورځي مهلت راکه چي زه ئې پلار ته مرکه ورواستوم او تا خپل مقصد

ته ورسوم. مور مي دي هم په دغه شان وغوښتله. که داسي وو چي
مرکې ته ئې د نې جواب ورکړ، پر مملکت بې داسي چپاو وروړم او
دونه لښکر به وروباسم چي يو سر ئې دلته وي او بل ئې د دوی ښارته
ورسېږي". تر دې وروسته نو پاچاهغه عزيز نومی حوان خپل حضور ته
راوغوښت او پوښتنه ئې حني وکړه چي: "بچيه! تا ته د کافور ټاپوگانو
لارولیکه در معلومه ده؟"

عزيز ورته وويل: "هو! صاحبه". پاچا ورته وويل چي: "بچيه،
غواړم تا له خپل وزير سره هغه حای ته ولېږم". عزيز ورته په جواب کي
وويل چي بيخي سمه ده. آبس نو پاچا وزير ته وويل چي د تاج الملوک
کار ورسم کړه. تاسي دوه به يو حای د کافور ټاپوگانو ته ولاړ سئ او د
کافور ټاپوگانو د پاچا لور ته به زما د زوی له پاره مرکه وکړئ.
وزير د سفر په کار پسې سو او تاج الملوک خپل استوگنځي ته
ولاړ. غم و حسرت و شواخون ئې يو په دوه سو او دا بيتونه ئې له حانه
سره وويل:

نه پرېږدي مي داستافکر و آرام ته
ستا په ياد ورغ رسومه و ماښام ته
خيال پلودي د وصال تل راسره وي
که څه هم نسته نسبت زما ستا و نام ته
پر لېمو که دي د پښو خاوري بار نه کړم
نه رسېږم بڼايسته مخ د دلارام ته

دا بيتونه چي ئې پای ته ورسول، نور نو په حان پوه نه سو. تر
سهاره پوري بېسده پروت وو. سهار ئې پلار ورته راغی. که گوري چي د
تاج الملوک بڼه تر پخوا ژړه سوې ده. پلار ئې د ژړه د ډاډ خبري ورته

وکړې او دی و عزیز دواړه ئې له وزیر سره یو ځای له خورا سنگینو
 سوغاتو سره ولېږل. دوی هم رخصت ځني واخیستی، د سفر دوعاوي
 سره وسوې، اوبه ئې پسې تویی کړې. هله، هله، هله، خو شواروزه ئې
 تگ وکړ، آخر د کافور ټاپوگانو ته نزدې ئې دیوه سیند پر غاړه واړوله.
 وزیر د ټاپوگانو پاچا ته یو استازی ورواستاوه او د خپل راتگ حال ئې
 ورکړ. د آخوا، خو ساعتو وروسته د شهرمان پاچا وزیر له خپلو غټانو او
 مخورو سره یو ځای د دوی هرکلي ته راووتل. له ښار څخه یو رباط
 لیري دواړو خواوو سره ولیدل. روغېرونه، سترې مسي، د جوړ و نا جوړ
 پوښتي ئې سره وکړې. باره ئې نو د ښار پر خوا حرکت وکړ. تر څه
 مزله وروسته د شهرمان پاچا ماڼۍ ته ورسېدل. د پاچا په مخ کي ئې
 سوغاتونه کښېښوول. نور نوله درباره راووتل. څلور ورځي و څلور شپې
 ئې په ښار کي تېري کړې. چي ښه ئې ستړیا واچوله په پنځمه ورځ وزیر
 له عزیز سره د پاچا حضور ته ورغی. د پاچا په مخ کي ئې تر لازمو آدابو
 وروسته خپل حال او د راتگ سبب ورته بیان کړ. پاچا اریانی
 واخیستی، سمدلاسه ئې د جواب څه نه درلودل. ځکه دی پوهېدی
 چي د ده لور مېړه نه کوي. یو آن ئې سر ځړولی وو، آخر ته ئې سر
 راپورته کړ او یوه نوکر ته ئې امر وکړ چي بي بي دنیا ته ورسې او هغه
 څه چي اوس ئې واورېدل، ورته بیان کړي او د وزیر د راتگ په حال
 ئې خبره کړي. نوکر مځکه مچ کړه او رهي سو. یو گړی وروسته بیرته
 دربار ته راغی او پاچا ته ئې تر احترام کولو وروسته وویل چي: "اې،
 ستر ټولواکه! بي بي دنیا ته چي مي دا بیان وکړ او د وزیر د راتگ سبب
 مي ورته ووايه. داسي څښم ورغی چي نزدې وو، زه ئې لا ډبولی وای.
 ما په وچه تاخته ځان ځني راخلاص کړ". پاچا و وزیر او عزیز ته مخ

راواږاوه او ورته وئې ويل چي ستاسي پاچا ته به زما سلام ورسوی او دا کيسه به ټوله ورته بيان کړئ، ورته و به وایاست چي زما لور لوږلي دي چي مېړه به نه کوي... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يو دېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي: شهرمان پاچا و وزير او عزيز ته وويل: څه مو وليدل او څه چي مو واورېدل، دا ټول به خپل پاچا ته زما له سلام سره يو ځای بيان کړئ او ورته و به وایاست چي زما د لور له مېړه کولو سره نه ده جوړه. آبس وزير او ملگري ئې ناولی لاس د پاچا له درباره راووتل. مزلونه ئې سر پر سر ووهل څو خپل پاچا ته راورسېدل او ټول بيان ئې له ايکه تر بيکه ورته وکړ. پاچا سمدلاسه پر خپلو اميرانو امر وکړ چي لښکر د جنگ له پاره تيار کړي. وزير ورته وويل چي ستا قربان سم پاچا، دا کار مه کوه. د شهرمان پاچا ئې څه گناه، څه تعدی، دی خو هيڅ ملامتيا نه لري. ملامتيا خو ئې د لور ده. ځکه زموږ په مخ کي ئې خپل پلار ته پيغام راواستاوه چي که ئې د دې له رضا پرته مېړه ته ورکړه، اول به مېړه ووژني او بيا به خپل ځان مړ کړي.

پاچا چي د خپل وزير له خولې دا خبري واورېدې، پر تاج الملوک باندي وېرېدی چي له شهرمان پاچا سره جنگ وکړم او مات ئې هم کړم، بي بي دنيا به ځان ووژني. نو دا خوهم نه شابس. باره ئې

تاج الملوک په دا ټول حقيقت باندي خبر کړ. تاج الملوک چي د پلار له خولې ټول بيان واورېد، پلار ته ئې وويل چي زه د شهرمان پاچا له لور څخه لاس پر سر کېدلای نه سم، نوښه خبره دا ده چي پخپله د دې بنار ته ولاړ سم او د دې د وصلت په لار کي چي مي څه د وسه کېږي، وئې نه سپوم. پرېږدم خوئې نه چي سر مي هم په دې لار کي ولاړ سي، پروا ئې نه لرم. پلار ئې ورته وويل چي تر هغه ځايه پوري نو څرنگه ځې؟ ده ورته وويل چي د سوداگرو په ټولۍ کي ځم. پلار ئې ورته وويل چي داسي ده، نو وزير او عزيز هم درسره ملگري کړه.

آبس پاچا د خزانې سندو خان خلاص کړل تاج الملوک ته ئې د يو لک دينارو په اندازه مال برابر کړ. چي تاج الملوک او عزيز دغه شپه د عزيز په کور کي تېره کړه. د تاج الملوک طبيعت ډېر خټه وو، خوب نه ورتلی او پخپلو چورتو کي ډوب وو د خپلي محبوبا په آرزو ئې دا بيتونه له ژړا سره سم تر خولې راووتل:

له نظره مي پناه زما محبوبې پر خداى دي سپارم
زړه مي اورواخيست مکوت سو، شپه و ورځ درپسي ژاړم
که دي ځاى وي په بابل کي د هاروت په شان په شاه کي
پر لېمو که تگ محال سو د ساحر مرسته به غواړم
او بوم ئې په سرو او بنکو ستا د عشق تخم په زړه کي
کې حاصل د وصل را کړ، نو بيا واه، څومره به وياړم

عزيز ته بيا خپله د کاکا لور عزيزه ور په زړه سوه او د هغې په ياد ئې اوبسکي تويولې. دواړو کړۍ شپه تر سهاره پوري په سرو اوبسکو تېره کړه. سهار چي سو، تاج الملوک د سفر موزې په پښو کړې د سفر سامانونه ئې سره وټړل نو ولاړ چي له مور ه څخه حق پليت واخلي. مور

ته ورغی او ټول حال ئې ورته ووايه. مور ئې رخصت ورکړ او پنځوس زره دیناره ئې هم ورکړل. بیا نو د پلار ماڼۍ ته ورغی او تر اجازې اخیستلو وروسته ورننووت. پلار ئې پنځوس زره د سرو زرو دیناره ورکړل او امر ئې وکړ چې تر ښار دباندي دي د ده له پاره لوی تجیر یا خېمه ودرول سي. دوې ورځې و دوې شپې ئې په دغه خیمه کې تېرې کړې. دریمه ورځ ئې رخصت واخیست او مخ پر سفر روان سو. تاج الملوک له عزیز سره څنگ پر څنگ روان وو. عزیز ته ئې وویل: "ورورکه! زما بې تا چاره نسته او نه ستا د بېلتون توان لرم". عزیز ورته وویل: "که ما وپوښتې، ما ته هم بې له تا گوزاره سخته ده. زړه مې غواړي چې ستا په پښو کې ومرم، خو زما ورورکه! په مور مې بیخي ډېر زړه کښانده دی". تاج الملوک ورته وویل چې: "کله چې خپل مقصد ته ورسېږو، نور کارونه به خدای کرده اسانه کړي، چورت مه پکښې وهه". په لار کې به وزیر تاج الملوک ته د زړه ډاډ ورکاوه او د صبر توصیه به ئې ورته کوله، عزیز به سوزناکه شعرونه او د دنیا د عجایباتو نکلونه ورته کول. څه سر دي پرله گرزوم، تر دوو میاشتو شپه و ورځ مزله وروسته د معشوقې ښار ته نزدې ورسېدل. د تاج الملوک له اوږو څخه د غم پېټي شيوه سول او خوشالي ورباندي راغله. د سوداگرو په ټولۍ کې ښار ته ورننوټل. په یوه لوی کاروانسرای کې چې د خورا مړو او هستمنو سوداگرو کاروانسرای وو، واړول. تاج الملوک له عزیز څخه وپوښتل چې د سوداگرو کاروانسرای همدغه دی؟ عزیز ورته وویل: هو! منگر دا هغه ځای نه دی چې ما پکښې اړولي ول خو دا ځای تر هغه ښه دی.

باره ئې اوبان دلې چو کړل، بارونه ئې ځني راکښته کړل. ټول

سامان ئې په کوټه کې واچاوه. وزیر خپلو نوکرانو ته ئې امر وکړ چې د دوی له پاره ښه غټ او پراخ اطاقونه کراهیه کړئ. وزیر او عزیز له تاج الملوک سره یو ځای هغه په اطاق کې سره راغونډ سول او د خپل راتلونکي کار له پاره د تدبیر او حیلې په باب ئې فکرونه ووهل. د تاج الملوک سد کار نه کاوه او حیران پاته وو چې څه وکړي. آخر وزیر داسې تدبیر وسنجاوه چې د ښار په منځ کې د بززانو په چارسوکي تاج الملوک ته دوکان ورونیسي. دوباره ئې تاج الملوک و عزیز ته مخ ورواړاوه، او ورته وې ویل چې که داسې لاس تر زني کېښنو، خدای خبر چې مقصد ته به رسېږو. تاج الملوک و عزیز ته وویل چې: "بس، ته مشرې، هر راز چې دي مصلحت وي موږ هغسي کوو".

وزیر ورته وویل چې زما خو داسې خوښه ده چې او نورئې خپله نخشه ورته بیان کړه. وزیر ورته وویل چې د بزازی- دوکان ستا له پاره ښه دئ. ته به پر تخته دان کېښې او د مالود خرڅلاو کارونه به پر مخ وهې. ته چې پر دوکان کېښې، تا ته خدای ښایسته شکل و سیکه درکړې ده انشاءالله د ټول بازار سترگه به درواوړي او دوکان به دي ښه په چل کې سي. لکن عزیز به له ځانه نه لیري کوي. دی به هم پر دوکان درسره کېښوي. تاج الملوک ته د وزیر نخشې ښه خوند ورکړ او خوښه ئې سوه. دستي په دستي ئې د سوداگرو جامې له سوندخه راوايستلې، وائې غوستلې او مخ پر چارسورهي سو. نوکران تر شا پسي روان ول. ده یوه نوکر ته زر دیناره ورکړل او ورته وې ویل چې په دې باندې د دوکان اسباب رانیسه او دی پخپله د بززانو بازار ته روان سو. بازار ته چې ورسېد او د سوداگرو سترگي پر وموښتلې، د ده ښکلې سیکه، جگه دنگه تنه، سره و سپینه جوله چې ئې ولیدله د ټولو خولې

وازي پاته سوې. ټولو ويل چي دا د بشر له ذاته نه دى. دا حور دى
چي له فردوس جنته څخه دې نابودي دنيا ته رالېږل سوې دى. يوه
وويل:

دا بنايست نه دى، اې خلکو، دا به وي چشم بندي
په کمال و په جمال کي ميدان وړي له سامري
داسي سرې شكري شونډي بل ځای نسته پر دنيا
په خبرو کې پييلي مرغلري، سره غمي

هابل پر راڅخه کړه:

دا سپوږمۍ د څور لسم ده راختلې پر اسمان
پر نېک فال باندي ئې نيسئ دا نر حور ماه تابان
و دې قد و دې قامت ته سر وه ولو پده له لافو
و دې حسن د يوسف ته په حيرت دى ټول کنعان

په دې مابین کي يوسپين ږيرى راوړاندي سواو وې ويل:

سپلني بويه چي دود سي و دې حسن دې جمال ته
دازمور د مجلس شمعه دي خداى نه پر پردي زوال ته
مړېده نسته په وصف د دې مخ او د دې حسن
شکرانه ئې تسليمي ده و خالق لايزال ته
دا جلوه نه ده راغلي نه به بيا راسي دې بنار ته
دا عطای الهي ده، شکر بويه ذوالجلال ته

د صفتونو او تحسینونو په دې باران کي دوی د چارسو د
دوکاندارانو تر وکیل پوري چي يو شيخ وو، راوړسېدل. شيخ ورته
ولاړ سو. سلام و تعظیم و احترام ئې پر ځای کړ. په نظر ئې داسي
ورغل چي تاج الملوک او عزيز د دې بل سړي يعني وزير، زامن دي. د

دوکاندارانو وکیل پوښتنه ځني وکړه چې: "که ما ته څه امر و خدمت وي، اجرا کېدو ته ئې پر دواړو سترگو حاضر و آماده یم". وزیر ورته وویل: هو! ستاسي سره مو کار وو. زه سپین پیری سوی یم. دا دوه ځوانان مي زامن دي خدای دې غم نه راویني. دوی ښار پر ښار گرزوم. په هر ښار کي یو کال تېروو چې دغه زامن مي تفریح وکړي او د ښار له خلکو سره وپېژني. اوس چې ستاسي ښار ته راورسېدو نو ستا څخه مي هیله دا ده چې پر یوه ښه ځای باندي چې د عام و خاصو د تگ راتگ لار وي، و دوی ته یو دوکان ورکړې چې دوی خپل کاروبار او بیعه و شرا پکښې شرو کړي. په دې ترڅ کي به دوی ستاسي په ښار کي هم وگرزي، چکرونه به ووهي او د دې ځای له ښو خلکو څخه به نیک اخلاق هم زده کاندي.

شیخ ورته وویل چې: "دا کار به پر دا دواړو سترگو اجراء کاند". د شیخ تر سترگو دا دوه ځوانان داسي ښه وایسېدل چې ته به وایي بیخي پر مین سوی وو. له ځایه راولاړ سو او د دوی ته ئې پر یوه خورا ښه موقع باندي خورا پراخ او غټ دوکان وروښود. د دوی تر موافقې وروسته ئې د دوکان کیلی وزیر ته وسپارلې او ورته وې ویل چې: "خدای دي دا دوکان ستا پر زامنو باندي مبارک کړي".

وزیر راولاړ سو او پر خپلو نوکرانو او خادمانو باندي ئې بڼغ وکړ چې هغه د ورېښمو سنگین ټوکړان ټول دې دوکان ته راوچلوي ... کیسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دودېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اور بدلي مودي چي:
وزير چي خان د سوداگرو په جامه كي رايستلي وو، پر نوكرانو
باندي دوكان ته د مالو راچلولو امر وكړ. آبس، نوكرانو هم په يوه
دور دنگ راوچلول. د دوی سره خود پاچهی په شاني سنگين مالونه
دېر وه. ټول ئې په دوكان كي واوډل. شپه چي تېره سوه، سهار ئې
وختي په تاج الملوک او عزيز باندي حمامونه وکړل. دې دوو خوانانو
ته خدای داسي بنايسته رنگونه وسيکې ورکړي وي چي هغه د شاعر خبره:

اننگي ئې ته وا، لمروو، ځلبدله
له زلفانو ئې عنبر مشک توئېدله
په کتوئې تن وروح تازه کېدله
په مجلس ورته سرونه زنگېدله

يو گړی ئې په حمام كي تېر کړ او پاک خواپاکي راووتل. شيخ
چي خبر سوی وو، چي دوی حمام ته تللي دي نو د حمام د دروازي
مخ ته په انتظار ورته ناست وو چي ناڅاپه د جنت دوه غلمان رابنکاره
سول، بدنونه ئې د سپيني تقري په شان پاک خواپاکي، اننگي يا
بارخوگان ئې د لاله گلو په شان تک سره راختلي، سترگې په کجلو
توري د هوسی د کبليانو په شان شانه وړانه له حمامه راووتل. شيخ
ورته وويل بچيانو! خدای مو تل همداسي روغ رمت، خوښ خوشاله
لره. تاج الملوک په دېره شېرينه او فصیحه ژبه جواب ورکړ، چي کشکي
ته هم له مور سره وای. بيا نو تاج الملوک او عزيز دواړو د شيخ لاسونه

ورمچ کړل او مخ پر دوکان رارهي سول خو تر دوکانه پوري راورسېدل. شيخ تر شا په پسې وو او کله چې ورته راورسېد، دا بيتونه ئې ورته وږغول:

مبارک دي دا سهاروي، بڼه راغلی دي وي راتلو ته
زمور لېمه په انتظار دي، ستاسي پښو و قدمو ته
هغه ورغ ده بختوره، چې پرتا باندې نظروي
دا مریي نه دی آزاد دی، چې رهي ستا و څنگو ته
بل نېکمرغه ښار به چيري، پر نړۍ هسي پيدا سي
بختور ئې دي ها خلک چې راخي ستا هر کلو ته

باره نو شيخ دوی ته د دوعا خوله پرانيستله او د وزير څنگ ته کښېنوست. له يوې خوا او له بلې خوا سره وږغېدل خو د شيخ لوی مطلب د تاج الملوک او عزيز د ښکلا ننداره وه او پر شونډانو ئې دا زمزمه جاري وه چې:

زړه مي ستا سره خو سترگي مي بل ځای دي
ځان له خلکو پتوم چې ټول بدرای دي

وزير د دوکاندارانو شيخ ته په خبرو کي وويل چې دا حمام هم خورا لوی نعمت دی. شيخ په جواب کي ورغبرگه کړه چې تا او ستا زامن دي خدای له ټولو زميني و اسماني بلاوو وژغوري او له بدو سترگودي په امان وي، آیا د حمام په باب به دي کوم بيت ميت په یاد وي کنه؟ تاج الملوک ورته وويل چې د حمام په صفت کي زما دا دوه بيته په حافظه کي سته:

شه عجب گرم و توديې، منوره و روښان
د ښامار په شاني خيژي دي تر خولي د اور دودان

دېب، پېريان و شاپېری، دي په لمن کي يو حای لامبي
ستا په گرمه توده غېر کي هم زاړه دي هم حوانان
تاج الملوك چي دا بيتونه وويل، عزيز هم راوړاندي سو، ويل ئي
زما هم په دې باب يو دوه بيته زده دي. شيخ ورته وويل، وايه ئي، خه
ته گوري زما گرانه!

ته په شاني د هېلی يې پراو بو دي دئ وطن
يا خوش دم سمندريې پر سکرو تپو دي مسکن
الوتني دي پر کبسته، وزرونه دي پر حور دي
کبېنسته دي پر فلک دي، پراسمان دي الوتن
شيخ د دوی فصاحت و بلاغت ته گوته په غابن ونيوله او وې ويل:
قسم دئ چي په فصاحت و بلاغت کي درباندي ختمه ده. زه به هم يو
دوه بيته درته واوروم او بيا نو په خورا جوش و خروش او په ښه آواز
سره داسي وويل:

له اوبو خه دي پا کي ده له تکوره دي آرام
په اوبو دي کاميابي ده اور نجات دئ د ناکام

ته پخپله يې تودوخه خو گرمي په اوبو مينځي
رطوبت ستا سبب کيږي درېزش و د زکام

په اوبو و په سکرو تپو دي زړه تود سترگي لنډې دي
په مثال زموږ د سلطان د دښمنانو يې بدنم
د دې بيتو تر ويلو وروسته ئي سترگي په دغو دوو حوانانو کي
ښخي وې او د هغوی د حسن په باغ کي ئي د خيال په دنيا کي

چکرونه وهل او دا بيتونه ئي ورسره زمزمه کول:

د فردوس جنت مثال ياست د رحمت ياست نښانې
عنايت دئ چي ايردي زموږ پر لېمو دا خپلي پښې
د فاتح لښکر په منځ کي د بيرغ په شان رپړې
په ښېگڼو د نړۍ ياست نازولي زمانې
عشق چي هر چيرته استېږي لار د عقل هلته نسته
چا ليدلي پر يو حای دي دوه شاهان دوي ملکې
عقل نه سي ټينگولای حان د مينې و لښکرته
تعقل تسليم دي زورته سستي، پستي ئې پايې

تر دي وروسته نو شيخ دوی ته د مېلمستيا ښه ټينگ ست وکړ، خو
هغوی و نه مانه او عذر ئې ورته وکړ او خپل استوگنځي ته ولاړل. د
حمام ستړيا ئې هورې واچوله، ډوډۍ موډۍ ئې وخوړله او ارامه و
اسوده شپه ئې تېره کړه. سهار وختي راپاڅېدل، لمونځ و اودس ئې
وکړ. لمر چي خړی وواځه او دوکانونه خلاص سول، دوی هم له کوټې
راووتل او دوکان ته راغلل. نوکرانو وختي لا دوکان خلاص کړی وو، د
دوکان منځ ئې اوپاشي کړی وو. شاوخوا ئې ورېښمين ټوکران اوډلي
ول. تاج الملوک د دوکان پر يوه خوا کښېنوست او عزيز پر ها بله خوا.
وزير د دوکان په منځ کي حان ته حای وټاکه. نوکران د دوکان منځ ته
يوه ليکه ودرېدل، چي منځ دي راگرز او د دوکان اواز له يوې خولې
بلي ته او له بلي څخه ها بلي ته خپره سوه.

خلک پر دوکان باندي رامت سول. تانونه تانونه مال په يو شو
ورځي کي ويلي سو او خرڅ سو. د دوکان شهرت په ټول ښار کي تيت
سو. په هيڅ مجلس، په هيڅ حجره او دېره کي د دغه دوکانه پرته بله

خبره نه کېدله. خو ورځې په همدې شان تېري سوې او له هرې خوا به خلک ډلي ډلي ورته راروان ول. وزير و تاج الملوک ته وويل چې هوبن کوي، چا ته مو خپل حال تر خوله راونه وزي او خپل راز به همدغسي پټ ساتئ. عزيز ته ئې د پټ راز د ساتلو سپارښتنه وکړه. کور ته چې ولاړل، تاج الملوک و عزيز پخپلو منځو کي مجلس کاوه، تاج الملوک ورته وويل چې خدای خودي وکړي چې د بي بي دنيا له خوا يو څوک دوکان ته راسي. له ډېر انتظاره مي سترگي څلور سوې. شپه و ورځ مي د دې خيال له سره نه وزي. ميني ئې داسي لېونې کړم چې اوس نو بيخي مخ راگېږي. تاج الملوک د بي بي دنيا په مينه کي تل ډوب وو، خوب و خورک ئې نه کاوه. په دې مابين کي يوه ورځ ناڅاپه يوه بوډۍ له دوو مينځيانو سره دوکان ته ورغله... کيسه چې دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دري ډېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې:
تاج الملوک يوه ورځ په دوکان کي ناست وو چې نابره يوه بوډۍ له دوو مينځيانو سره دوکان ته ورغله. تاج الملوک ورته پاڅېد. بوډۍ د ده قد و قامت، بنايست و ښکلا، ځوانۍ و تندرستۍ ته هسي منگه تللې وه او هيڅ ئې سترگي نه ځني اړولې. له ځانه سره ئې ويل:

نه دي سيال سته په بنايست كي، نه الفاظ ئي دييان سته
په هر څه كي دي جمال دئ، د بنايست پكښې نښان سته
سر تر نو كه لطافت يې، عجائب شكل و قامت يې
سفيد پوشه پاك صورت يې، پاكيزه دي روح روان سته
نه پرو چه چا ليدلى، نې په بحر كي موندلى
نه كتاب كي چا لوستلى، چي دا ستا په شان انسان سته
نه آبي يې نه خاكي يې، لطافت يې درست پاك يې
ته چينه د سكندريې، په اوبو كي دي درمان سته

بوډى و تاج الملوک ته ورتېره سوه. تاج الملوک ورته ولاړ سو او
په موسکيو شونډو ئې څنگ ته د کښښتلو ست ورته وکړ. بوډى ئې
څنگ ته کښښتله. هوا گرمه وه او تاج الملوک پیک پر واهه تر څو
بوډى يو څه هوسا سوه. دا ټول کارونه تاج الملوک د عزيز په اشاره و
لارښوونه سر ته رسول. بوډى تاج الملوک ته مخ راواړاوه او پوښتنه
ئې ځني وکړه چي: "زړگيه! ستا بلا دي زما پر سر سي، ته د همدې
ښاريې؟" تاج الملوک ورته وويل: نه، دغه مي اول وار دئ چي دې
ښار ته راغلى يم. بوډى ورته وويل، راواړوه، څه دي درسره راوړي
دي. آيا داسي سنگين ټوکړان لري چي د مخورو او معززو ښکانونو وړ
وي. تاج الملوک د بوډى په غوښتنه يو څه تولی سو، بوډى ته ئې
ويل: زما په دوکان كي داسي ټوکړان لرم چي د پاچهانو او د پاچهانو د
لونو وړ دي. ته راته ووايه چي د چاله پاره ئې غواړي چي زه ئې له
شانه سره سم ټوکړ درته راواخلم. بوډى ورته وويل چي د شهرمان پاچا
د لور بي بي دنيا له پاره ئې غواړم. تاج الملوک چي د خپلي معشوقې
نوم واورېد، په زړه كي باغ باغ سو او عزيز ته ئې وويل چي د دوکان تر

ټولو ښه او سنگين ټوکران ورته راواخله. عزيز هم د ټوکرانو بوخچه راواخيستله او د دوی مخ ته ئې کښېښووله. تاج الملوک بوډی. ته وويل چي هر ټوکر چي د پاچا د لور له پاره مناسب وي، پکښې خونې ئې کړه. دا مال په ټول بازارکي بل څوک نه لري. بوډی. هغه ټوکر پکښې خونې کړ چي زر ديناره ئې بيه وه او پوښتنه ئې ځني وکړه چي دا ټوکر په څودئ؟ تاج الملوک ورته وويل چي دا ټوکر خوزمور او ستاسي تر اول وار پېژندگروي پوري هيڅ ارزښت نه لري. تر تاج ار دئ، وائې خله. بوډی. ورته ورته وويل چي: "خونه د خير او د ښې خولې سرې يې، خداى دي له بدو سترگو څخه پخپل حفظ و امان کي وساته. دا به کمه بختوره وي چي ستاسره پرېوزي، ستا دغه رعنا و زيبا قد په غېر کي ونيسي، ستا له ښکلي مخ څخه مچه واخلي. او دا خو به بيا تر ښو لا ښه وي چي هغه هم ستا په شان د حسن و ښکلا څښتنه وي. تاج الملوک د بوډی. په دې خبره له خدا شين سو او په زړه کي ئې وويل چي اې د محتاجانو مرستندويه خدايه، زما د زړه ارمان مي د دغي بوډی. په لاس درڅخه پوره غوښتې دئ. بوډی. مخ ورته راوگرزوه او وې ويل: "زويکه! نوم دي څه دئ؟"

ده ورته وويل: تاج الملوک.

بوډی. ورته وويل چي دا نوم خو له شهزاده گانوسره ښايي او ته د سوداگر زوی يې، دا څرنگه؟

عزيز ورته وويل چي: دی پر مور و پلار باندې بيخي ډېر گران وو، د ډېره نازه ئې دغه نوم پر کښېښوو. بوډی. وويل: "رشتيا وايې، خداى دي تاسي دواړه د حاسدانو له شر و فتنې څخه وساتي". بوډی. هغه سنگين وړېښمين ټوکر واخيست او بي بي دنيا ته ئې ورووړ او ورته

وي ويل: آ، د پاچا لوري! نن مي داسي بنايسته او سنگين ټوکر درته راوړی دئ چې حيرانه به ورته پاته سې. بي بي چې ټوکر وکوت ورته وي ويل: "عمه جاني! ما خو پخپل عمر په دې بناړ کي داسي ټوکر نه ووليدلی". بوډی ورته وويل چې د دې ټوکره خستن تر هغه زرکوټي بنايسته او سنگين دئ. هي، ارمان چې دا نن شپه ستا په غېږ کي پروت وای. حوان نه دئ چې يود خدای عطا ده چې د تفريح له پاره دې بناړ ته راغلی دئ. بي بي دنيا چې د بوډی دا خبري واورېدې، شنه د خدا ولاړه، بوډی ته ئې وويل: "خدای دي ووهه، دا څه پرته وايي، عقل دي له سره تللی دئ، که څه؟ چې داسي اپلاتي وايي". بيا ئې نو ټوکر دوهم وار په لاسو کي سره واړاوه، راواړاوه. حيرانی ورته واخيستله. د دې په عمر ئې داسي نفيس وړبښمين ټوکر نه ووليدلی. بوډی ورته وويل چې: "بي بي! د دې ټوکر خستن مه ووينې. د محکي پر مخ په بنايسته او جمال کي نه بل داسي بشر پيدا سوی دئ او نه به پيدا سي".

بي بي پوښتنه ځني وکړه چې تا نه ځني وپوښتل چې زموږ په بناړ کي خو به کوم مشکل نه لري، کوم شي مي ته خو به اړتيا نه لري". بوډی ورته وويل، آفرين دي ستا پر هوښياري سي. انسان دئ، خامخا به کوم شي مي ته اړوي، منگر ما پوښتنه ځني و نه کړه. بي بي ورته وويل چې ولاړه سه، دوکان ته ئې ورسه او زما سلام به ورورسوې. پسله سلامه به ورته ووايي چې بي بي ويل: "زموږ بناړ ته ښه راغلي، هرکله راسې. هر وخت که دي کوم شي ته اړتيا وه، پر موږ ږغ وکړه چې اړتيا دي درپوره کاندو". بوډی سمدلاسه راوولاړه سوه او برابر هغه دوکان ته ورغله. د تاج الملوک چې سترگي پر وموښتې له خوشالی پرله

وخرخېدي. ورولاړ سو، بوډۍ ئې تر لاس ونيوله او څنگ ته ئې کښنوله. بوډۍ چې يوه ساه واچوله، باره ئې تاج الملوک ته د بي بي دنيا پيغام واوراوه. تاج الملوک د پيغام په اورېدو سره د زړه له کومې خوشاله سو، طبيعت ئې ورته وغوړېدی، له ځانه سره ئې وويل چې که خدای کول کار سم سو. بوډۍ ته ئې وويل چې زما د خوا به دا دوې گوتي خط ورورسوې. بوډۍ ورته وويل: پر دواړو سترگو به ئې ورورسوم. باره نو تاج الملوک قلم و مشوانی راواخيستله او دا بيتونه ئې ورته وليکله:

مور د ليري مسافريو، بنايستي تاته راغلي
 آرزوگاني مودي ډېري، اميدونه مو سخلي
 تې منه چې راوهلي مو اوږده اوږده مزلونه
 هوسايۍ مو ستا په تورو اوږدو زلفوکي ليدلي
 مور د جام و د ساقې، می و پيالې سرود په تمه
 يو راغلي و محفل ته، زهد، تقواوي مو شړلي

د کاغذ سر ته ئې داسي عنوان وکښ:

دا ليک د هغه هجران ځپلي او د فراق په لمبو مکوت سوي له خوا درته ليکل سوی دی چې نه خپلي معشوقې ته درسېدو لار ور معلومه ده او نه د وصل گودر. د بېلتانه اور ئې په شپو شپو هډونه ورسوځلي دي. دلته ئې نو نور د اوبسکورود تر سترگورايله سو او دا بيت ئې نور هم پر ورزيات کړ:

ستا په ديد سره به پاييم، په نغو کي به دي ستايم
 د بېلتون په تاريخو کي، د روڼ مخ په تمنايم
 کاغذ ئې کت کړ او خپل مهر ئې پر ولگاوه. بوډۍ ته ئې په لاس

ور کړ. د سرو زرو یوزر دیناره ئې د بوډۍ په لاس کې ور کېښوول ورته وې ویل چې: دا زما له خوا د سوغات په ډول ومنه. بوډۍ کاغذ و پیسې راواخیستې، تاج الملوک ته ئې دوعا وکړه او د بي بي پر لور رارهې سوه. کله چې هغې ته ورسېده، بي بي پوښتنه ځني وکړه چې اې زړې بوډۍ، هغه ځوان خو به شي مي ته اړ نه وو، چې غم ئې وخورم. بوډۍ ورته وویل چې دغه کاغذ ئې ستاله پاره راکړ، ویلی مي نه دی چې څه به ئې پکښې کېښي وي. بي بي چې کاغذ خلاص کړ او وئې وایه، لکه مار پر ځان راتاو سوه او وې ویل: دا د سوداگر بچي په کوم جرئت غوښتي دي چې زما سره خط و کتابت وکړي. په بالله مي دي قسم وي چې که له خدایه نه بېرېدلای، په هغه دوکان کې به مي سر ورچټ کړی وای. بوډۍ ورته وویل، خیر کړې، څه ئې لیکلي دي چې داسي ورته په خښم کې سوي. د چا د ظلم له لاسه ئې شکایت کړی دی او که ئې د ټوکره د پیسو غوښتنه کړې ده؟ بي بي ورته وویل: "دا یو ئې هم نه دي لیکلي، بس درگرده ئې د مینې و محبت خبري کېښي دي. او دا ټوله زه ستا څخه انکېرم. که نه نو څرنگه به دې کثیف سړي دا رنګه خبري کولای سولای. بوډۍ ورته وویل: اې زما بي بي! ته په داسي ټینګه او محکمه مانۍ کې اوسې چې د هوا مرغۍ ئې د پاسه د الوتلو جرئت نه سي کولای. دا چې یو سپی له ځانه سره وغاږي، ته ئې پر ځان مه درنوه او پر ما باندي هم مه په قهر کېږه. داسي ده چې کاغذ ما راوړی دی. منگر ما خو ئې مضمون نه وو کتلی. زما اوس داسي خوښه ده چې ته یو سخت جواب ورته ولیکې او داسي ئې وپېرې چې بیا د دغه راز اوتو بوتو او چټیاتو د لیکلو جرئت و نه کړي. بي بي ورته وویل: "جواب که مي ورته وکښ، نه گانه چې تمه و امید ئې

پیدا نه سي". بوډی ورته وویل چي نه، داسي به پېښه نه سي که
خدای کول. زما دا خیال چي کله ئې ستا سرزنش و تر ټنه ولوستله، نور
به نو پر خوله لاس ونیسي. باره، نو بي بي ویل قلم و مشوانی. راته
راوړی. قلم و مشوانی چي ئې ورته راوړل، دا کښنستله او دا بیت ئې
ورته وکینس:

ته له کومي خوا ږغېږې، زما و ستا وصل هیهات
چیرته لمر، چیرته کڅلکی، چیري زه، ستا چتیا

دا بل بیت ئې هم پر ورزیات کړ:

د سیمرغ مرغه عالی. ته مچ تلای نه سي په هوا
د خپل ځان به تمام کړي، رسوایی لاپربالا

کاغذ ئې کت کړ او بوډی. تې په لاس ورکړ. ورته وې ویل چي دا
کاغذ به ورور سوې او ورته وبه وایې چي د دې خبرو څخه لاس واخلي.
بوډی. کاغذ ځني راواخیست او شپه ئې بېغمه پخپل کور کي تېره
کړه. سبا سهار وختي د تاج الملوک د دوکان لور ته رهي سوه. د تاج
الملوک چي بوډی. په سترگه سوه، خورا ډېر خوشاله سو. بوډی. ته
ولاړ سو، څنگ ته ئې کښنوله. بوډی. له جیبه کاغذ راوکینس او تاج
الملوک ته ئې ورکړ او ورته وې ویل چي بي بي ستا د خط له اسیتنه
بیخي ډېره په خښم سوه. خو ما په مهربانی. او ښه خوله د دې پر قهر
باندي سړې اوبه تويي کړې. دا مي راضي کړه او دې ته مي واداره
کړه چي پر تائي زړه وسوځي او د خط جواب دي درته ولیکي. آبس،
تاج الملوک خط واخیست. بوډی. ته ئې کورودانی ووايه او پر عزیز
ئې ږغ وکړ چي بوډی. ته یوزر دیناره نور ورکړي. خط چي خلاص کړ
او وئې لووست. تر سر ئې دودان ووتل تر سترگو ئې اوبسکي راغلي. د

بوډۍ زړه پر وسوځېد او پوښتنه ئې ځني وکړه چې: "زويکه! په خط کي ئې څه کښلي دي، چي داسي ورته ژاړې". تاج الملوک ورته وويل چي گواښلی ئې يم او زما د وژلو وعده ئې کړې ده او له نور خط و کتابته ئې منعه کړی يم. خو زه که دې ته ليک وانه ستوم نو تر دې ژوند په مرگ ډېر راضي يم. نو خدای به کوي ته به کوي د دې ليک جواب به زه درته وکارم او ته به ئې تر هغې پوري ورورسوي. بوډۍ ورته وويل چي زما دي ستا په سر و په ځوانۍ قسم وي چي زه به خپل ځان غرغړې ته ورکړم خو انشاءالله تا به خپل مقصد ته ورسوم. تاج الملوک ورته وويل هر څونه نېکي چي دي راسره وکړه، هغونه سل چنده به مجراينه درکړم. باره نو تاج الملوک کاغذ راواخيست او دا بيتونه ئې ورته وکښل:

مه کړه دا تخم د بدۍ چي ډېر اوبال لري
روک جواب عاشق ته ورکول هم ډېر جنجال لري
خدای لره لويي بنايي بنده له عاجزي په کار
څله به مغرور وي څوک په حسن چي زوال لري
تېغ د جفانه بنايي چي کش پر مظلومانو سي
خوی ئې د وفا وي، زړه چي مينه مالا مال لري
بده وينازهرده، نېکانو لره نه بويه
خاص بيا بنايستو لره چي حسن و جمال لري

د دې بيتو تر کښلو وروسته ئې اوږد اسوېلی وکښن او دونه ئې وژړل چي بوډۍ ئې لا هم پر ژړا راوسته. بيا ئې کاغذ له تاج الملوک څخه واخيست او ورته وئې ويل چي غم ئې مه کوه، که دي زما سر و نه خوږ، د خدای په مرسته دي تر خپل مقصوده پوري رسوم... کيسه

چي دي حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څلور دېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

د تاج الملوک پر ژړا باندي د بوډۍ پر زړه باندي د رحم اوبه توی سوي، زړه ئې پر وسوځېد او ورته وې ويل، چي: خوا مه بدوه انشاء الله د زړه مقصد ته به دي ورسوم. باره ئې کاغذ واخيست او بي بي ته ئې ورساوه. بي بي د تاج الملوک د هابل کاغذ له اسيته سره وشنه کېږي او کله چي ئې دا دوهم کاغذ تر لاسه کړ، خنډ ئې يو په دوه سو. بوډۍ ته ئې وويل: "نه مي درته ويل چي د کاغذ په جواب ئې اميد زياتېږي". بوډۍ ورته وويل: "دی څوک دئ، د کم حای دئ، څه رتبه ئې ده چي تا ته ئې اميد پيدا سي". بي بي ورته وويل چي: "چابک ورسه او ورته ووايه چي که دي له دې کاغذ و کاغذ بازی څخه لاس وانه خيست، نور دي نو وژنم". بوډۍ په جواب کي ورغبرگه کړه چي ستا بلا دي پر ما سي، دغه خبري چي دي وکړې، پر يوه کاغذ ئې وليکه او زه به ئې دستي په دستي وروړم او دی به نور وپېرېږي.

آبس، بي بي کاغذ و قلم راواخيست او دا بيت ئې ورته وکين:

د عنقا بنکار ډېر مشکل دئ دام دي بيرته کړه درتول

هلهته هبنمي د بادو دي، پراخ بيابان دئ د نبت و چول

او ورپسي ئې دا بيت هم ورسره پتلېس کړ:

د مرغی که ډپر هوس وود شهین و اشنایی ته

پخپل ځان نه ده خبره، سمه دمه ځي زندی ته

کاغذ ئې کت کړ او د بوډۍ په لاس ئې ورکړ. بوډۍ په سترې ساه
 هغه تر تاج الملوک پوري ورساوه. تاج الملوک بوډۍ ته ولاړ سو او
 ورته وې ويل چي خداى دي قدم نېکمرغه لره او تادي خداى زموږ له
 سره نه اخلي. وروسته ئې کاغذ خلاص کړ او وئې لووست. له ژړا شين
 ورته ولاړ او وې ويل: ما ته خو مرگ د زوى زېرى دى. کشکي داسي
 څوک پيدا سي چي ما د دنيا له دغو جنجالو او غمو څخه خلاص کړي
 او و مي وژني. باره ئې قلم ته لاس کړ او پر کاغذ باندي ئې دا بيتونه
 ورته وکښل:

گرانې! ولي مي گوانبې تل په وژلو

زه مين يم زما مسلک د سربايللو

زما پر غاړه ستا خنجر دى و رېښمين توکى

ماته مړينه ده مېله د باغ د گلو

څه له گورې زما گراني قتلوه مي

په دې قتل کي زما ژوند دى ځملوه مي

اقتلونی اقتلونی يا ثقاة

ان فى قتلى حياة فى حياة

کاغذ ئې ونغاړه او بوډۍ ته ئې په لاس ورکړ او ورته وې ويل چي
 تا ته مي په لوى لاس جنجال او سرخوږى پېښ کړ. کشکي يو څه تر
 وتلي وای او څه گټه ئې رسولې وای. عزيز تې مخ ورواړاوه او ځني
 وئې غوښتل چي بوډۍ ته زر ديناره ورکړي. بوډۍ ته ئې وويل چي
 دا ليک به يا ما تر خپل وصاله پوري ورسوي، يا به نو د عمري بېلتون

سبب سي. بوڊي. ورته وويل چي زه خوگرده عمر هغه شه غواړم چي ستا خير پکښې کي وي. زما خو تلابن دا دئ چي د هغي ماه جيني ستا په شان ښکلی ځوان په نصيب سي. زه چي تاسي دوه سره يو ځای نه کړم، ژوند راته بې معنا ايسي. ما ته خلک ناحقه بوڊي. نه وايي. شپته کاله مي مکر جني کړې ده او په چم و خدعه و فريب کي مي سر سپين کړی دئ. تاسي دوه به څرنګه سره يو ځای نه کړای سم. آبس، بوڊي. له تاج الملوک څخه رخصت واخيست، د زړه ډاډ ئې ورکړ. ول ته چورت مه خراپوه.

بوڊي. رارهي سوه او خط ئې د خپل چوټي په لای کي کښښو. بي بي ته چي راورسېده. سر ئې وګراوه او بي بي ته ئې وويل. ته راسه زويه په دا سر کي خومي راوګوره. دا ډېر وخت مي حمام نه دئ کړی. سر مي لکه چي شپري کړي دي. بي بي لستونې راوغاړه او د بوڊي سر ئې وروغوړاوه. سر ئې ورشني او شپري ئې ځني ټولولې چي په دې وخت کي کاغذ پر مخکه راشيوه سو. بي بي ورته وويل چي دا کاغذ چا دئ؟ دې ورته وويل. زه د سوداګر د زوی په دوکان کي ناسته وم، ودي سي چي دا کاغذ به راپوري موبتي وي. رائې کړه چي بيرته ئې وروړم. بي بي چي کاغذ خلاص کړ او په مطلب ئې پوه سوه. بوڊي. ته ئې وويل دا ټوله ستا مکتی او چمبازی دي. که دي زه کوچني نه وای لويه کړې، اوس مي ښه سخت ايداد درکاوه. ته بيا دې د سوداګر زوی ته ګوره چي زما د پښو کونښکه سوه او په بلا ورسره اخته سوم. خودا هر څه چي ما ته رارسېري، دا ټوله ستا سرخور کي د لاسه رارسېري. زه نه پوهېږم چي دا ځوان د کم ځای دئ. تر دا ننه خو هيچا زما سره د داسي خبرو کولو جرئت نه وو کړی. بېرېږم چي خبره رسوايي ته راونه

وزي په تېره بيا له دې پردې سرې سره چې نه مي سيال دئ او نه ئې پېژنم.

باره بوډى- ورته وويل چې ستا د پلار له بېرې او ستا له خپلې دبدبې څخه خو هيشوک دا زړه نه سي کولای چې دا راز تومتونه دي پر تا و تړي. که ته وده ته د (رد) جواب ورکړې، د دې کار تاوان په څه کي دئ؟ بي بي ورته وويل چې اې زما مهرباني دا يې! دا ارمچک بيخي ډېر زړه وړ دئ. څرنگه له سلطانه و نه بېرېدى او دا راز خبري ئې ما ته وليکلې. زه خو چې رشتيا سي، په دې سر نه پوهېرم او هکه پکه ورته تللې يم. که ئې وژنم، خو هم ښه کار نه دئ او که ئې پر خپل حال پرېږدم، لا پسي زړه وړ کېږي. بوډى- ورته وويل چې ته خويو بل خط لا هم ورته وليکه، ودي سي چې دا وار و بېرېږي او زړه ئې در څخه تور سي. باره بي بي قلم راواخيست او دا بيتونه ئې ورته وکښل:

که منلي يو چانه وه د پتن په شان سوئل
پر هغه باندي حرام دئ د آشنا کوڅې ته تلل
پر دې لاره خطر ډېر دئ اجتناب ور څخه بويه
داد سر سره دي لوبي، له ژوندونه لاس پرېولل
ستا قوت به د مت ډېروي، مگر اوسپنه ده کلکه
نه ښايي په دې جوال کي په لوى لاس ځان اچول

کاغذ ئې ويېچه او بوډى- ته ئې په لاس ورکړ چې د سوداگر زوى ته ئې ورسوي. بوډى- کاغذ تر تاج الملوك پوري ورساوه او هغه هم سمدلاسه خلاص کړ او وئې لووست. په مطلب ئې ځان پوه کړ. له ځانه سره ئې وويل چې د بي بي دنيا زړه د ډېرې څخه جوړ دئ. دې ته د تاج الملوك رسېده سخت کار دئ. باره ئې وزير ته خپل مشکل ووايه او

د تدبير غوښتنه ئې ځني وکړه. وزير ورته وويل چي بله لار نه ده پاته،
بې له دې چي د نرمۍ مخ پر کښېږدې او عاجزي ورته شروع کړې. تاج
الملوک عزيز ته مخ ورواړاوه، ول وروړه! ته خوزما له خوا يو خط ورته
وکاږه. باره عزيز قلم و کاغذ راواخيست او داسي ئې ورته وليکل:

زه يو خوار غريب عاشق يم، پر ما باندي نظر بويه
ستا په تمه دلته ناست يم، پر دې خوار يو گذر بويه
د عاشق په وژلو مينه هم له منځي خه ټولېږي
خنجر ليري کړه له لاسه له دې چاري حذر بويه
زه روان يم له دې ځايه بېلتون هم راسره مل دئ
بل څه نه دي راته پاته خوار عاشق مات ځيگر بويه
وېرېږه زما له آهه، محکمه سوځي اسمان سوځي
د پاک خداى پر در قبوله، آه فرياد د سحر بويه

عزيز چي خط ټول وکښي، تاج الملوک ته ئې ورکړ. هغه
ولووست، حيران ورته پاته سو. باره ئې خپل مهر پر ولگاوه. بوډۍ ته
ئې خط په لاس ورکړ او هنې بي بي ته ورساوه. بي بي چي کاغذ
ووايه. د بلي دنيا درد و خښم ورغى. ول دا ټوله د دغي ناولي بوډکي
له لاسه ماته رارسېږي. آبس، پر مينځيانو ئې رغ وکړ چي ورسئ، دغه
مکاره بوډکه ونيسئ او دونه ئې وډبوئ چي له اخه و له ټوخه ولوېږي.
مينځيانې هم ورغلې او بوډۍ ئې په چپلکو و لښتو دونه ووهله چي
بوڅه راواوښته او بېسده سوه. چي پر هوبڼ راغله، بي بي ورته وويل
چي گوره، بوډکي! که له خدايه نه بېرېدلای، د ژوند څکه دي ولاکه
راڅخه کړې وای. بيا ئې نو پر مينځيانو امر وکړ چي يو بل د مرگ لگاؤ
لا ورکړئ. بوډۍ ئې بيا داسي وډبوله چي تر مرگه ئې ورسوله. آخر ئې

مینځیانو ته وویلله چې وئې باسئ او دباندې ئې وغورځوئ. بوډۍ ئې دباندې وغورځوله. کله چې پر هوبن راغله، په خنځېدو ئې ځان تر کوره ورساوه. تر سهاره ئې شپه په کور کې په یوه نارو تېره کړه. بیا نود لاس په تېرېدلو د تاج الملوک دوکان ته ولاړه او خپل ټول بیان ئې ورته وکړ. تاج الملوک اریانی واخیست بوډۍ ته ئې وویل چې دا خواری چې ستا پر بدن تېري سوي دي، زما پر زړه اوس تېري سوې. منگر نو څرنګه ئې کوي تقدیر همداسې راغلی وو. بوډۍ ورته وویل چې خوا مه بدوه زه بیا هم کوبښن کوم چې تا تر دغې خدای وهلي پوري وروړوسوم. دې خدای ناترسي زه بېخي ډېره وځورولم. تاج الملوک له بوډۍ څخه پوښتنه وکړه چې د بي بي ولي داسې له نارینه وو بد راغلي دي او ولي ئې نارینه ته تور پر تندي دي؟ بوډۍ ورته وویل چې دا ټوله د هغه خوب تاثیر دئ، چې دې لیدلی وو. تاج الملوک ول څه راز خوب ئې لیدلی وو؟ بوډۍ ورته وویل چې بي بي یوه شپه خوب ولید چې یو صیاد وي، دام ئې غوړولی وي، دانه ئې پر پاشلي وي او دی پټ ورته ناست وي. پر دام یا تور باندي مرغان راټول سول او په دې وخت کې یوه نر او ماده کوترې هم په تور کې کښېني. د نر کوتر پښه په لومه کې بنده سي، سرېکي و تریکي شرو کړي، نور مرغان ټول والوزي. صیاد راسي دام بیرته ورته سر کړي. دا وار بیا مرغان راسي او هغه ماده کوتره هم ورسره راسي. په دې وار ماده کوتره په لومه کې بنده سي او د هغې په سرپکو ټول مرغان والوزي او هغه نر کوتر هم ورسره والوزي او له سترګو نیهام سي او پخپله ماده پسي بیا راونه ګرځي. صیاد راسي ماده کوتره له لومي خلاصه کړي او حالله ئې کړي. په دغه وخت کې بي بي له خوبه

راغورځي او وایي چي نارینه ټول دغسي بي وفا دي او بښخو ته ئي خير نه رسېږي.

تاج الملوک چي د بوډۍ دا بيان واورېدی، ورته وې ويل چي خدای به کوي ته به کوي زه بايد يو وار له بي بي سره وگورم، که څه هم دا کتنه مي د سر په بيه تمامه سي، لا هم پروا داره نه يم. هرومرو ئي بايد ووينم. ته يو چم جوړ کړه چي زه خوفقط يو وار ورسره وگورم. بوډۍ ورته وويل چي د دې تر ماني لاندي يو باغ دی چي دا په مياشت کي دوه واره د سيل وچکر له پاره ورته راځي اولس ورځي په باغ کي تېروي. اوس باغ ته د دې د ورتگ ورځي رانزدې سوي دي. هر وخت چي دا باغ ته راغله زه به تاسي ته حال راورم او خبر به مو کړم. تاسي به باغ ته ورسئ او دا به وويني. منگر له باغه مه راوړئ. بنايي ستاسي د بنايست و ښکلا په ليدو سره ئي په زړه کي مينه پيدا سي. تاسي پوه سئ چي مينه او محبت د وصال لويه وسيله ده. د تاج الملوک دا خبره پر زړه ښه ولگېده. باره دی و عزيز له دوکانه راولاړسول، بوډۍ ئي تر خپله کوره ورسوله او خپل کور ئي هم بوډۍ ته وروښووه. باره نو تاج الملوک عزيز ته مخ ورواړاوه ول، اې وروړه! ما ته تر دې وروسته نوري ټکي و ډبري په مخ کي گوري. دوکان و دوکانداري نو نوره راڅخه پاته ده. دغه دوکان مي له ماله سره تا ته دربخښلی دی. ته پوه سه او دوکان دي. زياتي ئي نوله هري خوا رقم په رقم بيانونه او خپل د سترگو حالونه سره بيان کړل. عزيز خپلي د ژوند کيسې ورته وکړې. آخر ته راولاړسول او د وزير کره ورغلل او د هغه څخه ئي هم مشوره وغوښتله. وزير ورته وويل چي درځي چي باغ ته څو دخيره. آبس، سنگيني او معتبري جامې ئي واغوستلې، باغ ته

ورنوتل. باغ نه وو، بلا تشبیه لکه جنت داسي ځای وو. یو سپین ږیری باغوان ئې په دروازه کي ناست وو. دوی ورغلل او سلام ئې وروچاوه. باغوان علیک ورته ووايه. وزیر دستي په لاس کي د سرو زرو سل دیناره ورکښوول او ورته وې ویل چي دا پیسې واخله مور مسافریو او غواړو په دې باغ کي تفریح وکړو، نو که دي د خورک شی می راته راوړو. باغوان پیسې واخیستلې او دوی ته ئې وویل چي تاسي مو خپله تفریح کوئ تر خوزه خواړه ماړه درته راوړم. دوی خپل چکر واهه چي د هاخوا باغوان یو سور کړی او بریان کړی وری ورته راوړو. دوی ښه په خوند وخوړ، لاسونه ئې پرېوول او پخپلو خبرو سره مشغول سول. وزیر له باغوان څخه وپوښتل چي دا باغ دي خپل دی که دي په اجاره اخیستی دی.

سپین ږیری باغوان ورته وویل چي دا باغ د پاچا د لور بي بي دنیا دی. وزیر ځني وپوښتل چي تا ته د میاشتي څو تنخواه درکوي. باغوان ورته وویل چي د میاشتي یو دینار راکوي. دوباره نو وزیر په باغ کي وگرځېد، که گوري چي د باغ په یوه کونج کي خورا لویه او پخوانۍ ماڼۍ ولاړه ده.

وزیر باغوان ته وویل چي: "باغوان اکا! زه غواړم چي دلته یو د خیر کار وکړم چي خلک به مي بیا نوم پر یادوي." باغوان ورته وویل: "دا به څه راز کار وي؟" وزیر درې سوه دیناره ورکړه، ول: اول خودا درواخه بیا به د کار دا هم درته ووايم. باغوان چي پیسو ته وکتل، له خوبۍ څخه ئې پښې مځکي ته نه ورتلې او ورته وې ویل: "هر څه چي دي زړه غواړه، کوه یې". وزیر ورته وویل چي انشاء الله دلته به د خیر یو کار وکړم. باره نوله باغه راووتل او کور ته ولاړل. سبا چي سو،

وزير يو خټگر و يو نقاش له ځان سره باغ ته بوتلل او د دوی د اړتيا وړ
شيان ئې ټوله وړ حاضر کړل او ورته وې ويل چي ماڼۍ به ټوله سپينه
کړئ او رنگارنگ انځورونه به ورباندي وکارئ. بيا ئې لاجورد او د سرو
زرو اوبه ورته راوړې او انځورگر ته ئې امر وکړ چي په دې به د دالان
پر دېواله باندي يو صياد رسم کړې چي تور ئې غوړولی وي او دی پټ
ورته ولاړ وي او يو نر کوتر په دام کي بندوي. انځورگر چي دا رسم
وکين، بيا ئې نو ورته وويل چي اوس د دېوال پر دا بل سر باندي به
بيا صياد رسم کړې چي تور ئې غوړولی وي او دا ځل ئې په تور کي
ماده کوتره بنده وي. صياد هغه رااخيستې وي او پر غاړه ئې چاړه
ورايښې وي. پر سر به ئې د شھين يو انځور وکارې چي هغه نر کوتر ئې
په منگولو کي نيولی وي. انځورگر دا ټول اوامر پر ځاي کړل. وزير نو
نور له باغوان سره خدای په امانې وکړه او کور ته ولاړ. هورې ئې له
يوې خوا اوله بلي خوا گپي سره کولې.

آخر تاج الملوك و عزيز ته وويل چي يو څو بيته راته ووايه چي له
زړه څخه مي د غم زنگ پاک کړي، چورت مي يو څه راته سم سي او د
زړه لمبه مي لږ څه په سره سي. عزيز غوږ ته گوته واچوله او دا بيتونه ئې
ورته وويل:

زما مينه پرمينه، خو، اشنا کوي کينه
بل څه نه دي بخت دئ ازموينبت و زمانه
ځای د قدم گوره بيا نو پل ايږده دلبره
دا پنځه خبره اولنۍ ده دېرینه
مينه د پوهانو په نظر ماردئ، لنډۍ ده
نېن ئې زهرناکه په ښکاره ده رنگينه

ژوند څه دى؟ خطر دى، مشقت دى، جنجالونه
مينه کي د اهر يو دى زرچنده، تې منه
دام کي د زمري نيول زور نه غواړي مېړه ته
خو مينه هسي دام دى چي مېړه کړي ارتينه

عزيز و تاج الملوک ورځ په همدې خبرو اترو تېروي او بوډى هم
پر کور کښېستله، نه له کوره وزي او نه هم پر بي بي باندي ورگړزي.
کله چي بي بي ته د باغ د تفريح هوا ورولاړه سوه، نوې بوډى ته نوکر
ورولېږه او کور ته ئې راوبلل. ځکه دا بي له بوډى څخه هيڅ وخت باغ
ته نه تلله. بوډى ئې بيرته دلاسا کړه او ورته وې ويل چي باغ ته مي
هوا سوې ده او غواړم چي د گلانو او شکوفو له ليدلو څخه يو څه خوند
واخلم. بوډى هم ورسره ښه کړه او ورته وې ويل چي زه به هم کور ته
ولاړه سم او خپل کالي به ايش کړم. بي بي ورته وويل چي سمه ده،
منگر ژر راسه چي بيا ناوخته کېږي. بوډى د بي بي له کوره سيده تاج
الملوک ته ورغله او ورته وې ويل چي ژر کوه، ښې سنگيني جامې دي
واغونده، باغ ته ولاړه س، باغوان ته سلام ورواچوه او په يوه ځاى کي
ځان نيهام کړه. بوډى له تاج الملوک سره يو پټ رمز کښېښوو او نور ئې
نوي بي بي ته ځان ورورساره. عزيز و تاج الملوک هم خپلي ښې جامې
واغوستلې. تاج الملوک د ورېښمو کالي واغوستل، د سرو زرو کمربند
ئې، چي د ياقوتو و زمردو دانې پکښې کار سوي وې، تر ملا وتاړه او
باغ ته روان سول. د باغ دروازي ته چي ورسېدل، باغوان ئې پر خپل
ها پخواني ځاى باندي ناست وموند. دوى ته ولاړه سو او ښه پوره
تعظيم ئې وکړ او ورته وې ويل چي ولاړه سئ او په باغ کي مو خپله
تفريح وکړئ. باغوان نه وو خبر چي په همدې ورځ د پاچا لور هم باغ

ته راروانه وه. تاج الملوک و عزيز باغ ته ننوتل. يو گری چي تېر سو، دا
دی د مينخيانو او نوکرانو پرغونه ئې تر غوږو سول چي باغ ته د ها پتي
دریچې له لاري راننوتل. باغوان چي هغوی وليدل وارخطا سو، چټک
ئې تاج الملوک ته حان ورساوه او خبر ئې کړ چي بي بي او مينخيانې
باغ ته راننوتلې.

تاج الملوک ورته وويل چي ته ری مه وهه، مور به حانونه د
درختو تر شا پټ کړو. د باغوان هم ورسره خوبه سوه او ټينگار ئې پر
وکر چي حانونه هرومرو کوم حای پټ کاندي. د پاچا لور چي له خپلو
سهيليو سره باغ ته راننوتله، بودی فکر وکړ چي که دا
سهيليانې او نوکرانې راسره وي، خدای خبر چي مقصد ته به رسېږو،
باره ئې مخ د پاچا لور ته ورواړاوه او ورته وې ويل چي دې نجونو او
نوکرانو ته حاجت نسته، دوی خپل سر ته پرېږده چي خپلي
مستی وکړي. بي بي ورسره خوبه کړه، ول رشتيا دي وويل او پر
سهيليانو ئې ږغ وکړ چي تاسي نو په باغ کي سره تيتي سئ او خپل
سات مو تېر کړئ.

نجوني او نوکرانې خوشاله سوې او په باغ کي ئې خپل چکرونه و
اتېونه شوو کړه. بي بي او بودی کرار کرار قدم واهه. تاج الملوک هم
د خپلي معشوقې د حسن و جمال او قد و اندام په ننداره کي ډوب وو او
له حانه سره ئې ويل:

معشوقه مي په خه ناز و ادا راغله
د بنايست له غلو خه پته په غلا راغله
هرکلي ته ئې مرغان د چمن درومي
بڼه راغلي ته ئې غونچه په خدا راغله

د گل عکس ئې دئ د دې له مخ اخیستی
نازکی. ته ئې پر خه پر ژړا راغله
شیخان ټول دي پر گوندو و لاسنیوي ته
مستان ټول د خرابات په دو عا راغله
کرامات چي ئې د بنکلي مخ بنکاره کړل
زاهدان ټوله پر رقص و نڅا راغله
زه عاشق بې د پښو گرد سترگو ته یوسم
که یو ځلي مي د ميني پر خواراغله
زه بپوزله د هغې شپې په تمه
که مي غېږي ته دا بنکلي رعنا راغله
بل څه نه لرم، خپل سربه تر قربان کړم
که د ميني بازار ته په سودا راغله
د بنکلا و ورونق هغه ورځ ور ټول سو
چي چمن ته بنايسته محبوبا راغله

بوډۍ. پخپلو خبرو باندي بي بي اخته کړې وه او ورو ورو ئې د
هغې مانۍ و خوا ته بوتله چي د وزير په حکم نقاشي سوې وه. بوډۍ.
او بي بي مانۍ ته ورننوتلې. بي بي چي د مرغانو، صياد، دام او کوتري
انځور ته وکتل، سبحان الله ئې ورته وويل او زياته ئې کړه چي دا کت
مټ هغه شکونه دي چي ما په خوب ليدلي ول. بيا ئې نو بوډۍ ته مخ
راوگرز اووه، ورته وې ويل: "گوره! زما مهرباني دايي، دې تصويرونو ته
وگوره، ما چي به تل نارينه ملامتول او له هغو څخه مي ښه نه راتلل. ته
اوس ښه ورته وگوره، صياد نر او ماده کوتري دواړي په دام کي نيولي
دي، نارينه کوترځان خلاص کړی دئ او دومره نه کوي چي ماده

کو تره هم له دامه وژغوري. رډي سترگي ئې ورته نيولي دي او شهين په هغې خوارکۍ کي منگولي بنخي کړي دي. څه سر دي پرله گرزوم، بي بي دا خبري و بوډۍ. ته کوي خو بوډۍ. ځان گول اچولی دی او په نورو خبرو ئې ځان مشغول کړی دی. دوی کرار کرار رواني دي خو هغه ځای ته ئې بي بي راوستله چي تاج الملوک پکښې پټ دی. بوډۍ تاج الملوک ته هغه مخصوصه اشاره وکړه او د انځورونو مانۍ ته ئې راوباله.

د بي بي ناڅاپه هغې خوا ته پام سو او تاج الملوک ئې وليد. د ده وښايست او جمال او بنو کړو وړو ته داسي هکه پکه ولاړه. بوډۍ ته ئې وويل:

دغه باز دئ که شاهين چي ښکاروي زړونه مهرونه

او که تورک د خراسان دئ اېلوي د پارس ملکونه

بوډۍ ورته وويل: ولچي، زه ئې هم نه پېژنم خو فکر کوم چي د کم پاچا زوی به وي. آبس، بي بي دنيا د تاج الملوک وښايست ته هېښه پېښه تللې وه چي داسي ښکارېده چي د دغه نازنين بشر د ميني غشي ئې پر زړه ولگېد. ميني دونه غلبه پر وکړه چي عقل ئې ورمغلوب او شهوت ئې پر خروښ راووست. بې اختياره ئې بوډۍ ته تر خوله ووتله چي دغه د گلابو گل بېخي ډېر ښکلې دی. که څه هم هر وخت مي ويلي دي چي زړه به له چاسره نه پيوندوم، خو د دې ځوان د ميني په دام کي پخپل اختيار او خپله خوښه ولوېدلېم. او دا بيتونه ئې وويل:

که مي زړه راڅخه غواړي خو تر جار ئې

که مي دام ته کشوي، خوښه، اختيار ئې

زړه ډبره نه ده غوښه ده نرمېږي

پر دې عشق سرور کوم که وي، په کارئې

بودی ورته وویل چې رشتیا هم دا بلاوهلی مه کې، دونه بښایسته
دی چې ما په دا خپل ټول عمر داسې بښایسته نه وو لیدلی. بودی تاج
الملوک ته په رمز وویل چې نور نو خپل کور ته ولاړ سي. تاج الملوک
خوش خوش روان سو، له باغوانه ئې خدای په امانې واخیسته او تر باغ
ووت. کور ته چې راغی د مینې اور ئې په زړه کې داسې لمبې بل کړې
او شوق ئې دومره زیات سو چې، نور ئې له توانه ووتله. دا بیان ئې وزیر
او عزیز ته وکړ او ورته وې ویل چې بودی ولي زه له باغه وتلو ته مجبور
کړم. دوی ورته وویل چې البته بودی به په همدې کې ستا خیر او
مصلحت لیدی، کنه نه نو له باغه د وتلو اشاره به ئې نه درته کولای.
وزیر او عزیز نو پرېږده چې له تاج الملوک سره نور پند تړي، د پاچا لور
پسي راواخله. د پاچا پر لور باندي مینې تر اندازې زیات زور وکړ،
بودی ته ئې وویل چې له دغه پریروی سره د وصال کار ستا پر غاړه
دراچوم. ته به کوي خدای به کوي، دا کار به سره رسوي. بودی ورته
وویل چې شیطان ولا حول کړه. تا خو له نارینه وو څخه داسې بد وړل
لکه مار چې له شینشوبي څخه بد وړي. ولي دي د دغه ځوان په لیدو
سره نابیره حال بل سو او لمبې درباندي راغلي. منگر، هو! قسم مي دي
په خدای وي چې تر دغه گل بشر نو بل څوک ستا د غېږي وړ هم نسته.
د پاچا لور ورته وویل چې ای مهرباني دايي! زموږ په وصال کې به ځان
نه سپموي. که دي دا کار سره ورساوه، زر دیناره دي نغدچند وگټله. او
که دي و نه رساوه، زه مرم، ولاکه ژوندی پاته سم. بودی ورته وویل،
ته خپل قصر ته ولاړه سه، خدای د کراري مل دی. زه خپل ټول

کونښن کوم.

که هاروت غوندي په شاه کي د بابل وي

پخپل سحر بې له شاه څخه بېرون کړم

آبس، بي بي دنيا خپلي ماني ته ولاړه او بوډۍ تاج الملوک ته
خان ورور ساوه. تاج الملوک چي وليدله. جست ورته ولاړ سو او بوډۍ.
ئې خپل څنگ ته کښنوله. بوډۍ ورته وويل چي خوشاله اوسه، چي دا
وا رزمور حيلې او خدعې کار وکړ. باره ئې نو ټوله بيان ورته وکړ او په
آخر کي ئې، نور ئې له توانه ووتله، ورته وويل چي: "سبا دخيره د
ملاقات ورځ ده". تاج الملوک امياني ته لاس کړ او زر ديناره ئې بوډۍ
ته په زېري کي ور وبخښل.

بوډۍ دينارونه او سوغاتونه غوټه کړل او د بي بي دنيا کره په
منډه ورغله. بي بي چي بوډۍ وليدله، ورته وې ويل: "څه خبر دئ
ملاچرگک مور ته راوړۍ"، او په ناز ئې پوښتنه ځني وکړه چي اي
مهرباني دا يي! زما د محبوب له خوا دي کم د خير خبرمېر راوړۍ دئ
که يا؟ بوډۍ ورته وويل چي کور مې پيدا کړ، سبا که ژوند باقي وو،
درته راولم ئې انشاء الله و تعالى. بي بي دونه خوشاله سوه چي
سمدستي ئې زر ديناره نغد او د زرو دينارو په بيه يو ټوکر په زېري کي
ور کړ. بوډۍ غوټه راواخيستله او سيده کور ته ولاړه. شپه ئې تېره کړه.
سهار وختي د تاج الملوک کره ورغله. په ده ئې د ښځو جامې
واغوستلې، چادري ئې ور پر سر کړه او ورته وې ويل چي: "په ما پسې
راځه. چابک چابک مه ځه، تلوار مه کوه، که چا خبري درسره کولې،
هيڅ مه ورته وايه. تاج الملوک چي ئې په دې ټولو خبرو ښه پوه کړ،
باره نوله کوره راووتل، بوډۍ دمخه ده او تاج الملوک د ښځو په کاليو

کي په پسي دئ، خودا دئ، وقصر ته راورسېدل. بوډۍ په قصر ننوتله او تاج الملوک سم په پسي دئ. دروازي خلاصي سوې او په دهلبزو کي تېر سول خو تر اوو دروازو ووتل او اتمي ته ورسېدل. دلته بوډۍ و تاج الملوک ته وويل چي بېرېره مه، زړه وانه چوې. که ما درباندي په زوره رغ وکړ چي: "اې مينځي! چابک ورسه او کور ته ورننوزه"، ته بله مه کوه او چټک په کور ننوزه. چي کور ته ننوتلې، تر دهلبز به ووزې، کين لور ته به راوگرزې، يو دالان به ووينې، په دالان کي به پنځه دروازي وشمېرې او په شمېره به ورننوزي ستا د زړه مطلب هورې دئ. تاج الملوک ورته وويل چي ته به نو چيري يې؟ دې جواب ورکړ چي زه ځای نه ځم دلې يم، منگر بنايي له پيره دارانوسره په خبرو کسبوزم او شاته به پاته سم. تاج الملوک د بوډۍ خبري په غور کي ونيولې او هنې دروازي ته ورروان سو چي لوی پيره دار پکښې ولاړ وو. پيره دار چي له بوډۍ سره بله مينځه وليدله، له بوډۍ څخه ئې وپوښتل چي دا مينځه چيري ځي؟ بوډۍ ورته وويل چي د دې مينځې په باره کي بي بي څه اورېدلي وه چي ډېره کمالداره او نمايداره نجلۍ ده، نوبې بي غواړي چي دا مينځه رانيسي. پيره دار ورته وويل چي زه دي په کمالداره و بې کماله نه پوهېرم، زه بې له تلابنۍ څخه څوک نه پرېږدم چي ماڼۍ ته ننوزي. ما ته پاچا همداسي امر کړی دئ او زه ئې امر پر ځای کوم... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځه ډېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
لوی پیره دار بودی. ته وويل چي د پاچاله امر سره سم، زه څوک
بې له تلابی. قصر ته نه پرېږدم. بودی. پر رابوږ کي سوه او په خنم ئې
ورته وويل چي ما ته خو ته ډېر ادبناکه او هونبیار سړی ښکارېدلي، دا
نن ولي مخ درلگېدلی دی. زه به دي په بي بي پرېږدم! ولا چي دا
ټول نکل مي نه وي ورته کړی چي ته د دې مينځيانو ته لاس اچوې.
بيا نو بودی. پر تاج الملوک باندي په لوړ اواز ږغ وکړ چي: "هه!
مينځي ننوزه". تاج الملوک هم په چټکي سره سوپ ته ننوت. د پیره
دار خوله گونگه پاته سوه او هيڅ ئې و نه ويل. تاج الملوک چي تر
سوپ راووت، چپه لاس ته کاپت سو، دروازې ئې وشمېرلې، يو، دوه،
درې، څلور، پنځه، پر شپږمه دروازه ورننوت چي گوري بي بي دنيا
بيا وختي راغلې ده او په انتظار ورته ناسته ده. بي بي چي پر تاج
الملوک سترگي وموښتلې، وې پېژانده، او سمدلاسه ئې غږ پر
راوگرزوله او ټينگ ئې ونيو. په دغه حال کي بودی. هم راورسېده او
يوه بله مينځه ئې تر لاس ونيوله او تر قصر ووتله چي چوکيدار ته دا
وروسبي چي مينځه بيرته له ماڼۍ څخه ووتله. بودی. بيرته ماڼۍ ته
راغله. بي بي ورته وويل چي دا بي بي انا! ته به په دروازه کي کښنې،
څوک به نه راپرېږدي.

باره نوبي بي او تاج الملوک خوله په خوله سول او نور نومه کوه
خبري. ښه د خونديشه ئې تېره کړه، سهار سو، بي بي په تاج الملوک
پسې دروازه راوتړله او دا يوبل سراي ته ولاړه. له عادت سره سم ئې

مينځياني راوغوښتلې. د هري يوې چي څه غوښتنه وه، يا ئې څه کار وو، د هغه له پاره ئې پر نوکرانو باندي امرونه وکړل او لازم هدايتونه ئې ورکړل. يوآن ئې لا د دا نورو مينځيانو سره گپ شپ وکړ، باره ئې ورته وويل چي اوس نو تاسي ووزئ، زه غواړم چي يوآن يوازي اسرهت وکړم. مينځياني چي ووتلې، دا بيرته تاج الملوک ته راغله، بڼه مکلفه ډوډۍ ئې وخوړه او نور ئې خپلي بازي شرو کړې. دا شپه ئې هم تېره کړه او دا سبا ئې د تېري ورځي په شان په تاج الملوک پسې دروازه وتړله او دې خپل کارونه مارونه وکړل او د مينځيانو مشکلات ئې ور حل کړل. په دې ترتيب يوه مياشت همدا سي تېره سوه. دوی نو دلې پرېرده چي خپل عيشونه کوي، د وزير او عزيز حال راواخله.

غوړ مو دئ! وزير او عزيز چي وليدل، تاج الملوک د پاچا د لور ماڼۍ ته ولاړ او هورې پسې پاته سو، نو ئې زړه ته ولوېده چي دا سپرې د حای وو، د حای سو. بيا ئې راوتل ناممکن دي منگر په مرگ راووزي. وزير عزيز ته وويل چي: "بچيه! اوس کار خراب سو. که زه او ته د تاج الملوک پلار ته بيرته ور نه سو او په حال ئې خبر نه کړو، باره به ملامتي ټوله پر مور وي". باره ئې پر کډه لرگي واچاوه مخ د ملک سليمان شاه پر لور راهي سول. هله، هله، هله. خو شواروزه وروسته خپل ښار ته راوړسېدل. پاچا ته ورغلل او ورته وې ويل چي: "له کمي ورځي چي تاج الملوک د پاچا د لور ماڼۍ ته تللی دئ، بيا ئې هيڅ حال نسته".

پر پاچا باندي د قيامت ورځ راغله پر خپل کار باندي ډېر پښمانه سو. منگر اوبه تر ورځ اوبستي وې. باره ئې جار چي راوغوښت او امر ئې ورته وکړ چي په ښار کي د جهاد جار ووهه. چي مخ دي راگرزاوه، لوی

لښکر تيار سو. تر ښار دباندي ئې خېمې ووهلې. پاچا پخپله مخصوصه خېمه کي کښنستلی تر څو چي له ليرو ځايو څخه ټول لښکريان راورسېدل، باره ئې د "کوچ" امر ورکړ او د اسمان د ستورو په اندازه له لوی لښکر سره د خپل زوی تاج الملوک دژغورني له پاره وررهي سول. هلته تاج الملوک او بي بي دنيا شپږ مياشتي په عيش و عشرت کي سره تېري کړې. ورځ په ورځ ئې مينه سره زياتېدله. په پای کي تاج الملوک خپل راز ورته څرگند کړ او بي بي ته ئې وويل: "اې زما د زړه محبوبي! ما دلته ډېري شپې درسره تېري کړلې او مينه مو ورځ په ورځ زياتېري، منگرزه خپل مراد ته نه يم رسېدلی".

بي بي په جواب کي ورته وويل چي: "ستا خاطر دي خدای نه مانده کوي، وايه! مطلب دي وايه! که بازی دي، که عيش و عشرت دئ، خو هغه دئ کوو ئې. که نور څه په زړه کي لرې، راځه! زه ستا يم". تاج الملوک ورته وويل چي مقصد مي دا نه دئ، بلکي مطلب مي دا دئ چي ته پوه سې چي زه د سوداگر زوی نه يم، زه د پاچا زوی يم. پلار مي ملک اعظم ملک سليمان شاه دئ. هغه ملک سليمان شاه چي خپل وزير ئې ستا له پاره په مرکه رالېږلی وو او ما ته ئې راغوستلې. تا نته وکړه. باره ئې خپله کيسه له سره څخه تر پایه پوري ټوله ټکي په ټکي ورته وکړه او ورته زياته ئې کړه چي اوس به خپل پلار ته ولاړ سم. هغه به ستا پلار ته خپل ايلچي راولېږي او تا به ما ته په حلاله نکاح راوغواړي. زياتي به مو نو زړونه بېغمه سي او له دې پټ پټاني به راووزو. د بي بي دا خبره بيخي خوبه سوه. هغه شپه ئې په دغه خيالونو وچورتونو تېره کړه او عهد وپيمان ئې سره يو سو. خود خدای کارونه دي په دغه شپه پر دواړو باندي خوب ډېره غلبه وکړه او تر لمر

ختو پوري راوينن نه سول.

هلته شهرمان پاچا پر خپل تخت ناست وو او له خپلو وزيرانو او امراوو سره ئې دربار كاوه چي ناخاپه د زرگرانو مشر راغی. يوه سندوخچه ئې ورته راوړه او پاچا ته ئې وركړه. په سندوخچه كي يو امېل پروت وو چي خورا غټ غټ غمیان پكښې كار سوي وه. زر دیناره ئې بيه وه. پاچا چي امېل وليد، خوښ ئې سو او هغه لوی پیره دار ئې راوغوښت چي د هغه او بوډی تر منځ څه موده پخوا د تاج الملوک پر سر گفتگوی پېښ سوی وو. پاچا دې پیره دار ته وویل چي دا امېل به واخلي او بي بي دنيا ته به ئې وروړې. پیره دار چي د بي بي خونې ته راغی، گوري چي د خونې دروازه تړلې ده او بوډی ئې وليدله چي د دروازې په خوله كي ناسته ده. پیره دار له بوډی څخه پوښتنه وکړه چي بي بي ولي نن تر سرې غرمې بیده ده، بوډی وار خطا سوه او وي ويل چي دلته تکیه سه، زه به کیلی. راوړم. باره ئې دوې پښې دغه وي، دوې نوري پور کړې او ولاړه، وتښتېده.

پیره دار په شک كي سو، دروازه ئې ماته کړه او خونې ته ورننووت. چي گوري د پاچا لور د تاج الملوک په غېږ كي بیده پرته ده. اريانی واخيستی، غوښتل ئې پاچا خبر کړي، چي په دغه وخت كي

بي بي له خوبه راويښه سوه. پیره دار چي ئې وليد د رنگ بڼه ئې ژړه سوه او پیره دار ته ئې وويل: "گوره زموږ پرده پوښه سه، خدای به ستا پرده پوښه سي". پیره دار په جواب كي ورته وويل چي زه له پاچا څخه هيڅ شی نه سم پتولای. د سراي دروازه ئې وتړله او بیرته پاچا ته ورغی. پاچا ځني وپوښتل چي امېل دي بي بي ته وركړ. پیره

دارورته وويل امپل ممپل پر پرده، زه نه غوارم چي هيڅ خبره ستا څخه پته وساتم. پوه سه چي بي بي مي نن له يوه بسکلي ځوان سره په يوه بستر کي بيده وليدله.

پاچا دوی دواړه راوغوښتله او پوښتنه ئې ځني وکړه چي دا مو څه شوډنگ راايستلی دی. باره خښم ورغی اوغوښتل ئې چي د تاج الملوک سر په توره غوټ ځني پرې کړي. بي بي دنيا ځان پر وغوړاوه او پلار ته ئې وويل چي اول ما مړه که، بيا به دی وژنې. پاچا دا تر لاس کش کړه او نوکرانو ته ئې امر وکړ چي خپل سراي ته ئې بوزي. بيا ئې تاج الملوک ته مخ راواړاوه چي ته ارمچک څوک يې؟ د کم ځای يې؟ د پلار نوم دي څه دی؟ او څرنگه دي دونه زړه کړی دی چي د پاچهانو لوبو ته لاس واچوې. تاج الملوک ورته وويل چي که ته ما ووژنې، پاچهي به دي پر دا بله راواوړي او ته به هم خپل سر پکښي وخورې. ملک ووطن به دي ويران سي او بيا به پښماني هم څه گټه در ونه رسوي. پاچا ورته وويل چي ولي به پښمانه سم او ولي به مي ملک و وطن خراب سي؟ تاج الملوک ورته وويل چي سر خلاص که، زه د ملک سليمان شاه زوی يم. چي مخ راوړوې د پلار سپاره و پلی لښکر به مي راوړسپري.

شهرمان پاچا چي دا خبري واوړېدې، يو څه له درده سوړ سو او غوښتل ئې چي وئې نه وژني او زندان ته ئې ولېږي تر څو چي د ده د خبرو رشتيا و درواغ معلومېږي. په دې وخت کي د شهرمان پاچا وزير راوړاندي سو او پاچا ته ئې وويل چي د دې سپي په وژلو کي به ځنډ نه کوې. ده د پاچا پر لور باندي تېری کړی دی. باره ئې پر جلات امر وکړ چي دا ځاين ووژني. جلات توره تر سر وڅرخوله، لاس ئې پورته

کړ، خو پاچا نه غوښتل چې دی ووژل سي او له امر اوو څخه ئې يو په يو مشوره پيل کړه.

وزير ورته وويل په دې کار کې مشوره نه ځايېږي. باره پاچا ته هم درد ورغی او پر جلات ئې امر وکړ چې: "وهه ئې!" جلات توره پورته کړه او غوښتل ئې چې سر او تن ئې سره بېل کړي چې په دغه وخت کې ... کيسه چې دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږ دېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې: جلات چې توره پورته کړه او غوښتل ئې د تاج الملوک سر غوت وړپرې کړې. لاس ئې لا په هوا کې وو چې په دې وخت کې ناڅاپه د ډول و سور ناږغونه او د خلکو فريادونه او د اسانوششني له ښاره راپورته سو. دا ږور په ښار کې راتاو سو. دوکانونه وټړل سول. پاچا پر جلات چيغه وکړه چې: "لاس دي نيسه! چې مړ ئې نه کړې". باره ئې سړی واستاوه چې د ښار حال راوړي چې څه پېښه ده؟ سړی ولاړ او د هغې خوا ئې حال راوړ چې: "اې پاچا! دونه لوی لښکر پر ښار راغلی دی چې سروپای ئې نه معلومېږي، شمېر ئې د اسمان تر ستورو، د درختو تر بلگو او د بيابان تر شگو زيات دی. د يوه خروښنده رود په شان رابهېږي، اسان ئې راپونده کړي دي او رانزدې کېږي. خود لښکر د راتگ په سبب پوه نه سوم چې ولي او پر څه راروان دی؟" پاچا

وارخطا سو، پر خپل ځان او خپل مملکت وېرېدی. وزیر ته ئې وویل چې آیا زموږ سپاهیان هم مقابلي و جنگ ته وروتلې دي که یا؟ د ده لا دا خبره په خوله کي وه چې د پاچا پیره داران دربار ته رانوتل او د يرغلي لښکر د پاچا استازي هم ورسره ملگري دي. په استازو کي د نوموړي پاچا وزیر هم شامل وو. پاچا هغوی ته ولاړ سو او ځان ته ئې نژدې راوبلل او د هغوی د راتگ دليل ئې ځني وپوښت.

د استازو له مابین څخه وزیر رامنځ ته سو او داسي ئې وویل: "اې پاچا! پوه سه چي دې وطن ته د راغلي لښکر سلطان د پخوانيو پاچهانو په شان نه دئ" ملک شهرمان ځني وپوښتل چې دا کم پاچا دئ؟ وزیر په جواب کي ورته وویل: "دا سلطان سلیمان شاه عادل او د صفاهان د پراخي محکي څښتن دئ. دې وطن ته ئې د لښکر د راتگ سبب دا دئ چې زوی ئې ستا په ښار کي دئ. که ئې خپل زوی سهي سلامت او روغ رمټ ولید، تا ته به هم نوازش ورسپري او که هغه په دې ښار کي ورک سي یا کمه صدمه وزيان ورورسپري یا ورسېدلې وي، نومرگ ته دي ځان تيار کړه. همدامي پيغام وو، زياتي والسلام". پاچا چي دا پيغام واورېدی، رږد واخيست او وېرېدی. د خپل دولت پر لويانو ئې اواز راوکيښ چي: "ولاړ سئ او ټول وطن پسې وپلټئ، د زوی درک ئې ورمعلوم کړئ."

د پاچا زوی تاج الملوک خو د جلات تر توري لاندي پر محکه پروت وو، له ډېر وهم څخه بې حاله سوی وو چي ناڅاپه د يوه استازي سترگي پر ولگېدې او وئې کتل چي خوارکی د اعدام پر تخته پروت دئ. داغسي ئې وړالا کړه او د شهزاده په پښو کي ورولوېدی. نورو استازو هم وروځستل او په پښو کي ورولوېدل. باره ئې اولچک و

زولنې ځني خلاصي کړلې راپورته ئې کړ او لاسونه و پښې ئې ورمچ کړل. تاج الملوک چي د خپل پلار وزير او د سوداگر زوی عزيز وپېژندل، له ډېري خوشالي څخه بيا بهونه سو. ملک شهرمان چي دا حال وليد، ارياني واخيستی، وهم پر غالب سو او بيخي ډېر وېرېدی ځکه پوه سو چي د دې لوی لښکر د راتگ سبب همدغه ځوان دی چي ده د جلالت تر تبغ لاندې پرې ايستلی وو. باره راو لاړسو، تاج الملوک ئې پر سر مچ کړ، تر سترگو ئې اوبسکي راغلې او وې ويل: "زويه! زما د کړي عمل جزا ما ته مه راکوه، پر ما رحم وکړه او زما دا سپيني ږيري ته وگوره. مملکت او وطن مي مه راورانوه". آبس، تاج الملوک ئې هم لاسونه ورمچ کړل او وې ويل چي دا ستا گناه نه وه. ته زما د پلار پر ځای يې. خو بېرېرم چي زما گراني محبوبې ته کمه صدمه نه وي رسېدلې". پاچا ورته وويل: "اې ځوانه! د هنې غم مه کوه. خوښه خوشاله ناسته ده او د سر وېسته ئې لاهم نه دی ضايع سوی".

څه سر دي پرله گرزوم، ملک شهرمان داغه عذرونه دي چي تاج الملوک ته ئې کوي، بخښني ځني غواړي. د سليمان شاه وزير ته هم عذرونه کوي او بې شمېره وعدي ورکوي چي دی به کوي او خدای به کوي او دغه ليدلی حال به له خپل پاچا څخه پتوي. خپل پاچا به په دې حال باندي نه خبروي. بيا ئې نو پر خپلو غټانو باندي امر وکړ چي تاج الملوک حمام ته بوزي او د پاچهۍ ورېښمني جامې په واغوندي. غټانو ئې امر پر ځای کړ او تاج الملوک ئې په خوله لغړولی دربار ته راووست. تاج الملوک چي د ملک شهرمان دربار ته راننوت، پاچا او د ده ټول درباريان ورته ولاړ سول. بيا نو تاج الملوک کښنوست او خپل سرگذشت ئې خپل پلار، وزير او عزيز سوداگر ته ووايه. دوی بيا خپل

بيان ورته وکړ چې څرنگه ئې ملک سليمان شاه ته خبر يووړ چې زوی دي د ملک شهرمان د لور په ماڼۍ ننوت او بيا ئې نو پته ورکه سوه. دا ئې هم ورته وويل چې پلار چې دي دا بيان واورېد، زياتي ئې له طاقته ووتل او په هغه کړې ئې لښکر تيار کړ او دا دئ چې تر تا پوري موځان راوړساره. وزير پسي زياته کړه چې: "دا د خدای ډېره مهرباني ده چې زموږ راتگ ستا د ژغورني او خوښۍ و خوشالی سبب سو".

تاج الملوك په جواب کي ورته وويل: "ستاسي راتگ دي تل مبارک وي". دوی پخپلو منځو کي په خبرو اخته دي چې ملک شهرمان د خپلي لور ماڼۍ ته ورغی. که گوري چې لور ئې بي بي دنيا په تاج الملوك پسې په رينگت ژاړي. خنجر ئې رايستلی او پر محکه ئې لگولی دئ. د خنجر څوکه ئې خپل ټټر ته نيولې ده او غواړي چې ځان ووژني. له ځانه سره گډه ده او وايي چې له تاج الملوك پرته نو پر ما ژوندون حرام دئ، پلار ئې چينغه پر وکړه چې: "مه کوه! اي نجلی. دا کار مه کوه. پر خپل پلار او خپل ښار دي رحم وکړه، داسي کار مه کوه چې د هغه په سبب دي پلار ته تاوان ورسېږي". زياتي نو ورغی لور ئې راپورته کړه او ټوله کيسه ئې ورته وکړه چې ستا معشوق خود ملک سليمان شاه زوی دئ. غواړي تا په نکاح کړي د نکاح کار اوس تا ته معطله دئ.

لور ئې موسکۍ سوه او ورته وې ويل چې: "نه مي درته ويل چې دا ځوان شهزاده دئ. زما خبرو تا ته دوه درهمه ارزښت نه درلود. ځوان دي واخيست د جلات تبغ ته دي وټاړه". پلار ئې ورته وويل چې: "ستا د روزني او لويولو حق مي دربخښلی دئ خو ته هم زما تر دې خطا راتېره سه". باره نو بي بي ورته وويل چې چابک به تاج

الملوک راته راولی. پاچا دستي ورته راووست. د بي بي سترگي چي پر وموښتې، تر هر نام ونگ تېره سوه او د پلار په مخ کې په غېږ کي ټينگ ونيو او ورته وې ويل چي: "زه پر تا وم، ما ول نه گانه يوه ډېره ښکمرغه، بله بدمرغه، چي خداي دي نه کړي يو څه ئې درکړي نه وای". بيا ئې نو پلار ته مخ وروړاوه او ورته وې ويل: "ته و خداي، دغه ښايسته بشر او دغه حواني د مرگي لايقه وه". باره نو ملک شهرمان له کوره راووت، دروازي ئې وټرلې او د تاج الملوک د پلار وزير ته راغی او ورته وې ويل چي ملک سليمان شاه ته حال ورکړئ چي زوی ئې سهي سلامت و روغ رمټ او پخپل عيش و نوش کي ډوب دی. بيا ئې نو امر وکړ چي د ملک سليمان شاه د لښکر هر نفر ته دي د هر راز خواړو و مېوو او حلووو سرښته ونيسي. د ملک شهرمان فرمان چي پر حای سو، وروسته ئې د ملک سليمان شاه له پاره د ده له شانه سم سوغاتونه و تحفي و اسان، اوبان، و مينځي و مريان وروپېرل. د هغې خوا ملک سليمان شاه ده او د ده د دربار مشرانو ته اجازه ورکړه چي ورسره وويني. ملک شهرمان او درباريان ئې هم سمدستي تر ښار ورووتل او هلته چي ملک سليمان شاه د دوی په ورتگ خبر سو، ورو ورو ئې د ملک شهرمان د ښار پر لور حرکت وکړ. کله چي دا دوه پاچهان او د هغو عمله و فعله سره يو حای سول، ملک سليمان شاه او ملک شهرمان يو له بل سره د غېږي روغېر وکړ.

ملک شهرمان ته ئې پر خپل تخت باندي د حان له څنگه سره حای ورکړ. باره ئې مجلس شو کړ. د مجلس په ترڅ کي هر راز خواړه و حلووي راوړل سوې. لږ آن وروسته تاج الملوک راغی. پلار ئې ورولاړ سو او په غېږ کي ئې ونيو. يو آن سره وږغېدل. باره نو ملک

سليمانشاه و ملك شهرمان ته وويل چي غواړي د خپل زوى نكاح د ده له لور سره په همدغه مجلس كى وټول سي. ملك شهرمان ورسره ومنله. دستي ئې قاضي و د نكاح شاهدان راوغوښتل. قاضي راغى كتاب ئې ورسره راوړ او د دوى دوو نكاح ئې وروټوله. لښكريانو خوشالى وكړې. ملك شهرمان د خپلى لور د خوبى (جهيز) په كار اخته سو. بيا نو تاج الملوک خپل پلار ته عزيز ورمعرفي كړ چي دې سوداگر زما سره خورا ډېري نېكى كړي دي، زما خدمتونه ئې كړي دي، زما سره د دغه لوى سفر تكليفونه و زحمتونه ئې پر ځان گاللي دي او زه ئې تر خپل مقصده رسولى يم. دى دا دوه كاله كېږي چي له خپله كوره راورك دى او پلاره! زما داسي خيال دى چي وده ته هم دسوداگرى بڼه مزبوته مال برابر كاندې او خپل ښار ته ئې ولېږم. د ده ښار زموږ تر ښار دې ځاى ته نژدې دى. پلار ئې ورته وويل چي بيخي مي خوبه ده. باره ئې نو عزيز ته د سلو اوبنانو بار سنگين او قيمتي مالونه برابر كړل. عزيز ته ئې وويل چي: "وروره! دا ستا له پاره يوه كوچنوتې تحفه ده".

عزيز هم په خوشالى سره ومنله. زياتي ئې نو خداى په امانى سره وكړه. عزيز د تاج الملوک او د هغه د پلار پښې و لاسونه ورمچ كړل او پر آس ئې پښه واړوله. تاج الملوک هم تر يوه فرسخه پوري ملگري ورسره وكړه. بيا نو عزيز ورته وويل چي كه مي د سپين سري مور غم راسره نه واى، هيڅكله به ستا څخه جلا سوى نه واى. خو ته دونه نېكي لا هم راسره وكړه چي خط و كتابت دي راسره جاري وساته. آس، اخره خداى په امانى ئې بيا سره وكړه او عزيز مخ پر خپل ښار روان سو. ښار ته چي ورسېدى، سيده خپل كور ته ولاړى چي گوري مور ئې د سراى په منځ كې قبر كيندلى دى او دا پرمخي باندي پرته

ده. وړبښتان ئې پر قبر غوړولي دي او ساندي وايي. له ساندو سره دا
بيټونه هم وايي:

د ځوانانو تر مرگ وروسته راته نه ښايي ژوندون
چي گلان ټوله خازه وي، څې بلبل څې شواخون
زما د ژوند ثمر، زما گل خوپه ژوندوني راڅه ورک دئ
نه ئې ليک چا راته راوړ، نې د ژوند و مرگ څه سپون
چي زما په درد و آه به نه سوئي، دا کنگل زړونه
خدايه ته ئې زما په شان کړې چي مدام وي ځگر خون

دا بيټونه ئې لا پوره کړي نه وه چي عزيز په کور ورننووت. د دې
چي پر خپل زوی سترگي وموښتې، داغسې راالا کړه او په زړه پوري
ئې ټينگ ونيو، ول: "دا چيري وي، آزما د زړه سره! خوار کي. مور خو
دي له ډېره غمه زاره ترکې سوه". عزيز خپل ټول بيان ورته وکړ او دا
ئې هم ورته وويل چي تاج الملوک اوز اوشان سنگين مالونه ورکړي
دي. مور ئې ډېره خوشاله سوه او عزيز نور له خپلي مور سره يو ځای
ژوند شو کړ. منگر هروخت به هغې کانې ته اريان تللی وو، چي ها
مرداري پليتي په ده پوري کړې وه. عزيز نو دلې پرېږده، تاج الملوک
پسي راواخله.

د تاج الملوک نکاح چې وروترله، باره ئې بي بي دنيا ته
ورواستوه. دوی دواړو د واده د اولي شپې دود و بايده سره پر ځای
کړه. باره نو په دا سبا ملک شهرمان خورا ډېر سنگين سوغاتونه ملک
سليمانشاه او تاج الملوک او بي بي دنيا ته ورکړل او دوی ټول د خپل
ښار پر لور رهي سول. ملک شهرمان هم له دوی سره درې ورځي و
درې شپې مزل وکړ. په پای کي ملک سليمانشاه قسم ورکړ چي نور نو

گام ولاکه راسره واخلي. باره نو ملک شهرمان هم خدای په امانی
ورسره وکړه، تاج الملوک له خپل پلار او خپلي ماینې سره مخ پر کور
راروان سو. مزل پر مزل خو خپل ښار ته نزدې ورسېدل... کیسه چي
دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اووه دېر شمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
ملک سلیمان شاه له خپل زوی او نړور سره خپل ښار ته نزدې سول.
په ښار کي ئې د دوی له پاره مینا بازار جوړ کړی وو. ډولونه وه ډمماڼي
وي، اشته ومشته وو، خلک غولۍ غولۍ کېدل، ټکان وه سورسورانکي
وي، لکه درگه وه... پاچا پر خپل تخت کېښوست تاج الملوک ئې
څنگ ته ودرېد. پر خپل رعیت و لښکر باندي ئې ډېري روپۍ
ووېشلې. درې ورځي ودرې شپې ئې د جشن امر وکړ. تاج الملوک تر
دې وروسته له خپلي معشوقې سره د عیش و عشرت ژوند ته دوام ورکړ.

د ضوء المکان د کیسې پاته برخه

وزیر دندان چي نکل تر دې حایه راوړساره، باره نو ضوء المکان
ورته وویل چي یاره! ته خو د پاچا د نډیمۍ لایق یې. د اوو وزیرانو
عقل در څخه دی. منگر گوره، ای بختور وزیر صاحبه! پوره څلور کاله

تېر سوه چي پر دې مَحْکَه پراته او د قسطنطنيې د کلابندی له اسیته په بلاوو ککړ يو. شپه و ورځ مو له جنگه پرته بل کار نسته. پر سپاهيانو باندي اوس دا مسافري غمېدلې ده او غواړي چي بيرته وطن ته ستانه سي.

آبس، ملک ضوء المکان دستي په دستي امير بهرام، امير رستم او امير ترکاش راوغوښتل. کله چي هغوی حاضر سول، ملک ضوء المکان ورته وويل چي گورئ اميرانو! خو کاله کېږي چي مور پر دې مَحْکَه اړولي دي او خپل مقصد ته هم نه يورسېدلي. زموږ مقصد خودې ملک ته له راتگ څخه دا وو چي د ملک نعمان انتقام واخلو. اوس دا دئ زما ورور شرکان هم ووژل سو. يو غم مو دوه غمه سول او د دې ټولو مصيبتو سبب هغه کور خراپې بوډی. ذات الدواهي ده چي اول خوئې ملک نعمان پخپل مملکت کي وواژه او صفیه ملکه ئې وايستله. په دې ئې لا هم بسنه و نه کړه او راوولاره سوه زما ورور ئې هم وواژه. ما خود خدای په نامه سره لوړلي دي چي د خپل پلار او ورور غچ به اخلم. ستاسي جواب به څه وي؟ د لښکر اميرانو ټولو سرونه ځړولي وه او سپون ئې تر خوله نه راووت. ټولو د سترگو تر بغلو وزير دندان ته وکتل چي مانا دا جواب نو په تا اړه لري.

وزير دندان هم راوړاندي سو، د امير د پښو مَحْکَه ئې مچ کړه، غاړي ئې تازه کړې او وې ويل چي: "اې برمياي پاجا! زما په خيال خو په دې ځای کي زموږ نور پاته کېدل هيڅ گټه نه لري. زما نظر خو دا دئ چي شاکوچ به وکړو، وطن ته به ولاړ سو، څه زمانه به هورې تېره کړو او وروسته به بيا د بت پرستانو جهاد ته راسو." پاجا وويل چي داسي ده، نو زما هم درسره خوښه ده. سپاهيان د خپلو اولادو او

خپلوانو د ليدلو تېري دي او زما هم خپل زوی کان ماکان او خپله ورپرېه
 قضی مکان يادېږي. لسکريانو چي دا زېږی واورېدی، بيخي ډېر
 خوشاله سول. وزير دندان ته ئې دوعاوي وکړې. تر دې وروسته نو
 ملک ضوء المکان امر وکړ چي تروم ووهئ چي لسکريان دي شاکوچ ته
 تيار سي.

آبس سپاهيانو د سفر بندوبست وکړ. درې ورځي وروسته ئې
 ډولونه ونغاړې ووهلې، بيرغان ئې اوچت کړل. وزير دندان د لسکر په
 مخ کي ودرېدی. ملک ضوء المکان له لوی پيره دار سره يو ځای د
 لسکر په منځ کي ځانته ځای غوره کړ نور لسکر ټولې ټولې پر ښی او
 کيڼ اړخ ورسره روان سول. يو شواروز ئې مزل وکړ څو بغداد ته
 ورسېدل. د ښار له خلکو څخه غم ليري سو او ټول خوشاله سول. د
 لسکر قومندانان او مشران خپلي چوڼۍ ته ولاړل او ملک ضوء المکان
 خپلي ماڼۍ ته ولاړ او خپل زوی کان ماکان چي اوس اووه کلن سوی
 وو، ورغلی. ځان ئې هوسا کړ او دمه ئې وکړه. زياتي نو حمام ته ولاړ.
 حمام ئې وکړ او پر تخت کښېنوست. وزير دندان ئې راوغوښت. نور
 اميران او قومندانان هم حاضر سول. باره نو پاچا خپل پخوانی يارو
 اشنا تونتاب هم راوغوښت. تونتاب چي هم حاضر سو، پاچا ورته ولاړ
 سو او خپل څنگ ته ئې کښېناوه. ملک ضوء المکان و وزير دندان ته د
 تونتاب د ښو کارونو او ښک چلند په باره کي معلومات ورکړل او تونتاب
 ئې تر خپل وزير او نورو اميرانو پوري ډېر وغټاوه. تونتاب ازبستي چي
 ډېر خورکونه او ډول ډول خواړه خوړلی وه، دونه پرسېدلی وو چي
 غاړه ئې د پيل د غاړي په شان وه او څټ ئې له ډېره چاغښته کوت کوت
 سوی وو. پاچا ئې گرسره و نه پېژندی. پاچا په ورين تندي او ښوښو

خبرو سره د ده ستاينه وکړه او ورته وې ويل چې څرنگه دي بيا ژر هېر کړم. تونتاب چې ښه ځير ورواچاوه، باره ئې پاچا وپېژاند. ورته راولاړ سواو ورته وې ويل چې زما مهربان اشنا! دا ته څرنگه پاچا سوې؟ پاچا په خدا سو.

په دې حال کي وزير رامخته سو او تونتاب ته ئې کيسه وکړه او ورته وې ويل چې پاچا خوستا د ورور په رقم يار وو، منگر اوس د ټوله ملک پاچا دى. تا ته به د ده له خوا خورا ډېري گټي درور سپري. ته دا زما خبره په ښي غوږ واوړه چې هر وخت که پاچا درته وويل چې: "خه غواړې؟"، هوبښ کوه چې په سپک شي غاړه و نه باسې، د غټ منصب او سترو شيانو غوښتنه ځني کوه. ولي چې ته د پاچا په نزد ډېر د عزت خاوندي يې. تونتاب ورته وويل چې مه کوه، يوشى به مي ځني غوښتى وي، بيا به ئې يا نه راکوي، يا به ئې تر وس تېر وي. وزير ورته وويل چې ته پر يوشى گوته کښېرده، بيا وگوره چې پاچا ئې دستي درکوي که يا؟ تونتاب ورته وويل چې داسي ده نو زما دي هم قسم په خداى وي چې هغه د خپل زړه شى ځني و نه غواړم. که ئې رانه کړ، بيا ورته وایم او که ئې بيا هم رانه کړ، بيا غوښتنه ځني کوم. وزير ورته وويل چې بېغمه اوسه، ولاچي د دمشق ښار ځني وغواړې، چې تر تا خو ئې جار کړي او دستي به دي هورې والي مقرر کړي. آس تونتاب ولاړ سو، پاچا اشاره ورته وکړه چې کښېنه. تونتاب ورته وويل، معاذالله، هغه ورځي تېري سوې چې زه به ستا په مخ کي ناست وم. پاچا ورته وويل چې اوس دي هم زما په نزد رتبه تر پخوا زياته ده. زما و ستا اشنايي خو د يو څو ورځو نه ده. هغه پخوانى ورځي نه دي تېري سوي او تل به پر هماغه پخواني حال پاته وي. دا په دې درته وایم چې زما ژوند خداى

راساتلی دی، سبب ئې ته سوې. په خدای مي دي قسم وي چي ته هر
خه راڅخه وغواړې، که خه هم دا زما نیمه پاچهي وي، چي دستي خو
ئې درکړم.

تونتاب ورته وویل چي مه کوه! بیا به مي یو شی درڅخه غوښتی
وي او په وس به دي پوره نه وي. پاچا ته خښم ورغی، ورته وې ویل
چي ته خو خوله په پوري کړه چي څه غواړې؟ تونتاب ورته وویل چي
د قدس ښار د ټولو تونتابانو مشر مي وټاکه. حاضر مجلس ټول په خدا
سول. پاچا ورغبرگه کړه چي له دې پرته بل څه وغواړه. تونتاب جواب
ورکړ چي نه مي درته ویل چي بیا به یو څه درڅخه وغواړم، ستا به تر
وس تېره وي. وزیر څو واړه اشاره ورته وکړه چي بله غټه غوښتنه ځني
وکړه. ده به بیا ورته وویل چي د قدس د ښار د دزبالانو؟ مشر مي کړه.
حاضرین بیا له خدا شنه سول. وزیر په څنگل ووااهه.

تونتاب مخ ورواړاوه او ورته وې ویل چي: "څله مي په څنگل
وهې؟ تا ویل چي له پاچا څخه غټه غوښتنه وکړه، هغه ده ومي کړه.
چي په وس ئې پوره نه ده، پرې مي ردئ چي خپل ښار ته ولاړسم".
باره حاضر مجلس پوه سو، چي تونتاب ټوکی کوي. مجلس یو آن چپ
سو، په پای کي پاچا بیا ورته وویل چي یوه غټه چوکی راڅخه وغواړه.
تونتاب ورته وویل چي. آښه دی د دمشق پاچهي غواړم. سمدلاسه د
دمشق د پاچا په توگه د ده فرمان ولیکل سو. پاچا وزیر دندان ته وویل
چي ته به هم ورسره ولاړ سې او له هغې خوا چي بیرته راځې، زما
ورپره قضی فکان به هم درسره راوې. وزیر په جواب کي ورته وویل:
"پر دواړو سترگو مي د پاچا امر منلی دی" باره ئې له تونتاب سره د سفر
تیارۍ ونيو.

ملک ضوء المکان پر حاضر مجلس مخ راواړاوه او ورته وې ويل :
" پر هر چا چي زه گران يم، بايد تونتاب ته يو ښه سوغات ورکړي ". ده
پخپله تونتاب د (سلطان زبلکان) په نامه ونوماوه او د "مجاهد" لقب
ئې ورکړ. په يوه مياشت کې ټول کارونه سر ته ورسېدل. آبس سلطان
زبلکان له وزير دندان سره پاچا ته د خدای په امانۍ له پاره ورغلل.
پاچا ورته ولاړ سو او په غېږ کې ونيو، او ورته وې ويل چي د جهاد
وسايل برابر کړه او نور ئې د جهاد د وخت تر زمانې پوري د عدالت او
له خلکو سره د چال چلند لارښوونې ورته وکړې. نور ئې نو مخه ښه
ورته وويل. د پاچا امر او چي هم د سوغات په ډول مريان راوستلي
ول، شمېر ئې پنځو زرو تنو ته ورسېد. دا ټول ورسره سپاره سول. له
سلطان زبلکان مجاهد سره د پاچا لوی حاجب او د ديلم امير بهرام، د
ترکانو امير رستم او د عربو امير ترکاش د خدای په امانۍ له پاره
ورسره رهي سول. درې ورځي ئې مزل ورسره وکړ، آخر بيرته بغداد ته
ځني راوگرځېدل. سلطان زبلکان او وزير دندان خپل سفر ته ادامه
ورکړه ترڅو دمشق ته ورسېدل.

د دمشق خلک پخوا لا غوږېدلي ول چي ملک ضوء المکان د
دمشق له پاره د زبلکان په نامه سلطان راېږلی دی او لقب ئې مجاهد
دی. کله چي ښار ته د دوی د رسېدلو اوازه خپره سوه، د دمشق ټول
خلک بازارو ته راووتل. په بازار کې ئې د هرکلي له پاره دروازې
جوړي کړې، پر دوکانو باندي ئې رنگه رنگه ټوکران وځړول او ټول
ښار ئې د نوي سلطان د هرکلي له پاره سينگار کړ. خلک د سپکانو پر
دواړو غاړو باندي د هرکلي له پاره ليکه ودرېدل. سلطان ښه په ډول و
ډمامو د دمشق ښار ته داخل سو او پر تخت کېښووست. وزير دندان ئې

پر څنگ ودرېد او د ښار لوی لوی امراء او غټان ئې ورته معرفي کول. امیران هم یو یو په ډېر ادب رامنځ ته کېدل او د سلطان لاس ئې ورمچاوه او د ده د سر د سلامتۍ دوعا ئې کوله. سلطان زبلکان هم پر دوی باندي د مهربانۍ ږغ کاوه، پوښتنه وگروېږنه ئې ځني کوله او په سوغاتو او تحفو ئې نازول. سلطان د خزانو دروازي خلاصي کړې او سپاهيانو ته ئې د دوی له مقام و مرتبې سره سم سره زر و سپين زر بښدل. تر دې مراسمو وروسته ئې نو د ملک شرکان د لور قضي فکان د سفر سرښته وکړه. کجاوه ئې ورته راوغوښتله دا ئې پکښې کښېنوله. مینځيانې او خدمتگارانې ئې ورسره ملگري کړې. د وزير دندان مخي ته ئې هم ښه ډېرمالونه او روپۍ کښېښوولې، خو هغه ئې له اخيستلو څخه نټه وکړه او ورته وې ويل چي ته نوی پر تخت کښېنستلی يې، نه گانه ستا خپله روپو ته اړتيا پيدا سي. ښه دئ چي په لاس کي دي څه وي. وزير چي پر آس سپور سو سلطان زبلکان هم تر يوه ځايه پوري سپور ورسره ولاړ. بيا ئې نو مخه ښه ورته وويله او دی بيرته خپل مملکت ته ځني راغی. له دغې ورځې څخه ئې د جنگ د آلاتو او اسبابو راغونډول شرو کړه. له سپاهيانو او رعيت سره ئې هم ښه گزاره کوله او د ملک ضوء المکان فرمان ته په انتظار ناست وو.

سلطان زبلکان نو دلې پرېږده چي خپله سلطاني کوي، وزير دندان پسي راواخله. وزير دندان او قضي فکان چي راهي سول، خوش خوش ئې لار وهله څو بغداد ته راورسېدل. پاچا ته ئې څوک ورولېږل او پخپل راتگ ئې خبر کړ. ملک ضوء المکان هم د خپل وزير د هرکلي له پاره تر ښار راووت. کله چي د وزير سترگي پر وموښتلې، غوښتل ئې چي له آسه راکښته سي، خو پاچا قسم ورکړ چي ستا دي وي

که به راکبته کېږي. دواړه خواوي سپاره يوبل ته نژدې سول. د سفر د ستړياوو او د جوړوناجوړ پوښتنه ئې سره وکړه. پاچا د سلطان زبلکان د حال احوال پوښتنه هم له وزير څخه وکړه.

وزير د سلطان د جوړتيا او نور خیر خیریت اطمینان ورکړ او د بي بي قزی فکان د راوستلو زېږی ئې هم پر وکړ. پاچا بيخي ډېر خوشاله سو او وزير ته ئې وويل چي درې ورځي اسرته وکړه او د سفر ستړياوي دي واچوه. بيا دخیره سره دربار ته راحاضر سه. وزير د پاچا فرمان ومانه او خپل سرای ته ولاړ او پاچا په ماڼۍ ننوت چي له خپلي ورېږې قزی فکان سره وگوري. دا نجلۍ اته کلنه وه او پاچا ئې په ليدلو د زړه له کومې خوشاله سو. د دې په ليدلو سره ئې شرکان هم ور په ياد سو او د زړه ئې ارمان سو. نجلۍ ته ئې زريني مرصع جامې وروبځنلې او امر ئې وکړ چي د خپل کاکاله زوی کان ماکان سره دي يو ځای سبق ته ادامه ورکړي او د روزني او ښووني کار دې پر مخ ووهل سي. قزی فکان چي وه، ډېره هوبښياره په ژبه پوه نجلۍ وه او پخپلو کارو ئې ښه پوره سر خلاصېدی. منگر کان ماکان چي وو، پر هغه باندي د ښو اخلاقو له خوا ختمه وه او جوړه ئې نه درلوده خو په کارو کي يو څه ټنبل شانته وو. دواړو يو ځای سبق سره وايه. چي مخ دي راگرز اووه، دواړه لس کلن سول. قزی فکان به د خپل کاکاله زوی سره پر آس باندي سارا (صحرا) ته وتله د توري او نېزې لوبي به ئې زده کولې. يو دوه کاله نور هم پر تېر سول او دوولس کلنۍ ته دواړه ورسېدل. په دې وخت کي پاچا د جهاد په چارو بوخت سو، وسلې او نور سامانونه ئې سره برابر کړل.

باره ئې وزير دندان راوغوښت او ورته وې ويل چي: "وزير

صاحبه! خيال مي دي چي دا خپل زوی کان ماکان سلطان کړم. زه به د مقابلي کارونه پر مخ وهم او دی به د سلطنت. ته څه پکښې وايي او څه مشوره راکوې؟" وزير دندان محکه مچ کړله او د احترام مراتب ئې پر ځای کړل او ورته وې ويل چي: "اې زموږ سلطانه! ستاسي په رايه کي ويل نه ځايږي او بيخي ښه کار دی. منگر په دا اوس وخت کي ئې په دوه اسيته ښه نه گڼم. اول خودا دی چي دا زوی دي کم سنه دی يعني عمر ئې لږ دی او دوهم دا چي د اولنو خبره ده وايي د زوی سلطان کول، د خپل عمر راکمول دي". پاچا ول، چي داسي ده نو به ئې کوټوال (حاجب) ته وروسپارم. هغه زموږ د خپل کور سړی او اخښی مي دی. خور مي ورته ناسته ده او ما ته د ورور په ځای کي دی. وزير ورته وويل: "هر راز چي د پاچا خوښه وي، موږ ئې پر سر او پر سترگو منو". باره، پاچا کوټوال راوغوښت او د دولت نور غټان ئې هم راوبلل. هغو ته ئې وويل چي: "تاسي ته دي معلومه وي چي زما زوی کان ماکان د جنگ و جگړې په کار کي ساری نه لري او ما دی پر تاسي باندي سلطان مقرر کړ او کوټوال مي د ده وزير وروټاکه". بيا ئې نو کوټوال ته مخ راواړاوه چي تاسي ټوله دي شاهدان ياستئ چي ما خپله ورپره قضی فکان خپل زوی ته کان ماکان ته په نکاح کړې ده. باره ئې خپل زوی ته هم د دې فيصلې خبر ورکړ او خپل خور نزهت الزمان ئې هم په دې ځيني باندي خبره کړه. نزهت الزمان ډېره خوشاله سوه او وې ويل چي دا خو بيخي ښه کار وسو. دواړه مي اولادونه دي. بيا نو ضوء المکان خپلي خور ته وويل چي: "خوري! زما په دنيا کي د خدای احسان دی، هر ارمان مي پوره سوی دی. د زوی له بابته هم شکر دی بېغمه سوم. نور مي نو دا خپل زوی او د هغه

مور پر خدای سپارلي او تر خدای رالاندي مي پر تا سپارلي دي". د خدای پښي دي، په دغه شپو ورځو کي چي ضوء المکان خپل زوی کان ماکان او خپله ورپره قضی فکان و کوټوال او نزهت الزمان ته وروسپارل، دی پخپله هم ناجوره سو او ناروغي ئې پسې درنه سوه او د خای ئې کړ او بستر ته ئې ورساوه. د رعیتو واکمني د کوټوال پر غاړه وه.

په دې ترڅ کي یو کال وووت. ضوء المکان چي دا خپلي ناروغي ته وکتله چي اوږده سوه، نو ئې خپل زوی کان ماکان او وزیر دندان راوغوښتل. زوی ته ئې وویل چي: "بچیه! دا وزیر ستا د پلار په خای کي دی. پوه سه چي زما اخیره ده او د ژوند شپې مي پر ختمېدلو دي. د دنیا ټول ارمانونه مي پوره سوي دي خو دا یو ارمان مي لا په زړه کي پاته دی او هیله ده چي دا ارمان مي نوته راپوره کړې". زوی ئې ځني وپوښتل چي کوم ارمان؟

ضوء المکان ورته وویل چي: "بچیه! زما مرگ وینې چي رانزدې دی، خو ستا د نیکه ملک نعمان او ستا د کاکا ملک شرکان واری یاکسات و انتقام مي له ذات الدواهي بوډی. څخه نه دی اخیستی. خدای به کوي، ته به کوي او د خپل نیکه او اکا واری به نه پرېږدې او هر ورو به ئې اخلې. منگر، هو! د ذات الدواهي بوډی. مگر او چمبازی. ته دي هم پام وي. هر څه چي وزیر دندان درته وایي، هغه به په ښی غوږ اوړي. دی ستا د پاچهی ستنه ده". شهزاده ورته وویل چي هر څه چي پاچا امر وفرمایه، هغسي به که د خدای رضاه، وسي. تر دې وروسته نو د پاچا ناروغي زور وکړ. ورځ تر بلي ئې حال بدتر کېدی. د مملکت کارونه د کوټوال پر غاړه وه. د پاچا ناروغي څلور کاله اوږده سوه او په

دې څلورو کالو کې د مملکت ټول کارونه او اوامر کوټوال اجرا کوله او رعیت ئې هم خوشال ساته. خو کان ماکان چي وو، ټوله ورځ دی وو او د اسانو سپارلي و نیزه بازي. دی او د کاکا لور قضی فکان چي به سهار په خړه سارا ته ووتل، د شپې ناوخته به کورو ته راستانه سول. قضی فکان به د خپلي مور کره ولاړه او کان ماکان به د خپلي مور کره. مور به ئې د پلار سر ته ناسته وه او ورته ژړل به ئې. کان ماکان به د شپې د پلار خدمت ته ولاړ وو او سبا به بیا هغه آس هغه کاسه وه، په شنه خړه به د کاکا له لور سره سارا ته ووت.

د ضوء المکان ناروغي بيخي ډېره اوږده سوه. يوه ورځ نامېندي ورته ودرېده او دا بيتونه ئې تر خوله راووتل:

هی، توبه! مسلمانانو، آه، هیهات له زمانې
جور و ظلم تې پای نسته د بېلتون شپې ئې اوږدې
زما د عمر بېړۍ وینئ چي ډوبېړۍ او غرقېږي
عیش عشرت رانه پاتېږي، غم اندوه ئې راپسې
دا خندانده غمدا ده زما پر شونډو چي ئې وینی
دا ژرانه ده، دا ویني زما د زړه وهي داري

د دې بیتو تر ویلو وروسته ئې سر پر بالست کېښوو، سترگې سره ورغلې او خوب یووړ. په خوب کې ئې ولیدل چي یو څوک ورته ووايي چي: "زېړی مي درباندي، زوی دي ټول جهان ونيواو تر خپل فرمان لاندې راووست". ضوء المکان چي له خوبه راوین سو، زړه ئې ډېره بيداري کوله او د خوشالی نخښي ئې پر مخ ښکاره کېدلې. خوله مرگي څخه تېښته نسته، څو ورځې وروسته پاچا جامې کت کړې. د بغداد په خلکو کې یو لوی ماتم خپور سو، داسي ماتم، چي د اونې

ماشومانو لا په زانگوگانو کي له ژړاوو څخه ځانونه ستخ کړل. څه زمانه وروسته د خلکو غم يو څه سپک سو او کرار کرار پاچا هم د خلکو له خاطر و څخه هېر سو. داسي هېر لکه ضوء المکان چي گرسره له مور نه وو پيدا سوې. زوی ئې کان ماکان هم د بغداد خلکو پسې واخيست او له تخته ئې معزول کړ. د کان ماکان مور چي په دې خبره سوه، باره کوټوال ته چي دغه وخت په بغداد کي د پاچهۍ پر تخت ناست وو، ورغله. که گوري چي هغه د پاچهۍ پر تخت ناست دئ. باره، د هغه ځايه څخه نزهت الزمان ته ورغله او ورته وويل چي: "په تاسي دي خدای د خواری ورځ نه ويني او تخت و بخت مو تل برقراره اوسه. تا ته خوبهتره معلومه ده چي مور پر پاچا باندي څومره گران وو او څونه مال و هستي ئې مور ته رابخېلې وه. اوس زموږ د بخت کاسه نسکوره سوې ده او د بل لاس ته محتاج سوي يو. اوس ستا د مرستي په اميد دلته راغلي يم". تر دې خبرو وروسته ئې خپلي اوبښکي تکیه نکړای سوې او تر سترگو ئې راوبهدلې او پر څنگ ئې دا بيتونه هم ورسره زمزمه کړل:

بڼه پوهېرم نه ټيټېږي ککړۍ د سردارانو
که ئې لږ څه نوک څرخېږي، تمه نه کوي يارانو
د احتياج دي کور خراب سي، هسک سرو نه ځورند کاندي
د غرور مغزي کاره کړي، سي په شمار د سائلانو
چي کاسه د بخت چپه سي، همت هم سي نوکي نوکي
په احتياج کي سيلان لوېږي له سياليه د سيالانو

نزهت الزمان چي دا خبري واورېدې، باره ئې ضوء المکان ته دوعا وکړه او د کان مکان مور ئې څنگ ته نژدې کښېنوله، د زړه ډاډ ئې

ورکړ او ورته وې ویل چې د دنیا کارونه همداسي وي. نن ته احتیاج یې او مور ته خدای هر څه راکړي دي. دا چې ستاسي پوښتنه می نه ده کړې، خامخا به دي زړه درته لږ سوی وي. اوس که یو سوغات درولېږم، نه گانه چې ته ئې خیرات و نه گنې. حقیقت خودا دی چې دا زموږ ټوله ارگه و برگاه، مال و شتمني ټوله ستا د مېړه یا خاوند له اسیته مور ته رارسېدلې ده. آبس، باره ئې بڼې سنگیني جامې په واغوستې، خپلي ماڼۍ ته نزدې ئې یو سرای ورکړ او نور نو د کان ماکان او د هغه د مور خولۍ په غوږو کي سوه. په شهزاده ئې د پاچهۍ جامې واغوستلې او مینځیاني و نوکراني ئې و خدمت ته ورته وگومارلې. نزهت الزمان د خپلي ورینداری بیان و خپل مېړه ته هم وکړ او د دوی پر حال ئې وژړل. کوټوال ورته وویل چې که غواړې د ښو نوم دي په دنیا کي ولاړ سي، له نورو سره ښه کوه. ته هم له خپلي وربنداري سره ښه چلند کوه... کیسه چې دي ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او اته دېر شمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې:
د نزهت الزمان مېړه و نزهت الزمان ته وویل چې له خپلي وربنداري سره دي ښه کوه. هر څه ته چې اړه وي، ورکوه ئې. آښه، تاسي ته دي خدای ښه ورځ در په برخه کړي نزهت الزمان دوی نو پېرېده پر خپل حال باندي، د کان ماکان بیان پسي راواخله. کان

ماکان او د کاکا لور ئې قضي فکان د پنځلسو کالو سول. قضي فکان داسي بنايسته نجلۍ وه چي گل پوري نبتۍ. سوروسپين مخ، سپين مړوندونه، نرۍ ملا، جگ قد و اندام، بس نوڅه درته ووايم، مخ ئې لمر شائې سپورمۍ وه. هغه د شاعر خبره چي ويلي ئې دي:

توري زلفي ئې تور مشک دي له کشمېره څه راغلي
د رخسار سپيني شوغلي ئې اسمانونو ته ختلي
د وامتو د مجنون په شان ئې ډېر عاشقان گريزي
داستانونه د عذرا و د ليلا ئې ټول هېر کړي

پر کان ماکان باندي هم په بنايست کي ختمه وه. داسي جمال خدای ورکړی وو، چي خور پر مينېدله. له تندي څخه ئې د شجاعت او مېړاني نخبي له ورايه بنکارېدلې. نړيو بريټو ئې داسي خوند ورسره کاوه چي هغه د شاعر خبره:

خط پر مخ د صنم راغی که سپورمۍ شوه په هاله کبني

دا ئې غاښ په خوله کبني زېب کا که ژاله شوه په لاله کبني

د خدای شپې و ورځې دي تېرېږي، د اختر په يوه ورځ قضي فکان د خپلو خپلوانو کره د اختر مبارکۍ په نيامت له کوره راووتله. نوکراني و سهيلياني ئې پر څنگ ورسره رواني دي. د بنکلي مخ جلوو ئې د کوڅې ټوله فضا نوراني کړې وه او د ناز و نخر و تگ ئې د نر او بنځو زړونه له حايه بې حايه کړي ول. کان ماکان ئې پر څنگ ورسره روان او دوې سترگي ئې د دې د حسن په ننداره کي بنځي کړې وې او دا بيتونه ئې ورته ويل:

اې سپورمۍ د خور لسمي! زړه مي درکړ، تارا نه کړ

ميني يو مخ لېونی کړم، د زړه راز مي رسوانه کړ

نه مي پلار ستاسي غلام وو، نه مي مور وه ستاسي مينځه

زه ميري ستا د درگاه سوم، حق مي هيچا ادا نه کړ

قضي فکان چي دا بيتونه واورېدل، سره وخبمېدله او دی ئې ډېر ملامت کړ او په خبمېدلې لهجه ئې ورته وويل چي: "ستا ايداد ئې پر ما پور، چي کور ته ولاړسو، بيا دي نو حال گوره!" کان ماکان چي د خپلي معشوقې دا تهديد آمېزه خبري واورېدې، ده ته هم خبم ورغې او مرور سو، له نيمي لاري بيرته کور ته راوگرځيد. قضي فکان هم پسې راغله او ماني ته ننوتله. سمدلاسه ئې خپلي مور ته د کاکا د زوی له لاسه شکايت وکړ.

مور ئې وويل چي: "لوري! هغه خوار کی يتيم هلک دی، په بده ئې دا خبره نه ده درته کړې. هوبن کوه چي دا خبره بل چا ته و نه کړې، نه گانه چي سلطان خبر نه سي او خدای مه کړه د کاکا د زوی ژوند ته دي د سلطان له خوا خطر پېښ نه سي. خدای مه کړه بلي دنيا ته به ئې استولی وي او سنه به ئې ورختمه کړې وي".

څه سردي پر له گرزوم، د نکل کار دی، د کان ماکان او قضي فکان د ميني خبري په هر مجلس کي کېدلې. بنځمنو خوبل بيان نه درلود بې له د دوی د ميني او عشق له داستان څخه. خو کان ماکان په زړه کي سره خوړل کېدی، چورت ئې خراب وو. نور ئې نو تر وس تېره وه غوښتل ئې چي خپل پټ راز ميدان ته راوباسي او له بېلتانه څخه په شکايت شرو وکړي. خوبلي خوا ته چي به ئې وکتل د قضي فکان له خبمه په بېره او واهمه کي وو او دا بيتونه ئې ويل:

زړه مي غواړي زړه مي غواړي ستا د ميني مجلسونه

معشوقه ده رانه ليري زړه مي ډک له شواخونه

د زړگي ډکي اوريځي اورو ي باران د اوبنکو
زما د عشق پتي شنه نه سول، تش پراته دي وچ ډاگونه
معشوقه ده کبرجنه، نه مي بولي د زړه کورته
د رقيب له بيړي زه هم، نه سم کړای ورته سوالونه
... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهه دېر شمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

کله چي د بغداد سلطنت کوټوال ته ورسېد او دی ئې ملک ساسان
وباله. څه موده لانه وه تېره چي له قضی فکان سره د کان ماکان د ميني
خبري د سلطان غوږو ته هم ورسېدې. باره خپلي ماینې نزهت الزمان
ته ورغلی او ورته وې ويل د دغه هلک و نجلۍ یو ځای گرځېدل خوزما
نه خوښېږي او ما ته راز په راز اندېښني په زړه کي رالوېږي. دا وراره
خو دي اوس شکر ځوان مېړه دی او بښي خو د نارینه له لاسه په امان
نه دي. خیر به مو په دې کي وي چي کان ماکان له قضی فکان څخه
منعه کړو او قضی فکان دي نور له ده څخه په حجاب کي گرځي".

نزهت الزمان ورته وويل چي دا خو دي رشتيا خبره وکړه. آبس،
سبا چي کان ماکان له خپل عادت سره سم خپلي ترور نزهت الزمان ته
راغلی، سلام ئې واچاوه او ترور ئې سلام وربيا کړ. باره ئې ترور ورته
وويل چي يوه خبره مي په زړه کي ده، که څه هم نه مي غوښتل چي

درته وئي ڪرم خونن ئي درته ڪوم. کان ماکان ورته وويل: " ڪمه خبره ده، چي ته يي راته ڪوي؟ "

نزهت الزمان په جواب کي ورته وويل چي: " پاچا له قضي فکان سره ستا په مينه غوربدلي دي او امر ئي ڪري دي چي هغه دي نور ستا شخه مخ پتوي ". اوس که ستا له هني سره شخه ڪارمار وي، بايد چي د دروازي له شا شخه ورسره خبري وڪري او نور هني ته ڪتلاي نه سي. کان ماکان چي د ترور دا خبري وارو بدلي، هيخ ئي و نه ويل او سيده وووت او د ترور خبري ئي خپلي مور ته وڪري. مور ئي ورته وويل چي دا ٽول ڪارونه ستا د ڊپرو خبرو له اسيت ه پڻس سوي دي. په هر حاي کي چي ڪڻڻستي، بله خبره دي نه وه، بي له قضي فکان شخه. ستا په کيسو باندي ٽولو نر او ښڻو شخوند واهه. دا خوهم د خداي لار نه ده چي ته د دوي پر نمک ناست يي، د دوي ڊوڊي. خوري او له لور سره دي بيا تار اچولي دي او مينه ورسره ڪوي.

کان ماکان ورته وويل، چي داسي ده، نو په حلاله نکاح به ئي وغوارم. هغه مي د ترور لور ده او زه هم تر بل هر چا د دي له پاره مناسب حوان يم. مور ئي ورته وويل چي دا خبري مه ڪوه. سبا به ملک ساسان خبر سوي وي او تا ته به ڪمه ٽکه مکه پڻڻه سوي وي، پر مور به ئي د شپي رزق وروزي درولي وي. که نه گانه مور له دي ښاره پسي واخلې، نو بيا خود غم اوبن راته چو سو او له لوري به مړه سو. کان ماکان چي د مور دا خبري وارو بدلي، غم ئي يو په دوه سو او دا بيتونه ئي له حان سره زمزمه ڪرل:

زړه تي مه اچوه موري! چي له ميني به تڙپڙم
ماته مه وايه پندونه، گراني موري نه ستڻڻم

زه چي عقل ته تسليم وای، نو مي مينه څه کوله؟
زړه مي وړد عشق اخيستی، په بڼه بد نور نه پوهېږم
نه مي زړه په پند راگرزي، نه بېرېرېمه له لورې
بڼه پوهېږم لوی درياب دئ، خو ناچار يم په گډېږم
دا به هم د خدای لار نه وي چي پر مينه کړم تا هېره
نوبه هم خپل عشق پالمه، هم به ستا په درد رسېږم

دا بيتونه چي ئې وويل نور ئې مخ مور ته ورواړاوه چي: "موري!
نور له ترور او د هغو له ډلي سره زموږ گوزاره سخته سوه. مجبوره يم
چي له دې ماڼۍ څخه ووزم او تر ښار دباندې له کوم چا سره د گاونډي
په توگه واړوم". دا ئې وويل او له ماڼۍ څخه ووت او تر ښار دباندې
ئې يو ځای له يو چا سره د همسايه په حيث واړوله. خو مور ئې د ملک
ساسان کور ته د پخوا په شان تگ راتگ کاوه او له هغه ځايه ئې د
خورک دونه څه راوړل چي دا او زوی ئې له مرگه په راوگرزي. يوه
ورځ قضی فکان د کان ماکان له مور سره په يوه پټ ځای کي مخامخ
سوه.

قضی فکان ورته وويل چي: "کاکاناوي! د زوی حال دي لري،
څرنگه دئ؟" د کان ماکان مور ورته وويل چي: "غمجن او ژراند دئ.
ستا په مينه کي بند او په تا پسي لېونی دئ". قضی فکان د دې خبرې
په اورېدو سره په ژړا سوه او وې ويل چي: "په هغه خدای که زه د
نامهربانۍ له وجي له ده څخه گوښه سوې يم. زه پر ده باندي وېرېږم
چي دښمنان يو څه په و نه کړي. زما هم له ده سره زر چنده مينه سته.
که دی يو څه په خوله کي سست نه وای او خوله ئې لږ څه په واک کي
وای، پلار مي پر ده باندي خپل احسان او وسيله نه بندوله او دی ئې نه

منعه کاوه. خوزه خدای ته امید لرم چي دا بپلتون به یو وخت په وصال
بدل سي". قضی فکان چي دا خبري وکړې، باره ئې تر سترگو اوبسکي
راغلي او دا بیتونه ئې زمزمه کړل:

دا غمجنې شپې و ورځې به سي تېري زما گله
زما یقین دی چي به شونډي زموږ ورسې یوله بله
زپه له مینې نه راگرزي او رد عشق هیڅ نه سرېږي
دا تیاره به روڼا کېږي، خود به نه وي تل تر تله

د کان ماکان مور د دې پر خبرو آمین ووايه او دې ته ئې دوعا
وکړه. باره ئې نو دا حال خپل زوی ته هم بیان کړ. کان ماکان د دې په
خبرو لکه گل داسي وغوړېدی، وې ویل چي زه خو خپله معشوقه پر یو
زر حورو هم ولاکه وړکړم. ده هم دا بیتونه له ځانه سره وړغول:

په څلور کونجه دنیا کي ستا په شان نسته آغلې
د جنت حوره به نه وي، هم دا ستا په شاني بڼکلې
چي سبا دي په جنت کي حوري حسن ته وگوري
که انصاف لږ ورسره وي، باید کونج کي کښني غلې

په دې مابین کي څه زمانه تېره سوه او کان ماکان د پخوا په شان د
بېلتانه په اور کباب ژوند تېراوه. اوس نو د اوولسو کالو زلمی وو، خو
بېلتانه داسي سره نښتېځلی وو چي په شپو شپو به ئې سترگه لا هم نه
وي پته کړې. یو ورځ ئې له ځانه سره چورت واهه او ویل ئې چي تر
خو به داسي د مینې په اور کي سوی گرزم او خپلي آرزو ته به نه
رسېږم. زه خو بل عیب نه لرم، بس تش لاس مي دښمن دی. نوښه به
دا وي چي د کاکا د لور له ښاره څخه ليري کم ځای ته ولاړ سم چي دا
هم زما په فراق کي له ژوندانه څخه لاس پر سر سي. د چورتونو دغه راز

هېښمي ئې په مغزو کي گرزېدلې او په خوله ئې دا بيتونه ورسره ويل :

خمه خمه گراني خمه، زړه مي ډک په خگر خون
توان مي نه کېږي پر مخکه، خه کاني دي د جنون
راخه پاته دا ژوندون دئ، راخه ورکه مي خواني ده
زما قد لکه الفوو، ميني خم کړ لکه نون
خود ميني دنيا بله، د عشاقو قانون پېل دئ
په دې ښکلې دنياگۍ کي، پاچهي ده د مجنون

آبس، کان ماکان په يوه کميس و پرتوگ کي لثي پښې و سرتور
سر له کوره خخه په نيمه شپه وووت. يوه وچه د درو شپو سره ډوډۍ
ئې ورسره واخيستله او مخ پر بيابان رهي سو. د بغداد ښار دروازي ته
چي ورسېد، دروازه تړلې وه. دی هم ورته معطله سو. سهار چي په شنه
خړه دروازه وان دروازه خلاصه کړه، اول سړي چي له ښاره وووت،
هغه کان ماکان وو. ده د دښت و سارا لار په خوله ورکړه. تلی، تلی،
تلی، خوشبه پر راغله. هلته ئې مور اريانه په ده پسي گرزېدله، هر خه
توري تپي چي ئې وکړې، زوی ئې پيدا نه کړ. دنيا ټوله يوه الغه سوه
او د دې په غاړه کي ولوېدله. زبون ئې بند سو، له خکي ولوېدله. لس
ورځي ئې انتظار وکښ، د زوی درک و خړک ئې معلوم نه سو. په
ډېرو ژړاوو و بوغارو نوره ستخ سوه. لکه لېونۍ د خانه سره به گډه
وه او ويل به ئې چي اې زويه! زما غم خودي رادوباجه (دوه چنده)
کړ. زه دي په دې خواری و درېدری، يوازي يکي تنها په کور کي
پرېښوولم. زه اوس په تا پسي چيرته ولاړه سم؟ کم ښار درپسي
ولټوم؟ له چا خخه پوښتنه وکړم؟ په دغه گروم او ژړا کي به ئې دا
بيتونه ويل :

چي ته نه يې پردې مېنه، نور ژوندون به څه کوم
چي ستامخ نه سواى ليداي سترگي ليدون به څه کوم
هغه شپه چي ته رهي سوې زما د اوبسکو سپل جاري دى
دارودونه چي بهېږي نور جيحون به څه کوم
خسماني ته ئې نه غواړم، بې له تازما گرانه زويه!
مرگ د خداى حقه کاسه ده، دا بېلتون به څه کوم
چي شپل دي زما له سره د اجل درنې لښکري
چي ستاتوره و سپر نه وي نور شبخون به څه کوم
زما په سردي اور پسې سي، غمگى ستا دى چي ژر پېرم
چي ته نه يې، دا نغرى، دا اور لرون به څه کوم

وايي دردد بېلتانه ته بڼه درمل صبر و زغم دى
منگر زما دا ازموينبت دى، دا آزمون به څه کوم

څه سر دي پرله گرزوم، دې بڼې دونه (دومره) ژړاوي او
بوغاري وکړې چي آخر په ټول بناړ کي د دې د غم اوازه خپره سوه.
خلکو به ويل چي آ، ضوء المکانه، چيري يې؟ دا ته د گوربندي يې
چي پر زوى کان ماکان دي داسي بده ورځ راغلي ده. له وطنه ورک
دى او خواره مور ئې په فراق کي زاره تره کي، زاره چاودې ناسته ده.
دا خبري تر ملک ساسان پوري هم ورسېدي ... کيسه چي دې حای ته
ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

یو سل او خلو پښتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اور بدلې مودي چي:
د ملك ساسان د دربار لويانو چي د كان ماكان په حال باندي
سلطان خبر كړ، نو ئې ورته وويل چي دا هلك خوزمور د پاچا زوى اود
ملك نعمان لمسى دئ او اوس اورو چي هغه په داسي غربت او بېچاره
گي كي ژوند كوي، نو د دې خويوه چاره په كار ده. ملك ساسان چي
د خپلو درباريانو دا خبري واور بدلې، نو ئې د ضوء المكان هغه ټولې
نېكي او ښهاني سترگوته جگي ودر بدلې، چي له ده سره ئې كړي وې.
باره ئې چورت ډېر خراب سو. امر ئې وكړ چي دا هلك بايد هرومرو
پيدا سي. امير تر كاش ئې له سلو تنو سپرو سره پسې واستاوه چي درك
ئې معلوم كړي.

لس ورځي وروسته امير تر كاش خالي لاس راستون سو او وې ويل
چي هيڅ درك و كرنپل ئې ورمعلوم نه سو. د دې خبر په اور بدللو سره
ملك ساسان ډېر خوابدي سو او د كان ماكان مور خو له ډېره غمه بيخي
چورلېونې سوه. دوى نو پرېږده چي په كان ماكان پسې اوبسكي
تويوي، پخپله كان ماكان پسې راواخله چي پر ده څه راغلي او
تېرسوي ول.

كان ماكان چي له بغداده ووت، دښت ئې په خوله وركړ، درې
ورځي ئې يكي تنها ښه ډېر مزل وكړ. پر لاري نه سپور په مخه ورغى نه
پلې. هغه وچه كلكه سره ډوډى خو ئې په اوله ورځ تمامه سوه. دا
نوري دوې ورځي ئې د وښو او شنه گياه په خورك گوزاره وكړه.

خلر مه ورخ دا دئ يوه تک شين چمن او شين کوږم سيمي ته
راورسېدی. باره ئې د پلار بناور په ياد سو او د زړه له شنوخته ئې دا
بيتونه وويل:

شپې او ورځي د دنيا دي، پرله اوږي او تېرېږي
خو پر ما باندي چي راسي مروري سي پتېږي
ته به وايي چي اسمان راسره قول و قسم کړي
واي چي زه پرله خرڅېږم، ستا ماغزه دي هم ايشېږي

تر دې بيتو وروسته ئې له چمن څخه يوه چمبه واښه پرې کړل او
وې خوړل، بيا ئې دروانو او بو پر غاړه اودس تازه کړ، د خدای فرض
ئې پر ځای کړل. هورې ئې په هغه چمن کي څنگ ورته واچاوه. د څو
ورځو ستړی وو، ښه دمه ئې وکړه. آخر شپه پر راغله. هورې پسې بيده
سو. نيمه شپه وه چي له خوبه را پاڅېد او سترگي ئې روڼي کړې، د يو
چارغ ئې واورېد چي دا بيتونه ئې ويل:

څه ښه پسرلی وو چي مي يار راسره مل وو
ژوند ټوله خوبسي وه پر غمونو ئې يرغل وو
خوبس خوشاله ناست دي په کورو کي سره خاندي
نه کوم گيله، د دوی بخت خپل دئ زما دا خپل وو
اورد بيلتانه چي مي پسر دئ لگېدلې
هجر ئې مه بولئ بس کت مټ ته و اجل وو

کان ماکان چي دا بيتونه واورېدل، د غم پټي ئې يو په سله پر
اوږو باندي دروند سو، بې اختياره ئې تر سترگو اوښکي راغلي، په زړه
کې ناولی لاس ووهل سو. راولاړ سو چي د دې ږغ څښتن پيدا کړي.
تکه توره تاريخه وه، هيڅوک ئې ونه ليد. باره خوب هم ځني ولاړ. له

خپله ځايه رارهي سو د چمن په څنگ کي د يوې ويالې پر غاړه
کښنوست. په دغه وخت کي ئې هغه شناخته اواز تر غوږ سو، خودا وار
ئې په يوڅه لوړ آواز دا بيتونه ويل:

زه مين پر هغه چايم چي ئې سترگي تكي توري
چي ئې زلفي زما د زړه په شان زنگېږي هيسته دوري
خدايه څونه اوږدې شپې د بېلتانه تا پيدا کړي
زه حيران و دا خپل زړه ته چي بې ياره څنگه بنوري
چي يادونه مې پر زړه سي هوسونه په نخاسي
چي جفا ئې را په ياد کړم، لو بلاده راته گوري
له سرو او بنکو نه مي جوړ سوله سيندونه و رودونه
د زړه ويني مي خو تېږي، د غم اور را باندي اوري
دا غاټول چي تاسي ويني، زما په وينو اوبه سوي
دا اوريځي چي پاس گزي، اسوېلي دي زما سرخوري
هي توبه ئې تر بترو، نوري سختي سته په مخکي
دا لاوس د پټي سردئ، سختي نوري دي لا نوري

کان ماکان چي دا بيتونه واورېدل او د هغو ويونکي ئې پيدا نه
کړ، نو ئې له ځانه سره وويل چي دا هم زما په شان عاشق دئ، له وصاله
څخه نامېنده سوي دئ او مخ ئې پر بونډو نيولي دئ. بايد هرومرو ئې
پيدا کړم. ودي سي چي يو له بله سره انس پيدا کړو. يو د بل په حال
سره خبر سو، يو بل ته د خپل بېلتانه حالونه ووايو او خپل غمونه سره
سپک کړو. باره ئې ورېغ کړه چي: "آ، د توري شپې ملگري! دلته
نژدې راسه. خپله کيسه دي راته وکړه. بنايي چي مرسته درسه
وکولای سم او د غم پټي دي لږ څه درسپک کړم." د آواز څښتن د

هاخوا راناري ڪڙه: "آ، سڙيه! ڄان راوڻيه، انسان يي ڪه پڙي؟ دمخه
تر ڊي چي هلاڪ سڙي، جواب راته ووايه. زما نن شلمه ده چي په ڊي
دڻت و بيابان ڪي گڙم. ما د انسان ڀڳ تر غور و سوئ نه ڏئ. ڪه پڙي
يي، ڄه، خپله لار ڊي وهه او ڪه انسان يي، تر سهاره پوري صبر و ڪڙه".
آبس ڪان ماکان پر هغه ڄاي باندي معطله سو. د سهار روڻا چي
خپره سوه او لمر راوخوت، د برايي شپي د اواز خڻتن ئي وليد چي يو
سارايي سڙي ڏئ. ڪان ماکان وروڻاندي سو او سلام ئي وروچاوه.
سارايي ئي سلام بيا ڪڙ. خو چي د ڪان ماکان ڪم سن، زڙو جامو او خير و
گرايو ته ئي وڪتله، تر نظر ئي سپڪ معلوم سو او ورته وئي ويل چي:
"اڀ ڄوانه! ته د عربو د کومي طايفي ڄخه يي او په ڊي تڪه توره شپه
ڄرنگه راوتلي يي؟ دا خود زڙه ورو خلڪو ڪار ڏئ، او برايي چي مي
ستا خبري واوربڊي، دا خود هنرمندانو او دلاورانو خبري وي. ته
اوس زما سره اسير و بندي يي. خودا چي عمر ڊي ڪم ڏئ، نو بخڻم
ڊي خودلڀي ڊي له ڄانه سره د نوڪر په توگه ساتم". ڪان ماکان چي د
ده خبري واوربڊي، پوه سو چي سارايي د کوم غريب چا خيال پر
ڪڙي ڏئ. باره ئي ورته وويل چي: "اڀ د عربو سرداره! ته زما په ڪم
عمر ڪي ري مه وهه او زه هم له خدمتگاري ڄخه نه تنستم. خودا راته
ووايه چي په ڊي بتي بيابان ڪي پر ڄه داسي يڪي تنها گڙي او بيتونه
وايي؟"

سارايي ورته وويل: گوره ڄوانه! پوه سه چي زه صباح بن رماح
بن همام يم. په خٽه د شام عرب يم. يوه د ڪاڪا لور لرم چي نجمه
نومڙي. داسي رنگ و سڪه خداي ورڪڙي ده چي په ڪتلو ئي روح
تازه ڪڙي او په خدا ئي په چا اور لڳڙي. پلار مي ڊي خداي

وبخشي، کله چي دی مڙ سو، زه خپل کاکا يعني د همدغي نجمي پلار په بغل کي ونيولم او رالوی ئې کړم. دواړه سره رالوی سوو. خو څرنګه چي زه غريب و بېوزلی وم نو دا ئې راڅخه پټه وساتله. ما د قبيلې لويان او د عربو مخور د کاکا لور ته د مرکې په نيامت ورواستول چي ما ته ئې راوغواړي. کاکا مي د دوی خبره نه سواي ورماتولای، نو ئې ومنله او نجمه ئې ماته راکړله. خو دا شرط ئې کښېښوو چي په ولور کي به پنځوس اسان، پنځوس اوبنان، لس مريان، لس مينځي، پنځوس باره غنم او پنځوس باره اوربشي راکوي. دا ولور ئې ځکه داسي دروند کښېښوو چي دی پوهېدی چي دا زما تر وس تېره خبره ده. نو دغه سبب دی چي زه له شام څخه د عراق پر لور راهي سوم او دا نن مي شلمه وه چي په دې بټي بيابان کي روان يم. له تا چپه مي بل بنده په سترګه سوی نه دی. خيال مي دی چي بغداد ته ولاړ سم او هر وخت چي له بغداد څخه د يوه غټ سوداګر قافله راووتله، زه به په پسې سم، سپري به ئې ووژنم او مالونه به ئې ځني واخلم او اوبنان به ئې له بارو سره يوسم. سارايي چي خپل بيان وکړ نو ئې مخ پر ده راواړاوه چي اوس دي نوته خپل نکل راته وکړه چي څوک يې؟

ده ورته وويل چي زما کيسه هم ستا نکل ته ورته ده خو زما غم ستا تر غم زيات او زما کار ستا تر هنې غټ دی. په دې چي زما د کاکا د لور پلار پاچا دی او دا شيان چي تا وويل، د هغه له پاره کفايت نه کوي او غاړه نه په باسي. صباح ورته وويل چي هلکه! داسي معلومېږي چي يا بيخي شوده و بې عقل يې، يا به نو مخ درلګېدلی وي او له ډېره عشقه به لېونی سوی يې. نو ستا د کاکا لور چي شهزادګۍ ده، ته ولي داسي د بلا په ټکي لړلی يې؟ زه خو په تا کي د پاچهانو نښانې نه وينم. يو خوار

نڀر هلك يي، ستا و دشهزادگي ئي سره څه؟ کان ماکان ورته وويل چي
اڀ سارايي! دا نود دنيا کارونه دي.

زمانه ده داءِ ڪار، داءِ روزگار
گاه دي غت ڪري په عزت ڪله دي خوار
چي اسمان چپه غوبل درباندي جو ڪري
بيا نه گوري چي دا څوڪ، او څوڪ ئي پلار

نوڪه غوار ڀي چي ما وپڙني، نوزه کان ماکان نومبرم د ضوء المکان
زوی او د بغداد و خراسان د پاچا ملک نعمان لمسی یم. زمانې راسره
جفا ڪري ده او زما د پلار و د نيڪه پاچهي ئي ملک ساسان ته ور ڪري
ده. زه له بغداده د شپي راووتلم چي څوڪ راخبر نه سي. دا شل
ورځي په دغه بتي بيابان کي روان یم خو دا دي ته راباندي پښن
سوي. زما وستا کيسه سره ورته ده.

صباح چي دا خبري واوربدي، لو چيغه ئي تر خولي ووتله او وي
ويل: "بس، اوس مي چتي مهر سوه چي ته زما لاس ته گرو ولوڊلي.
حڪه ته که څه هم د غريبانو په جامه کي يي خود پاچهانو اولاده يي.
خپلوان دي ستا په ورکه هرومرو خپه دي. که په دي پوه سي چي ته
دلته يي، ناچاره دي چي په عوض کي به ڊپر مالونه په فديه کي راکري.
زه به ستا پښي و لاسونه دروترم او ور به دي ولم". بپوزلي شهزاده ورته
وويل چي: "يا اخ العرب! دا خبري پر پرده، د دښمني لار مه اخله. ما
ستا څخه څوڪ په سرو و سپينو نه رانيسي. زما سره اشنايي واچوه. د
عراق له خاوري به ووزو. خدای مهربانه دي، خپل مقصد ته به ورسپرو.
دواړه به د خپلو کاگانو له لوبو سره يوځای سو".

صباح چي دا واوربده، له ڊپره خښمه څخه سور و شين واوښت او

ورته وې ويل: "شوده سرپه، ته لا غټي غټي خبري هم كوي. لاسونه دي رانزدې كړه چې دروئې ترم. كه دي رانزدې نه كړل، په ځان پوري خو دي ولا حيران كړم". كان ماكان ورته ومسل او وې ويل: "لاسونه مي پر څه راتړې. په تا كي لكه چي دمپړاني هيح اثر نسته. ته د عربوله پښوره نه بېرېرې چي يو ځوان ناحقه په ناحقه بندي كوي. نه دي په ميدان كي ورسره معلومه كړې ده او نه دي په دې كي فكر كړي دئ چي آخر، دى خوبه هم پر اينه تريخي لري كنه؟"

صباح په خندا سو، ول: "كوچنى مي نه ليدى او دونه غټي خبري. دا خبري خوله دلاورو سره بنايي". كان ماكان ورته وويل چي د ځوانمردى لار دا ده چي ته دي دا وسله ايسته كړه، جامې دي وكاږه او راځه چي غېر سره وباسو. هر څوك چي غوزار سو، هغه به د دا بل نوكر وي". صباح په كټ كټ وخنډل، ول: "ياره لكه چي اجل دي پوره سوي دئ". باره ئې وسله هيسته وغورځوله، پاڅي ئې راپورته كړې، لستونې ئې راوغبتل او كان ماكان ته راوړاندي سواو په غېر سره ورغلل. سارايبې ته په دا اول څرخ كي ورمعلومه سوه چي حريف ئې تر ده شو كوتي بالا دئ. د ده زور د هغه و زور ته داسي ايسېدى لكه په "ايكي كي غاز". د حريف پښې ئې لكه دوه غرونه چي پر محكه ولاړ وي. سارايبې پوه سو چي له ده سره ئې په وس نه ده پوره. په زړه كي پر دې كار هم ډېر پښمانه وو چي ولي ئې وسله له ځانه ليري كړې ده. په دې وخت كي كان ماكان پر زينگي پورته كړ، په مړوند كي ئې داسي ټينگ كښكښ چي پوښتى ئې يو بل ته سره ورغلې او كولمې ئې سره تاو سوې. چي اوس ئې نو له محكي راويشت، د سارايبې بوغاري سوې، ول: "ځوانه! ايله مي كه". كان ماكان هم له محكى

راپورته کړ او غوښتل ئې چې ويالې ته ئې وروغورځوي.
سارايې چينغي کړي چې: "ځوانه دا څه راکوي؟ کان ماکان ورته
وويل چې په دغه وياله کي دي اچوم چې د دجلې رود ته دي
ورسوي، د دجلې رود دي بيا د عيسی ويالې ته يوسي، د عيسی وياله
دي تر فرات سينده پوري ورسوي او فرات دي خپل وطن ته يوسي.
هلته به دي خپله طايفه وپېژنی او ستا زړه ورتوب به هم ورمعلوم سي.
صبح زاری و جگۍ ورته شرو کړې چې: "مه کوه، ځوانه پرې مي
رده. د خدای روی مي دروړی دی، پرې مي رده". کان ماکان پرېښوو
او خوشي ئې کړ. سارايې چې ځان ته وکتل، د توري و سپر خوا ته ئې
هڅه وکړه. هغه ئې راواخيستل او په دې سوچ کي وو چې بريد پر
وکړي که يا؟

کان ماکان ئې په نيت پوه سو او ورته وې ويل: "درپوهېږم چې
غواړې څه وکړې؟ توره و سپر چې په لاس درغلل، په زړه کي
دروگرزېدل چې په غېږ کي خومي زور په و نه رسېد، راسه د توري
بريد پر وکه". زه دا وخت هم درکوم چې بيا دي په زړه کي ارمان پاته
نه سي. خو داسي وکه چې سپر ما ته راکه او توره ته واخله او حمله
راباندي وکړه. يا به دي مړ کړم يا به مي مړ کړې. "باره سارايې سپر
ورکړ او په توره ئې سخت بريد پر وکړ. سارايې د توري واري پر کوي
او کان ماکان ئې په سپر دفع کوي. په دغه زور ازمويلو کي سارايې له
اخ و ټوخه ولوېد. نور ئې نو په موټه کي سېک پاته نه سو. کان ماکان
چي وکتل، په حريف کي ئې نوره شمه نه ده پاته، زياتي ئې پورته کړ
او له مخکې راوويشت. د توري د ټوکره په پوښ ئې لاسونه ټينگ
وروتل، باره ئې تر پښې ونيو او د ويالې خوا ته ئې کش کړ.

صبح ورته وويل چي: "اې زړه ور او نامي ځوانه! غواړې څه راوګرې؟" کان ماکان ورته جواب ورکړ، چي نه مي درته ويل چي د دغي ويالې له لاري دي خپل قوم و ټبر ته استوم. وام نه گانه سترګي پر لار به وي او دغه راز دي د کاکا د لور فراق هم اوږد نه سي. "صبح ورته په ژړا سواو زاری ئې ورته وکړې چي: "اې نامي او غبتلې ځوانه! مه کوه، دا کار مه کوه. ما پخپلو مريانو کي وشمېره". په داسي حال کي چي اوبسکي ئې تر سترگو بهېدلې، دا بيتونه ئې وويل:

پر بدي باندي نېکي خورا بڼه کار دئ
د نېکانو مېړنو دغه کردار دئ
ته نېکي ورسره کړه که چا بدي کړه
همدغه سزائې بس چي شرمسار دئ

آبس، د کان ماکان هم زړه پر وسوځېد او ټينګ عمدو پيمان ئې ځني واخيست چي د لاري سمه ملګري به ورسره کوي. باره ئې دی خوشي کړ. سارايي غوښتل چي د کان ماکان لاس ورمچ کړي، کان ماکان نټه وکړه. باره سارايي خپله بڼې خلاصه کړه او درې دانې اوربشيني ډوډۍ ئې راوايستلې. دوی دواړه کښنستل او ډوډۍ ئې وخوړه. وروسته ئې اودس مودس تازه کړ او لمونځ ئې وکړ. تر لمانځه وروسته ئې د دنيا د جفا او د زمانې د چپه گردش په باره کي ډېري کيسې سره وکړې. کان ماکان ورته وويل چي اوس دي خيال څه دئ؟ چيري څې؟ سارايي ورته وويل: "بغداد ته ځم. تر هغو پوري هوري پاتېرم چي د ولور پيسې پيدا کړم". کان ماکان ورته وويل چي: "دا ئې ته، او دا ئې د بغداد لار. څه په مخه دي بڼه". سارايي هم خدای په امانې ځنی واخيسته او د بغداد لار ئې په خوله ورکړه.

کان ماکان له ځانه سره وویل: "خدای خبر چي په دې حال او په دې تش لاس و وړې گڼده به بیرته کور ته ستنېږم". باره ویالې ته ورکښته سو، اودس ئې تازه کړ، دوه رکعتہ نقل ئې وکړل او خدای ته پر خاورو باندي پر سجده پرېووت. ول: "اې خالقه پروردگار! اې هغه ذاته چي بارانونه اوروي، په وچو ډبرو کي کوچنیو خزندو ته رزق و روزي ورسوي! تا ته التجاه کوم چي ما ته هم په دغه بتي بیابان کي روزي رامقرره که. په دغه حال کې سر له سجدي څخه راپورته کړ. یوې خوا او بلي خوا ته ئې وکتله. نه لار ورمعلومه وه او نه گودر. که ئې کتل چي له ليري څخه یو سپور رانکاره سو. د آس جلو ئې خوشي کړی او آس پر خپل سر رهي دی. کان ماکان ورته کښنستي تر څو سپور ورته راورسېد. د سپور آن تمام معلومېدی او آخري ساه پکښې چوښېدله. ډېر سخت ټپي سوی وو. کان ماکان ته چي نزدې راغی تر سترگو ئې اوبسکي راتوی سوې او ورته وې ویل چي اې د عربومشره! ما د سره ملگری کړه چي زما په رنگ به بل ملگری پیدا نه کړې. اوس دستي یو غوړپ اوبه راکه، که څه هم ټپ ته مي اوبه ښې نه دي. پوه سه ځوانه! که خدای له دې ټپه جوړ کړم او ژوندی پاته سوم، داسي څه به درکړم چي په ټول ژوند کي بیا چا ته احتیاج نه سې او که مړ سوم تا ته به خدای د خپلي نېکی ټوابونه درکړي. دا سړی پر یوه داسي آس سپور وو چي د درواغجن د قوله په ټوله دنیا کي به ئې جوړه نه وه. د آس پښې ئې درخام ستونانو ته ورته وې. کان ماکان چي و آس ته وکتله، له حیرانۍ څخه ئې گوته په غاښ کي ورته ونيوله. له ځانه سره ئې وویل چي گومان مي نه کېږي چي د دې آس جوړه دي په دا څلور کونجه دنیا کي بله وي.

آبس کان ماکان سړی له آسه راکښته کړ، یو غوړپ اوبه ئې ورکړې. یو آن ئې ورته وکتله چې د سپاره یو څه دمه سازه سوه او ساه ئې واچوله. بیا نو کان ماکان د ځای ځایګي پوښتنه ځني وکړه او هم ئې ځني وپوښتل چې دا څوک وو، چې ستا سره ئې دا بدې وکړه. سپاره ورته وویل چې تاته به ټول حقیقت بیان کړم. کیسه داسې ده چې زه د آسانو غل یم او نوم مې غسان دی. ما واورېدله چې دغه آس د روم په ښار کې له ملک افریدون سره ولاړ دی. د آس نوم قانون وو خو دوی د مجنون لقب باندې ایښی وو. زه د دې آس له خاطره قسطنطنیه ته ولاړم او په دغه آس پسې مې سترګه وړله او پسې څارووم. په دې ترڅ کې یوه ښځه پیدا سوه. دا ښځه د روم پر خلکو باندې ډېره گرانه وه. نوم ئې ذات الدواهي وو. دغه آس د دغې ذات الدواهي په کور کې ولاړ وو. د آس د روزني له پاره ئې لس تنه نوکران و شاطران ګومارلي ول. دې ښځې بغداد ته د تګ نیت کړی وو او غوښتل ئې ملک ساسان ته ورسې او له هغه سره روغه جوړه وکړي. زه د دې آس په هیله په دوی پسې سوم. راتلو، راتلو، راتلو، خو زما پر آس باندې هیڅ چم نه جوړېدی دا ځکه چې نوکرانو خورا سخته پیره پر کوله. هغه وو، چې تر دې ځایه راوړسېدلو. زما سره دا اندېښنه وه چې بغداد ته به ورسېږو او زما به پر دغه آس باندې چم جوړ نه سي. له ځانه سره مې د دغه آس په باره کې چورت واهه، چې نابیره دوېرې سوې، داسې دوېرې چې ټوله محکمه ئې ونيوله او پر دوه ګامه باندې دي څوک نه سواي لیدلای. دوېرې چې یو څه سره کېښستلې، پنځوس تنه سپاره رابښکاره سول چې د سوداګرو د چور له پاره ئې لار نیولې وه. د دې سپرو مشر ګهر د اش نومېدی او د نر زمري په شان غښتلی وو... کیسه چې دې

حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼاسوه

د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يو څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
دې ټپي سپاره کان ماکان ته وويل چي گهرداش او ملگرو ئې دا
ښځه ټينگه وټرله او آس ئې له ځانه سره بوت. ما له ځانه سره وويله چي
خواری دي هسي اوبو يووړې. يو آن مي صبر وکړ چي ته وده، څه
پېښېږي. چي گورم ښځه ناسته ده ژاړي او گهرداش ته وايي: "اي زړه
وره! تا چي آس واخيست نو له دې سياسي او نوکرانو سره به ئې څه
کوي؟ باره ئې غوړي ونرمي خبري ورته شرو کړې. د ټگي و برگی.
جالونه ئې ورته وغوړوله او گهرداش ته ئې د خدای و د رسول رويونه
ونيول. آخر گهرداش هم دوی ايله کړل او دی له خپلو نوکرانو سره
ولاړ. ما هم د دوی کړنېل پسي راواخيست او د داسي موقع په لټه کي
وم چي کله به مي پر آس چمبه صافه سي. هغه وو، چي په يوه ترڅ کي
مي پر آس حمله کړه او پښه مي پر واروله. ما چي غمچينه ورسره کړه،
دوی خدای وهلي راخبر سول او په يوه آن کي راباندي راوگرزېدل. د
غشو او نېزو وارونه ئې راباندي کول. زه پر آس سپور وم او آس زما پر
حای په پښو او په خوله د هغو مقابله کوله او په دغه چم ئې زه د دوی له
ميدانه راوايستلم. ما څو ټپه اخيستي ول او درې ورځي و درې شپې
مي د دغه آس پر شا تېري کړي دي. نه مي په شي ځکه کړې ده او نه

مي سترگه سره وروږې ده. د بدن سپک مي نو نور تمام سوی وو، چي خدای ته راباندي مهربانه کړې. ده چي دا خبري خلاصي کړې، باره ئې کان ماکان ته وويل: "ته ولي داسي لڅ پڅ يې؟ له رنگه خو داسي بنکاري چي د کومي لويي کورنۍ غړی به يې. ته خپل حال راته ووايه."

ده ورته وويل چي نوم مي کان ماکان بن ضوء المکان بن ملک نعمان دی. پلار چي مي مړ سو، زه يتيم پاته سوم. د پلار تر مرگ وروسته يو ډېر پست او نامرده سړی د بغداد سلطان سو. نور ئې نوټوله کيسه له سره تر پايه ورته وکړه. د ټپي سړي زړه پر وسوځېد او ورته وې ويل چي ته له غټه خاندانه يې او په تندي کي دي د ټول جهان د پاچهۍ نښانې زه وينم. اوس که ته دونه وکړې چي ما بيرته پر دا آس کښنوي او تر خپله ځايه مي ورسوي. تا ته به خدای هم په دې دنيا او هم په هغه جهان اجر و ثوابونه درکړي. په ما کي اوس دونه سپک نه دی پاته چي ځان دي پر آس ټينگ کړای سم. که زه په لاره کي مړ سوم. دغه آس ئې ستا په ځان او ما دربخښلی دی. تر تا ئې بل لايق څوک سته هم نه. کان ماکان ورته وويل چي غم ئې مه کوه چي پر دا خپلو اړو دي رسوم، لا به ئې درڅخه و نه سپوم. که مي د مرگ و ژوند اختيار درلودای، دا خپل نيم ژوند خومي تا ته درباخښه. زه په داسي کورنۍ کي لوی سوی يم چي احسان ئې په خټه اخښلی وو او له بېوزلو سره به ئې تل مرسته کوله. باره ورتېر سو، بسم الله ئې وويله چي آس ته ئې ورپورته کړي، سړي ورته وويل چي ته يو گړی صبر وکه. د سړي سترگي سره ورغلې، لاسونه ئې له ځانه سره سم ونيول، د شهادت کليمه ئې وويله، مرگ ته ئې ځان تيار کړ او دا بيتونه ئې تکرار کړل:

درېغه ورځی سبا کېږي ژوند ونونه فنا کېږي
بهارونه دي رادرومي گل غوټی دي چي غوړېږي
ډېر به راسي ترموږ وروسته اهارونه، خزانونه
موږ به نه يو پر دې محکه هلو وپوست دی خاوري کېږي
پر مزار که مو گذرسو، په نېکی سره مي ياد کړی
هلته هيڅ شی په درد نه خوري، بس دوعا چي ښه په کېږي
دا نامراده دنياگی د باور نه ده، لاس ترې مينځی
و انجام ته خوئی گوری، چي مرگی ته ودرېږي
مرگی شه دی، یو ناکام دی شه په کور شه په سفر کي
و هابل ليري جهان ته بس همدالاره رسېږي

دا بيتونه ئې لا په خوله کي ول، چي خوله ئې درې واړه وازه کړه
او له يوې غټي چيني سره ئې روح والووت. کان ماکان پر دغه ځای
باندي قبر ورته جوړ کړ او دی ئې پکښې ښخ کړ. باره ئې آس تر کيزه
ونيو او رارهي ئې کړ، آس ته داسي اړنۍ اخيستی دی او له ځانه سره
وايي چي داسي آس خود ملک ساسان په طيله کي لا هم نسته. په دې
وخت کي قافله راوړسېدله او کان ماکان په ټول هغه حال خبر سو چي
پر ملک ساسان او وزير دندان باندي د ده د غيابت په شپو کي راغلی
وو. ده ته وويل سوه چي وزير دندان و ملک ساسان ته ياغي سوی دی.
د هغه اطاعت ئې نه مانه. نيم لښکرد وزير دندان ملگری سو او قسم ئې
اخيستی دی چي تر کان ماکان پرته به بل سلطان ته غاړه کښېږدي.
وزير دندان هغو ته ډاډ ورکړی دی او له هغوی سره د هند ټاپوگانو او د
بربريانو ملک او د سودان ښارو ته تللی دی چي له هغو ځايو څخه د
اسمان د ستورو او د بيابان د شگو په شمېر لښکر برابر کړي. بغداد ته

راسي او له خپل دښمن سره ئې معلومه کړې او دا ئې هم لوړلي دي چي تر څو کان ماکان د پاچهۍ پر تخت کښنوي، توره به تېکي ته وانه چوي. سوداگرو کان ماکان ته دا هم وويله چي ملک ساسان اوس په دې پوه دئ چي د وطن لوی او واړه د ده پر خلاف دي. چورت ئې خورا ډېر خراب دئ. لار و ليکه ځني ورکه ده. د خزانو دروازي ئې خلاصي کړي دي، بس روپۍ دي چي بادوي ئې. وايي گوندي کان ماکان پيدا سي چي دی مهرباني ورسره وکړي، پر سر ئې لاس ورتېر کړي او د خپل لښکر امير ئې کړي. کان ماکان چي د سوداگرو له خولې دا خبري واورېدلې، باره ئې پر هغه آس پښه واړوله او مخ ئې پر بغداد پونده کړ.

ملک ساسان چي د ده د راتگ خبر واورېد، باره ئې خپل ټول لښکر له نورو غټو غټو معتبرو اميرانو سره د ده هرکلي ته وروايست. د هغې خوا ئې کان ماکان په خورا درب ودرې سره چي پياده لښکر ئې په مخ کي روان وو، د پاچا ماني ته راوړساره. خواجه گانومنده کړه او د کان ماکان پر مور ئې زېري وکړ. مور ئې په يوه تړاټ راوړسېده. زوی ئې پر تندي مچ کړ، په غېږ کي ئې ټينگ ونيو. کان ماکان ورته وويل: "موري! ته مي پرېږده چي ملک ساسان ته ورسم، ولي چي ډېر احسانونه ئې راسره کړي دي؟! " په دې ترڅ کي د دولت غټانو ملک ساسان ته د آس صفت هم وکړ او د سپاره د زړه ورتوب خبري ئې هم ورته وکړې. آبس، ملک ساسان پخپله رارهي سو او کان ماکان ته ولاړ. د هغه سلام ئې وکړ. کان ماکان چي ملک وليد، ورته ولاړسو. لاس و پښې ئې ور مچ کړل او آس ئې په سوغات کي وروړاندي کړ. ملک ورته شاباسی ووايه، د ده د غيابت له بابتته ئې خپله خواشيني ورته بيان کړه

او بيا ئي د ده د سلامتي له خاطره د خدای شکر ادا کړ. تر دې وروسته ئې نو آس ته وکتل، وې پېژاند چې دا هغه قاتول دی چې مجنون ئې لقب وو او ده د ملک شرکان د وژلو پر وخت دروم له پاچهانو سره ليدلی وو. باره ئې کان ماکان ته وويل چې: "له پلار ضوء المکان سره دي خدای بڼه وکړي، که ئې دغه آس په هغه وخت کي په يوزر اسانو خرخولای، ده به رانيولی وای. ما ته راورسېدی خواوس دي تا ته مبارک وي. دا د شکر حای دی چې حق و حقدار ته ورسېدی".

باره نو ملک ساسان امر وکړ چې اوس نو د کان ماکان له پاره سوغاتونه راوړئ. سوغاتونه راوړل سول. بڼه بڼه اسان ئې وربخښل. په غټه ماڼۍ کي ئې د ده د اوسېدلو حای ورته جوړ کړ او د خدای بڼې و بنادۍ ئې پر واورولې. کان ماکان ته د بناديو مخ سو، ملک حکه تر اندازې زيات ونازوه چې د وزير دندان له خوا ئې غوړ په هوا وو او په واهمه کي وو. څه سر دي پرله گرزوم، د کان ماکان د غم شپې تېري سوې، خوبڼه خوشالي سوه، د مور کره ورغلی، د کاکا د لور پر حال ئې پوښتنه وکړه. مور ئې ورته وويل چې زه ستا غمو پر سر اخیستې وم، بل چا ته مي پام نه وو. کان ماکان ورته وويل: "درځه چې اوس ئې پوښتنه وکړو، بني اوس مخ راڅخه پټ نه کړي". مور ئې ورته وويل چې: "تمه مه کوه، تمه بد شی ده، د مېړنو سره نه بني اوس چې تمه وکړي. دا خبري پرېرېده، سر مه په گرزوه. ولي دي د خولې خوند په خرابوې. زه پخپله نه هغې ته ورځم او نه خبري ورسره کوم". کان ماکان چې د مور خبري واورېدې، ول د آس د غله له خولې مي هم دغه خبري اورېدلي وې. هغه راته ويلي ول چې ذات الدواهي دې ښار ته راغلې وه او غوښتل ئې چې بغداد ته ننوزي. دا خو هماغه ښځه ده چې

زما نيڪه او ڪاڪائي راوڙلي دي. زه بله چاره نه لرم بي له دي چي دهغو
عج حني واخلم. دا خو زموڙ د خاندان پر لمن باندي يوه لکه ده او
بدنامي ده. زه غواڙم چي دالکه پاڪه ڪرم. باره، له مور شخه رارهي سو
اويوي بوڊي. ته ورغي چي (محتاله سعدانه) نومبدله. هني ته ئي د
قضي فکان ٿوله کيسه له سره تر پايه وکڙه او حني وئي غوبتل چي
قضي فکان ته ورسي او پر ده باندي مهربانه ڪري. بوڊي. ورته ٻنه ڪڙه
او قضي فکان ته ورغله. ٻني ٻني د مهرباني. خبري ئي ورته وکڙي او د
هنې زڙه ئي د کان ماکان پر لور راواڙاوه. باره نو بيرته کان ماکان ته
راغله او ورته وي ويل چي: "قضي فکان سلامونه درباندي ويل او په
نيمه شپه به که خدای کول، درته راسي.... کيسه چي دي حای ته
ورسپده ...

د سهار شمال راوالتی روڻا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دو څلو پښتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموڙ بختور پاچا! اوربدلي مودي چي:
بوڊي. کان ماکان ته راغله او ورته وي ويل چي قضي فکان
سلامونه درباندي ويل او په نيمه شپه به که خير وو، درته راسي. کان
ماکان د ڪاڪا د لور په وعده بيخي ڊږ خوشاله سو. ورځ بيخي پر اوږده
سوه. شپه راغله، پسي نيمه شپه سوه. په دغه وخت دی خوب وږي وو
چي قضي فکان راورسپده. دی ئي له خوبه راوين ڪڙ او په خدا ئي
ورته وويل: "دا څرنگه مينتوب دي. مين خو به د خپلي معشوقې په

انتظار کړی. شپه سترگي نه سره وروړلې ". کان ماکان ورته وویل: "قسم
دئ که به مي د خوب په خاطر سترگي سره وروړي وي. مطلب مي دا
وو چي گوندي په خوب کي مي ستا په ليدو سترگي روښانه سي ".
قضى فکان غوښتل چي ټوکي ورسره وکړي، نو ئې دا بيتونه پخپل
خواړه اواز ورته وويل:

و عاشق ته نه خورک سته او نه خوب
مينه رنخ دئ، پخوبي ده لپو تنوب
که ئې خوب کړ، هم خورک هم د عشق لافي
نه ښکار پري په دې عشق کي رښتینتوب

د دې بيتو په اورېدلو سره په کان ماکان باندي يو څه سترگي
وڅرېدې، خو ژر پوه سو چي معشوقه ئې ټوکي ورسره کوي. باره ئې
غېر پر او گرزوله، ددواړو شونډي سره ورغلې او چي مخ ئې راگرزاوله،
بيا سهار سو. کان ماکان ته زړه نری سو او د جوشه ئې دا بيتونه زمزمه
کړل:

نه حسابل کېږي داسي شپه په ژوندانه کي
سر چي پر بالښت وي د نگار په يارانه کي
زلفي چي پر سپين مخ راخوړې لکه ماران وي
غاړه وي لاسونه وي ولچک په زولانه کي
بغ د مؤذن لکه مردک درباندي ښېلي
يو دي دوست ته بولي بل دي پرېږدي بېلتانه کي

دا بيتونه چي ئې وويل، باره قضي فکان رخصت ځني واخيست
او خپلي ماڼۍ ته ولاړه. خپل راز ئې و يوې خدمتگاري ته تر خوله
وووت. هغې دستي ملک ساسان ته خبر يووړ او د هلک و نجلۍ د برايې

شپې بيان ئې ورته وکړ. ملک ساسان توره کش کړه او غوښتل ئې چې د قضي فکان سر ورغوخ کړي چې په دغه وخت کې ئې مور نزهت الزمان پر راورسېدله او په لوړ اواز ئې ورته وويل: "هوبن کوه چې لاس لا ور نه وړې. که دي له دې سره بد وکړه، ټول مخلوق به خبر سي. د دنيا پاچهان به ملامتي درباندي ووايي. د هيچا زړه ته نه لوپري چې کان ماکان دي بدلمنی ءوان وي. ټول خلک هر وومرو تا ملامتوي. او بل ته مه ترله وزه، په حال ءان خبر کړه. تا ته نور جنجالونه په مخ کې دي. نن د بغداد په خلکو کې پس پسي وو، چې وزير دندان خورا لوی لښکر له خو ښارو څخه راغونډ کړی دی او غواړي چې کان ماکان تخت ته ورسوي او سلطان ئې کړي. ملک ساسان وويل چې داسي ده، نو کان ماکان بايد داسي کاري کورم ته واچوم چې بيا ئې دراوتلو لار نه وي او نه د بغداد خلک بيا وده ته زړه ښه کړي. ملک ساسان نو پرېږده چې خپل چورتونه وهي، راعئې چې د کان ماکان په حال ءان خبر کړو.

د نکليچانو له خولې روايت دی چې کان ماکان په دغه ورځ د مور کره ورغلی او ورته وې ويل چې: موري! زما خيال دی چې سوداگرو ته لار ونيسم، مالونه ئې په زور ءني واخلم، رمې و مينءياني و مريان ئې ټول ءني راولم او دا ټول مال و شتمني چې مي راغونډه کړه، بيا نو خپله د کاکا لور قضي فکان ءانته وغواړم او واده ورسره وکړم. مور ورته وويل چې: "آزما زويکه! د خلکو مالونه خو داسي مفت نه دي. هر مال خپل څښتن لري او هر څښتن ئې له زمريو سره ډغري وهلاي سي او د پړانگانو په جنگ ورتللاي سي. لږ څه فکر وکړه". کان ماکان ورته وويل چې خدای يو مالگي تروې دي، که له دا خپل عزمه څخه راوگرزم. چې يا خپل مقصد ته ورسېرم او يا سر په دې لار کې کښېږدم.

باره ئې د بوډۍ په لاس قضی فکان ته پیغام واستاوه او په هغه کي ورته کبلي ول چي په اوږده سفر ځمه چي ستا له پاره د درانه ولور پیسې برابرې کړم. بوډۍ ته ئې وویل چي جواب ئې هم درسره راوړه. بوډۍ ولاړه. د ده پیغام ئې ورورساوه او د ها خوا ئې د قضی فکان جواب هم راوړ چي پکښې کبلي ئې وه، چي نن شپه مه بسوره، زه به نیمي شپې ته ځان درورسوم. کان ماکان تر نیمي شپې پوري ورته ناست وو، چي ناڅاپه هغه د څورلسم سپوږمۍ په کور رانوتله او په خورا ناز ئې ورته وویل چي: "ځان دي وخورم، ته تراوسه پوري ویش ناست یې". کان ماکان ورولاړ سو او داسي ئې ورته وویل:

آزما د زړه مرهمه! آزما روحه، زماتنه
په بېلتون باندي دي سو ځم مرم بې گورو بې کفنه
ستا دیدن زما ژوندون دی، ستا کاته راته بقاده
چي ته نه یې زه رنځور سم د ناسور تپ مي دننه
که مي څوک بې تا وربولي د وږمونو و گلشن ته
بې تا، ماته تور زندان دی، تې مننه زما گلبدنه
زما قسم چي نه ستنبړم، ستا له ميني ستا له عشقه
پر دې لار به سرايږدمه روح به باسم له بدنه

بيا ئې نو قضی فکان ته خپله اراده او نخشه ټوله بیان کړه. پر قضی فکان باندي د خپل یار تگ دروند سو او بې اختیاره ئې تر سترگو اوښکي راغلې. کان ماکان ورته وویل چي د کاکا لوري! ته مه ژاړه. خدای چي جدایي و بېلتون پیدا کړي دي، وصال ئې هم ورسره پیدا کړی دی. آبس کان ماکان د سفر سامان راواخیست، توره ئې تر ملا کړه، له مور څخه ئې رخصت واخیست او له ماڼۍ څخه راوووت. د ښار

په کوڅو کي راتېر سو او د ښار دروازې ته ورسېد. له دروازې سره ئې ناڅاپه پر خپل انډيوال صباح بن رماح باندي سترگي ولگېدلې. صباح چي هم دی وليد، د پښې رکاب ئې ورمچ کړ. بيا ئې پوښتنه ځني وکړه چي حال ووايه وروره! دا آس دا مال دا دي له کمي خوا پيدا کړل. زه خو له هني يوې توري پرته بل هيڅ نه لرم. کان ماکان ورته وويل چي په هغه گړي ته له ماڅخه بېل سوې، زما بخت خداي بيداره کړ. آيا اوس زما سره ملگري کولای سې او خپله انډيوالي او پاک زړه په اثبات رسولای سې؟

سارايي ورته وويل چي په مکه مبارکه مي دي قسم وي که مي يوه ورځ لا د زړه څخه وتلی يې. گرده عمر مي دغه خدايه خدايه درلوده چي ستاسره مي د انډيوالي نصيب وسي. باره ئې توره غاړي ته کړه او توبره ئې اوږې ته او د آس په مخ کي روان سو. څلور ورځي همدا سي روان ول. هوسې به ئې ښکارولې او غوښي به ئې کبابولې او خوړلې. د چينو پاکي او زلالي اوبه به ئې چښلې. پنځمه ورځ دا دي يو لوی کوتل ته راوړسېدل. د کوتل په بېخ کي يو پراخ څړځای وو او په هغه کي دونه اوبان و غوايي و پسونه څړېدل چي د پښو د ايسوولو ځای نه وو پاته. کان ماکان چي دا رمې و گلې وليدلې، زړه ئې سره وغوړېدی. باره ئې سارايي ته وويل چي: "څنگه، خوښه دي نه ده چي دا مالونه درسره لوټ کړو، زما و ستا دواړو چاره په کېدلای سي او اړتياوي مو راپوره کولای سي".

سارايي ورته وويل: "باداره! د دې مالو څښتنان لويه ډله ده او په هغو کي داسي غښتلي پهلوانان سته چي مه کوه پوښتنه. زه و ته که له دوی سره ځان اخته کړو، بيا به د وتلو لار هم پيدا نه کړو". کان ماکان

ورته و خندل او پوه سو چي انډيوال ئې بې زړه دئ. باره ئې دى دلي
پرېسوو، پخپله په يوازي سر د مالو پرخوا وررهي سو او دا بيتونه ئې
زمزمه كول:

مېړنى چي د يو كار اراده وكړي
بيا نو فكر نه په غره نه په راده كړي
د بلا غشي ته خپله سينه سپر كړي
د اجل د ماسلانو پروا نه كړي

باره ئې پر مالو باندي آس وړپونده كړ. ټول ئې په مخه كړل. د
هاخوا د مالو خښتنانو توري كښ كړې د ټولو په مخ كي يو توركى
پهلوان وو چي د دنيا سرې و تودې ئې ډېرې ليدلي وې دې پهلوان
پر كان ماكان باندي حمله وكړه او چيغه ئې كړه: "ته لكه چي نه ئې خبر
چي دا مالونه د چا دي؟ دا د روميانو د يوه قوم مالونه دي. د هغه چا
مالونه دي چي له پهلوانانو څخه ئې ټوله دنيا سترگه كوي او خار ځني
خوري. دوى په شمېر سل تنه دي او د دنيا هيڅ پاچا ته هم غاړه نه
ږدي. د دوى يو آس غلا سوى دئ. دوى له خدايه سره سوگند ياد كړى
دئ چي تر څو ئې دغه آس بيرته په لاس نه وي وروړي، ژوندي كورو
ته نه ځي". كان ماكان چي دا واورېدله، په لوړ اواز ئې ورته وويل چي:
"هغه آس چي تاسي ئې په تلابن كي ياست، تر ما لاندي روان دئ، كه
په زړه كي څه لرئ، رايئ دا ئې كز دا ئې ميدان". باره ئې پر قاتول
باندي ږغ وكړ، پر غاړه ئې وټپاوه. قاتول د برېښنا په شان ورتوپ كړل
او په هغو كي ليكه جوړه كړه. كان ماكان د يوه پهلوان سر غوټ ځني
پرې كړ، پر دا بل ئې مخ راوگرزاوه، دوهم، دريم، څلرم ئې د سترگو
په رپ كي هغې دنيا ته ولېږل. د هغوى مريانو چي دا حال وليد، پري

واخيستله. کان ماکان ورته وويل چي: "آ، د مرداري زامنو! مالونه در په مخه کړئ، کنه ستاسي ويني به هم د دې نورو په شان دروبهوم".

آبس مريانو مالونه په مخه کړل، يويو ځني تبتېدل. صباح چي دا تماشه وليدله، ډېر خوشاله سو، د کوتل له سره راتا سو. له ځان سره ئې سندرې شرو کړې چي په دې ترڅ کي ناڅاپه دوږي سوې، او د دوږو په منځ سل تنه سپاره چي هر يوه ئې د زمري شيدې رودلي وې، رابنکاره سول. صباح چي دا سپاره وليدل، بيرته ئې کونه وکښه او کوتل ته وخوت. له ځان سره ئې وويل چي زه د دې اوږه نه يم چي په داسي ميدانو کي دي وجنگېرم. زه د خبرو نامي يم. د کوتل له سره به ئې د جنگ سيل وکړم. څه سر دي پرله گرزوم، سل تنه سپاره پر کان ماکان راتاو سول. يو ئې راوړاندي سو، ول دا مالونه چيري بيايې؟ کان ماکان ورته وويل چي ځان ټينگوه! نن دي په مقابل کي داسي څوک ولاړ دئ چي د ځنگله د زمريانو زهره د ده له ږغه چوي، د زړه ورو پهلوانانو غږي ورته تبتې. داسي توره ئې ده لکه شوله چي تر اوسپني لا هم لوېږي. سپاره چي ورته وکتل او وې ليدل چي دا سړی لکه زمري داسي غږومېږي منگر له بنايسته مخه ئې د لمر شغلې ولاړېږي. حيران ورته پاته سو. دی د سلو سپرو مشر وو. نوم ئې گهرداش وو. د کان ماکان زړه ورتيا او بنايست ته چي ئې وکتله، کټ مټ د ده معشوقې ته سوی وو چي فاتن نومېدله. دې فاتن نومي ته خدای داسي حسن و بنايست ورکړی وو، چي د جنت حوري ورته داسي ايسېدلې لکه توري حبشی. شاعرانو د هغې په صفت کي داسي ويلي ول:

دائې سره اننگي نه دي دا سور اوږدئ چی بلېږي

داسي قد داسي اندام ته د چمن سروه شرمېږي

نازکی ته د بدن ئې، لطافت لاس پر نامه دئ
ته به وایې دې جامو کي یو پاک روح دئ چې چلېږي
سپینه غاړه نه ده، جام دئ د بلورو د سپیو
نازکی ته به حیران سئ چې اوبه ترې ښکاره کېږي
د زلفانو له حلقو ئې هیڅ مجال د خلاصۍ نسته
د چندن پي ماران دي، نې اوده سته نه دم کېږي
سر تر نوکه بس جمال دئ، بس ښایست دئ او بس حسن
نور څه نه پکښې ځایېږي، بس قیامت دئ نازلېږي

نجلۍ پر ښایست سربېره دونه ستاره او ددبده هم درلوده چې د
قوم و ټېر ټولو د لاورانو هم احتیاط ورسره کاوه. د ټولو نورو طایفوزره
ورو سترگه ځني کوله. د جنت دې حوري قسم اخیستی وو چې مېره به
نه کوي، منگر له هغه چا سره به واده کوي چې د جنگ په میدان کي
ئې ماته کړي. دا گهر داش چې وو، له دې سره ئې په زړه کي ډېره مینه
درلوده او مرکې ئې هم ورلېږلي وې. خو دې خپل پلار ته ویلي وه
چې شرط ئې هماغه دئ چې فیصله به د جنگ په میدان کي سره
کېږي. گهر داش ته ځان بد ښکارېدی چې له نجلی سره مقابله وکړي دا
ئې ځان ته ننگ و عار باله چې د یوې نجلی په جنگ ورځي. ځینو
انډیوالانو ئې ورته وویل چې پر تا باندي په ښایست کي ختمه ده.
جنگ ته وردمخه سه، که نه گانه د دې زور تر تا زیات هم وي، بیا هم
بری ستا دئ. ولي چې ښځي د نارینه و ښایست ته ځان نه سي
ټینګولای. گهر داش د دوی پر خبره غوږ نه و نیوی او مقابلې ته ئې زړه
نه ښه کاوه او د فاتن له مقابلې څخه ئې ځان کیښ. کله چې دا گړی له
کان ماکان سره مخامخ سو، تر سترگو ئې داسي وایسېدی لکه د خپلي

معشوقې فاتن مقابلي ته چي راوتلی وي. باره وروړاندي سو او ورته وې ويل: "دا ته فاتن اوس د خدای په شپو کي زما سره د زړه ورتيا ميدان ته راغلی يې. له آسه راتا سه چي يو خو خبري سره وکړو. ما دا گرده مالونه د دې له پاره پسي رااخيستي دي، چي ستا له پاره ئې په مصرف ورسوم. ته زما سره واده وکړې. د پاچانوکراني ستا په چوپړ کي ودرېږي، په دې شاوخوا وطنو کي تر تا لوړه بل شوک نه وي".

کان ماکان چي دا خبري واورېدې، له خبمه سره وايشېدی ورته وې ويل چي: "ستا پلار له فاتن سره دامانه کړې، دا فاتن بيا شوک ده؟ چتيا ت او ايله خبري يوې خوا ته کړه. ميدان ته سه، چي سره معلومه ئې کړو. د ځان سيل و تماشه دي وکړه چي خوله به دي د تورو خاورو درېکچه کړم". باره ئې آس پر وروپونده کړ. گهر داش پوه سو چي گومان ئې غلط وو، دا سړی په رشتيا هم نامي دی. آبس، پر خپلو سپرو ئې مخ راواړاوه او ږغ ئې پر وکړ چي: "په تاسي کي داسي شوک سته چي ميدان ته راسي او د خپلي توري زور وربنکاره کړي". سمدلاسه د پهلوانانو له ډلي څخه ادهم پهلوان رامخ ته سو او آس ئې پر وروپونده کړ. خو واري ئې پر وکړل، آخر د کان ماکان واری ورته سم سو او داسي خرپ ئې پر مغزي باندي ورکړ چي له ادهم څخه د اوبن په شان رمبره تر خوله وختله او له آسه لاندي راولوېد. بل پهلوان راوړاندي سو. په ده هم هغه کانه وسوه لکه په هابل چي سوې وه. دريم، څلم، پنځم پهلوان هم سرونه وخورل او هلاک سول. باره ټولو په يوه وار بريد پر وکړ او د جنگ ميدان تود سو. په يوه گړي کي کان ماکان ټوله د توري تر تبغ تېر کړل.

گهر داش چي دا حال وليد، پر خپل ځان وېرېدی او پوه سو چي

دا ځوان پر دا گرده دنیا بل ساری نه لري. باره ئې پر کان ماکان باندي
برغ وکړ چي د خپلو یارانو ویني مي دربخښلي دي، هر څه چي غواړې
درسره وائي خله او خپل ښار ته دي ستون سه. کان ماکان ورته وویل
چي د ځوانمردۍ او سخاوت له بابته خودي کور ودان، منگر ته اوس
دا خبري پرېږده، د خپل سر د خلاصېدو غم دي وخوره. گهرداش ته
خښم ورغی او ورته وې ویل چي که دي زه پېژندلای، بیا دي داسي
خبري نه کولې. زه د ځنگله زمري گهرداش نومېږم او د سامري زوی
یم. زما چپاوونه پر پاچهانو دي، یرغلونه مي پر لویو لویو سوداگرانو
دي او دغه آس چي تر تا لاندي دی، دا هم یو وخت زما وو. ته دا راته
ووايه چي دا آس څرنگه په لاس درغلی دی. کان ماکان ورته وویل
چي دا آس زما د نیکه ملک نعمان او زما د اکا ملک شرکان قاتلي ذات
الدواهي زما و بل کاکا ملک ساسان ته ووړ، او بیا زما لاس ته راغی.

گهرداش ورته وویل چي مور خونه لري، د پلار نوم دي څه دی؟

کان ماکان ورته وویل: "زه کان ماکان نومېږم. پلار مي ضوء
المکان او نیکه مي ملک نعمان وو". گهرداش ورته وویل چي: "له دې
زړه ورتیا او غښتلوالي څخه خودي معلومېږي، چي رشتیا به وایې. خو
بیا هم بېغمه اوسه زه کار نه درلرم ولي چي پلار دي ډېر نېک سړی وو.
څه په مخه دي ښه". کان ماکان ورغبرگه کړه چي: "غوییه! خوشي
تویونه مه وله، په دې خبرونه سي خلاصېدلای".

آبس، گهرداش ته هم نور څه نه سوه پاته او پر راوغورځېدي.
دواړو داسي د خرپ جنگ وکړ چي یو پر بل ئې د داسي درنو گرزانو
وارونه وکړل چي تا به ویل اوس به دا مځکه سره وچوي. بیا ئې نو
نېزي راوايستلې، گهرداش د نېزي واری پر وکړ، کان ماکان سر تپت کړ

او نېزه خطا ولاړه او ده هم پخپله نېزه باندي د گهرداش پر پټر داسي واری وکړ چي نېزه پوري ووري تر ووتله. دی له آسه راو لوېد او نفس ئې وخوت. کان ماکان مالونه سره راغونډ کړل او پر مريانو ئې امر وکړ چي در په مخه ئې کړئ. په دې وخت کي صباح له کوتله راتا سو د گهرداش سر ئې له تنې څخه پرې کړ. کان ماکان ته خندا ورغله او ورته وې ويل: "ما پر تا د خورا زړه ور او جنگره سړي خيال کړی وو".

صبح ورته وويل چي ته نوري خبري پرېږده، مقصد دا چي په دې دونه مال کي دي دا خپل کوچنوتی غلام هېر نه سي. گوندي زما هم چټی مهر سي او د خپل کاکا د لور نجما وصال ته ورسېرم. کان ماکان ورته وويل چي لږ صبر وکړه، تا ته به هم خپله برخه درور سپري. ته پر دغه مال او مريانو باندي پيره کوه. باره کان ماکان له مال و مريانو سره بغداد ته رهي سو. د بغداد ښار ته چي نزدي سول، هلته د ښار خلکو او لښکرو ته خبر ورسېدی چي کان ماکان له اوز غنيمت سره راستون سوی دی او دغه راز ئې د گهرداش سر هم د صباح پر نېزه باندي وليدی. سوداگرو د گهرداش سر وپېژاند او خوشاله سول چي خدای د دې ظالم له شره په امان کړل. د ده و وژلو ته حيران پاته سول او پر هغه چا ئې آفرين ووايه چي دا بلا ئې د دوی له سرو څخه ليري کړه. د بغداد خلکو د وزير دندان او ملک ساسان حال وکان ماکان ته ټول بيان کړ. د ښار ټول ناميان له کان ماکان څخه وېرېدل. کان ماکان هم مال په مخه کړ او ماڼۍ ته ورسېد. د ماڼۍ مخ ته ئې هغه نېزه په محکه کي ښخه کړه چي د گهرداش سر ئې د پاسه پروت وو. د بغداد خلکو اسان او اوبان په سوغات کي ورته راوړل او ټول د ده پلويان ئې پر خوا سول. بيا نوکان ماکان پر صباح باندي ږغ وکړ، ده ته ئې په يوه پراخه محکه کي کور

ور کړ. تر دې وروسته خپلي مور ته ورغی او د سفر ټول نکل ئې ورته وکړ. ملک ساسان ته هم چا دا ټول بیان کړی وو. باره دی هم له خپلي ماڼۍ راووت او یو گوبنه حای ته ولاړ. خپل خاص اعتباري خلک ئې وروغوښتل او ورته وې ویل چې زه نن تاسي ته یو پټ راز بیانوم او هغه دا چې کان ماکان به زما د وژلو سبب سي، دا حکه چې ده گهر داش لا هم وواژه چې د ترکانو او کردانو خورا ډېري قبيلې ئې تر شا ولاړي وې. د وزیر دندان خبرونه خو هم اورئ چې زما احسانونه او نېکۍ ئې هېري کړي دي او د اورېدو چې وايي له ليرو ښارو څخه ئې یو غټ لښکر برابر کړی دئ او غواړي چې کان ماکان تخت ته ورسوي او پاچا ئې کړي. نو دا سړی که پاچا سو، ما هر ورو وژني. خاصانو مشرانو ورته وویل چې که مور دی ستا نمک خور او د لاس روزل سوی نه بللای، بیا مو نو کله د ده ملاتړ کاوه. مور خو فکر کاوه چې دا ستا د لاس سړی دئ. مور اوس هم ستا تر امر لاندي یو، که وایې چې مړ ئې کړو، خو وبه ئې وژنو او که وایې چې وئې شو، خوله ښاره به ئې وباسو.

ملک ساسان ورته وویل چې: "وژل به ئې زموږ د ټولو په خیر وي. منگر تاسي به ټینگه وعده راکوئ". حاضر مجلس ټولو په خدای و په رسول قسمونه واخیستل، د اورتي طلاقونه ئې واچول چې مور په سرو مال درته ولاړ یو. ملک هم دوی ونازول او د خورا ډېرو سرو او سپینو وعده ئې ورسره وکړه. باره نو ملک بیرته خپلي ماڼۍ ته ولاړ. په دې موضوع باندي قضی فکان خبره سوه. ډېره سخته خواشینی سوه. آبس، دستي ئې سعدانه انا راوغوښته او کان ماکان ته ئې ولېږله چې د ملک ساسان په نیت ئې خبر کړي. بوډۍ کان ماکان ته ولاړه او په ټول حال ئې خبر کړ. کان ماکان ورته وویل چې د کاکا پر لور مي سلامونه

ووايه او ورته وبه وايي چي د مملکت کارونه د پرودگار په لاس کي دي. هر چاته چي وغواړي، ورعطا کوي ئې. شاعر څه بڼه ويلي دي:

دا عطا ده د پاک رب چي څوک گدا کړي څوک پاچا
چاته برم و عزت ورکړي چاته و بنندي دنيا
چي پر خاورو ئې نظر سي، سم انسان ځني پيدا کړي
تا کيسه نه ده لوستلې د آدم و د حوا
مگر زموږ پاک پيغمبر ئې و يثرب ته روان نه کړ
په لښکر ئې فتحه نه کړ د خداي کور، زموږ پيشوا
اور بډلي به دي وي چي فريدون وو غوا روزلي
مگر خداي چي قوت ورکړ پر زمري ئې لاس بالا

آبس، بودی-ته ئې رخصت ورکړ او هغې هم د کان ماکان جواب د هغه د کاکالور ته ورورساوه. هلته ملک ساسان هم د موقع په انتظار ناست وو چي کله به کان ماکان له بڼاره ووزي او دی به خپل سپاره پسې ولېږي او و به ئې وژني. د خداي کارونه دي، يوه ورځ کان ماکان د هوسيو په ښکار وووت. سارايي صباح ئې هم له ځانه سره بوت. صباح به له سهاره تر ماښامه له ده څخه نه جلا کېدی.

آبس، کان ماکان يو شو هوسی ونيولې. په دوی کي يوه تور سترگې هوسی وه چي ټوله ورځ به ئې ښی خوا او کيڼ خوا ته مخ اړاوه او کتل به يې. کان ماکان هغه خوشي کړه. سارايي صباح ورته وويل چي دا دي ولي خوشي کړه؟ کان ماکان په خدا سو او دا نوري هوسيانې ئې هم خوشې کړې. هوسی په ټوپونو سوې او ولاړې. باره ئې صباح ته وويل چي دغي هوسی چي شاوخوا کتل، دې شېر خوره بچيان تر شا پرې ايښي ول. نو دا د ځوانمردی او مېراني کار نه وو چي

د شېرخورو بچيانو مور دي څوک بندي کړي او دا نوري چي مي خوشي کړې، دا مي د دې په صدقه کي وبخښلې. صباح ورته وويل چي ما هم آزاد کړه، زه به هم خپلو ماشومانو ته ولاړ سم. کان ماکان په خدا سواو د نېزې په پڅه خوا ئې پر شا باندي يو ټينگ گوزار ورکړ. صباح ئې له ډېره درده پر کونه کښناوه او لکه مار سره تاوېدی راتاوېدی. په دغه وخت کي ناڅاپه دوږي رابښکاره سوې او د دوږو له منځه څخه سپاره پهلووانان راووتل. د دوی د راوتلو سبب دا وو چي ملک ساسان هلته ښکار ته د کان مکان په وتلو خبر سوی وو او د ديلميانو يو امير ته ئې چي جامع نومېدی، خورا ډېري روپۍ او سره و سپين زر ورکړي ول او له شلوتنوسپرو سره ئې د کان ماکان د وژلو په نيت رالېږلی وو. سپاره چي کان ماکان ته رانزدې سول، باره ئې سمدستي بريد پر وکړ. ده هم توره ورسره لښته کړه چي مخ دي راگرز او، ټول ئې ووژل. په دې ترڅ کي ملک ساسان هم له سپرو سره راورسېد، خو چي دا نور سپاره ئې ټول پر مخکه مړه وليدل، زياتي وار خطا سو او مخ پر ښار ئې منډه کړه. د هغه ځای خلک چي په کيسه خبر سول، لار ئې ورته ونيوله، ملک ساسان ئې گوری موری ونيو او ټينگ ئې وتاړه.

کان ماکان نو په دې کيسه ناخبره دی او له صباح سره خوش خوش راروان دی. پر لاري ئې يو ځوان په سترگه سو چي د کور په دروازه کي ولاړ دی. کان ماکان سلام ورواچاوه، ځوان ئې سلام بيا کړ. د کور ست ئې ورته وکړ. باره کور ته سره ولاړل. ځوان پر سترخان باندي دوې کاسې ورته کښېښوولې. په يوه کي شيدې وې او په دا بله کي سره کړي غوړي. کان ماکان ته ئې وويل چي: "بسم الله کړئ او مړۍ

وخورئ". کان ماکان لاس و نیوی او له سترخانه پر شا سو. حوان ورته وویل چي ولي دي مړۍ و نه خوږه. ده جواب ورکړ چي: "نذر مي ایښی دئ". حوان حني وپوښتل: "د څه شي نذر؟" کان ماکان ورته وویل چي ملک ساسان زما هیواد په ظلم راڅخه قبضه کړی دئ. هغه هیواد ئې راڅخه اخیستی دئ چي زما پلار و نیکه پاچهي پر کوله. زما پلار چي مړ سو، زه کوچنی ماشوم وم. ده زما د پلار پر سلطنت لاس راوگرز او. اوس ما دا نذر ایښی دئ چي تر څو له خپل غلیم څخه غچ وانخلم، د چا ډوډۍ به نه خورم. حوان پر رارغ کړه چي زېری مي درباندي چي دا ارمان دي وخوت. ستا دښمن زموږ سره بندي دئ. ژر کوه درولاږېږه چي مړ ئې نه کړي. کان ماکان د بندیکانې د حای پوښتنه حني وکړه، هلک ورته وویل چي په هغه گومبته کي دننه دئ.

کان ماکان چي گومبتي ته وکتل، رشتیا هم خلک وتل ونوتل او د ساسان پر سر ئې د چپلکو وارونه کول. دی هم گومبتي ته ورغی او یو آن ئې د خلکو تماشه وکړه او بیرته د حوان کره راغی. ډوډۍ ئې وخوږه او یو څه غوښي چي پاته سوې هغه ئې په سترخان کي وپېچلې. باره ئې نوڅنگ ورته واچاوه او تر هغو پوري په هغه کور کي وو، چي د شپې تاریکه خپره سوه او د کور څښتن بیده سو. چي شپه ښه چپه چپایي یا چوپه چوپتیا سوه، کان ماکان گومبتي ته ورغی. د گومبتي پر شاوخوا خروړي سپي پراته ول او پر کان ماکان باندي راوغورځېدل. کان ماکان هغه د سترخان غوښي ورسره اخیستي وې او یوه یوه ټوټه ئې سپو ته ورواچوله او سپو مخ حني واړاوه. دی چي د گومبتي و دروازي ته ورسېدی او ملک ساسان ئې ولیدی، باره ئې پر سر لاس ورتېر کړ. ملک ساسان لو چیغه وکړه چي: "څوک یې؟".

ده په جواب کي ورته وويل چي کان ماکان يم. هغه څوک چي زما د وژلو لام دي تړلی وو. خدای تاته د خپلو بديو جزا درکړه. آيا د پلار و نيکه مملکت چي دي راڅخه غصب کړی وو، هغه دي بس نه وو، چي په وژلومي لاهم پسې وي؟ ملک ساسان تر ناحقه قسمو لاندې سوچي دا خبره بالکل درواغ ده. ما ستا د وژلو توطئه نه وه کړې. کان ماکان ځني رهي سواو وده ته ئې وويل چي په ما پسي رآه. ملک ساسان ورته وويل چي: "د ولاړي نه يم او په بدن کي مي دونه سپک نه دی پاته چي پر پښو دي تگ وکړم".

آبس، کان ماکان دوه آسه راوستل، پريوه دی سپور سواو پر هابل ملک ساسان. شپه ئې ټوله ووهل. د سهار لمونځ ئې يو ځای وکړ او بيا ئې مزله ته ادامه ورکړه څو يو باغ ته راورسېدل. هورې ئې يو څه دمه وکړه. له يوې خوا او بلي خوا ئې خبري و مجلس وکړ. باره کان ماکان ورته وويل چي اوس خوبه دي په زړه کي زما سره څه نه وي پاته. ملک ورته وويل چي په والله بالله که نور هيڅ په زړه کي درته لرم. آبس د نکل کاردی، راهي سول. بغداد ته چي نژدې راورسېدل، سارايي صباح ورته وويل چي زه به تر تاسي وړاندې ښار ته ولاړ سم او پر خلکو به زېری وکړم. باره ئې دی واستاوه چي خلک خبر کړي. د ښار خلک کوڅوو بازارو ته له ډول و سورنا سره هرکلي ته راووتل. قضی فکان هم لکه په توره شپه چي سپينه سپورمې راوخېژي، له خپله کوره راووتله. د کان ماکان سترگي په قضی مکان کي داسي ښخي دي چي بل هيڅ لور ته ئې نه اړوي. دواړو يو بل ته په سترگو کي د زړونو حال ووايه. خلکو د کان ماکان د مېړاني او زړه ورتيا بيانونه کول او ويل به ئې چي مور ته له ده پرته بل پاچا نه ښايي.

په دې وخت کي ملک ساسان د نزهت الزمان لوري ته ورنژدې سو. هغې ورته وويل چي پر خلکو خودي پام دی چي د کان ماکان په صفتو مېرېده نه لري. ملک ساسان ورته وويل چي ته نو د خلکو خبري پرېرېده. ما دی پخپله وليدی، د صفت شه گرسره خدای په ده کي ايښي نه دي. د خلکو ماغزه خراب دي، چي د ده صفت بيانوي. اورېدلې به دي وي چي وايي: "د ډول رغ له ليري ښه خوند کوي". د ده د مېراني اواز ه بغداد ته راغله، خلک بې له دې چي رشتيا و درواغ حانته معلوم کړي، د ده پر خوا سول. هابل وزير دندان خاين او چمباز هم لښکر راټول کړی دی. زه خو نه سم کولای چي تر دې دونه ډېرو کلونو پاچهي وروسته اوس د دوی تر حکم لاندې ژوند وکړم. نزهت الزمان ورته وويل چي اوس دي خيال شه دی؟ غواړې شه وکړې؟ ده ورته وويل چي: "وژنم ئې، وژنم ئې چي د وزير دندان هم اميد وڅېژې او ما ته غاړه کښېردي". نزهت الزمان ورته وويل چي چم وچمبازي حتی له پرديو سره لا بد کار دی، ته له خپلو خپلوانو سره څرنگه په چل و فريب کي يې؟ بهتره دا ده چي قضی فکان وکان ماکان ته ورواده کړو او هغه د اولنو خبره په غور کي ونيسو چي ويلي ئې دي:

انسانان په احسان خپل سي حيوانان په لومه دام
دښمن هم په لطف مات کړه، نه په توره، نه په لام
که دښمن دي په نرمي و مدارا د خان خپل نه سو
دې خيښ لره نو وروسته چلوه توره مدام

د ملک ساسان چي د بيتو په معنا سر خلاص سو، باره ډېر خښم ورغی او ورته وې ويل: "که زه په دې پوه سم چي ته ټوکي نه راسره کوي، قسم ده چي سر به دي غوټ درپړې کړم". نزهت الزمان ورته

وویل چي خير دی چي ته پر ما وخبمېدي ، زه به بيا نرمي درسره وکړم. باره ورتېره سوه د ملک سرولاسونه ئې ورمچ کړل او ورته وې ويل چي: "هر څه چي ستا خوښه وي، زه ئې درسره کوم. درځه چي خپله نخشه عملي کړو او په يوه چم کان ماکان ووژنو". ملک چي دا خبره واورېده، له خوشالی پرله وڅرخېدي، ول هله ژر کوه، يو چم جوړکړه چي له دې بلا څخه خلاص سو. دې ورته وویل چي په دې کارکي به له باکون نومي مينځي څخه مرسته وغواړو. پر دې مينځي باندي په چمبازی کي ختمه ده. د دې په شان بله مکاره او پليته ښځه په دنيا کي نه موندل کېږي. دې مينځي کان ماکان او قضی فکان دواړه لوی کړي دي. پر کان ماکان خودا مينځه دونه گرانه ده چي هر وخت ئې د دې په غېږ کي سرايښی وي او په خواړه خوب بیده وي. د ملک ساسان دا خبره خوښه سوه، باره ئې دستي په مينځي پسي څوک واستول او راوئې غوښتل. مينځه چي حاضره سوه، دوی دا ټول بيان ورته وکړ او ورته وې ويل چي د کان ماکان په وژلو کي مرسته ورسره وکړي. پر څنگ ئې د خورا ډېرو سرو و سپينو زرو وعده هم ورکړه. مينځي ورته وویل چي: "سمه ده. خو ما ته داسي يو خنجر راکړئ، چي په زهرو لړل سوی وي او ژر ئې ووژلای سي".

د ملک ساسان دا نخشه بيخي ډېره پر زړه ښه ولگېده. باره ئې په زهرو لړلی خنجر ورکړ. د دې مينځي خورا ډېر نکلونه او راز په راز شعرونه په ياد زده ول. آبس، خنجر ئې واخيست، له کوره ووتل چي نور به نو کان ماکان وژني. په دغه چورت کي وه چي کان ماکان ته ورسېده. کان ماکان د قضی فکان په انتظار وو، چي ناڅاپه دا مينځه ورته راغله او له ځان سره گډه ده چي د وصال وخت راورسېدی او د

هجران شپې تېرې سوې. کان ماکان چي دا خبرې واورېدې، باره ئې له مينځي څخه د قضی فکان پوښتنه وکړه چي پر څه حال ده؟ دې ناولي مينځي ورته وويل چي هغه هم ستا په مينه کي لېونۍ ده او تل ئې ستا نوم پر خوله جاري دئ. کان ماکان دستي خپلي جامې په زېري کي مينځي ته ورکړې او د نورو سرو و سپينو وعده ئې هم ورسره وکړه. مينځي ورته وويل چي نن شپه زه ستا کره تېروم او د مينانو او عاشقانو عجيبې و غريبې کيسې به درته وکړم. کان ماکان ورته وويل چي تر خوله دي جار سم. داسي نکل راته وکړه چي له زړه څخه دا غمونه ليري سي او يوگرې خوشاله سم. باره مينځه کښنستله او کان ماکان ته ئې وويل چي د نکلو په کتابوکي راغلي دي

د چرسي مين نکل

وايي: يو سړی وو چي له بنايستو ښځو سره ئې ډېره جوړه وه او تل به ئې خپله هستي او شتمني پر هغو باندي لگوله. په پای کي دا سړی در په دره او مفلسه سو، دنيا ئې کرده ځني ولاړه، په بازارو کي به گرزېدی چي کومه وچه گوله يا سبوس ډوډۍ په لاس ورسې او ځان له مرگه په راوگرزوي. دی د دغي وچي گولې په تلابن کي وو او خاوري ئې سره شنلې چي ناڅاپه ئې يو تېره مېخ په گوته ننوتی او ويني ئې راتوی سوې. باره، يو کونج ته کښنستی، ويني ئې له گوته پاکي کړې او په يوه زړوکي ټوکړ ئې گوته ټينگه وتړله. پر لاري روان سو، زکېروی ئې دئ او د گوته له درده نارامه دئ. په دې حال کي يوه حمام ته ورسېدی. د کاليو په ځای کي ئې کالي وکښل او دننه حمام ته

ورنووټ. د اوبو د حوض پر څنډه کښېنستی او تودې تودې اوبه پر سر
و بدن تويوي. آخر ئې بدن ډېر تود سو او گرمی. په عذاب کې.... کیسه
چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال را الوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دري څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
دې سړي پر ځان باندي دونه تودې اوبه تويي کړې چي له ډېري
گرمی څخه ئې بدن لکه اور داسي تود سو. باره راولاړ سو د سړو (بخو)
اوبو حوض ته ورتېر سو، چي گوري د حوض پر څنډه باندي د چرسو
يوه ټوټه پرته ده. ټوټه ئې راواخيسته او خولې ته ئې کړه. په خوله کي
ئې يوې خوا و بلي خوا ته سره واړوله او غرچ ئې سو، تر ستوني ئې
تېره کړه. چرسو داسي ژر تاثیر پر وکی، چي بوخ ئې راولاړوه. سړی د
حوض پر غاړه بوږي بوږي پرېووت او نشه سو. د نشې په حال کي ئې
خیال ته ورغله او داسي فکر ئې کاوه چي د حمام کیسه مال ئې کیسه
کوي او چاپي کوي ئې. یو مری ئې سر ته ولاړ وي، بل ئې پښو ته د
يوه د اوبو لوټه (طاس) په لاس کي وي او د هابل نور د حمام سامانونه
په بغل کي. دا کسان چي ئې ولیدل له ځانه سره ئې وویل چي دې
خلکو د بل چا خیال پر کړی دی او په ناپامي کي ده ته راغلي دي. د
دوی پر شوده گي. خدا ورغله او پښې ئې لاسې کش کړې او اوږد
وغزېدی، له ځانه سره ئې وویل: "دا چرس خو عجه د خدای نعمت

دی، په یوه پاچهی ارزي". باره فکر کوي چي کيسه مال ئې تر لاس ونيسي، راولاړ ئې کړي، د تورو رېښمو لونگ (لنگ) ئې تر ملا وروترې. مريان هم د اوبو له لوتې او نور سامان سره په پسې سي. یو گونبه حای ته ئې بوزي. چي گوري، هورې تيار خواړه پر اور پراته وي. نوري رقم په رقم مېوې په غابو کي ايسوول سوي وي. ښه ښه عطر ونه پاشل سوي وي. ده ته يو خټکی ورمات کړي. د شرشمو پر چوکۍ ئې کښنوي. کيسه مال ورته ولاړ وي، بدن ئې ورچاپي کوي او مريان ئې پر سر اوبه ورتويوي او لمبوي ئې. دی چي ئې ښه پاک خواپاکي ولمباوه، نو دوی ځني ولاړل او دی ئې يوازي پرېښوو. دوی چي ولاړل، سرې راولاړسو، لونگ (لنگ) ئې ايسته کړ او له خدا شين ولاړی، دونه ئې وخنډل چي آخر ئې پر پښتورگو لاسونه نيولي ول او پرله غښتی. د دوی پر شوده گۍ باندي خدا ورغلي وه او له ځانه سره ئې ويل چي ته دوی ته گوره، څونه چاديان خلک ول، ماته به ئې "وزير صاحب، وزير صاحب" ويل. کله به ئې لا راته وويل چي: "يا مولانا صاحب". بيا ئې په زړه کي وروگرزېدل چي البته، خطاوتلي ول، د بل چاخيال ئې درباندي کړي وو. ښايي وروسته مي وپېژني چي زه د خدای لغړی يم. باره وپېرېدی چي که دا خلک راپوه سول چي زه هيڅ نه لرم. نه وزير يم نه مولانا، خودښکه چي تر وهلو مي په ځنلولو سترې کړي. باره له بېري څخه د تودو اوبو حوض ته ورشيوه سو، بيرته له حوض څخه راووت. بيا ئې په خيال کي ورغله چي مريان او خدمتگاران ورته راغلي وي. بوخچې ئې ورته راوړي وي. درې داني د ورېښمو لونگان ئې هم ورته راوړي وي. يو لونگ ئې پر سر ورواچوي، بل پر اوږو. دا دريم لونگ ئې تر ملا وروترې. خدمتگاران

کټاوي^(۱) ورته راوړې. دی ئې په پښو کړې. مريان ئې تر لاس ونيسي او تر حمام راووزي. دی په زړه کي بيخي ډېر خوشاله او خندان وي، خود جامو ايستلو ځای ته راسي. دلته چي گوري، د پاچهانو فرش، سرې غالی، او سطرنجی، ورته اواړي وي او مريان شاوخوا ورته ولاړ وي او بدن ئې ورموړي. په دې حال کي خوب يووړ. خوب ئې ليدی چي يوه نازکه پازکه نجلۍ، ئې په غېږ کي ناسته ده او دی ئې مچ کړ. باره ئې د پښو منځ ته سوه او په ابوالعياش ئې لاس وروواوه، چي په دغه حال کي يو چا په زوره بڼغ پروکړ، چي: "اې چرسکه! ولاړ سه، سره غرمه سوه، ته لا بيده يې". ده چي سترگي روڼي کړې، گوري چي د سړو اوبو په حوض کي پروت دی. لونگ ئې نسته. ځان ته ئې وکتل چي د شرم لوبښي ولرگي ئې پر ميدان ورته پراته دي، ابوالعياش ئې له سده وتلی جگ ولاړ دی، خلک شاوخوا پر راڅرخېدلي دي او له خدا شنه شنه کېږي. دی پوه سو چي دا ټول د شيطان کور خرابي کارونه دي، دا ټول د احتلام له لاسه راپېښ سول. خوا ئې ډېره بده سوه. خلکو چيني پر وهلي چي: "ولاړ سه، ته نه شرمېږي چي پر سپين ميدان داسي بې سيرته لڅ پخ پروت يې. رشتيا ئې وييلي دي چي چرسي زوی، نه زوی. تارياکي دوه په ايکي". باره ئې موچني و بوټونه پر راوگرزول او داسي وواوه چي ادوبدو ئې کړ. چرسي ټوک ټوک، وږی تېری کور ته روان سو.

کان ماکان چي دا نکل د مينځي له خولې واورېد، دونه ئې وخنډل چي آخر ئې پر پښتورگو درد سو. باکون ته ئې وويل چي: "داسي نکل دي راته وکړ چي پخپل ټول عمر مي نه وو اورېدلی. بل

^(۱) د حمام لرگيني څپلی.

به دي دغه راز عجيب و غريب نكل نه وي زده، چي راته وئي ڪري". مينڃي ورته وويل چي تر شل مي زيات نور زده دي. باره ئي نكلونه ورته ڪول، ڄوڪان ماکان ته خوب ورغي او بيده سو. مينڃه ئي بالبت ته ناسته ده. نيمه شپه سوه. مينڃي له ڄانه سره وويل چي داغه ئي وخت دي. راولاڙه سوه، خنجر ئي له لستوني راکينس، پورته ئي ڪر، چي اوس به ئي نوڊ کان ماکان په نس کي بنخواه، په دغه وخت کي د کان ماکان مور نابيره په خونه ورننوتله. باڪون مينڃي چي وليدله، ورته ولاڙه سوه او سلامايڪ ئي ورته وڪر. خو له واهمي څخه ئي ٽول بدن لڙبدي. تا به ويل چي سره لوي تبلي اخیستې ده. د کان ماکان مور چي دا حالت وليد، حيرانه سوه. زوی ئي له خوبه راکينس ڪر. زوی چي ئي راکينس سو، مور ئي ورته وويل چي: "قضى فکان خبره سوې وه، چي ستا د مرگ توطئه جوڙه سوې وه. نو ئي زه په تا پسي راکستولم چي دمخه تر دي چي باڪون تا ووڙني، زه دي په حال خبر ڪرم. زه په دغه لحظه کي راکسپدم چي نور نو باڪون ستا وڙلوته لاس پورته ڪري وو".

کان ماکان ورته وويل چي پر سم وخت راکسپدي او بنه دي چي باڪون هم دلې حاضره ناسته ده. باره ئي باڪون ته مخ ورواڙاوه او ورته وي ويل چي نوري جالبي کيسي به دي نه وي زده. هني جواب ور ڪر چي: "جالبي کيسي ڊيري دي، خواهغه به بل وخت ته پر ڀرڊو". باڪون ولاڙه سوه چي له خوني ووتله منگر زڙه ئي په هوا وو او د نجات اميد ئي ڪورٽ نه وو. ڄڪه دا پوه سوه چي د کان ماکان مور په ٽوله حال خبره ده. باره ئي له کان ماکان سره خداي په امانني وڪره او له خوني ووتله. د کان ماکان مور خپل زوی ته ورنزدي سوه او ورته وي ويل

چي: "بلاوه برکت ئي نه وو. گوره کمه گوله مو د خدای په در کي قبوله سوې وه، چي د هغې له رويه خدای نن شپه له مرگه وژغورلې".
باره ئي ټول بيان ټکي په ټکي ورته وکړ.

کان ماکان ورته وويل چي: "موري! مرگ وژوند د خدای په لاس دی. منگر بهتره دا ده چي ځانونه له دې دنمنانو شخه گوښه کړو".
آس، چي لمر ښه رالور سو کان ماکان له ښاره ووت او ځان ئي وزير دندان ته ورساوه. دی نو هورې پر پرده، بيرته به راسو، ملک ساسان او نزهت الزمان ته. تر کان ماکان وروسته نزهت الزمان هم له ښاره ووتله او له هغوی سره يو ځای سوه. د دولت نور غټان هم ورسره ملگري سول او پخپلو منځو کي ئي مشوره وکړه او پر دې خبره ئي اتفاق راغي چي له روميانوسره په جنگ کوي او د ملک نعمان او ملک شرکان د وژلو غچ به ځني اخلي. دوی جگړې ته ورووتل او له څو ورځو جنگ وروسته، چي کيسه ئي نو اوږده ده، د ملک رومزان له خوا ونيول سول او بنديان سول. يوه ورځ سهار ملک رومزان امر وکړ چي کان ماکان او وزير دندان او د هغو ملگري دي ورته حاضر کړه سي. دوی چي ورته حاضر سول، ملک رومزان هغوی خپل څنگ ته کښنول. باره سترخانونه اوار سول. حاضرينو ډوډۍ وخوره او د ټولو زړونه له مرگه بېغمه سول او يو بل ته ئي سره وويل چي دوی فکر کاوه چي مرگ ته ئي راغوښتي دي. دا خو مېلمستيا معلومېدله. تر ډوډۍ وروسته ملک رومزان حاضر مجلس ته مخ ورواړاوه او ورته وېويل چي ده يو خوب ليدلی دی.

راهبانو ورته ويلي دي چي د دې خوب معنا او تعبير له وزير دندان پرته بل څوک نه سي کولای. وزير دندان ورته وويل چي اي پاچا! ته

دي خوب راته بيان ڪرڻ، تعبير به ئي خداي خير ڪري. پاڇا ورته وويل
 چي خوب مي ليد چي په يوه لوي ڪڍهل کي لوڀڊلي يم او يو خوتنه
 مي زهيروي او تڪليف راکوي. هر ڇه ڪوڀين و تلابن چي ڪوم، له دي
 ڪڍهله و تلابي نه سم. شاوخوا مي وڪتل. د ڪڍهل په يوه ڪونج کي مي
 يوزرين شي تر ستر ڪوسو. لاس مي وراورڊ ڪڍ، چي راواڻي خلم. چي
 لاس مي وروور، هغه دوه زرین شيان سول. چي به ورنزدې سوم هغه
 بيرته يوشی سو. په دغه وخت کي له خوبه راوين سوم. وزير دندان
 ورته وويل چي د دي خوب تعبير دي داسي دي چي ستايو وروور، يا
 وراره ياد ڪاکا زوی ياد هغه نور خپلوان چي وينه ئي له تاسره يوه ده، به
 خداي پيدا ڪري. پاڇا چي داواورڀڊله، باره ئي کان ماڪان و نزهت
 الزمان وقضي فکان و وزير دندان او نورو ته وڪتل او له ڄانه سره ئي
 وويل چي دا خلڪ بايد زه ڙر ووڙنم. د لسکر زه به ئي ولوپري او زه
 بايد ڙر خپل مملڪت ته بيرته ولاڙ سم. نه گانه چي پاڇهي مي د لاسه و
 نه وزي. باره ئي دستي جلاد راوغوبست او امر ئي پر وڪڙ چي کان
 ماڪان ووڙني. په دي وخت کي ناخپه ده ده روزونکي دايمي مجلس ته
 راحضره سوه او پر ده ئي چينغه وڪڙه چي: "اڀ، ٽولواڪه! دا ڇه
 ڪوي؟" پاڇا په جواب کي ورته وويل چي خيال مي دي چي دا
 بنديان ٽوله مڙه ڪڙم، سرونه ئي د هغوي ملگرو ته وروپڙم. بيا به نو پر
 هغوي باندي له خپل لسکر سره يو ڄاي حمله وڪڙم. ڇوڪ به مڙه ڪڙم
 او ڇوڪ به وتبتي. او دامي له مسلمانانو سره وروستي جگڙه نه ده. تر
 دي جگڙي وروسته يو وار ڙر خپل مملڪت ته ڄم چي هلته ته خو به
 ڇه نه وي پڀن سوي. دايمي چي ئي دا خبري واورڀڊي، ددوي په ڙبه
 ئي ورته وويل چي حاضر مجلس په پوه نه سي، ول: "ڇرنگه دي پر

زړه اوارپري چي خپل خوري او خپله خورخه ووژني؟" پاچا چي دا واورېدله، له ډېره خنښه سره سوروشين سو. خپل دايمي ته ئې وويل چي: "خدای خوار کړي! تا ما ته نه وه ويلي چي ستا مور وژل سوې ده او تا ته ئې زهر درکړي وه". بيا دي يو غمی راکړ چي دا ستا د پلار غمی وو. د خدای په غضب ککړه سې، رشتيا ولي نه راته وايي؟ دايمي ورته وويل: "ما چي خه درته ويلي دي، هغه ټول رشتيا دي. زما نوم مرجانه او ستا د مور نوم ملکه ابريزه دئ. مور دي ډېره بڼايسته او زړه وړه بڼخه وه. خو پلار دي د بغداد او خراسان ټولواک ملک نعمان دئ چي خپل زوی ملک شرکان ئې له دغه وزير دندان سره جنگ ته استولی وو. ستا ورور ملک شرکان يوه ورځ له لښکره څخه ليري تللی وو چي ستا د مور ملکې ابريزې پر ماڼۍ پېښ سوې وو. مور مينځيانو په دغه وخت کي ستا له مور سره په يوه گونښه ځای کي سات تېراوه او غېږي موايستلې، چي ناڅاپه ملک شرکان راغی. ستا له مور سره ئې غېږ وايستل. څرنگه چي هم د بڼايست له خوا پر ختمه وه او هم په زور کي غښتلی وو، ستا مور ئې غوڅاره کړه. مور دي دی پنځه ورځي پخپله ماڼۍ کي د مېلمه په ډول وساته. يوه بڼخه چي ذات الدواهي نومېدله، په دې حال خبره سوه او ستا د مور پلار ملک حردوب ته ئې دا حال ووايه. مور دي د ملک شرکان پر لاس مسلمانان سوه او ايمان ئې راوړ. شرکان دا له ځانه سره بغداد ته بوتله چي زه او ريحانه او يو څو نوري مينځياني هم ورسره وو. مور ټولي مسلمانانې سولو. ستا پلار ملک نعمان چي دغه ملکه ابريزه وليدله، سمدلاسه پر مين سو. له ملکې سره ئې شپه تېره کړه. په دغه شپه ملکې حمل واخيست او ته ئې په نس سوې. مور دي درې غمي درلودل چي پاچا ته ئې وروبخښل. پاچا يو

غمی نزهت الزمان ته، یو ئې ضوء المكان ته او دریم ئې ستا ورور
 شرکان ته ورکړ. ملکې ابرېزې دغه غمی له ځانه سره وساته. کله چې د
 ملکې د لنگون وخت رانزدې سو، غوښتل ئې چې له خپلو خپلوانو
 سره وگوري. ما ته ئې خپل د زړه حال ووايه. ما یوه تورپوستي مريي
 ته دا حال ووايه. د ډېرو سرو او سپینو زرو وعده مي ورسره وکړه او
 ځني ومي غوښتل چې زموږ سره په دغه سفر کي ملگری سي. دې
 مريي، چې غضبان نومېدی، زما خبره ومنله او موږ ئې له ښاره راوايستلو
 او وتښتېدلو. د روم خاوري ته چې راورسېدلو، د مور دي د لنگون
 دردونه شرو سول. له آسه راکښته سولو چې په دغه وخت کي پر دې
 مريي باندي شهوت زور سو او غوښتل ئې چې ملکې ته لاس
 ورواچوي. ملکې چيغه پر وکړه او له ډېره خښمه ئې غاښونه ورته
 چيچل چې په دغه شېبه کي ته وزېږېدلې. ستا له زېږېدلو سره سم د روم
 ښار له خوا یوه دوږه ښکاره سوه. مريي واهمې واخيست او پر خپل
 ځان وېږېدی. باره ئې توره کش کړه او ستا مور ئې ووژل او دی پخپله
 وتښتېدی. دغه وخت دوږه رانزدې سوه او ستا نيکه او د روم پاچا ملک
 حردوب راښکاره سو. دی چې رانزدې سو، نجلی ئې پر محکه باندي
 مړه وليدله. ډېر غمجن سو. باره ئې زموږ څخه د ملکې په باب او د هغې
 د وژلو په باره کي پوښتنه وکړه. موږ ټول بيان ورته ووايه. د روميانو او
 مسلمانانو د دښمنۍ سبب هم همدا خبره ده. باره ئې د ملکې مړي
 راواخيست او په خپله ماڼۍ کي ئې ښخه کړه. ته ئې ما ته راوسپارلې.
 ته مي لوی کړې او هغه غمی مي چې ستا په مور پوري ئې اړه درلوده،
 ستا په غاړه دروخړاوه. بيا نو ته خدای لويولې او لوی سوې. په هغه
 وخت کي ما تا ته دا حال نه سواي بيانولای. يو سبب ئې دا وو چې

ستاسي تر منځ جگره پېښېدله او بله خبره خودا وه چي نيکه دي هم امر راباندي کړی وو چي دا خبره به له ځانه سره پته ساتم. ما د ده له حکمه څخه سر نه سواي غږولای. دا خبره پاته وه، خودا دی اوس مي درته وويله. نور نو ستا حکم دی چي څه کوي نو موږ پر سر و سترگو منلي دي. د مرجاني دغه بيان ټولو بنديانو هم واورېد. باره نزهت الزمان نارې کړې چي ملک رومزان زما پلرنی ورور دی، مور ئې ملکه ابريزه د ملک حردوب لور ده او دغه مرجانه نومې مينځه زه پېژنم. ملک رومزان حيرانی واخيست چي دا څه اورم؟ باره ئې له نزهت الزمان سره له نزدې وکتله او د ورورۍ وينه ئې پر جوش راغله. هغې هم ټول بيان ټکي په ټکي ورته وکړ. د دې بيان او د مرجاني کيسه کټ مټ سره ورته وه او د ملک هم زړه ته ولوېدله چي دی د عراق دی او پلار ئې ملک نعمان دی. باره ئې ژر ژر د خپلي خور نزهت الزمان لاسونه ور خلاص کړل، لاس ئې ورمچ کړ. نزهت الزمان ته ژړا ودرېده او ملک هم ورسره وژړل. آبس، نور بنديان ئې هم راوغوښتل، له لاسو څخه ولچک او له پښو څخه ئې زولني ځني وايستلې. په دې وخت کي د مرجاني سترگي پر هغه غمي باندي ولگېدې چي د کان ماکان په غاړه وو. باره ئې نارې کړې او ملک رومزان ته ئې وويل چي: "زويه! د خپلو خبرو بله نښانه مي هم پيدا کړه او هغه د دغه ځوان په بازوبند کي دغه غمی دی. دا له هغو درو غميو څخه دی چي يو مي ئې ستا په غاړه درځړولی وو".

کان ماکان ته ئې وويل: "ځوانه! ته دي دا غمی راوړه چي زه ئې وگورم". کان ماکان غمی ورکړ. مرجاني دا دواړه غمیان ملک رومزان ته وربسکاره کړل. هغه چي وکتل، په رشتيا سره دواړه يوشانته ول او د

مرجاني پر خبره باندي يوبل ثبوت هم ورزيات سو. ملک پوه سو چي دغه حوان ئي يعني کان ماکان ئي وراره دي. باره ئي وزير دندان ته مخ ورواړاوه، په غبرکي ئي ونيو. کان ماکان ئي پر تندي مچ کړ. زياتي نو خوشالي سوې، ډولونه وډبېدل، اتپونه سول، سوراوي وړغېدلې. هلته چي د عراق و شام لښکرو د روميانو دا ډول و ډماپي واورېدلې، باره پر اسانوراسپاره سول او ملک زبلکان هم راسپور سو چي وگوري، دا ډولونه پر شه وهل کېږي؟ باره ئي لښکر ته د جنگ د تياري تروم ووايه. ملک رومزان چي وليدل، د عراق و شام لښکر په جنگ راهي سول او په اصلي حال خبر نه دي، باره ئي خپلي ورېږي قضي فکان ته وويل چي ته چټکه ورسه او د عراق و شام لښکر ته اصلي حقيقت بيان کړه. قضي فکان هم په منډه ورغله او ملک زبلکان ته ئي ټول بيان وکړ او نکل ئي له سره تر پايه ورته واوراوه. هغوی هم خوشاله سول او اندېښنه ئي رفع سوه.

آبس، قضي فکان دمخه سوه او ملک زبلکان او د عراق و شام نور غټان په پسې سول او د ملک رومزان خيمي ته ورغلل. خيمي ته چي ورننوتل، و ئي ليدل چي ملک رومزان له خپل وراره کان ماکان سره ناست دي او له وزير دندان سره د ملک زبلکان په باب مشوره کوي. تر مشورې وروسته ئي فيصله پر دې سوه چي دمشق به د پنخوا په شان ملک زبلکان ته ورپرېږدي او پخپله به دوی عراق ته ولاړ سي. باره ئي سلطان زبلکان د شام له لښکر سره دمشق ته واستاوه او نور لښکر سره راغونډ سول. ملک رومزان او کان ماکان دواړو سره وويل چي د دوی زړونه به هغه وخت پر ارامه او خنيم به ئي سوړ سي چي له ذات الدواهي شخه خپل غچ واخلي. باره ئي نو لښکر ته د کوچ امر وکړ او

کان ماکان له خپل اکا ملک رومزان سره خوښ خوشاله رهي سو.
مرجاني ته ئې دوعاوي وکړې چې دوی یواو بل ئې سره معرفي کړل.
دمزله کار دئ، هله، هله، هله دا دئ، عراق ته راورسېدل. د ملک
ساسان لوی اوالدار د دوی په راتگ خبر سو او هرکلي ته ئې راووت.
د ملک رومزان لاس ئې مچ کړ. ملک هم سوغات ورکړ. باره نو ملک
رومزان پر تخت کښنوست او کان ماکان ئې پر څنگ ورسره کښناوه.
کان ماکان پښه ونيوله او ورته وې ویل چې دا حای ستاسي سره
ښايېږي. ملک رومزان ورته وويل: "استغفرالله! زه به څرنگه ستا
پاچهي ته طمع کوم". په دې ترڅ کي وزير دندان پر راښخ کړه چې
تاسي دواړه دي سلطانان ياست. يوه ورځ دي يو پاچهي کوي او بله
ورځ دا بل يو. دا خبره د دواړو خوښه سوه... کيسه چې دې حای ته
ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څلور څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې:
ملک رومزان او کان ماکان دواړه د وزير دندان په اشاره پر تخت
کښنستل. خوښ خوشاله ژوند ئې وو. لښکر او رعيت هم خوشاله وو او د
خپلو پاچهانو د سر دوعاوي ئې کولې. سلطان کان ماکان واده وکړ او د
کاکا له لور قضی فکان سره ئې د عيش و عشرت شپې تېرولې. څه موده
وروسته، يوه ورځ ناست دي، چې گوري له ليري څخه دوږه معلومه

سوه. چي وئې کتل يو سوداگر دئ راځغلي او چيني وهي، خولۍ ئې له ډاگه وويشتل او وې ويل چي: "اې، پاچا! دا څه پېښه ده چي د کفر په وطن کي زموږ مالونه سهي سلامت راتېر سول، خو د اسلام په پاچهي کي ئې راڅخه لوټ کړل".

ملک رومزان د غلا کيفيت ځني وپوښتي. سوداگر ورته وويل: "دا شل کاله کېږي چي په تجارت پسي له وطنه ورک يم او د دنيا په ښارو کي گرزم. زما سره د دمشق د ښار يو دوه مکتوبه هم سته چي ملک شرکان له دې اسيته ليکلي دي چي ما ورته يوه مينځه وربخښلې وه. اوس چي دې وطن ته راوړسېدم. ما له هند څخه سل باره مال رابار کړی وو، بغداد ته مي ووړ. دلته عربان و کردان راباندي پېښ سول. سړي ئې راووژل او مالونه ئې لوټ کړل. هست و نېست مي ټول ولاړل. دغه مي حال دئ، دا مي احوال دئ". تر دې بيان وروسته په ژړا سو. د ملک رومزان او ملک کان ماکان هم زړونه پر وسوځېدل. باره ئې سل تنه داسي سپاره ورسره ملگري کړل چي هريو ئې د زرو تنو په جنگ ورتللاي سواي. سوداگر دمخه سو چي لارولیکه وروښيي. دغه ورځ او شپه ئې ټوله مزل وکړ. سهارگاه مهال دئ چي يوې سمسوري سيمي ته ورسېدل. دلته ئې يو ځای هغه غله په سترگه سول چي ناست دي او د سوداگر مالونه پخپلو منځو کي سره وېشي. باره دا سل تنه سپاره پر راوگرزېدل او ملک رومزان او ملک کان ماکان په لوړ اواز ږغ پر وکړ چي: "ښور و نه خورئ، که هر چا ښور وخور، سر به ئې له تنې څخه ورجلا کړو". چي مخ دي راگرزاهه، ټول ئې ونيول. دا غله ټول درې سوه تنه ول او د عربو او کردانو هغه ټول فساتيان او لوچگان پکښې شامل ول. د سوداگر مالونه ئې ځني راټول کړل او د دوی لاس

وڀڻي ئي ورو تڙل. په ڪشېدلو ئي بغداد ته راوستل. په بغداد کي ملڪ رومزان او ملڪ کان ماکان دربار جوڙ کڙ. دوی پر تخت کښڻستل او غله ئي راوغوښتل او پوښتني ئي حُني شرو کڙي؟ هغوی وويل چي مور دري تنه مشران لرو او هغودا ڊله له شاوخوا اطرافو شخه راغونڊه کڙي ده. امر وسو چي دا دري تنه راحاضرسي. فوراً ئي هغه دري تنه راحاضر کڙل. دوی ئي بنديان کڙل او نورو ته ئي رخصت وڙکڙ او خوشي ئي کڙل. د سوداگر مالونه ئي ٽوله بیره ته په لاس وڙکڙل. په دې وخت کي سوداگر دوه مکتوبه راوايستل چي يو د ملڪ شرکان په خط کښل سوی وو او بل د نزهت الزمان په ليک ليکل سوی وو. د خطوله رويه معلومه سوه چي دې سوداگر همدغه نزهت الزمان پر ملڪ شرکان باندي خرڅه کڙي وه. کان ماکان چي د خپل اکا شرکان ليک وکوت. وئي پڙاند چي د هغه د لاس ليکلی خط دی. باره ئي خط واخيست او سيده نزهت الزمان ته ولاڙ. هورې ئي د سوداگر بيان ورته وکڙ. نزهت الزمان چي خط وکوت، خط او سوداگر ئي دواږه وپڙندل.

آبس، خط ئي ملڪ رومزان او ملڪ کان ماکان ته وڙکڙ او سوداگر ئي مېلمه کڙ. ښه غوره ڊوڊي ئي وڙلره وڙکڙه. تر ڊوڊي وروسته ئي ڊږ مال هم په سوغات کي وڙکڙ. خپل مريان او نوکران ئي په خدمت کي ورته ودرول. سوداگر خورا ڊږ خوشاله سو او ڊږي دوعاوي و ثناوي ئي ورته وکڙي. دري ورځي ئي تڙي کڙي، نور ئي نو اجازه وغوښتله او پر خپله تڙه ولاڙ. تر دې وروسته نو پاچهانود غلوه هغه دري تنه مشران راوغوښتل او پوښتني ئي حُني وکڙي. يوه ورته وويل چي زه سارايي سڙي يم او زما د اکار وو چي کوچني ښايسته هلکان او نجوني به مي غلا کولې او بيا به مي پر سوداگرو باندي خرڅول. ښه

ډېره زمانه مي دا کار وکړ. پای ته له دغه خدای ناترسه سره انډيوال سوم. خو لوچگان مو سره راټول کړل او د سوداگرو قافلې به مو لوټولې. پاچهانو ورته وويل چې د ماشومانو په غلاوو کي دي کومه داسي عجايبه پېښه ليدلې ده. که دي ليدلې وي، راته وئې وايه.

سارايي ورته وويل چې د پاچهانو سر دي سلامت وي، تر ټولو عجايبه پېښه خودا وه چې دوه ويشت کاله پخوا مي په بيت المقدس کي يوه نجلۍ غلا کړه. داسي بنايسته نجلۍ وه چې گل پوري موبنت، خو خيرن برانگي برانگي کالي ئې اغوستي ول او يو خيرن خيري ويرې پورنې ئې پر سر وو. ما دا وليدله چې له کاروانسرای خخه راووتله. باره مي په يوچم غلا او پر اوښ مي سپره کړه. خيال مي نو دا وو، چې دا نجلۍ ليري دښتو ته، هغه حای ته چې زما عيال پکښې اوسېدی، بوزم. خيال مي وو چې هورې به اوښان پيايي او پوچي موچي به راټولوي. دې نجلۍ خورا ډېري بوغاري وکړې او خورا ډېر ئې وژړل. هيڅ نه ارامېدله. آخر مي يو څو چپلاخي وهم وهله خو نجلۍ له ژړا نه لوېدله. باره مي دمشق ته بوتله او هورې مي يوه سوداگر ته ورنسکاره کړه. سوداگر چې د دې حسن و جمال ته وکتله، باره ئې په سل زره ديناره راڅخه رانيوله. بيا مي نو واورېدله چې سوداگر ښه کالي په واغوستل او د دمشق پاچا ته ئې هديه کړه. پاچا سوداگر ته يو په دوه پيسې ورکړې. دغه بيه پر هغې نجلۍ لاېږوه.

ملک رومزان او ملک کان ماکان دې کيسې ته داسي حيران تللي دي. نزهت الزمان چې دا نکل واورېدی، اسمان ئې پر سر سره وخرخېدی، پر سترگوئې توري پردې راغلي، خپل ورور ملک رومزان ته ئې مخ ورواړاوه او يوه لويه چينغه ئې وکړه چې: "دا هغه ارمچک

دی چي زه ئې په بیت المقدس کي وتښتولم". بیا نو زهت الزمان هغه ټولي دیدنی و خوارۍ ولوري ووهل وټکول بیان کړل چي د دغه سړي له لاسه پر دې راغلي ول. باره ئې وویل چي د دې سړي وژل خو ما ته داسي روا دي لکه د خپلي پاكي مور شیدې. توره ئې کش کړه او پر سارايي ئې مخامخ وړالا کړه.

سارايي نارې کړې چي: "آپاچهانو! دا ښځه مه پرېږدئ چي ما مړ کړي. زه به د خپل ژوند يو بل عجایب نکل هم درته وکړم". باره، کان ماکان خپلي عمه ته مخ ورواړاوه چي ته ئې پرېږده چي دی نکل وکړي. تر نکل وروسته بیا ستا کار دی چي هر څه په کوي. زهت الزمان لاس ونيوی او توره ئې بیره ته ټکي ته کړه. پاچهانو سارايي ته وویل چي نکل دي کوه. سارايي ورته وویل چي دا نکل په دې شرط درته کوم چي نور به نو ما بڅښئ. دوی هم د بڅښني وعده ورسره وکړه او سارايي نکل شرو کړ.

د سارايي د خیانت نکل

سارايي پاچهانو ته مخ ورواړاوه، وې ویل چي کیسه داسي وه ښه ډېر وخت پخوا یوه شپه خوب راڅخه وتښتېدی. لټ پر لټ اوښتم، هیڅ خوب نه راتلی. شپه دونه راباندي اوږده سوه لکه یو کال. آخر چي سهار سو، راولاړسوم. توره مي راواخیستله، ملا مي وتړله او نېزه مي پر اوږه کړه. د هوسیو په ښکار ووتلم. پر لاري یوه ډله ښکاریان نور راباندي پښن سول. زما په نیت چي خبر سول، باره سره ملگري او انډېوالان سوو. تلو، تلو، تلو، چي ناڅاپه مویو اوښمرغی (شترمرغ)

په سترگه سوه. باره مو پسي ورمندپه کړه. دا دمخه ده مور په پسي يو. تر ما پښينه مو منډي پسي ووهلې. آخر يو داسي بتي بيابان ته راوړسېدو چي نه يو بوټي پکښې سته او نه يو ډوکی. بس د مارانو پوښهاری او د پېريانو اوازونه اوږو، بل څه نه وینو او نه اوږو. اوسمرغی هم راڅخه ورکه سوه، تری تم سوه. په پوه نه سوو چي په هوا والوتله، که په مټکه ننوتله. باره مو د اسانومخ راواړاوه. منگر په داسي توده هوا کي بيرته تگ هم د اسمان خاته وه. هوا داسي توده سوه چي تا به ويل د دوړخ خوله پر دغه دښت راخلاصه سوې ده. په دې ترڅ کي تندي واخيستلو او اسان مو هم له اخه و له ټوخه ولوېدل. مرگ مو په دا خپلو گناهکارو سترگو ولېدی. په دغه چورتو کي يو، چي نابیره مو له ليري څخه يوه پراخه شنه سمسوره سيمه وليدله چي يوه خېمه پکښې معلومېدله او د خيمې څنگ ته يو آس هم تړلی ښکارېدی. مور ته دونه خوشالي پېښه سوه چي مه کوه پوښتنه. باره مو اسان د خيمې پر خوا وړپونده کړل. زه دمخه يم او نور ياران راپسې دي خو دا دئ چمنانو ته ورسېدو. هورې د يوې چينې پر غاړه له اسانو څخه راکښته سوو. ځانونه او اسان موبښه اوبه او ماړه کړل. ته زما بې عقلی ته گوره، ناحقه د خيمې و خوا ته وررهي سوم. خيمې ته چي ورغلم، گورم چي يو ښايسته ځوان او يوه پي. مخې جگه لوړه نجلۍ څنگ پر څنگ ولاړ دي. ځوان ته مي سلام ورواچاوه. سلام ئې راييا کړ. باره مي پوښتنه ځني وکړه چي: "ياخ العرب! راته ووايه چي څوک يې؟ او دا د څورلسم سپورمۍ څوک ده؟" ځوان سرکښته واچاوه، بيرته ئې راپورته کړ او پوښتنه ئې راڅخه وکړه چي: "ته څوک يې؟ او دا سپاره چي درسره دي، دا څوک دي؟"

ما ورته وويل چي: "زه د فرازي زوی حماديم. په عربو کي ئې زه د پنځو سوو سپرو پر ځای شمېرلی يم. مور له کور څخه د هوسيو په بنکار راووتلو. تندي واخيستلو او دې خيمې ته راغلو چي گوندي يو غورپ اوبه به پيدا کړو". ځوان چي زما خبره واورېدله، باره ئې هني بنکلي نجلۍ ته وويل چي دې سړي ته اوبه ورکه او د خورک چي هم هر څه وي، ورته رائي وړه. نجلۍ د زرکي په شان شانه وړانه رهي سوه. يوآن وروسته ئې د سپينوزرو په جام کي سړې اوبه او په بل لاس کي ئې په يوه غاب کي خرما، شيدې او يو څه د هوسۍ غوښه راوړه. زه د دغي نجلۍ بنايست ته داسي ډوب حيران تللی وم، اوبو او خوړو ته مي خودبنکه پام لاسوی وي. بې اختياره مي ترخوله راووتله:

شاپېری د حسن نه يې ته ئې حوره

موردي نه سي پرتا بنکلي باندي بوره

سيال دی نسته په څلور کونجه دنيا کي

گوره؟ ته به ئې پيداله کومه نوره

او په دې پسې مي دا بيتونه هم ترخوله راووتل:

بنايستي چي ماليدلي پر دنيا دي

انس و جن او دا نور هر څه چي پيدا دي

ستاتر نوک ده صدقه دا دنيا ټوله

سپلني دي هم تر ناز و تر ادا دي

چيري زما دا توري ژبه او ستا حسن

زه لاشه؟ ټول شاعران دي خاک پا دي

باره مي له خوړو څخه يو څو گولې واخيستلې او ځان مي اوبه هم

کړ. بيا مي نو ځوان ته مخ ورواړوه چي: "اې بنکلي عربه! ما خو خپل

حقيقت درته بيان کړ. ستا څخه هم هيله من يم چي خپل حال راته ووايې". ځوان راته وويل چي دا نجلۍ زما خور ده. ما ورته وويل چي يادي دا خور ما ته راوبخښه او که نه، تا به هم ووژنم او خور به دي هم راسره بوزم. ځوان يو آن سرکښته ځړولی وو، آخر ئې سر را پورته کړ ما ته ئې مخ راواړاوه چي: "دا چي ځان دي په زړه ورتيا او سپارلي کي نامي وباله، رشتيا به دي ويلي وي. منگر که زما سره زما په دا تش لاس جنگ وکړې. ما مړ کړې او خور مي درسره بوزې، دا پينور تا ته تر ابده پاتېږي. که رشتيا غښتلی او مېړنی يې، نو ما ته دونه مهلت راکه چي زه هم خپله توره و سپر راواخلم او پر آس سپور سم. هلته به ئې نوزه و ته سره معلومه کړو. که مي مات کړې، دا ټوله ملگري به دي هم تر تبغ تېر کړم او که دي مات کړم، ما به مړ کړې او نجلۍ به په غنيمت کي درسره بوزې". باره مي ورته وويل چي د انصاف خبره خو همدا ده چي دا تا وکړه. آس، د آس مخ مي راوگرزاوه. د دې نجلۍ مينې چور لېونی کړم. يارانو ته چي راغلم. د دې نجلۍ د جمال او بنايست خبري مي ورته وکړې او د ځوان دمېړاني او کاکه گۍ بيان مي هم ورته وکړ او دا مي هم ورته وويل چي هغه وايي په يوزر سپرو ئې لاسترگه نه ډکېږي. مقصد پر ما چي په خېمه کي هر څه راغلي ول، ټول مي خپلويارانو ته بيان کړل او په پای کي مي دا هم ورته وويل چي دا ځوان که درشتيا هم د زړه ډک سپری نه وای، نو په دې دښت و بيابان کي يوازي په خيمه کي نه کېښستی.

يارانو ته مي مخ وروگرزاوه او ورته ومي ويل: "اوس که په تاسي کي هر څوک حاضرېږي چي له دغه ځوان سره مقابله وکړې، رامخ ته دي سي. که ئې دغه ځوان وگاټه او مړ ئې کړ، خور دي ئې هم د هغه

وي". ياران په دې خبره راضي سول. د جنگ جامې ئې واغوستلې او
 د خيمې خوا ته وررهي سوو. هورې چي ورغلو، ءوان ملا تړلی پر
 آس سپور ولاړ دئ. خور ئې په رڪاب پوري موبتې ده، پورنې ئې
 پرمخ راايله كړې دئ. پر خپل ورور باندي بېرېري چي مړ ئې نه كړي
 اودا بيتونه وايي:

ناريتتوب له مېر نوسره بڼايېرې
 په پستۍ كې ژوند پر ژوند نه حسابېرې
 چي په چا كې وي لېر تومنه د مېراني
 هغه هيڅكله له مرگه نه بېرېرې
 سربه لوړ لكه نېزه د هغه چا وي
 چي په جنگ كې ئې په خړپ توره چلېرې

ءوان چي د خپلي خور له خولې دا بيتونه واورېدل، خورا ډېر
 ئې وژړل. آس ئې ورته باش كړ او دا بيتونه ئې ورته وويل:

د جگړې ميدان سختۍ دي سره اورونه
 مېر نو پكښې بايللي خپل سرونه
 ما چي كله ده دا توره تر ملا كړې
 ما منلي دي د ءان او بل مرگونه
 توره تل د حال په ژبه راته وايي
 سربښنده، خومه پرېرېده ترشاشرمونه

دا بيتونه چي ئې تر خولې ووتل نو ئې خور ته وويل چي كه زه مړ
 سوم. هوبښ كوه چي څوك ءان ته پرې نه ږدي. خور ئې ورته وويل:
 "معاذ الله! ته به مړ يې، او ما ته به څوك راتېرېرې!" باره ءوان د خپلي
 خور له مخ څخه پورنې پورته كړ. تا به ويل چي د څور لسم سپوږمۍ.

راوختله او ټوله دنيا ئې پخپلو شوغلو روښانه كړه. ځوان خپله خور پر تندي مچ كړه. خداى په امانې ئې سره وكړه. باره ئې مور ته مخ راواړاوه او وې ويل چې: "كه مېلمانه ياست، خداى مو راوله چې مېلمستيا دركړم. او كه دا ښكلې غواړئ، نويو يورا مخ ته سئ چې په ميدان كې ئې سره معلومه كړو". زموږ له مابين څخه يو سپور وروړاندي سو. ځوان ورته وويل: "نوم او د پلار نوم دي راته ووايه. ما له ځان سره قسم اخيستی چې كه د هر چا نوم زما له نامه سره او د پلار نوم ئې زما د پلار له نامه سره يوشى وو، زه به هغه نه وژنم". زما انډېوال ورته وويل: "زما نوم بلال دئ". ځوان ئې په جواب كې دا دوه بيته ورته وويل:

ستا مرگى لكه چې زما په لاس ليكلې
د بخت ستورى دي دانن ښكاري، لوېدلى
ككړى به دي په خاورو كې اوس رغړي
موردي نسته چې پرتائې زړه سوځلى

باره ئې يو پر بل اسونه سره وړپونده كړه. ځوان د نېزې وارى پر وكر، نېزه ئې تر ټټر پوري ووتله. له آسه راو لوېد.
باره زموږ له ډلې څخه بل ورووت. ځوان ورته وويل:

كه څوك زما سره كوي لږ دښمني
پر مغزي به زما د توري وارمني
خداى زما نېزه ككړي ته پيدا كړه
د گرزواري مي هريو دي سل مني

ځوان د ده خوله هم په يوه آن كې د خاورو وړدكه كړه. دريم ورمخ ته سو دا ئې هم هغې دنيا ته واستاوه. څلرم و پنځم ئې هم د

مرگي په غېږ وروستل. آخر ما له ځان سره فکر وکړ چې له یارانو خوئی خلاص کړم. زه که هم وروړاندي سوم، دغه حال راته گوري او که وځنلم د عربو قبیلې به مي ملامت کړي چې ملا دي رگه سه، له کوچني هلکه دي رامنډه کړه. زه په دغه چورت کي يم چې د ځوان لاسونه راوړسېدل او له زين څخه ئې پر محکه لاندي راواچولم. توره ئې راته کش کړه چې ومي وژني. زه ئې په پښو کي ورولوېدم. ځوان زه د چوغکي په شان له محکي څخه هوا ته راپورته کړم. هغه نجلی د خپل ورور په غښتلتوب ډېره خوشاله سوه. وړاندي راغله او ورور ئې پر تندي ښکل کړ. ځوان زه په لاس ورکړم چې دی بوزه په يوه سم ځای کي ئې وساته ولي چې اوس ئې مور ته پناه راوړې ده او زموږ په امان کي دی.

آبس، نجلی، زه د لمني تريوې څنډي ونيولم او لکه سپی داسي ئې کښولم. بيا ئې نو له خپل ورور څخه د جنگ جامې وکښلې. خپلي عادي جامې ئې په واغوستلې. د عاج دلرگي تخت ئې ورته راوړ. دی پر تخت کښېنوست. خور ئې ورته وويل: "خداي دي تل سرخرويه لره. په اور او اوبو کي دي خداي وساته". ځوان د خپلي خور په جواب کي دا بيتونه ورته وويل:

خوښ خوشاله گرز زما ښايستي او ښکلي خوري
خداي راسره مل دی په هر څه کي راته گوري
سپریم د غلیم و مخ ته توره سته، نېزه لرم
زه که وم ژوندي دښمن به ليري ليري ښوري
هر چا چې په بد نظر و تاته وي کتلي
واری به د توري پر سر خوري زما دلوري

فرض پر نارينه ده د ناموس و ننگ ساتنه
ننگ ناموس چي نه لري هغه گرزني مختوري
کوږ نظر که چا لاره زمور ننگ و ناموس ته
خون ئې روا سوی دی د خدای، رسول په توري

دا بیتونه چي مي واورېدل پر خپل ځان باندي وېرېدم. خپل
بنديگرت ته مي وکتل. حيران ولاړم. بيا مي هغي بسکلي نجلۍ ته
وکتل او له ځانه سره مي وويل چي دا ټول مصيبت خود دغي بنايستي
له لاسه راپېښ سو. د دې و جمال و کمال ته هک پک تللی وم. تر
سترگومي اوبسکي راغلي او دا بیتونه مي زمزمه کړل:

که دا زړونه وه او دا ول ول زلفاني
خورا ډېري ککړۍ به سي پرېشاني
چي د چا پر کورد عشق بلاسي لنگه
رنگ بې ژيرو وي، سترگي سرې وچي لباني

تر دې وروسته نجلۍ ولاړه سوه او خپل ورور ته ئې ډوډۍ.
موډۍ راوړه. ما ته ئې هم ست وکړ. په زړه کي خوشاله سوم او له ځانه
سره مي وويل چي داسي معلومېري چي زما د وژلو خيال ورسره نسته.
ډوډۍ چي ئې وخوړه، باره ئې د شرابو جام ورته راوړ. ځوان په می
و پياله لگيا سو. دونه ئې وچښل چي آخر ئې مخ تک سور واوښتی. باره
ئې ما ته مخ راواړاوه او وې ويل چي: "اې حماده! زه عباد د تميم
زوی او د تغلبه لمسی يم. تا ته خدای نوی ژوند در کړ". ما ته ئې هم يو
جام راواړاوه. دا مي پر سر پورته کړ. بل ئې راواړاوه. دا مي هم يوه
اينده کړ. دريم، څلرم ئې هم را کړ. ټول مي وچښل. بيا ئې نوزما سره د
انډيوالی خبري شرو کړې او قسم ئې را کړ چي خيانت به نه ورته کوم.

ما ديوه قسم پر خای زر قرآنونه ورته وډبول چي هيڅکله به زما له خوا
 خيانت و نه ويني. باره ئې خور ته وويل چي ها ورېښميني جامې ورته
 راوړه چي وائې غوندي. خور ئې جامې راته راوړې او دغه چي اوس
 مي اغوستي دي، هماغه جامې دي. بيا ئې نو له خپلو اوبانو څخه يو
 ډبر ښه اوښ راته راکړ او خور ته ئې وويل چي يو عراقی آس هم راته
 تيار کړي زه له دوی سره درې ورځي واوسېدم. له هغه وروسته ئې راته
 وويل چي: "حماده وروره! ستاله خوا مي زړه بېغمه سو. اوس نو غواړم
 يو څه استراحت وکړم. که دي سپاره په سترگه سول چي دې خوا ته
 راروان ول. بېرېره مه. دا د بنی تغلبه کسان دي او زما سره د جنگ خيال
 لري. باره ئې توره تر سر لاندي کړه او بيده سو. ما ته شيطان کافر په
 زړه کي وسوسه راواچوله او دده د وژلو سودا راولوبده.

آبس، راوغورځېدم او دده تر سر لاندي توره مي راواخيستله او
 سر مې غوټ وړپرې کړ. خور چي ئې زما په کار خبره سوه، داغسي
 راالاکړه او پر خپل ورور باندي پرمخي ولوبده، کالي ئې پر ځان
 څيري کړل او دا بيتونه ئې وويل:

ژارې ژارې اي دوســـــــــــــــــو تانو ژارې ژارې
 په کفن کي زما دا ښکلي ورور ونغاړئ
 خاندئ خاندئ غليمانو خاندئ خاندئ
 دا ساعت خو تاسي غوښت اوس ئې هم غواړئ
 زما د ورور په مرگ ناحقه خوشالېږي
 تاسي هم نه پاته کېږي، که دی ولاړئ

دا بيتونه چي ئې وويل نو ئې پر ما مخ راواړاوه چي: "ولي؟
 خائنه! حرامخوره! ولي دي زما ورور وواژه؟ ولي دي خيانت ورسره

وکر؟ ده خو غوښتل چي تا له ښوونځايو سره بيرته خپل کور ته ولېږي.
د دغي مياشتي په سر کي ئې خيال وو چي ما تا ته په نکاح درکړي".
باره، دې نجلی، توره راواخيستله. څوکه ئې خپلي سينې ته برابره کړه
او موټی ئې پر مخکه ولگاوه او ځان ئې په ډېر فشار پر وچاوه. د توري
څوکه ئې په سينه ننوته او تر ملا ئې راووته او ځای پر ځای مړه سوه.
زما ډېره خوا بده سوه او پر خپل کار ډېر پښېمانه سوم. خو
پښېمانی، څه گټه نه رارسوله. باره راولاړ سوم او خيمې ته ورننوتلم.
هغه شیان مي راټول کړل چي په وزن سپک او په بيه درانه ول. له
خيمې راووتم. داسي واهمې او بېري اخيستی وم چي هغه ځوان و
نجلی، مي همداسي پر مخکه پرېښوول او ښخ مي نه کړل. دا نکل تر
هغه بل نکل چي د بيت المقدس يوه نجلی، مي غلا کړه، ډېر عجيب و
غريب نکل دی.

نزهدت الزمان چي د ده خبري واورېدې، خښم ئې څو چنده ډېر
سو او پر سترگو ئې توره تياره راغله.... کيسه چي دې ځای ته
ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼاسوه

د شهرزادي کيسه پاته ترسباسوه

يو سل او پنځه څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
نزهدت الزمان چي د سارايي دا خبري واورېدلي، نور ئې له طاقته
ووتله او توره ئې ورسره لښته کړه، سارايي ئې ځای پر ځای وواژه.

حاضر مجلس پوښتنه ځني وکړه چې د دې سړي پر وژلو دي ولي داسي بېړه و تلوار وکړ؟ دې ورته وويل چې د خدای سل شکرونه دي وي چې زه ئې ژوندۍ پرې ايښې يم چې پخپل لاس له خپل غليم څخه غچ واخلم. بيا ئې نو پر مريانو امر وکړ چې د سارايي مړی وباسي او دباندې ئې سپو ته وغورځوي. بيا ئې نو د غلو هغو نورو دوو تنو مشرانو ته مخ ورواړاوه او په هغو کي ئې له يوه څخه چې مړی وو، د نامه پوښتنه وکړه او پر زياته ئې کړه چې: "گوره! رشتيا به وايې، کنه ...".

مړي وويل چې: "زما نوم غضبان دئ" او ورپسې ئې خپل هغه سرگذشت بيان کړ چې د ده او د ملک حردوب د لور ملکې ابرېزه تر منځ پېښ سوی وو. مړي لا خپل حال پوره بيان کړی نه وو چې ملک رومزان توره کش کړه او سر ئې غوټ ځني پرې کړ او وې ويل: "د خدای حمدوثنا دي وي چې ژوندی يم او د خپلي مور انتقام مي پخپل لاس واخيست". بيا ئې نو د غلو درېم مشر د خپل بيان د کولو له پاره راوغوښت. دا سړی هغه ساروان وو چې د بيت المقدس خلکو له ده څخه اوبښ په کراهيه اخيستی وو تر څو ملک ضوء المکان د دمشق تر روغتون پوري ورسوي. خو ده هغه د حمام پر امبارو باندي غورځولی وو. دې سړي چې له ضوء المکان سره خپل تېر سوی حال له سره تر پايه بيان کړ، کان ماکان پر راوغورځېدی او د ساروان سر ئې له تنې څخه هيسته ورغړاوه او وې ويل: "حمد دي وي خدای ته چې له دې خاين څخه مي خپل واری واخيست. ما دا نکل کټ مټ همدا سي لکه دغه ناولي چې وکړ، له خپل پلار ضوء المکان څخه اورېدلی وو".

تر دې وروسته نو پاچهانو پخپلو منځو کي سره وويل چې اوس مو

نو په زړو کي د هغې بلي مرداري بڼې له وژلو پرته بل ارمان نه دی پاته چې د دې ټولو زحمتو او مشکلاتو مورینه همدا پلینه وه. څوک به دا راحضره کړي چې د خپل نیکه او اکا کسات ځني واخلو او د آل نعمان د کورنۍ له لمنې څخه د پېغور دغه تور داغ ایسته کړو. ملک رومزان ورته وویل چې بله چاره نسته ، باید هر ورومرو ئې راحضره کړو. باره ئې خط وکینښ او دې بڼې ته ئې ورواستاوه. په خط کي ئې لیکلي وه چې: د دمشق او موصل او عراق هیواد زموږ تر واک لاندې دی. د مسلمانانو لښکر ماته خوړلې ده او پاچهان ئې نیول سوي دي. ستاسي څخه غواړم چې د ملک فریدون له لور ملکې صفيې سره ما ته حاضر سئ د نصار او له لویانو څخه چې دي هر څوک درسره راوستل، هم ستا خوښه ده. لښکر دي نه ورسره راوړي ځکه چې په ښارو کي بشپړ امنیت ټینګ دی او ټوله سیمي زما تر حکم لاندې دي.

دا لیک چې بڼې ته ورسېدی او د ملک رومزان خط ئې وپېژاند، ډېره خوشاله سوه او سمدلاسه ئې د سفر تیاري ونيوله او د نزهت الزمان له مور ملکه صفيې او یو څو تنو نورو لویانو سره راهي سوه. هله، هله، دا دي بغداد ته را ورسېدل. د پاچهانو استازي ته ئې د خپل رارسېدلو حال ورکړ. ملک رومزان وویل چې ښه به دا وي چې د رومیانو جامې واغوندو او دې بڼې ته په دغو جامو کي هر کلی ووايو. په دې ډول به د هغې له مکر وچمبازۍ څخه په امان کي سو. باره ئې د رومیانو جامې واغوستلې. قضی فکان ورته وویل چې په خدای که ما لا پېژندلاست. ما چې ویل تاسي د پرنگي سپاهیان یاست. آبس، رومزان دمخه سو او له یوزر سپرو سره ئې د بڼې هر کلی وکړ. بڼه چې را ورسېدله، ملک رومزان له آسه ورته راکښته سو. بڼې چې ولید،

وئي پڙندي او په غيږ کي ئي ونيو. په دې وخت کي ملک رومزان
بښي ته په نس کي داسي سوک ورکړ چي نزدې وو پوښتي. ئي
ورماتي کړي وې. بښي ورته وويل چي دا ولي؟ خبره ئي لا پوره
کړې نه وه چي ملک کان ماکان او وزير دندان او نور سپاره د بښي او د
هنې پر ملگرو راوخر خېدل او هغوی ئي لاس تړلي بغداد ته راوستل.
ملک رومزان امر وکړ چي په ښار کي دي جشن جوړ سي. آبس، ذات
الدواهي ئي بازار ته راوايستل. د کراستي خولې ور پر سر کړې او
خوشايي (غوشايي) ئي پر سر ورايښي ول.

چارچي تر شا په پسې وو او جار ئي واهه چي: "هر چا چي زموږ
پاچهان او زموږ د پاچهانو زامن راوژلي وي، دغه به ئي سزا وي". باره
ئې بدن ور دوې شغې کړ او د ښار پردروازه ئې دواړي شغې وځړولې.
ملگرو چي ئي دا حال وکوت، ټول مسلمانان سول او ايمان ئي راوړ.
وزير دندان و خپل منشي ته وويل چي دا کيسه په کتاب کي وليکي
چي په آينده کي د نورو له پاره عبرت سي. تر دې وروسته نو ملک
رومزان او ملک کان ماکان او وزير دندان او د هغو نورو خپلوانو په
عیش و عشرت کي خوښ خوشاله ژوند کاوه تر خود اجل قاصدان د روح
د قبضي له پاره ورته راغلل او خپل پور ئي پرې کړ.... کيسه چي دې
حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږ څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

د حیوانانو نکلونه

په دې شپه شهريار پاچا و شهرزادي ته وويل چي نن شپه غواړم د مرغانو او الوتونکو نکل راته وکړې. شهرزادي ورته وويل چي: "پر غبرگو لېمو" او کيسه ئې داسي شرو کړه چي: "اې زموږ بختور او بريمن پاچا! په پخوا زمانو کي يو تاووز (طاوس) وو چي له خپلي مادې يانې ځي تاووزي سره ئې يو ځای د درياب پر خنډه ځانته ځای جوړ کړی وو. په دې ځای کي د خدای تر ابده نور ځناور او وحشي حيوانات هم ول او خورا گڼي وني ئې هم درلودې. دا تاووز به د شپې له خپلي مادې سره د نورو ځناورو څخه د بيري له اسسته يوې جگي وني ته ختی خو د بل ځای په لټه کي هم ول.

د دې لټي په لړ کي يوه ورځ يوه ټاپو ته ورسېدل چي شاوخوا ئې اوبه وې. ښې پرېمانه وني و وانه و مېوې ئې هم درلودې. دوی د ټاپو له مېوو څخه ښې ډېرې و خوړلې د چينو پاکي اوبه ئې پر وچسلي چي په دې ترڅ کي ناڅاپه يوه هېلې را ښکاره سوه چي منډي ئې راوهلې او برابر هغي وني ته وختله چي تاووز ځای پکښې جوړ کړی وو. هېلې هم هورې د ځان له پاره يو ځای وټاکه او کراره پکښې کښېستله. تاووز پوه سو چي دې بتي ته هرومرو کومه حادثه ورپېښه ده، نو ئې پوښتنه پر وکړه او د وارخطايي او تلوليتوب سبب ئې ځني وپوښت؟ هېلې ورته وويل چي له ډېره گرومه بيخي لېونی سوې او ناروغه سوې يم. گروم مي هم د بنيادم له لاسه دئ. توبه، هي توبه! له بنيادمه به ليري گرزئ. تاووز ورته وويل چي اوس تر موږه پوري راورسېدې. نور ئې غم

مه كوه او مه بېرېره. هېلې ورته وويل چې دا د خداى مهرباني ده چې زه ئې تر تاسي پوري راوړسولم. غم وگروم مي لږ څه سپك سو. دې حای ته چې رشتيا سي، ستاسي سره دوستۍ او اشنايۍ له پاره راغلي يم.

هېلې چې دا خبري وكړې، باره بڼځه تاوزه ورنزدې سوه او له دې سره ئې بڼه ټينگ روغېر وكړ او ورته وې ويل چې نور دي نو بېره له زړه وباسه. د بنيادم لاس دلته نه رارسېږي. نه وينې، مور د درباب په منځ كې په يوه ټاپو كې يو. بنيادم ته ممكنه نه ده چې تر دې حايه دي راسي. بېغمه اوسه. منگر ته دي خپله كيسه راته وكه چې د دې بنيادم له لاسه تا ته څه تاوان دررسېدلى دى. هېلې ورته وويل چې اې زما تاووزي خور، زه گرده عمر په دغه ټاپو كې كراهه بېغمه اوسېدمه. نه زه چاته اړه وم، نه نور ما ته احتياج ول. يوه شپه مي د بنيادم شكل په خوب كې وليد چې له ما سره خبري كوي او زه له ده سره خبري كوم. دې شكل راته وويل چې اې بنايستي هيلې، له انسانه به ليري ښورې. هوبښ كوه چې خطا دي نه باسي. انسان او بنيادم له چمبازيه ډك دى. حيلې و مكرونه ئې ډېر زده دي. شاعر څه بڼه ويلي دي:

سرترونو كه دى له مكر وفتني ډك

هوبښاران ئې چمبازۍ ته دي هك پك

دا بنيادم داسي چمبازه دى چې د دريابو كبان په چنگك نيسي، د هوا مرغان په لومه بندوي، پيلان په مكر وچم د حان تابع كوي. هيڅوك له ده څخه حان نه سي خلاصولاى. نه وحشي حيوانات حني خلاص دي او نه الوتونكي او نه څيرونكي. زه د خوبه وارخطا راوغورخېدلېم، خولې راباندي ماتي وې او له هغې شپې بيا تر ننه

پوري مي زړه حای ته نه دی راغلی. وام نه گانه چي ما ته به هم چم جوړ کړي، په دام به مي ونيسي. په هغه شپه ډېره نارامه وم په دا سبا ورځ مي هم زړه له شنوخته ډک وو. هيڅ شی مي له لاسه نه کېده. آخر لوږي زور راباندي وکړ. دباندي راووتم. کرار کرار رهي وم. په زړه کي مي ناولی لاس وهل کېدی. آبس، هغه وو چي دي غره ته راورسېدم. دلته مي ديوه غار په خوله کي د زمري حوان بچي وليدی. ده چي هم زه وليدم ډېر خوشاله سو. زما رنگه رنگه بنکي چي ئې وليدي، ارنې ورته واخيست. راناري ئې کړه چي دلته راسه. زه هم ورغلم. ول نوم دي څه دی او په خټه څوک يې؟ ما ورته وويل چي نوم مي هېلی دی او د الوتونکو له قامه يم.

باره ما ورته وويل چي اوس نو ته راته ووايه چي ولي دلته ناست يې؟ د زمري بچي راته وويل چي: "زما پلار دا شوورځي کېږي چي له بنيادم څخه مي ډاروي. نن ما بنام مي د دغه بنيادم شکل په خوب وليد." د زمري بچي چي خپل خوب راته ووايه، کټ مټ زما په شان خوب ئې ليدلی وو. د زمري د بچي خبري چي مي واورېدې نو مي ورته وويل چي: "يا بالجارث!^(۱) ما تا ته پناه راوړې وه چي ته به هغه انسان ووژني چي ما په خوب ليدلی وو. اوس چي مي ستا واهمې ته وکتله، بېره مي دوه چنده سوه. ته چي د وحشي حناورانو پاچايي، ته نو ولي بايد له بنيادم څخه وېرېږي؟ باره مي د زمري دغه حوان بچي د بنيادم و وژلو ته ډېر تشويق کړ. هغه وو چي حوان زمري راولاړ سو، لکې ئې يو ډانگ ونيوله، ول ته درځه. دی دمخه دی زه په پسې يم. تلو، تلو، تلو، څويوې لاري ته ورسېدو. د لاري پر سر ولاړ وو چي

^(۱) حارث زمري ته وايي، (م. ه.).

ناخاپه دوږي سوې. چي گورو، خر دئ راغلي، لغتي وهي،
خرچلکي کوي، جوتکي غورخوي، په خاورو کي زغري. زمري له
خانه سره وويل چي دی به هم د بنيادم له بېري دغه علامې او چپه
پېرې کوي. باره ئې پوښتنه ځني وکړه چي: "اې شوده حيوانه! په
زبي شوک يې؟ اولته پر څه راغلي؟"

په جواب کي ئې ورته وويل چي: "اې زموږ شهزاده! زه په زبي
خر يم. له بنيادمه راتښتېدلی او دلته راغلی يم." زمري ورته وويل چي
له بنيادمه دي بېره له دې اسسته ده چي وامر به دي کړي؟ "خره ورته
وويل چي: "آيه، صاحبه! له مرگه نه بېرېرم. مگر دې بنيادم يو داسي
چل راته جوړ کړی دئ چي راباندي سپرېږي. يوشی دئ چي دوی
ئې حل بولي. خورا دروند دئ. دا مي پر شا راکښېږدي. يوبل شی
دئ، دوی ئې تانگ بولي. دا مي پر خپته راتاو کړي او له حل سره ئې
ټينگ وتړي. زه چي وام خپته مي وچاودله. يوبله تسمه ده، دوی ئې
دُمچي بولي. دا مي تر لکي لاندي راوتړي. يوبل شی دئ، دوی ئې
اوسار بولي. دا مي پر خوله و مخ باندي راکښېږدي. يوبل خورا بد شی
دئ، دوی ئې مچک بولي. تېره لرگی دئ. په دې مي په دا کونه کونه
کي وهي او چيخوي مي. دونه بارونه راباندي چلوي چي ملا مي
نزدې ده چي غوټه ماته سي. چي کله کله تر بار لاندي نوک وخورم، په
بدو الفاظومي ښکنځي. چي ورايم او غرانگه وکارم. پوچي خبري راته
کوي او لاحول وايي. کال دوه چي ئې دا کارونه راباندي وکړل او نور
نو زما د بدن شيمه ووزي، باره مي پر سقاو باندي خرڅ کړي. هغه
خدای ناترسه بيا د اوبو ژي راباندي چلوي. ټول ژوند مي په دغه
خواری کي راباندي تېر سي. چي مړ سم نو مي نه گور وي، نه کفن

وي، هيسته مي پر امبارو باندي سپو ته وغور ځوي. نو اې زموږ پاچا!
تر دې دروندغم به نور څه وي او ولي به زما زړه له شنوخته ډک نه
وي؟"

هيلی ول، تاووزجانه! دا خبري مي چي د خره له خولي
واورېدې. په بدن کي مي برنکي سوې، لږزې واخيستم. باره مي
زمرې ته وويل چي دا خر رشتيا وايي. باره زمري له خره څخه
وپوښتل چي اوس پر کمه روان يې؟ هغه په جواب کي ورته وويل چي
نن سهار مي د لمر ختو پر مهال بنيادم وليد، ځني رامنډه مي کړه. ما
ول چي يو ځای ځني پټ سم او د دغه بدو انسان له ظلمه ځان خلاص
کړم او دغه دئ چي پر تاسي باندي پېښ سوم. خره چي دا خبري
وکړې، باره ئې نو غوښته چي له زمري څخه رخصت واخلي چي په
دې وخت کي بيا د کښې له خوا دوږي راپورته سوې او داسي
معلومېده چي يوشی راځغلي. خره چي دوږو ته وکتل، باره ئې لو ناره
وکړه او وې راييل هر، هر، هر. يو گړی چي وسو، آس رابښکاره سو. هغه
حيوان چي شاعر د هغه په باره کي ويلي دي:

هم د ننگ دئ هم د جنگ هم د ځغستا دئ

طلبگار ئې شهسوار، خان و پاچا دئ

آس راځغلي څو زمري ته راوړسېدی. زمري ورته وويل: "اې ستر
حيوانه! د چا له قامه يې؟ او په دې دښت کي دي د ځغستا سبب څه
دئ؟" هغه ورته وويل چي: "زما نوم آس دئ او له انسانه راتښتېدلی
يم" زمري حيران سو او ورته وې ويل: "د تېښتي خبري مه کوه. ستا له
دې قد و قواري، له دې قوت و طاقت سره دا خبري نه ښايي او د شرم
خبري دي. دا څه وايي؟ ما په دا کوچني بدن له ځان سره پتېيلي وه

چي له انسان سره وگورم، حمله پر وکړم، نوکي نوکي ئې کړم، غوښي ئې وخورم، د دغي خوارکۍ هېلۍ له زړه څخه د هغه بېره وباسم او پرې ئې نږدم چي له خپل کور وکلي څخه ليري ولاړه سي. تا خوزما زړه بيخي رامات کړ او له خپله عزمه دي يو مخ پښمانه کړم. ته چي په يوه لغته هغه وژلاى سي، خو هغه ستا څخه ستا په دې انه و تنه نه بېرېري. د دې اسرارو په حقيقت مي خبر کړه".

آس وخنډل، ول اې ملک زاده! توبې کاره، توبې. زما دې تن و بدن ته خو دي فکر دئ. زما قوت و طاقت خو وينې. منگر دا انسان داسي چمبازه دئ او داسي له فتنو څخه ډک دئ چي خداى دي له ازموښتنه وساته. يوشى ئې جوړ کړى دئ چي دوى ئې (کړه) بولي. دا کړه زما لاس و پښوته راواچوي او پر يوه غټ مېخ باندي مي وتړي. زما څخه لکه په دار حُرول سوى شى، د خپل ځان واک واخيستل سي. نه پر پوتلاى سم، نه کښنستلاى سم، نه تښتېدلای سم، نه خوله اچولای سم، نه ځان خلاصولای سم او نه د ده له فرمانه ځان ايستلاى سم. بيا نو کله چي ئې زړه سي چي پر ما باندي سپور سي، د خپلو پښو د ايسوولو له پاره ئې له اوسپني څخه د کړۍ په رقم دوه شيان جوړ کړي دي، دوى ئې (رکابونه) بولي، يو بل له څرمني څخه جوړ سوى دروند شى دئ، دوى ئې (زين) بولي. دا رکابونه او زين راباندي کښېردي او په دوو تانگونو ئې زما پر خېټه و بڼلو باندي ټينگ وتړي. په خوله کي د اوسپني يوه ټوټه چي دوى ئې (واگي) بولي، راکښېردي. دا اوسپنه بيا له دوو تسمو سره تړلې وي، چي دوى (کيزه) يا (ملونه) ورته وايي. آبس، چي راباندي سپور سو، دغه کيزه په لاس کي ونيسي او ځغلوي مي. په رکابو مي پر بڼلو باندي چيخي. په غمچينه مي پر کوناټو باندي

وهي. داسي ٽينگ وهل راكوي چي کوناتي او بڻلونه مي تغمه تغمه سي.

آه، زمور شهزاده! د دي انسان يو ظلم نه دي چي پر ما ئي کوي. په ژوند خو مي په دغه ډول ځنلوي او ډبوي. کله چي زور سم او له ځناستي وسپارلي. څخه ولوږم. بيا مي نو پر اسټوان يا ژرندگري باندي خرڅ کړي. دا خداي ناترسه بيا شپه و ورځ ژرنده راباندي خرخوي. چي د دي کار توان هم راپکښي تمام سي، بيا مي نو پر خرمن جوړوونکو، چي دوي ئي (دباغان) بولي، وپلوري. هغه مي ووژني، پوست مي راڅخه وباسي، لکي راڅخه پرې کړي. له پوسته مي خرمن جوړه کړي. د لکي له ورښتانو مي غلبلونه او مچ شروني جوړ کړي.

خوان زمري چي د آس دا خبري واورېدي، ډېر خښم ورغلي، آس ته ئي وويل چي ته څه وخت له دي انسانه راجلا سوي يې؟ آس ورته وويل چي دا نن ما پښين قضا ځني راوتښتېدم. دي راپسي گريزي. د آس او د زمري دا خبري لا نه وې تمامي سوي، چي د کښي له خوا بيا دوږي رابنکاره سوې او د دوږو له منځه اوښ راووت. سر په، سر په، سر په راځغلي. نارې و غرغړې ئي جوړي کړي دي او تر مور پوري راورسېد. خوان زمري چي د ده و غټي بدنې ته وکتل د انسان گومان ئي پر راغلي او پر راوغوځېدي چي سره څيري ئي کړي.

ما ورته وويل چي دا انسان نه دي، دا اوښ دي او بيايي له بنيادم څخه دي راتښتېدلي وي. تاوزه وروره، تا ته دي وويل سي، مور لا په دغو خبرو کي وو چي اوښ مور ته نژدې راغي. زمري ته ئي سلام واچاوه. زمري ئي سلام ورعليک کړ او دي ځای ته د راتگ سبب ئي

حُني ويونست. اوبن په جواب کي ورته وويل چي: له انسانه راتبښدلی يم. زمري ورته وويل چي ته خوبايد په يوه لغته انسان هني بلي دنيا ته واستوي. ته څرنگه په دې دومره غټ بدن او اندامو ورڅخه راتبښدلی يې؟ اوبن ورته وويل چي اې زموږ د پاچا زويه! له انسان څخه بې له مرگه څوک خلاصدلای نه سي. دی زما پزي ته يوشی راواچوي چي دوی ئې واښ (مهار) بولي. پر مخ او سر باندي مي هم څو واښکي راوتړي چي د دوی په ژبه اوسار ورته وايي. د واښ يو سر کوچني هلک ته په لاس ورکړي. دغه کوچنی هلک ما په دې لويه انه وتنه پورته و کښته کښولای سي. درانه بارونه راباندي اينوولای سي. لويو او اوږدو سفرونو ته مي بېولای سي. په شپو شپو، په ورځو ورځو مي تر اندازې زياتو سختو کارو ته امر کولای سي. دا خو لا پرېږده، چي زوړ سم، يا مي هدمات سي. ساتي مي نه، دوا و درمل راباندي کوي نه. بس سمدستي مي پر قصاب باندي خرڅ کړي. هغه مي حلال کړي. غوښي مي پر اشپز او پوست مي پر دباغ وپلوري.

اې زموږ د پاچا زويکه! د انسان د جبروستم خبري تمام نه لري. داسي ظلم راباندي کوي چي پوښتنه ئې مه کوه. زمري ورته وويل چي څونه موده کېږي چي حُني راتبښدلی يې. اوبن ورته وويل چي فقط يو ساعت به کېږي چي حُني رامنډه مي کړه. دی اوس هم راپسي گريزي چي پيدا مي کړي. اې زموږ حُوان پاچا! پرې مي ږده چي پر دې بتي بيابان وگرزم. زمري ورته وويل چي ته لږ تکيه سه. بيا به ئې وگورې چي څرنگه ئې ستا په مخ کي کولمې پر ډاگ وراچوم. څرنگه ئې ستا په مخ کي غوښي خورم. څرنگه ئې ستا په مخکي هډونه په غاښو ورماتوم. څرنگه ئې د بدن ويني ستا په مخکي چښم. اوبن ورته

وویل یا ابن السلطان! زه ولا پر تا هم بپرېرم چې یوڅه در ونه کړي. د
دې انسان خورا ډېر مکرونه وچمونه زده دي. شاعر څه ښه ویلي دي:

انسانان ټوله له څیلمي بدکاران دي
په ښکاره دي وي دوستان پټ دښمنان دي
دیتیم د مال په شان په خوله خواره دي
خو خوړونکي د دوزخ لورته کاره دي

ده لا دا شعر پای ته نه ورسولی چې د هاخوا یو خوار بونځی،
اسکېرلی پر ملا کړوپ گړدی سپری راښکاره سو. یوه کڅوړه ئې په شا
ده. په دې کڅوړه کې د ترکانی سامان او اته دانې تختې دي. یو دوه
کوچني ماشومان ئې تر لاس نیولي دي او زموږ پر خوا راروان دي. آه،
تاوزه وروره! ما خو چې ورته وکتل، نزدې وو چې له ډاره مي زاره
چاودلې وه. له ډېره وهمه څخه بوڅه راواوښتم. ځوان زمري ورولاړ
سوچي ورسره وگوري.

دی چې نزدې ورورسېد، ترکان شین د خندا ورته ولاړ او په ډېره
غوږه ژبه ئې ورته وویل: "اې ستر پاچا! پاک خدای دي ورځ و شپه
په خیر لره. قوت و طاقت و شجاعت دي خدای زیات لره. ته به کوي
خدای به کوي، ما ته به له هغې بدې ورځې څخه نجات راکوي چې د
ظالمانو او ستمگارانو له خوا راباندي نازله سوې ده. ما خو بې له تا
څخه بله پناه پیدا نه کړه". باره نو ترکان زمري ته په ژړا سو. پر سر ئې
خاوري باد کړې او شکایتونه ئې ورته وکړل. زمري چې د ده شکایتونه
وژړا و بوغاري واورېدې، نو ئې ورته وویل چې تا ته خوبه پناه درکړم،
منگر دا راته ووايه چې دا ظلم د چا له خوا درباندي سوی دی او ته
پنخپله یې څوک؟ ما خو ستا په شان ښکلی، په ژبه پوه څوک پنخپل

عمر نه دئ ليدلى. ستا کسب و کار شه دئ؟ ترکان ورته وويل چي اي د
 حُناورو سلطانه ! زه ترکان يم او د بنيادم له لاسه په غاو راغلى يم. دغه
 بنيادم پر دې خوا راروان دئ او که خداى کول سبا سهار به تا ته
 راورسپري. زمري چي د بنيادم نوم واوړېد. باره له چتې ووت،
 غومبى ئې سو. تر سترگو ئې د قهر و غضب بڅرکي راوغورخېدل او
 ورته وې ويل چي په خداى مي دي قسم وي چي نن شپه خو ټوله
 ورته گوډه کړم. سترگه به پر سترگه کښېږدم. ټوله شپه به وينى ورته
 کښېښم. پلار ته تر هغو پوري گام لا ولاکه ورواځلم چي خپل مقصد ته و
 نه رسېږم.

بيا ئې نو ترکان ته مخ ورواړاوه او ورته وې ويل: "زه دا ستانډي
 قد او لنډي گامو ته گورم، د حُوانمردى له اسيته مي تکليف نه
 درباندي پېرزو کېږي او گومان مي نه سي چي ته دي زمور حُناورو په
 گام راسره ولاړ سي. دا راته ووايه چي حُي چيري او نيت دي کومي
 خوا ته دئ. ترکان ورته وويل چي ستا وزير پړانگ ته روان يم. دى
 غورېدلى وو چي بنيادم پر دې خوا راروان دئ. نو پر حُان باندي
 سخت په ډار سوى وو. برايې ئې ما ته څوک رالېږلى وو چي ورسم او
 ده ته يوه خونه ورجوړه کړم. دى به په دې خونه ننوزي او د بنيادم
 لاس به نه وررسپري. د ده ايلچي چي ما ته دا حال راوور، نومي دا يو
 څو تختې او خپل سامان راواخيست اوس د ده خدمت ته ورروان يم.
 حُوان زمري چي دا خبري واوړېدې، پړانگ ته ئې هم درد راغى او
 هم ئې کست په وسو. باره ئې ترکان ته وويل چي له دې تختو څخه به
 اول ما ته خونه راجوړوې، بيا نو پړانگ ته تللاى سي. ترکان ورته
 وويل چي اي د حُناورو اميره! زه تا ته شى نه سم درجوړولاى. اول

بايد پراڼگ ته ورسم او کار ئې ور خلاص کړم، بيا به هغه دى تا ته هم داسي خونه در جوړه کړم چي د دښمنانو خڅه پکښې خوندي واوسې. زمري پر ترکان وروغورځېدى او غوښته ئې ټوکي ورسره وکړي او په څپره ئې وواهه. ترکان بوخ راواوونست.

زمري ته خدا پر ورغله او ورته وې ويل چي: "ترکاڼه! ته په دې بې سبکه بدن بايد له بنيادم خڅه وېرېږي". ترکان ته ډېر خښم ورغى منگر په خوله ئې څه و نه ويل او خبره ئې وزغمله. باره ده هم وخنډل او زمري ته ئې وويل چي نه مي پرېږدې، سمه ده، زه به هم اول تا ته خونه در جوړه کړم. آبس، تختې ئې راواخيستې. اندازه ئې کړې. د زمري پر مېچ برابره خونه ئې ورجوړه کړه. دروازه ئې ارته ورپرېښوول. شاوخوا ئې سوري ورکړل. ښه کلک مېخونه ئې پر ووهل. باره ئې زمري ته وويل چي دې خوني ته ورننوزه چي څرنګه ده؟ خوښه دي ده کنه؟ زمري ډېر خوشاله سو. د سونځ و دروازې ته چي ئې وکتل، په نظر کوچنۍ ورغله. ترکان ورته وويل چي ته ورننوزه. ځان دي سره ورتول او گونجک ونيسه. زمري هماغسي وکړه او ورننووت. ترکان ورته وويل چي ته دي لکۍ هم درټوله کړه او په خونه کي کښېنه چي زه وگورم چي له لکۍ سره هم په خونه کي ځايېږي. که نه؟

ترکان د زمري لکۍ سره ورتوله کړه او په سونځ کي وردننه کړه او سمډلاسه ئې دروازه پسي وټرله او مېخونه ئې پر ټکوهل. زمري ورڅرګه کړه چي: "اې ترکاڼه! دا خونه دي بيخي کوچنوتې جوړه کړې ده. دروازه خلاصه که، چي درووزم. ترکان ورته وخنډل چي خداى خبر چي ته به بيا له دې ځايه راوزي. باره ئې ورته وخنډل چي دا

خونه نه ده، دا مي ته په قفس کي بندي کړې. ته خورا بد ځناور يې. زمري ورته وويل چي: "وروره! دا ته څه وايي؟" ترکان ورته وويل: "اې ناولې ځناوره! له هغه څه څخه چي ته ډارېدلې، د هغه په لاس کښوتې. نوري خبري گټه نه لري".

اې تاوزه! زمري چي پوه سو چي بنيادم همدا دى او دا هماغه موجود دى چي ده په خوب ليدلى وو او پلار ئې هم له ده څخه ډېر ډارولى وو، خورا سخته واهمه ورولوېده. زه يو څه ليري ورته ولاړه وم او کتل مي چي نور به څه پېښ سي. چي گورم، ترکان لوى غار وکيندى او د زمري قفس ئې پکښې کښنوو. د سرپاله ئې بوتې و خاشې پر کښنوولې او اور ئې وروچاوه. زمري مکوت پکښې وسوځېد. مادوې پښې خپلي وې، دوې مي پور کړې، رامنډه مي کړه. نن دوهمه ده چي د شي څکه مي نه ده کړې او د بنيادم له بيړي په تېښته کي يم کيسه چي دې ځاى ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي: اې زمور ستر ټولواکه! تاووز چي د هېلې خبري واورېدې، داسي منگ ورته ولاړ، خو هيلې ته ئې وويل چي مور او تاسي اوس په دې ټاپو کي د بنيادم له ازاره په امان يو. شاوخوا موابه دي او له هوا پرته بله لار نسته. نو بنيادم به دلته څه راز راوړسي. بېغمه کښنه چي خداى

زموږ و تاسي نارو اورېدلې ده او خير خيريت دئ. هېلې. ورته وويل
 چي له پېښي خو تېښته نسته خو ډېره بېرېرم چي وام څه خطر راته پېښ
 نه سي. تاووز ورته وويل چي دلې زموږ سره پاته سه. که موږ ته څه
 پېښېدل، نو تا ته به هم پېښ سي. زموږ په تندي کي چي څه ليکل
 سوي دي، هغه هرومرو پېښېږي. د چا چي اجل پوره سي، بيا نو نه
 راگرزي. دوی په دغه خبرو کي وه چي يو وار دوږي سوې او لکه يو
 څوک چي د دوی خوا ته راغلي. هيلې. خو له ډېره وهمه لو چيغه
 وکړه او ځان ئې درياب ته واچاوه. دوږي چي سره کښېستلې، يوه
 هوسۍ رابښکاره سوه. د هيلې او تاووز زړه يو څه پر پوښتۍ سواو بېره
 ئې له زړه ووتله. تاووز و هيلې. ته وويل چي پر موږ ئې يو مرگ تېر کړ او
 ته ئې وينې چي هغه هوسۍ ده او زموږ خوا ته راروانه ده. هوسۍ د
 بېري شې نه ده. خپل وابنه او بلگونه خوري، نور په چا کار نه لري.
 دوی لا خبري پوره کړي نه وې چي هوسۍ ورته راورسېدله او د
 هماني درختي تر سيوري لاندي ئې ساه واچوله يا د چا خبره دمه ئې
 وکړه. يو څه چي هوسا سوه، يوه هيلې او تاووز ئې وليدل. باره ورته
 راغله او سلام ئې ورواچاوه او ورته وې ويل چي: "نن پر دغه ټاپو
 باندي برابره سوم. ما پخپل ټول ژوند کي داسي شين کوږم نه وو
 ليدلی". باره ئې دوستۍ لاس هيلې او تاووز ته ورکړ او هغوهم ومانه.
 زياتي ئې نو خاطر جمع سو او خپل خورک و چښنگ ئې په گډه سره
 کاوه.

څو ورځي وروسته يو کښتۍ چي لار ئې ورکه کړې وه، دغي ټاپو
 ته راغله. خلک له کښتۍ څخه راکښته سول او په ټاپو کي سره تيت
 سول. په دې وخت کې پر تاووز و هيلې و هوسۍ سترگي ولگېدې.

هوسى. ځني منډه کړه، تاووز ځني په هوا سو. هيلې خواره پر مخکۀ پاته سوه. دې خوا وها خوا ته ئې وځغستله. آخر د خلکو له خوا ونيول سوه. دې خوارکې نارې ووهلې خو گټه ئې و نه کړه. خلکو هېلې ووژله او له ځان سره ئې يووړه. تاووز چې د هېلې حال وليد، له ټاپو څخه کډه سو او وې ويل چې رشتيا چې له پېښي څخه تېښته نسته. که دا کښتې نه وای راغلي، زموږ د هېلې جدايي ناممکنه وه. دا خوارکې ډېره نېکه او صادقه وه. باره تاووز په هوا سو او هوسى ته ورغى. روغېر ئې سره وکړ. هوسى د هېلې په باب پوښتنه ځني وکړه. تاووز ورته وويل چې: "هغه خوارکې د دښمن لاس ته ولوېده. زما له دې ټاپو څخه زړه مات سو".

باره ئې په هېلې پسې ډېري اوبښکي تويي کړې او دا بيتونه ئې وويل:

بې له تا مو هر باڼو د سترگو خار دئ

پېلتون نه دئ سم مرگى راته تيار دئ

ژوندون سخت سو بې له تا، گوزاره گرانه

زړه مو نور له هوسو څخه بېزار دئ

د هوسى هم ډېره خوا بده سوه خو تاووز ته ئې له ټاپو څخه د کډه کېدو مشوره ور نه کړه. آبس، تاووز و هوسى په ټاپو کې پاته سول خود هېلې غم ئې له زړه نه ووت. هوسى و تاووز ته وويل چې دا ټول مصيبت د انسانانو له لاسه راته پېښ سو. دوى دې ټاپو ته راغلل او د دوستانو تر منځ د پېلتون او د هيلې د مرگ سبب سول. له دې توکم څخه بايد څوک ليري اوسي او له مکر وفتني څخه ئې بايد ځانونه وژغوري. تاووز ورته وويل چې زما يقين دئ چې د دې د وژني اصلي سبب د تسبيحاتو پرېښوول وو. ما به هر وخت ورته ويل چې دا تسبيحات دي مه پرېږده. ما به ورته ويل چې بېرېرم چې د تسبيحاتو پرېښوونه به دي د هلاکت

سبب سي. د خدای مخلوق باید تل په تسبیحاتو باندي مشغول واوسي. هر وخت چي له تسبیحاتو څخه غافل سو، له هلاکت سره به مخامخ سي. هوسی چي د تاو ز خبري واورېږي، ورته وي ويل چي: "تا ته دي خدای اجر و نه در کړي چي نېکه لار چا ته ورنسيې". باره نو په تسبیحاتو مشغوله سوه. وايي چي د هوسی تسبیحات داسي ول چي: "سبحان الדיان ذی الجبروت والسلطان". په کتابو کې راوړي دي چي وايي د خدای يو دوست په غرو کې په عبادت مشغول وو. په دغه غره کې يوه جوړه کوټري هم اوسېدلې. دې عابد به خپل خواږه پر دوو برخو وېشلې وه.... کيسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اته څلوېښتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي: عابد خپله رزق و روزي پر دوو برخو وېشلې وه. يوه برخه ئې پخپله خوړله او بله ئې کوټرو ته ورکوله. تل به ئې د کوټرو د نسل د ډېرېدو دواوې کولې. کوټري هم له دې غره څخه بل حای ته نه تلې. پر عابد باندي راټولي سوي کوټري زياتره تسبیح ويونکي کوټري وې. د کوټرو تسبیحات دا دي: "سبحان خالق الخلق وقاسم الرزق وبانی السماوات و باسط الارضين". کوټرو له خپلو بچيانو سره تر هغو پوري په دې غره کې ژوند کاوه تر څو چي عابد مړ سو او دوی هم مخ پر ښارو او کوڅو ونيو.

د پر هېزگار ه شپون نکل

د نکلچيانو له خولې روايت دئ چې وايي په يوه غره کي يو شپون وو. دا شپون يو ډېر په زړه پاک، دينداره او هوښيار سړی وو. ټوله ورځ به ئې خپل پسونه او مېرې پوولې او په شيدو او وړيو ئې خپله گوزاره کوله. وايي چې په دې غره کي خورا ډېرې گني درختي او ځنگلونه ول. په دغو ځنگلو خورا ډېر ځنگلي ځناور او وحشي حيوانات اوسېدل خو په شپانه او د هغه په پسو او مېرو ئې کار نه درلود. شپون په دغه غره تل ارام و اسوده گرزېدی. څرنگه چې ډېر نېک عمله سړی وو او تل ئې د خدای په طاعت و عبادت ځان مصروف ساته، ځکه ئې د دنيا په کارو کي رى نه واهه. څه موده وروسته دا شپون ډېر سخت ناروغه سو او بيخي له بسوره ولوېد. نو ئې د هغه غره په يوه غار کي ځانته ځای واچاوه. رمه به ئې سهار څر ته ووتله او ماښام به بيرته د دغه غار خولې ته پنده سوه. وايي چې خدای تعالی غوښته چې پخپل دغه بنده يو ازموېست وکړي. نو ئې يوه ملايکه د يوې ډېرې ښکلې ښځي په بڼه ورته راوولېرله. ملايکه د شپانه مخي ته کښېنسته.

شپانه چې د اښځه وليدله چې د ده و مخ ته ناسته ده، باره ئې بدن په لړزېدو سو او پوښتنه ئې ځني وکړه چې: "ښځي د څه له پاره دلته راغلې يې؟ زما و ستا تر منځ خو پېژندگلوې هم نسته. نه ستا احتياج په ما مانده دئ او نه زما دا په تا". ملايکي ورته وويل چې: "اې ځوانه! زما حسن و ښايست ته نه گوري، زما خوشبويي نه درباندي ځي، ښځو ته د نارينه وو په اړتيا نه پوهېږي. زه بايد ولي تا ته رانه سم؟ او ولي بايد

ستا د وصال ارزو و نه کړم؟ زه پخپله خوښه او د خپل زړه په غوښتنه دلته راغلې يم. اوس چې هيڅوک بل دلته نسته، غواړم چې په دې غره کې له تا سره واوسم. ستا د ژوند ملگرې سم او که ته زما سره يو ځای سې، ناروغي به دي درڅخه ولاړه سي او بيرته به روغ رمی سې. له بنځو سره که دي د يو ځای ژوند خوند وکوت، بيا به پر خپل هغه ژوند باندي ډېره پښماني وکړې چې په جره کې کي دي تېر کړی دی. دا يو پند دی چې درته ومي وايه. "شپانه ورته وويل چې: "اې، شيطاني چمبازي! زما څخه ليري ښوره. نه مي ستا پر خبرو باور راځي، نه به تا ته درنزدې سم او نه مي ستا وصال ته حاجت سته. د هر چا په زړه کي چې ستا مينه ولوېده، د آخرت برخه ئې سپکېږي او که چا د آخرت مينه قبوله کړه، ستا څخه ليري کېږي. ته هغه څوک يې چې اولين و آخرين دي دواړه تېرايستلي دي. افسوس پر هغه چا چې ستا په دام کېښوزي". ملايکي ورته وويل چې: "مه شوده کېږه. ما ته مخ راواړوه. زما بنايست و جمال ته وگوره. زما وصال غنيمت وگڼه. هغه کار وکړه چې تر تا وړاندي اولنو کړی دی. اولني حکيمان او پوهان چې هم ئې تر تا تجربه ډېره وه، هم په عقل کي تر تا هونسياران ول، بيا ئې هم له بنځو څخه داسي بېزاري نه ښکاره کوله لکه دا ته چې ئې ښکاره کوي. هغوی بنځو ته ځان نزدې کاوه. دې کار هغوی ته نه په دنيا کي تاوان رساوه، نه په آخرت کي. ته هم له خپلي کېږې لاري څخه راواړه چې يو څه د ښهاني ورځ ووينې".

شپانه ورته وويل چې: "زما له هغه څه سره جوړه نه ده چې ته ئې راته وايې. ما هغه ترک وهلي دي. په دې مي پرې ايښي دي چې ته غولوونکي يې، څوک خطاباسې. نه دي پر عهدوپيمان باور سته، نه

دي له چا سره وفا کړې ده. خورا ډېرې بدۍ ستا په دې غوړو خبرو کې پټې دي. ډېر نېکان دي غولولي دي او پر ځان دي مين کړي دي. هغو ټولو آخر پېښماني کړې ده. زما څخه ولاړه سه ځکه تا د نورو د فساد له پاره ځان جوړ کړی دی". شپانه دا وويل او خپل کوسى ئې پر سر راکش کړ او د خپل پروردگار په ذکر مشغول سو. ملايکي چې دده کلک يقين او ټينگه عقیده وليدله، نو ځني ولاړه سوه او اسمانو ته وختله. دې غره ته نژدې يو کلی وو. په دې کلي کې يو خورا ښه پرهېزگار ه سړى اوسېدى. دې ښه سړي خوب وليد چې يو چا ورته هاتفي رغ وکړ چې تا ته نژدې په پلاني غره کې يو نېک سړى پروت دی. ورسه او د هغه په خدمت کې واوسه. دا سړى سهار غره ته رهي سو. پر لاري گرمۍ په عذاب کړ، باره د يوې ونې تر سيوري لاندي کېښوست. په دې ځای کې د اوبويوه چينه وه. ده هم څنگ ورته واچاوه چې ځان هوسا کړي. په دې وخت کې ناڅاپه د هوا مرغان او د غره وحشي ځناوران دې چينې ته د اوبو څښلو يا اوگاه له پاره رامات سول. خو څرنگه چې د چينې پر غاړه دا عابد سړى ناست وو، نو بيرته به وتورېدل او ولا به ل. عابد له ځانه سره وويل چې زما ناسته خو دلته د دغو مخلوقاتو د تندي سبب سوه. د هغې ورځې له بازخواست څخه وپېرېدى چې د کلۍ کسات به له ښکره وري اخيستل کېږي. باره په ژړا سو او خپل ځان ئې ملامت کړ او دا بيتونه ئې زمزمه کړل:

خدايه ستا په دې جهان کې که يو پاک دى سل ناپاکه
ما پر لاري برابر کړې له بې لارو امان راکه
زه دي داسي ژوند نه غواړم چې تر مرگه به گمراه يم
مرگى سل ځله بهتر دى تر بې لاري ژوند و ژواکه

آبس، په ژړاندو سترگو رارهي سو خو تر شپانه پوري ورسېدل. شپانه ته ئې سلام واچاوه. هغه عليک ورته ووايه او پوښتنه ئې ځني وکړه چې ته ودا ځای؟ ما ته خو هيڅ بنيادم تر اوسه پوري دلته نه دئ راغلی. ته څرنگه راغلي؟ عابد ورته وويل چې: "په خوب کي يو چاستا د دغه غار نښاني راکړه. ما ته امر وسو چې درته راسم او زه هم دا دئ راغلم". شپانه د ده له خبرو څخه ډېر خوشاله سو. دواړه په هماغه غار کي د خدای په عبادت مشغول سول. د مېړو په شيدو او د پسونو په غوښوئې گوزاره کوله. په دنيا کي له مال و اولاده مجرد پاته سول خود يقين مقام ته ورسېدل.

کيسه چې تردې ځايه راورسېدل، شهريار پاچا وويل: "اې شهريادي! زه خودي بيخي ډېر د زاهدانو لاري ته وهڅولم. د ښځو او نجونو پر وژلو دي پښمانه کړم او د خپلو ناوړو عملونو له اسپته ځان ملامت بولم. اوس که دي د مرغانو کم نکل مکل زده وي، هغه راته وکړه". شهريادي ورته وويل چې: "اې زموږ ښکمرغه پاچا! د نکلو په کتابو کي راغلي دي...".

د هېلې او کيشپ نکل

يوه ورځ د اوبويو مرغه په هوا سو. اوبو ته ئې کتل او وئې ليدل چې يوه ډبره اوبو رااخيستې ده. مرغه له هوا څخه راتا سو او پر دغه ډبره ودرېدی شاوخوا ئې وکتل چې گوري يو بويناکه شی اوبو رااخيستی دئ. رائې ووږ، رائې ووږ او دغي ډبري ته تکیه سو. مرغه چې ورته وکتل، دا بويناکه شی مږ بنيادم وو چې پر بدن باندي ئې د

توري او نېزې ټپونه ليدل کېدل. مرغه له ځانه سره وويل چې دا هرومرو يو ناولی ظالم سړی وو. خلکو وژلی دی او له شره ئې ځان خلاص کړی دی. هېلی. و دې بويناکه مړي ته اريانی اخیستې ده چې ناخپه له هوا څخه ټپوسان و بانې و پکي بانې رابنکاره سوې او پر دې بويناکه مړي ئې غوټې راووهلې. هېلی چې دا حال وليد، وېرېده، له ځانه سره ئې وويل چې ياره، ښه به دا وي چې دا ځای پرېږدم. باره په هوا سوه په داسي ځای پسي ئې کتله چې له دغو مرداريو او څيرونکو ووحشي مرغانو څخه ليري او گوبنه وي. تله، تله، تله خود اوبو په منځ کي ئې يوه درخته په سترگه سوه او پر کښنستله. خپله مېنه او وطن ئې ډېر ارمان سو. ول خدايه! غم او واهمه دي تل له ما سره مله کړې ده. هر ځای چې ولاړه سم، دوی سم راپسې وي. خونې خوشاله ناسته وم. دغه بويناکه جسد اوبوراوور. ما چې ويل دا به زما رزق و روزي وي او خداى به رالېرې وي. هغه رزق و روزي مي دې څېرونکو مرغانو راڅخه وتروښوله. ما ته د خداى پر اوېجه باندي بل څه پاته نه سوه چې ژوند په وکړم. خو هوښياران بايد و نه غولېږي. هر چا چې پر دې نابوده باندي اعتماد وکړ، د مرگ تر ساعته به په ناپوهۍ کي ډوب وي. تر هغه ساعته پوري چې په خاورو کي ئې کېږدي. دوستان او خپلوان ئې خاوري ورباندي واړوي. د مېړنو له پاره د دنيا پر مصيبتو باندي تر صبر و تحمل بل ښه شی نسته.

هېلی. په دغه چورتو او خيالو کي ډوبه وه چې ناخپه له اوبو څخه يونز کيشپ راووت. مرغه ته نزدې راغی او سلام ئې وروچاوه او ورته وې ويل چې اي ښاغلي! ولي له خپلي مېني څخه راليري سوي يې؟ مرغه ورته وويل چې پر مېنه مي دښمنان راتوی سول. هوښياران خلک

له دښمنانوسره د ليدو کتوزغم نه لري. شاعر څه ښه ويلى دي:

پر دنيا چي انسان نه وو، پاچهي وه د اسانو
ژوي ټوله سره وروڼه، خوشالي وه پر خوارانو
دا شير چي رانازل سو، بدمرغۍ ئې کرلي تيتي
ظلم خپور سو پر مرغانو، جبر و زور سو پر کبانو
دښمنۍ ئې وکرلې، عالمونه ئې تالا کرل
په اوبو وپه هوا کي، ټپک سو ورک د مظلومانو
دا بدمرغه که واکمن وو، تابه پرې نږدي اوبو کي
مابه کښته له هوا کړي، الوۍ به سم او رو کي

کيشپ چي په حال پوه سو، نو ئې هيلۍ ته وويل چي زه به له
دې وروسته پر تا باندي پام کوم او درڅخه ليري کېږم به نه. ما
اورېدلي دي چي په دنيا کي له وطن څخه تر جدايي بل هيڅ دروند
مصيبت نسته. د هونښيارانو په نظر د دې مصيبت علاج اول صبر و
تحمل دئ او بيا نوله سپېڅلو او رښتينو کسانوسره ناسته و ولاړه ده. زه
هيله من يم چي زما خبري به ستا خوښي سوي وي او ما د يوه خدمتگار
دوست په توگه ومنې. هېلۍ چي د کيشپ دا عالمانه وينا واورېدله نو
ئې ورته وويل چي حقيقت هم دا دئ چي ما له خپلي ابايي مېني او له
خپلو يارانو څخه د بېلتون زهر او د مرگي لذت څکلی دئ. هونښياران
بايد د غم او ماتم پر وخت له دوستانو څخه مرسته وغواړي او د وفا له
څښتنانو سره ملگرتوب وکړي. صبر او زغم ولري ځکه چي صبر ډېر ښه
خوی او خصلت دئ او د زمانې په لوړ و خوړ کي د چاله زړه څخه بېره
ايسته کوي. کيشپ ورته وويل چي تشويش او اندېښنې دي له تا ليري
وي، رشتيا هم بدي اندېښنې د چا ژوند پر نيمگور دروي او مېرانه له

منځه وړي. هېلې، ورته وويل چي زه هر وخت د زماني له حادثو څخه په وهم و اندېښنه کي يم. کيشپ چي دا خبره واورېده، ورته رانزدې سو او پر تندي ئې مچ کړه او ورته وې ويل چي د الوتونکو ټولې هر وخت ستا څخه مشورې اخلي. ته څرنگه غم ته په زړه کي لار ورکوي؟ هېلې، په دغه وخت کي په هوا سوه او هغه ځای ته ولاړه چي د انسان بويناکه جسد پکښې پروت وو. هماغي ډبري ته چي ورسېده، هورې ځای وو، جولانه وو. د بويناکه جسد فقط يو څو هډوکي پراته وه او باښې و ټپوسان پر خپله تره تللي ول. چابک بيرته کيشپ ته راغله او د دښمنانو د تگ حال ئې ورته بيان کي او ورته وې ويل چي اوس نو بيرته خپلي مېني ته ځم چي خپل دوستان و ياران ووينم. له خپل وطن څخه چاره نسته. آبس، کيشپ هم ورسره رارهي سو. په هغه ځای کي داسي څه و نه ليدل چي د چا دي تره ځني وسي، يا دي ځني وډارېږي. د هېلې، تندي سره وغورځېدې او سترگي ئې روښانه سوې او دا بيتونه ئې وويل:

شکر دي وي خدايه چي ژوندی او پر خپل کوريم
ناسته له دوستانو سره خوښه له هر لوريم
تل دي دا جونگره وي ودانه په خپلوانو
ليري دي غمونه وي له دوست او عزيزانو

څه سر دي پرله گرزوم، کيشپ هم په هغه ټاپو کي ځانته ځای جوړ کړ او د خوښي، خوشالي، عيش او عشرت شپې و ورځي ئې تېرولې چي ناڅاپه يوه ورځ په هوا کي يو وړی شهين رانښکاره سو او هېلې، ئې پخپلو منگولو کي پورته کړه. هېلې، چي وکتله چي اجل او وخت و وعده ئې رسېدلې ده نو ئې تن و تقدير ته ورسپاره. وايي چي د

دې د هلاک سبب د تسبیحاتو پرېښوول وه. د دې تسبیحات داسې وه:
(سبحان ربنا فیما اغنی واقفر).

پاچا شهرزادي ته وویل چې په دې نکل خودي زه نور هم د زهد
و تقوالور ته ورپوري وهلم. اوس که دي د وحشي ځناورانو کومه کیسه
میسه زده وي راته وئې کړه. شهرزادي ورته وویل: "پر غبرگو سترگو!"

د گیدري او شرمونې نکل

وايي چې په پخوا زمانو کي یوه گیدره او شرمونې یو ځای سره
اوسېدل. انډیوالي ئې ښه ډېره اوږده سوه. دې شرمونې به هر وخت
پر گیدري باندي ظلم کاوه خو گیدري به بیا هر وخت دی و دوستی.
او ښې گوزارې ته راباله او ورته ویل به ئې چې که ته دي دا ظلم پرې
نږدې او زما حق پر ځای نه کړې، خدای به دي د بنیادم په لاس
ورکړي. د هغه خورا ډېر چلونه او چمونه زده دي. په هوا کي مرغان
ښکارولای سي او په اوبو کي کبان نیولای سي. غټي غټي ډبري
ماتولای سي. له غرو څخه ئې ښارونو ته وړلای سي. ته د انصاف لار
واخله، ظلم پرېږده. تا ته به هم خدای خیر درپېښ کړي.

شرمونې د دې خبري نه منلې او په قهر ئې جواب ورکاوه. یوه
ورځ ئې ورته وویل: "ستا ئې د لویانو او مشرانو په کار څه کار؟" بیا ئې
نویوه داسي ټینگه چپلاخه یا خپېره پر مخ ورسره کړه چې گیدره
خواره بوځه راواوښته او بېسده سوه. یو وخت چې پر هوبڼ راغله، نو
ئې په خندانه خوله له شرمونې څخه عذر وغوښت او دا بیتونه ئې ورته
ووویل:

که تکلیف سي درته پېښ د دوست له خوا
او بیا وروسته په عذرونو سي گویا
چاته بویه چي ئې عذر ورمنظور کړي
عذر نه منل بتردي تر گناه
دا خبر له اولنو څخه راپاته
کور مغزی توره هیڅ نه خوري د هیچا

شرمونې چي دا بیتونه واورېدل، نو عذر خو ئې ومانه منگر ورته
وي ويل چي بله ورځ به دا بې معنا خبري ما ته نه کوي. دا خبري تا ته
هیڅ گټه نه سي رسولای. یو کار چي تا ته گټه نه رسوي، هغه مه
کوه.... کیسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روپا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او نهه څلوېښتمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
شرمونې گیدرې ته وویل: کومه خبره چي تا ته گټه نه رسوي، مه
ئې کوه او کوم څه چي تا نه خوشاله کوي، مه ئې اوره. گیدرې ورته
وویل چي بالکل سمه ده. ستا نصیحت به په غوږ کي ټینگ ونیسم او
هیڅکله به ستا له رضا پرته هیڅ کار هم ونه کړم. پوهانو ویلي دي چي
چا پوښتلی نه یې، جواب مه ورکوه. کوم حای ته چي چا بللی نه یې،
مه ورځه. هغه کار چي گټه نه لري، مه ئې کوه. ظالمانو ته د نصیحت
خبري مه کوه ځکه ستا د پند و نصیحت پر حای به ظلم و مشقت

درباندي راولي. شرمونځي چي د گيدږي خبري واورېدلې، نو مخامخ خوئې ورسره وخنډل منگر په زړه کې قسم ورته واخيست چي که نن وي که سبا، دغه گيدو انا به هر ورو وژنم. خو گيدږي بيا د شرمونځي د ظلمونو په مقابل کي له صبر و زغم څخه کار اخيست او له ځانه سره به ئې ويل چي د ظلم پای وران دئ. ظالم به آخر تاواني کېږي او ناپوه به آخر پېښمانه کېږي. څوک چي له خدايه وپېرېږي، شائې محکي ته نه رسېږي. انصاف د اشرافو کار دئ او په دنيا کي تر ادب ښه خوی بل نسته. غوره لار دا ده چي له دې ظالم سره گوزاره وکړم. ظالم ته خداي پخپله سزا ورکوي. باره نو گيدږي و شرمونځي ته وويل چي بنده چي خداي ته توبه وکاري، خداي ئې توبه قبلوي. ما ارياني له ناپوهي څخه تا ته نصيحت کاوه. که په دې خبر سې چي ستا څپږي زه څونه خوږ کړې يم، ولچي دستي مي وبخښې. دې چپلاخي که څه هم زما مانزه راخبر کړه، خو گيله او شکايت نه کوم. څه ښه ئې ويلي دي چي: "شيخ فريده، خاموشي دي بهتري ده". د دوستي څپږه که څه هم په اول سر کي تر څه ده خو مېوه ئې بيا خوږه ده.

شرمونځي ورته وويل چي دا وار خومي وبخښلې، منگر زما له خښمه به ځان ساتې، امر به مي منې. گيدږي ورته وويل چي پر دواړو سترگو ئې منم. دا گيدږه به هر کله په واهمه کي وه. يوه ورځ گيدږه د انگورو يو باغ ته ولاړه. د باغ په دېواله کي ئې يو سوري په سترگه سو. له ځانه سره ئې وويل چي دا سوري بې څه نه دئ جوړ سوې. ښه به دا وي چي له دې سوري څخه څوک ځان ليري وساتي. اولنو ويلي دي چي که دي په محکه کي سوري وليد، لار ځني چپوه. هوبښ کوه چي پښه پکښې کښېږدي. که دي کښېښووله، د هلاکت سبب به دي سي. وايي

پخوا به ځينو خلکو د مړې گيدړې پوست له پرور و ډک کړ. په باغ کي به ئې يو ځای ودر او. مخ ته به ئې انگور ورته کښېښووله. نوري گيدړې چي به دغه ځای ته ورغلي په دام کي به بندي سوې. گيدړې فکر وکړ چي د دغه دېواله سوري هم له دغه راز داموڅخه يو دام دی. باره گيدړه په ډېر احتياط سره ورو ورو دېوال ته نژدې سوه او هغه سوري ته ئې وکتل. چي گوري، د سوري تر شا يو ژور ډب دی چي د باغ څښتن د وحشي حيوانانو د نيولو له پاره کيندلی دی. گيدړه له ډب څخه ليري ودرېدله او د خدای شکر ئې پر ځای کړ چي د دې په زړه کي ئې بېره ورواچوله او همدا بېره د دې د نجات سبب سو. له ځانه سره ئې وويل چي خدای دي وکړي چي د دې ناولی دشمن شرمونې پکښې ولوېږي او تر هغه وروسته به نو دا د انگورو په باغ کي يوازي گوزي او خپلي چرچې به کوي. باره ئې سر وښوراوه او له خوشالی څخه شنه د خدا ولاړه او په خدا کي ئې دا بيتونه هم زمزمه کړل:

دا به څرنگ نېک ساعت وي چي دشمن مي بند په دام وي
له خوبښيه به نڅېرم ټول ژوندون به مي ارام وي
واهمې به تبنتېدلې، اندېښنې به په فرار وي
مخ به تک تور د دشمن وي، په عالم کي به بدنام وي
هوسونه به رادرومي، زما و لورته زما و کورته
عیش و نوش به مي نصيب وي بختوري به ايام وي
که دا باغ دی کي مېوې دي تصرف به مي ټول خپل وي
څه به خورم، څه به بنډمه شکرانه به د طعام وي

دا بيتونه چي ئې وويل، باره تر شرمونې پوري په منډه راغله او ورته وې ويل چي خدای دي بخت بيداره کړ او له غيبي خزانو څخه

پر يوه باغ پېښه سوم. دا ټوله غيبې شتمني او بې تکليفه رزق وروزي دي خداى پر تا باندي مبارک ولري. شرمونښ ورته وويل چي دا باغ دي څرنگه پيدا کړ. گيدړي ورته وويل چي د انگورو پر يوه باغ پېښه سوم چي څښتن ئې مړ سوي وو. چي ورننوتم او دا رنگارنگ مېوې مي د درختو پر بناخو ځورندي وليدلې، ... د شرمونښ خولې اوبه وکړې او د گيدړي خبره ئې په خوله کي وروچه کړه، ول درځه چي ورځو. باره گيدړه دمخه سوه او شرمونښ په پسې سو. د باغ د دېواله سوري ته چي ورسېدل، گيدړي پښه ونيوله او شرمونښ ته ئې وويل چي دردمخه سه. شرمونښ چي په سوري کي پښه کښېښووله، درز ئې سو، په ډب کي ولوېد. گيدړي چي شرمونښ په ډب کي بند وليد، نو دا بيت ئې ورته وويل:

هې توبه! د حرص له زوره خلک اچوي په دام کي
د دنيا طلب ئې روند کړي خوله ئې ډکه په حرام کي
بالا نو له ډېري خوشالي څخه پرله وڅرخېده او دا بيتونه ئې
ورسره زمزمه کړل:

شکر شکر دي وي خدايه چي مي غوښت هغه دي را کړل
په همت دي مېړنۍ کړم، دښمنان مي نيمه خوا کړل
آرزوگاني مي پوره سوې، اميدونه مي غورږېږي
ما يو جام تش کړې نه دئ، ساقې نور ډېر راعطا کړل
باره نو د ډب څنډې ته ورنزدې سوه چي گوري شرمونښ په سرو
اوبښکو پروت دئ. دې هم سر ورسره پټ کړ او وئې ژړل. شرمونښ
ورته وويل چي دا اوبښکي دي د زړه سوي دي اوکه ... گيدړي
سمدلاسه ورته وويل چي قسم مي دي په هغه خداى وي چي ته ئې

دغه ډب ته وراچولی یې، چي زما ژړا خود زړه سوي له اسیته نه ده. ژړا پر دې راغله چي دا ته ولي لا تر دې گڼه ژوندي پاته یې. افسوس مي پر دې دئ چي ته پخوا لا ولي دې ډب ته نه وې لوېدلی. که ته زما سره تر شناخت پخوا دې ډب ته لوېدلی وای، ما به ولي دونه دیدنی. او شواخونونه لیدلای. شرمونې ورته وویل چي: "اې پليتي! ژر ورسه او مور مي راخبره کړه. گوندي هغه مي له شاه خخه دروباسي". گیدري ورته وویل چي ته خپل حرص دې شاه ته اچولی یې. د راوتلو امید نور له زړه باسه. نه دي دي اورېدلي چي وایي: "من لم يفكر في العواقب لم يامن المعاطب" معنا دا چي: "خه کړې، هغه به ریبې".

شرمونې ورته وویل چي تا خوزما سره مينه و محبت لاره، زما سره دي دوستي کوله او زما له قهره خخه ډارېدلې. اوس ته ما ته زما د خپل بد عمل سزا مه راکوه. هر شوک چي کمزور و ته د مرستي لاس وغځوي، خدای تعالی به ډېر عوضونه و اجر و نه ورکړي. بناعر خه ښه ويلي دي:

له کمزوري سره مرسته مکافات لري بې شانه
دا خبر مي اورېدلې له پوهانو ده، جانانه
د مجرم سزا دغه، چي شرمنده وي په عالم کي
که چا عفوه ورته وکړه، وبه کړي گټه پرېمانه

گیدري ورته وویل چي: "اې بې عقله ځناوره او اې ناپوهه وحشي! خپل ظلمونه دي لکه چي هېر سول. خپل کبر و غرور دي لکه چي له ياده ووت. نه دي دي په ياد چي له ډېره کبره به دي هيڅوک په سترگو نه ليدل. تا پر خپلو زېردستانو باندي کله هم رحم کړی وو؟ زه به د شاعر دغه پندونصیحت ولي له زړه باسم چي ويلي ئې دي:

عفو ه ښه ده، بخشش ښه دى، زې پر سر سترگو منم
خو پر تپ د ظالمانو مه ردئ هېڅکله مرهم
دا لوى ظلم پر انسان دى، لو جفا ده، لو گناه ده
که چا رحم و شفقت کاوه پر مار و پر لرم
شرمونى ورته وويل چي: "اې پر ما گراني! ما ته د تېرو گناهونو
جزا مه راکوه. عفو خود خداى د دوستانو خاصه ده او احسان خويوه
لويه سرمايه ده. شاعر ويلي دي:

بخت به وينس د هغه چا وي، کاميابي به ئې په خوا وي
پر عاجز چي شفقت کړي، د بپوزلو همـنوا وي
څه سر دي پر له گرزوم. شرمونى خورا ډېري توري تپي وکړې او
گيدېري ته ئې ډېري زارى و جگى وکړې او ورته وې ويل چي له دې
کندي څخه ئې وباسي، خو گيدېري ورته وويل چي: "اې چمبازه! له
دې کندي څخه د راوتلو خيال له سره وباسه. دا کنده ستا د خپلو عملو
مکافات دى". بيا ئې نو په خندا ورته دا بيتونه وويل:

چي پرون دي وه کرلي نن ئې ورپه حاصل
عاقبت به وي همداسي د ناپوهه د جاهل
پر دښمن که دي لاس برسو فرصت مه باسه له لاسه
دا خبره مي زده کړې ده له خپل پير کامل
شرمونى ورته وويل چي ما خو ستا څخه د يارى تمه درلوده او
فکر مي نه کاوه چي ته به مي دې کندي ته ورواچوې. باره ئې تر
سترگو اوښکي راتوى سوې او په ژړا کي ئې ورته وويل:

ما ول ته به مي، پخپل مهر و کرم و نازوې
هې افسوس ته مي د لاسه لا تور مخ راتوروې

گیدړي ورته وویل چې ای ناپوه دښمنه! دا څه پښه سوه چې ته له هغه تکبر و ستمگری څخه د عاجزی او پښېمانۍ دې حال ته راغلې. ما چې ستا سره د دوستۍ خبرې کولې، هغه خومي ستا د ظلم و ستم له ډاره کولې. داسې نه وو چې ما د زړه له کومې غوښتل چې ستا سره دوستي وکړم. اوس د خدای احسان دی چې ته ئې په غم و بلا کې گرفتاره کړې. شاعر څه ښه ویلي دي:

که چا و اخیستله توره د ستم
عاقبت به کړي خپل ځان باندي کړم
د ستم دوران یو څو ورځي دی پوه سه
ژوندون نه پایي په مکرو په چم

شرمونښ ورته وویل چې ای ځوانمرده ځناوره او ای هوښیار وحشي! دا د دښمنۍ خبرې پرېږده. زما و ستا د پخوانۍ اشنایۍ په خاطر زما په خلاصېدو کې مرسته راسره وکړه. ولاړه سه، یوه رسی راوړه. یو سر ئې په یوه درخته پوري وتړه او بل سر ئې ما ته راوځړوه. چې له دې کندي دروختلم، زما ئې ستا سره وعده چې خپل ټول هست و نېست به تا ته دروېڅښم. گیدړي ورته وویل چې: "گرگه، بله چاره دي نسته بې له مرگه". خبرې نوري مه اوږدوه. بې فایدې خبرې گټه نه دررسوي. خپل کړه دي در په یاد که، خپل مکړ دي در په زړه که. او ته لا ودرېږه، سختی لا نوري درته گوري. د ډبرو سنگسارېدل دي لا هم په مخ کې دي. د دې دنیا سختی چې درباندي تېري سي، د هغې دنیا سوتې لا هم درته گوري، د دوزخ لمبې لا هم درته انتظار باسي.

شرمونښ ورته وویل چې: "يا اباالحصين! له زړه څخه دي کينه و

بغض و باسه. د دوستی لار را واخله او پوه سه چي هر چا چي يو خوک له مرگه خلاص کړ، گویا ټول جهان ئې له مرگه وژغوره. دښمني و فساد دي اور واخلې. پوهانو له فساده کرکه کړې ده. تر دې به زیات فساد شه وي چي زه په دې کنده کي پاته سم او د مرگي په غېږ ورسم او ستا دي په وس پوره وي چي ما له دې کندي دروباسې. گیدرې ورته چي اې ظالمة خدای ناترسه! ما ته ستا د دې ظاهري غوړي ژبي او د باطن له خباثت څخه د هغه باز کیسه را په یاد سي چي له زرکي سره ئې چم و دروه کړې وه. شرمونښ ورته وویل چي د باز و زرکي کیسه څه راز وه؟ گیدرې ورته وویل چي یوه ورځ د انگورو باغ ته ولاړم. غوښتل مي چي یو څه انگور وخورم. چي کورم، یو باز دئ پر زرکه باندي غوټې وهي او غواړي چي ښکار ئې کړي. زرکي ځني الا کړه او خپلي ځالي ته ولاړه او هورې پټه سوه.

باز ورغی د غار په خوله کي ورته ودرېدی او ورېغ ئې کړه چي:
"اې بېعقلي! ما چي ته په دښت کي ولیدلې چي په دانه پسي گرزېدلې. زړه مي درباندي وسوځېدی او دا دئ اوس مي یوه لمن دانې راټولي کړي دي او تا ته مي راوړي دي چي وئې خورې. تا راڅخه الا کړه. زه ستا د دې تېښتي په سبب پوه نه سوم. راووزه او هغه دانې چي مي درته راوړي دي، وئې خوره. زرکي چي دا خبري واورېدلې، زړه ته ئې ولوېدله او له ځالي څخه راووتله. د دې راوتل وه او د باز پر حمله وه. ټینگه ئې په منگولو کي ونيوله.

زرکي ورته وویل چي: "دغه دي ها یاري و دوستي وه؟ دغه دي ها دانې وې؟ ما ستا پر درواغو باندي باور وکړ او ته مي اوس غوښي خورې. پوه سه چي دا غوښي به خدای ستا په نس کي زهر کړي". باز

ئې پر خبرو غور و نه نيو او بڼکي ئې ورتاشي په تاشي (تار په تار) کړې او خواره کي. ئې مړه کړه او وئې خوړه. باره گيدړي شرمونښ ته وويل، هر چا چي بل چا ته کوهي کيندلی وي، آخر پخپله پکښې لوپړي. تا زما سره د چم و خطا ايستلو لار اخیستې وه، آخر دي پخپله پښه پکښې وښوئېدله. شرمونښ ورته وويل چي دا د اناگانو کيسې و متلونه پرېږده. ته څه ما ته زما د بديو خبري کوي. د هغو بديو سزا مي همدا بس ده چي په دې کنده کي په دغسي بد حال کي پروت يم. زما پر حال خوزما د سر د دښمنانو لاره سوخل کپړي. ته اوس يو کار وکړه چي سل کاره واززي. ما د دې کندي څخه دروباسه. تا نه دي اورېدلي چي دوست به دي وژروي او دښمن به دي وځنډوي. ما خو چي پر تا ظلم کاوه، نو په زړه کي خومي بد نه وه درباندي پېرزو. په زړه کي خودي دوست وم. هوبسيارانو ويلي دي چي دوست بايد د دوست په ژغورلو کي زيار وباسي او ښه دوست تر ورور لاهم چا ته نژدې وي. که ته مي له دغه جنجاله څخه وژغورې، دونه مال و دنيا به درکړم چي تر مرگه به ئې تمامه نه کړې. داسي چمونه وچلونه به دروښيم چي تر دې باغ به سل کوتي ښه باغونه په پيدا کړې. پر داسي خوړو مېوو به پېښه سې چي خوله به دي تر قيامته پوري په خوړه وي.

گيدړي پر وځندل او ورته وې ويل چي عالمانو خوښه ويلي دي. دا خورشيا دي چي دوست به د دوست په ژغورلو کي کوښښ کوي. منگر زه ستا و عقل ته اريانه تللي يم چي پر دا دونه ظلم و ستم باندي چي پر ما دي کړي دي، اوس لاهم ما په دوستانو کي شمېرې؟ ما ته د انگورو د باغو د پيدا کولو چمونه راښيي؟ که ستا داسي چمونه زده وای، پخپله به دي د ځان غم خوړلی وای او دا بده ورځ به نه درباندي

راتلای. ته هغه چا ته ورته یې چې پخپله ناروغ وي او بل چا ته د روغېدو علاج ورنیسي.

شرمونې چې د گیدرې دا خبرې واورېدې، پوه سو چې د مرستي تمه بې حایه ده. باره په ژړا سواو وې ویل چې تر اوسه مي چې هر څه کړي دي، له ناپوهۍ مي کړي دي. که له دې بلا څخه خدای دا واري خلاص کړم، نور مي توبه ده او بیا به بد نه کوم. تر ځان کمزوري به نه ځوروم. یوه گودرۍ به واغوندم، په غره کي به له ځناورانو څخه گوبڼه یو ځای کښنم. که مي چا ته کوم خیر رسېدی، خو وررسوم به ئې او له محتاجانو سره به مرسته کوم او که نه وو، د خپل خدای عبادت به کوم. آس، سر ئې پټ کړ او په ژړا سو. دونه ئې وژړل چې آخر د گیدرې زړه پر وسوځېدی او د ده په توبه کښلو باندي خوشاله سوه. باره ئې کندي ته شا وروگرزوله او خپله لکۍ ئې وروځوله.

شرمونې ترلکۍ ټینګه ونيوله او ځان ته ئې ورکش کړه. گیدرې هم درز سو، لاندي ورولوېدله. گیدرې چې کندي ته ورولوېدله، باره شرمونې سترګې پر راغټې کړې، ول: ولي دي پر ما رحم نه کاوه؟ سختي و توندي خبرې دي راته کولې. آخر، زه خو دي یاروم. شکر دي وي خدای ته چې ته هم زما په رنگ سوې. پوهانو ویلي دي چې: "مه کوه په ما، و به سي په تا". باره نو شرمونې دا بیتونه ورته وویل:

ولي غوزاره سوې، گیدو انا! چادي سوې
د زمره په لاس کي کښپوتې بندي سوې
تا د بل له لاسه ډېرشکایت وکړ
خو آخر خپله اخته په دا خواري سوې

اوس نو ووايه چي ظلم وو چا کړي؟

اوس پوهېږي چي دا چيري زنداني سوې؟

تر دې بيتو وروسته ئې گيدړي ته وويل چي اوس نو مجبوره يم چي تا تر ځان دمخه کړم. دمخه تر دې چي زه مړ سم، تا به هم د مرگي په غېږ ورولم. گيدړي فکر وکړ، چي له دې کور خراپي سره خو په بلا کښوتم. اوس نو بايد له خدای راکړي عقل څخه کار واخلم او خپله ټوله هوښياري په کار واچوم چي د دې سرکوزي له زوی څخه ځان خلاص کړم. پوهانو ويلي دي چي اوسکي د مصيبت پر وخت ښه علاج دی:

چي په ښوی پيالنه کي ولوېږي مېږي
په زور نه سي راختلای روغ رمی
چارنا چار به له حيلې څخه کار اخلي
کنه، نه خېږي له پښې څه دا اغزی

باره گيدړي ورته وويل چي اي اميره! زما پر وژلو باندي تلوار مه کوه. عجله د شيطان کار دی. دا کار مه کوه. پښېمانه به سي. که ما ته وخت راکړي او زما پر خبره غوږ ونيسي، که خدای کول دواړه به له مرگه نجات ومومو. خو که دي زما پر وژلو باندي بېړه وکړه، دواړه به په دغه کنده کي مړه پراته يو. شرمونښ ورته وويل چي: "اي پليتي چمبازي! ووايه چي زما و ستا د نجات لار کومه يوه ده؟ او مهلت د څه له پاره غواړي؟" گيدړي ورته وويل چي زما نخشه داسي ده چي اول خوبه ته زما سره بدن نه کوي. بد خو لا څه چي د لاسه به ښه راسره کوي. ځکه ما ستا توبه واورېدله چي پر تېرو کارو دي پښېماني کوله، د هغو له بابتنه خواشینی وي او افسوس دي کاوه، د دوستانو له ازارولو دي هم

توبه وکښله. دامې هم ستا له خولې واورېدله چې که له دې کندي څخه خدای نجات درکړ، نور به نو خوږې مېوې او انگور نه خورې. د تقوا لار به اخلي، نوکان به دي پرې کوي، غاښونه به دي کارې، گودرې به اغوندي او خدای ته به نزدې کېږي. ستا دې خبرو زما پر زړه باندي د رحم اوبه تويي کړې او سره له دې چې ستا د وژلو په لټه کې وم، خو چې ستا توبې ته مې وکتله، پر ځان مې فرض وگڼله چې له دې مصيبت څخه دي خلاص کړم. نو هغه وو چې خپله لکۍ مې کندي ته د دې له پاره دروغځوله چې ته لاس پر ونيسي او له کندي راووزې. منگر ته له خپله زوره ناخبره وې، د دې پر ځای چې ځان له کندي راوباسې، زه دي د ځان و خوا ته داسې په زور او قوت کش کړم چې ما فکر کاوه لکۍ به مې اوس غوټه په بېخ کې پرې سي. اوس دا دئ زه و ته دواړه په دې کنده کې بند پاته سوو او په داسې بلا اخته سوو چې خلاصېده ورڅخه مشکله ده. منگر که ته زما خبره راسره ومنې نو بيا د خدای په فضل دواړه له دې مصيبت څخه خلاصېدلای سو. په دې شرط چې تر نجات وروسته نو ته پر خپله خبره ودرېږي او توبه دي ماته نه کړې. بيا به نوزه و ته بيرته سره ياران سو. شرمونښ ورته وويل چې: "ستا خبره څه ده، چې وئې منم؟"

گيدري ورته وويل چې ته د شا پر پښو جگ ودرېږه. زه به ستا پر اوږو باندي وخېژم او ځان به د کندي ژۍ ته ورنزدې کړم او له کندي به ووزم. بيا به نو تا ته رسۍ راوغږوم، ته به پر هغې باندي راوخېژي. شرمونښ ورته وويل چې زما ستا پر خبره باور نه راځي. پوهانو ويلي دي هر چا چې د نامردانو په خوله وکړه گویا ځان ئې وغولاوه او د ازمويلي بيا ازمويل خو آخر پښماني ده. په دې باب شاعر څه ښه ويلي

دي:

ازمويلي مي ستانیت دئ ستا کارونه
تجربې دي رابنوولي ستا مکرونه
په بلاوو، په ژړاوو به اخته سي
که چا ومنل دا ستا چټل پندونه
اورېدلي به دي وي له اولنوخه
"د دبنمن اول کلام پسې تپونه"

گیدري ورته وويل چي مه کوه. بد گومان د ايمان زيان دئ او ښه
گومان د خوانمردانو کار دئ. اوس ښه لار دا ده چي زه و ته د خپل
خلاصون په فکر کي سو. تر دې چي دواړه مړه سو، بهتره به دا وي
چي د يوې چارې او علاج په فکر کي سو. بد گومان له زړه وباسه. تې
داسي فرض کړه چي تا زما په خوله وکړه او زه له کندي څخه ووتلم. نو
به يا تا ته رسي راوړم چي له کندي څخه پر راوخېژي، يا به داسي وي
چي ستا سره به خيانت وکړم، ځان به خلاص کړم او تا به دالته پرېږدم.
نو دا خو ممکنه نه ده چي زه دي بيا د ښهاني ورځ ووينم. ستا نېکي به
زما د پښو پای پېچک وي او ځان به ځني خلاصولای نه سم. په کتابو
کي راغلي دي چي: "الوفاء مليح، والغدر قبيح" معنا دا چي: "ښه وي،
بد دي ورک سي. وفا خوږه ده او جفا ترخه". ښه لار دا ده چي ته پر ما
اعتماد وکړي. زه هم داسي خوړلې شومه نه يم. د دنيا په ښه و بد پوه
يم. اوس ژر کوه، وخت تنگ دئ.

شرمونې ورته وويل چي که څه هم پر تا مي باور نه کېږي خو په
دې پوه يم چي تا زما توبه واورېدله او زما د نجات په فکر کي سوې.
اوس به نوزه ستا خبره ومنم. که دي چم وخطايستل راسره وکړل، دغه

چم به خدای ستا د هلاک سبب کړي. آبس، شرمونښ پر دوو پښو جگ ودرېدی. گیدرې ئې په چوچوغاړه کي واخیستله او د کندي ژۍ ته ئې ورنزدې کړه. گیدرې جسته وغورځېده او له کندي ووتله.

شرمونښ ورته وویل چي: "گوره اشنایه! چي زه دي هېر نه سم. ژر کوه، رسی. راوړه". گیدرې په کټ کټ وخنډل او ورته وې ویل: "اې د خدای شوه! تا ته لکه چي پر ما باندي هم د ځان خیال کړی دی. ما چي ستا توبه واورېدله، خوشاله سوم، ونڅېدم، لکی مي دروځړوله. منگر تا زه کندي ته ورکش کړم او لاندي دي ورواچولم. اوس خدای زه ستا له منگولو او له هغه مصیبت څخه خلاصه کړم. نو اوس به څرنګه زه ستا د وژلو په فکر کي نه کېرم. ته د شیطان له ذاته یې. برایې مي خوب لیدی چي ستا واده وي او زه پکښي نڅېرم. له یو چا څخه مي د خپل خوب معنا وپوښتله.

هغه راته وویل چي: "په یوه مصیبت به اخته سې، منگر ژر به ځني خلاصه سې". ستا په لاس زما کښېوتل او بیرته خلاصېدل، زما خوب رشتیا کړ. اې جاهله! ته باید وپوهېږې چي زه ستا دښمنه یم او ته له شوه گۍ څخه زما د اشنایۍ په هیله یې. پوهانو ویلي دي چي "د بدانو مرگ د خلکو ارامی او د محکي پاکي ده" زه بېرېرم چي که مي ستا سره وفا وکړه، زه به پخپله پر داسي بلا واوړم چي بیا به مي خلاصېده ځني مشکله وي. شرمونښ چي د گیدرې خبري واورېدې، خپل تندي ئې وټکاوه او ډېره پښېماني ئې وکړه.... کیسه چي دي ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
شرمونښ له ډېري پښېمانۍ څخه مځکه وډبوله خو له گيدري سره
ئې د عاجزۍ لار راواخيستله. زارۍ ئې ورته شرو کړې او ورته وې
ويل چي تاسي د گيدرو طايفه په ځناورانو کي د ښه خولې وزيان طايفه
ياست. ستا خوږه ژبه خو ټولي دنيا ته معلومه ده. زه پوهېږم چي
ستاسي ټوکي ټکالي خوښي دي. دا اوس خبري دي هم د ټوکو له
اسيته دي، منگر ټوکي ټکالي هم حدواندازه لري. هر وخت ټوکي
کول ښه کار نه دي. گيدري ورته وويل چي ټوکي خورشيا هم خپل
ځای لري او په دې ځای و اندازه ئې ټوکماران ښه پوهېږي. ته به
عقل و ناپوه اوس دا فکر له سره وباسه چي زه به ستا غوندي ظالم له
لاسه تر نجات وروسته بيا هم ستا په غوره ژبه وغولېږم. شرمونښ ورته
وويل چي اوس مناسبه دا ده چي ته زما د ژغورلو په تلاښ کي سې. زه
او ته خود عمرونياران او دوستان يو. که مي ته له دې مصيبت څخه
خلاص کړې، زه هم ناچاره يم، ستا سره به ښه کوم.

گيدري جواب ورکړ چي پوهانو ويلي دي: "له بدانو سره ياري
مه کوه. ځکه له بدانو سره ياري له ځان سره دښمني ده. له درواغجن
سره وروري مه کوه. ځکه له درواغجن سره چي ښه وکړې، پتوي ئې.
خو که دي بد وکړه، ټوله دنيا درباندي خبروي". پوهانو دا هم ويلي
دي چي: "هر څه لره چاره سته، خو مرگي علاج نه لري. هر څه پتلبس
کېدلای سي، خو ښېښه چي ماته سوه بيا نه پتليسيږي. د هر کار دفع

کېدلای سي منگر که وخت و وعده پوره سوه، هغه نه راگرزي". دا چي ته راته وايې ښه به راسره وکړې" نو ما ته د هغه مار کيسه راپه ياد سوه چي وايي يو مار له مارگير څخه وتښتېدی. يو سپری په مخه ورغی او پوښتنه ئې ځني وکړه چي: "خير کړې! څه پېښه ده؟ ولي داسي په منډه کي يې؟" مار ورته وويل چي له مارگيره تنستم. ته به کوي خدای به کوي، ما ځني پت کړه. سپري د مکافات په تمه مار پخپل جېب کي پت کړ. مارگير چي تېر سو او د مار له زړه څخه د مارگير بېره ووتله او زړه ئې پر ارامه سو، باره سپري ورته وويل چي: "راکه، انعام مي". مار ورته وويل چي وايه! پر کوم ځای دي وچيچم. ته پوهېږې چي زه خوبل څه نه لرم. سپری ئې داسي وچيچه چي ځای پر ځای مړ سو.

گيدړي شرمونښ ته ورغبرگه کړه چي زما و ستا معامله هم کت مټ د هغه مار وها سپري معامله ده. د شاعر دا خبره دي نه ده اورېدلې چي:

که ښکي دي له بد انوسره وکړه

گوا، بدي دي له ښکانه سره وکړه

شرمونښ ورته وويل چي: "اې غورږې ځناوره! او اې خوش اوازه حيوانه! تا ته زما زور نه دی در معلوم. زه پر ټينگو کلاوو باندي يرغل کولای سم، د انگور و شنه باغونه لابښ کولای سم. ته زما له فرمانه سر مه غړوه. زما سره داسي وضعه وکړه لکه يو مړی چي ئې له باداره سره کوي".

گيدړي ورته وويل چي: "زه ستا بې عقلی ته په حيرت کي يم. ته پر ما باندي داسي امرونه کوي، لکه زه چي ستا مينځه يم. خو ژر به ووينې چي سروغابښونه به دي د ډبرو په باران ټوکر ټوکر سي". باره گيدړه د باغ څنگ ته پر يوه لوړه ودرېده او باغوان تي ورېغ کړه. د

هنې خوا خلک راغلل او کندي ته راوړسېدل. گيدېرې ځني لاکړه او پټه سوه. خلکو وليدل چې شرمونښ په کنده کې بند دى. باره ئې د ډبرو باران پر شوو کړ. تر هغو ئې ډبرې پر اوړولې، خو شرمونښ مردار سو او دوى ځني ولاړل. خلک چې ولاړل، گيدېره بيرته کندي ته راغله، چې گوري شرمونښ بوړي بوړي مړ پروت دى. له ډبرې خوشالۍ څخه ئې لکۍ يو ډانگ ونيوله او بازى ئې شروع کړې او دا بيتونه ئې وويل:

شکر شکر دى وي خدايه چې مي بخت سو رايبداړ
زما د سردنښمن نابود سو هلته پروت دى خوار و زار
ماليدلي دي په ژوند کې ډېر سرونه ډېر تنونه
چې خپل ظلم و ستم دي رسولي تر جگ دار
هونښيارانو راپرې ايښى دا متل له زمانو دى
"کوهى مه کينه و چاته، نه چې خپله سې پر غوزار"

تر دې وروسته نو گيدېرې په آرام زړه د انگورو په باغ کې خپلي چرچې کولې څو اجل ئې پوره سوه او دا هم مړه سوه. دا وه د شرمونښ او د گيدېرې كيسه.

د مورک او تورلمې (سمور) نکل

وايي چې يو مورک او تورلمى سمور^(۱) د يوه بېوزله بزگر په کور کې اوسېدل. يوه ورځ ناڅاپه د دې بزگر يو اشناى ناروغه سو او طبيب ورته بې پوستکو کونجتي (کونځلي) وروفرمايلې او يو څو کونجتي

(۱) سمور ته ئې په افغان قاموس کې تورلمى کښلى دى.

ئې ناروغ ته ورکړې چې سپيني ئې کړي او پوستکى ئې ځني ايسته کړي. دې سرې کونجتي خپلي ماینې ته ورکړې چې سپيني ئې کړي. ماینې ئې دا کار وکړ. په دې وخت کې تورلمې دا سپيني سوي کونجتي وليدلې او ورته وجوغېدى، کرار کرار ئې خپل غار ته چلولې. يو څه کونجتي چې ئې وچلولې، آخر د ناروغ سرې ماینه راغله چې گوري کونجتي تر پخوا يو څه کمې سوي دي. نو پته ورته کېنستله چې د کونجتو د کمښت سبب پيدا کړي. په دغه وخت کې تورلمې راورسېدى او وئې ليدله چې ښځه کونجتو ته څارو ناسته ده. له ځانه سره ئې وويل چې د دې کار پای خراب دى. زه بايد داسې يو کار وکړم چې زما د غلا بد عمل پکښې پټ سي. دوباره ئې بيرته له غاره څخه د غلاکړو کونجتو راوړل پيل کړل. ښځې چې وليدل چې تورلمې سمدلاسه کونجتي راچلوي، نو ئې له ځانه سره فکر وکړ چې دا کونجتي هر ورو بل چاغلا کړي وې او دا دى تورلمې ئې بيرته خپل ځای ته راوړي. باره ئې له ځانه سره وويل چې دى خوز مور سره نيکي کوي نو د نيکۍ په عوض کې مور هم بايد چې ښه ورسره وکړو. خوزه بايد خپل څار ته ادامه ورکړم خود کونجتو اصلي غل پيدا کړم.

تورلمې د ښځې په مطلب پوه سو، باره مورک ته ورغى او روته وې ويل چې: وروره! اورېدلي به دي وي چې گاونډى ډېر حق لري. که څوک د گاونډي حق پر ځای نه کړي، په دوستانو کې نه شمېرل کېږي. مورک ورته وويل چې: "هو! همدا سي خوده. منگر په دې خبره کې دي مطلب څه دى؟" تورلمې ورته وويل چې د کور څښتن د خپلو اولادو له پاره کونجتي راوړي دي. څه ئې وخورلې او نور نومار په سول. اوس هغه پاته کونجتي نور ځناوران سمدلاسه وړي. ما ول،

راسه، تاته به هم حال راوږم ځکه چي اول حق خود گاونډی دی. ته هم ورسه خپله برخه دي ځني واخله.

موږک چي دا واورېدله، له خوشالي څخه پرله وڅرخېدی، پر برېتو ئې ژبه تېره کړه او سمدلاسه په کونجتو پسي له خپله غاره راووتی. کونجتو ته چي ئې وکتله هره دانه ئې داسي ايسي لکه تکه سپينه اگی. ښځه ئې هم وليدله چي پيره داره ورته ناسته ده. موږک په هنې کي ری و نه واهه، د کونجتو هوا پر غالبه سوه، باره ئې په خوږلوشرو وکړه. ښځي لرگی. راواخيست او موږک ئې پر دا ککړی. په وواوه، سر ئې ورمات کړ او پسي مړ ئې کړ. د هلاکت سبب ئې حرص و غفلت او د کار عاقبت په پام کي نه نيول وو. شهريار پاچا چي دا نکل واورېد، ول: "شهرزادي! قسم مي دي په خدای وي چي دا خودي ډېر عجب نکل راته وکړ. که دي د دوستی پالنې په باب بل نکل زده وي، راته وئې کړه." شهرزادي ورته وويل چي: "پر غبرگولېمو".

د پيشو او کارگه نکل

يو کارگه پيشوته د وروۍ لاس ورکړی وو او سره دوستان ول. يوه ورځ دوی تر وني لاندي ناست ول چي ناڅاپه يو پړانگ رابنکاره سو چي د وني پر لور راوران دی. پړانگ چي دوی ته نږدې راورسېد، کارگه وني ته والووت او پيشو پر ميدان پاته سوه. باره ئې کارگه ته وويل چي: "اې زما وفاداره اشنا! هله، يو کار وکړه چي له دې بلا څخه خلاص سم. کارگه ورته وويل چي د آفتو په وخت کي له وروڼو څخه مرسته غوښتل خو ضروري خبره ده او دوی هم مجبوره دي چي

د هغوی په ژغورنه کي هڅه وتلابن وکړي. شاعر په دې باب څه بڼه ويلي دي:

له هغه سره د يار لقب بنايږي
چي په غم وپه بنادي درورسږي
د کاسې ياران خو ډېر دي په دنيا کي
يار هغه چي په تنگسه دي په کارېږي

د خدای کارونه دي، دې ونې ته نزدې يوشپون وو چي دوه زبر
زبر د زمري د بنکار سپيان ئې درلودل. کارگه دې سپيانو ته ورغې،
وزرونه ئې ورته وسرپول. کاغ، کاغ نارې ئې ورته وکړې. سپيانو پر
راوځستل. دی ونې ته ځني والووت. بيرته پر راغوټه سو. بيا ئې
وزرونه ورته وښورول، نارې ئې ورته ووهلې. يو څه ځني ليري سو.
سپيانو بيا پسي راالاکړل. دی بيا يو څه وړاندي ولاړ. سپيان سم په
پسې دي. په دې چم ئې سپيان رارهي کړل. شپانه هلته ورته کتل
چي يو مرغه په هوا پورته وکښته کېږي او د ده سپيان منډي پسي
وهي. کارگه په دې ډول سپيان تر هغي ونې پوري راورسول چي
پرانگ و پېشو ئې تر لاندي گرزېدل. سپيانو چي پرانگ وليد، پسي
ورټوپ ئې کړل. پرانگ ځنی وتښتېد او پيشود کارگه په حيله او تدبير
له مرگه وژغورل سوه.

نکل چي دې ځای ته راورسېد، شهرزادي پاچا ته وويل چي:
"اې شهریاره! دا نکل مي له دې اسيته درته وکړ چي مور بايد وپوهېږو
چي د رښتينو دوستانو او وروڼو مرسته شوک له مصيبتونو څخه
ژغورلای سي. شهرزادي وويل چي تر دې پوري مي يو بل نکل هم
راپه ياد سو.

د گیدرې او کارگه نکل

چي وو، يوه گیدرې وه. دا گیدرې په يوه غره کي اوسېدله. د دې گیدرې چي به بچيان وزېږېدل، هغه به ئې له لورې څخه پخپله وخورل. د غره په سر کي يوه کارگه ځانگې جوړه کړې وه. گیدرې وغوښته چي له دې کارگه سره اشنايي او دوستي وکړي او پخپل يوازيتوب کي ځان ته ملگری پيدا کړي څو بيا د هغه په مرسته د خپلي روزی پيدا کولو سرېسته هم وکړي. باره وررهي سوه او کارگه ته دونه نژدې ورغله چي يو د بل ږغ ئې سره اورېدی. آبس، کارگه ته ئې سلام واچاوه او ورته وې ويل چي يو گاونډی خو پر دا بل گاونډي باندي دوه حقه لري يو د گاونډی توب حق دی او بل د اسلام حق دی. ته هم زما گاونډی يې او پر ما باندي دي پوښتنه فرض ده، په تېره بيا ستا غوندي گاونډي. ته زما په زړه کي ځای لري او دغه گرانست د دې سبب سو چي زه پر تا باندي د مهربانۍ ږغ وکړم. ته په دې خبره کي څه وايې؟

کارگه ورته وويل: هو، خدای په رشتيا خوښېږي. وايي: "سل کاله عبادت، يوه خبره د حقيقت". که مي رشتيا پوښتي، زه دا خبري ستا په خوله کي بولم، نه په زړه کي. بېرېرم چي ته به په خوله خوږه يې او په زړه کېږه. په ښکاره به وروري غواړې خو په باطن کي به دي دښمني په خيال کي وي. دا ځکه چي ته خوړونکې يې او زه د خوړلو شی. زما و ستا تر منځ د چاخبره: "دوری و دوستی" ښه ده. زه نه پوهېرم چي ته ولي د داسي څه غوښتنه کوې چي هغه له ناممکناتو

څخه دئ. ته د ځناورو له جنسه يې اوزه د الوتونکو له ذاته څخه يم. زما وستا وروري نه کيږي.

گيدږي ورته وويل چي زما خو له دوستۍ او نزدېکت څخه مطلب دا دئ چي يو له بل سره به په کارو کي مرسته کوو او په بدو ورځو کي به يو د بل په درد خورو او له ورورۍ او دوستۍ څخه به دواړو ته گټي ورسپري. زما د صداقت او راستکارۍ يو نکل زده دئ، که دي زړه غواړي درته وبه ئې کړم.

کارگه ورته وويل چي تې راته وکه چي دا ستا په مطلب و مقصد زه پوه سم. گيدږي ورته وويل چي اي زما گرانه دوسته! د کيکي (ورږي) او مورک يو نکل دئ چي زه ئې د خپلي خبري پر رشتياوالي باندي د سند په توگه راوړلای سم.

کارگه ورته وويل چي ته دا نکل راته وکه. گيدږي ورته وويل چي يو مورک وو. دا مورک د يوه غټ سوداگر په کور کي اوسېدی. دا سوداگر خورا مور وو. مال و دولت ئې خورا زيات وو. يوه شپه د دې سوداگر په کټ کي يو کيکه (ورږه) پيدا سوه. دا کيکه ډېره تږې وه او د سوداگر هم ښه پوست نرم بدن وو. باره ئې ښه ډېري ويني ځني وزبېښلې. سوداگر په عذاب سو، له خوبه راوغورځېدی او تیک پر ځای کښنستی. نوکرانو ته ئې ورېغ کړه. هغوی سمدستي ورته راحاضر سول. لستوني ئې په کيکي پسي راوغښتل. کيکه چي په حال پوه سوه، باره وتبښېده او پر لاري د يوه مورک پر غار باندي پېښه سوه. د مورک غار ته چي ورننوتله، مورک پوښتنه ځني وکړه چي ته وو، دا ځای؟ ته خو نه زما له جنسه څخه يې، نه مي په قام و په قبيل يې. ته خو هر وخت زما څخه په تېښته کي وي، دا نن څه پېښه ده؟

کيکي ورته وويل چي زه نن د خپل مرگي له ډاره راتبتېدلې يم
 او تا ته مي پناه راوړې ده. نه مي ستا کور ته نېنگلي دي او نه به زما له
 خوا تا ته تاوان ورسېږي. مورک چي د کيکي خبري واورېدې
 کيسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يو پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
 مورک چي د کيکي وينا واورېده، نو ئې ورته وويل چي که خبره
 همدا وي، چي تا وکړه، نو بس، غم ئې مه کوه. دا دي خپل کور دئ او
 پکښې اوسه. تا ته به زما له لاسه نقصان و نه رسېږي. د هري بلا مخي ته
 به زه خپل خان سپر کړم. دا چي د سوداگر د نورو وينو خوړلو موقع
 دي له لاسه ووته، ډېر فکر مه په خراپوه. په هر حال کي راضي اوسه.
 له واعظانومي پر منبر باندي تل دا بيت اورېدلی دئ:

چي د چا په برخه نه سو د عزلت آب و عزت

گويا ژوند ئې عبث تېر دئ، نه ئې عيش نه ئې راحت

قناعت لو سرمايه ده، پر هر حال ئې شکر بويه

پرون تېر سو، سبا نسته دمگړی دئ غنيمت

کيکي ورته وويل چي: زما ورور که! ستا وصيت به هر وخت په
 غوږ کي نيسم او د ژوند تر پايه پوري به هيڅکله غاړه نه ترې غږوم او
 پر همدې پاک نيت به پاييم.

مورک ورته وويل چي ما ته هم همدا ستا پاک نيت کفايت کوي. باره، دوی دواړو د دوستۍ لاس يوبل ته سره ورکړ. کيکه به د شپې له خوا د سوداگر کټ ته ورتله او شپه به ئې هورې سبا کوله او د ورځي پاله به د مورک کره راتله. يوه شپه چي سوداگر کور ته راغلی، له ځانه سره ئې خورا ډېري روپۍ او سره و سپين زر راوړل. زر ئې يوې خوا و بلي خوا ته سره اړول، رااړول چي په دې وخت کي مورک د روپو شرينگی واورېد او سر ئې له غاره راويوست او د سوداگر تماشه ئې کوله. په دې وخت کي سوداگر ته خوب ورغی او سر ئې پر بالبت کښېښوو او بيده سو. مورک کيکي ته وويل چي و دې زرو ته دي چم نه جوړېږي چي تر لاسه ئې کړو. خورا ډېري اړي وماندې به مو په خلاصي سي.

کيکي ورته وويل چي: "درومې څه به مومې". خدای وايي ته حرکت وکه، زه به برکت درکړم. د هر څه طلب چي وکړې، خدای توان و قدرت درکوي. منگر که کمزوری و کمځواکی وي، نوبه د هغي چوغکي په شان پر کوم جنجال باندي واورې چي د دانې په تمه په لومه کي بنده سي او د بسکاري لاس ته ورسې. اوس خونه په تاکي دومره قوت سته چي دا زر دي تر دې کور راوباسې او نه په ما کي دونه توان سته چي ان يوه دانه دي راپورته کړای سم.

مورک ورته وويل چي: ما پخپل کور کي اوياسوړي جوړي کړي دي. پر هره سوږه چي مي زړه وغواړي، وتلاي سم. او د زېرمو له پاره مي هم خورا کلک ځای جوړ کړی دی. ته اوس داسي يو چم وکړه چي دا سوداگر له کوره ووزي. دی چي ووزي، د خدای په توکل، بری زموږ دی. کيکي ورته وويل چي د سوداگر وتل ئې پر ما. دا کار ما ته راپرېږده.

باره، کیکه د سوداگر په بستر ورننوتله او خوځایه ئې وچيچه. دا ولاړه یو ځای پټه سوه. سوداگر راوینس سو، په ځای کې ئې هیسته ودوري وکتل. څه ئې په سترگه نه سول، بیرته پر دا بل اړخ پرېووت. کیکه بیا ورغله او دا پلا ئې ترها بلي پلا ټینگ وچيچه. سوداگر بیا راوینس سو، پر اړخ راوونست. کیکه بیا ورغله، بیا ئې وچيچه. دا کار ئې خو پلا تکرار کړ، آخر سوداگر له خونې ووت او د کور څنگ ته چي ئې شرابخانه وه، د هغې په دروازه کې پرېووت او تر سهاره پوري لکه خټکی داسې بیده وو. سوداگر چي بیده سو، مورک و روپو ته وجوغېدی او ټوله ئې خپل ځای ته وچلولې.

سهاروختي چي خلک له کور وراوتل او سوداگر ئې د شرابخاني په خوله کې بیده ولید، پخپلو منځو کې ئې پس پسې شروع کړ او پر سوداگر ئې د بدو گومان وکړ.

څه سړي پرله گرزوم، گیدړي و کارگه ته وویل چي: "آ زما هوبنیاړ او په ژبه پوه گاونډیه! دا نکلونه مي په دې درته وکړل چي تا ته درونیم چي که زما سره ښه وکړې، د کیکي په شان به د ښو مکافات ووينې. مورک له کیکي سره ښه وکړل، خدای ئې کور له زرو ډک کړ.

کارگه ورته وویل چي: "اې گیدو! ته چمبازه وټگماره یې. ټگي و برگي چي د چا عادت گرزېدلی وي، د هغه پر قول و وعده باندي باور نسته. څوک چي پر عهدو پیمان باندي ټینگ نه وي، هغو ته په کور کې ځای ورکول، ښه کار نه دی. زه خو ورځي دمخه خبر سوم چي تا له خپل پخواني یار شرمونښ سره دوکه وکړه، ودي غولواه او په کنده کې دي واچاوه او مړ دي کړ. سره له دې چي هغه دي په خټه هم درسره شریک وو، ښه ډېره زمانه مو نمکونه سره خوړلي ول، خو تا د هغو

نمکونو پاس پر حای نه کړ. زه څرنګه پر تا باندي اعتماد وکړم. ستا چي له خپلو همنوعانو سره دا حال وو، نو له هغه چا سره به څرنګه چلند وکړې چي همجنس خودي نه دی، چي نه دی بلکي د سر دښمن دي لا هم دی. زما و ستا یاري به کت مټ د شهین و کمزورو چنچېو (چوغکو) په شان وي.

ګیدړي ورته وویل چي د شهین و د چوغکو نکل څه راز وو؟
کارګه ورته وویل چي: یو وخت خورا ظالم او خدای ناترسه شهین وو.... کیسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال را الوتی روڼا سوه
د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دو پنځوسمه شپه

شهرزادي وویل: ای زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
وايي چي په پخوا زمانو کي یو ډېر بدمغزه و ظالم شهین وو چي ټول مرغان او وحشیان ځني په بېره کي ول. د ده له شره هیڅوک نه وه خلاص او د ده د ظلم او ستم کیسو ټول وطن پر سر اخیستی وو. وخت دی تېرېږي او دا شهین هم څوکاله وروسته کمزوری سو. د ښکار نه وو. وړی سو. دردونه ئې زیات سول او آخر دې اندازې ته ورسېد چي د مرغانو یوه سېل ته به ورغی که به په هغو کي یوه شله شوته و ګوډه وړنده مرغی پیدا سوه، هغه به ئې ونيوله او وبه ئې خوړله. مقصد دا چي له هغومره زور او ځواک وروسته ئې بیا رزق وروزي په چم وچمبازی سره پیدا کوله.

نو، اې گیدرې! ستا خخه که زور و طاقت هم ولاړ سي، خو چل و چلبازي نه در خخه ځي. ما ته هيڅ شک وشبهه نه رالوېرې چې زما خخه ستا د ياری غوښتنه هم يوه چلبازي ده. خوزه داسي څوک نه يم چې ستا په چل و چم وغولېرم او درسره يار و اشنا سم. خدای زما په بڼکو کې دا شان قوت ايښی دی او په سترگو کې ئې داسي روڼا راکړې ده چې نور څوک ئې نه لري او له خلکو خخه د ليري گرزېدلو چل ئې هم رازده کړی دی. پوه سه، هر څوک چې تر ځان له غښتلي سره لگيا سي، په جنجال کې لوېرې او ډېره ممکنه ده چې ژوند دي له لاسه ورکړي.

اې گيدوانا! ډارېرم چې په تا به هم هغه کانه وسي، لکه په چوغکي يا چنچني چې سوې وه.

گيدرې ورته وويل چې په چوغکي څه سوي ول؟

کارگه ورته وويل چې غوړ ونيسه! وايي چې يوه چوغکه په هوا تېرېده چې لاندي ئې د پسو يوه رمه وليدله. له رمې سره ئې يو لوی گوربت په سترگه سوچي يو کوچنوتی وری ئې په منگولو کې نيولی وو او په هوا روان وو. باره چوغکي هم خپل وزرونه خلاص کړل او ورته وې ويل چې دا به هم د گوربت پېښې وکړي. ځان ئې غټ وباله او تر ځان له غښتلي سره ئې سم وگاڼه. آبس، په هوا سوه او پر يوه غټ مېړه باندي ئې غوټه ووهله. د مېړه وړۍ ئې په پښو کې بندي سوې او د دې پښو ته د لومي په شان ولوېدې. چوغکي چې هر څه وکړل، نه الوتلاي سواي او نه ئې خپلي پښې له وړيو خخه خلاصولای سواي. گوربت ته خښم ورغی او پر راغبرگ سو، يو څو بڼکي ئې ځني وکښلې. په دې وخت کې شپون هم راورسېدی او چوغکه ئې ونيوله. پښه ئې په تار

وروتر له او خپلو بچو ته ئې يووړه. يوه بچي ځني وپوښتل چې: "دا څه شی ده؟" شپانه ورته وويل چې دې تر خپلي کمبلي اوږدې پښې غزولي وي او تر ځان د غښتلي پښې ئې کولې. چوڼکه آخر مړه سوه.

نو ته هم، اې گيدو انا! تر خپل ځان د غښتلي پښې او کارونه مه کوه چې هلاکه به سې. آبس، گيدړه چې د کارگه له دوستی څخه نامېنده سوه، ډېره خواږدې سوه او له ډېري پښېمانی څخه ئې خپل غاښونه سره چيچل او ژړل ئې.

کارگه چې د دې ژړا و اوويلا و غاښ چيچل وليدل، نو ئې پوښتنه ځني وکړه چې دا ژاړې پر څه؟ گيدړي ورته وويل چې: "ژړا خومي له دې اسيته ده، چې ته مي تر ځان چمبازه وليدلې!" دا ئې وويل او خپل ځای ته ستنه سوه.

شهرزادي چې دا نکل وکړ، باره شهریار پاچا ورته وويل چې: "دا خودي ډېر عجب نکل وکړ. که دي نور نکلوڼه هم همدا سي زده وي، راته وئې کړه". باره شهرزادي دا بل نکل ورته شرو کړ.

د جرگي او کوکو کوټري نکل

وايي چې يوه جرگي تر يوې وني لاندي ځانته غار جوړ کړی وو او پکښې اوسېدی. پاس په ونه کي يوه جوړه نر و بنځه کوکو کوټرو ځانگي جوړه کړې وه او خپل د خوشالی او عيش ونوش ژوند ئې کاوه. جرگي له ځان سره وويل چې دا کوټري د وني مېوې خوري او زه له دې نعمت څخه بې برخي يم. زه بايد يو چل جوړ کړم چې ځان له دغه محروميت څخه وژغورم. آبس، تر وني لاندي ئې خپل غار ته

نزدې يو ماجت جوړ کړ او پر عبادت ئې راواچوله. له سهاره تر ماښامه ئې د خدای عبادت کاوه. کوکو کوټرو چي به هر وخت دی پر لمانځه ولاړ لیدی، ډېر به پر گران سو او ورته وې ویل چي: "څو کاله دي کېږي چي پر دغه حال پاته یې؟"

جږگي ورته وویل چي: "دا دېرش کاله کېږي چي دا عبادت کوم". کوټري ځني وپوښتل چي: "خورک مرک له کومي خوا پیدا کوې؟" جږگي ورته وویل چي: "که کومه مېوه له ونې راولوېږي، په هغه باندي قناعت کوم". کوټري ورته وویل چي جامې دي کومي دي؟" ده ورته وویل چي: "دغه د بدن اغزي مي جامې دي، بل څه نه لرم".

کوټري ځني وپوښتل چي: "د استوگني له پاره دي دا ليري ځای ولي خوښ کړی دی؟" جږگي په جواب کي ورته وویل چي پر دغه لار مي د دې له پاره کور جوړ کړی دی چي وایم که له چا څخه لار ورکه وه، وربسیم به ئې. ناپوهانو ته به علم ورزده کوم".

کوکو کوټري وویل چي: ما خو ته په دې ډول نه پېژندلې. اوس چي ستا حال راته معلوم سو، ډېره مينه مي درسره پیدا سوه. ستا خبرو ډېره ښه اغېزه راباندي وکړه. جږگي ورته وویل چي: "بېرېرم چي د خولې و د زړه خبره به دي يوه نه وي. قول او عمل به دي يوشان نه وي او هغه بزگر ته به ورته یې، چي د کښت پر وخت د تخم په پاشلو کي لټي وکړي او وایي چي اوس خو د تخم وخت راڅخه تېر سو. ناحقه تخم پاشل، د مال تاوان دی او کله چي د حاصل د لور پر وخت نور خلک وويني چي خپلي راشي او درمندونه اخلي، هغه وخت نو بيا پښېمانه او غمجن سي او له ډېره غمه مړ سي".

کوتري ورته وويل چي: "زه بايد خه وکرم چي د دنيا له علایقو
خخه خلاصه او د خدای تعالی په عبادت مشغوله سم". جرگي ورته
وويل: "د آخرت توبنه برابره کړه، پر خپل رزق باندي قانع سه او د
دنیا حرص پر پرده". کوتري ورته وويل چي: "دا کارونه به خه راز
کوم؟"

جرگي ورته وويل چي له دغي وني خخه دونه مېوه ټوله کړه چي
د يوه کال له پاره دي بس وي. تر وني لاندي يو حای ورته جوړ کړه او
دا مېوه پکښې ذخيره کړه. نور نو ته د خدای په عبادت مشغوله سه.
کوکو کوتري ورته وويل چي خدای دي تا ته اجر در کړي چي آخرت
دي راپه ياد کړ او سمه لار دي راوښووله. آبس، کوټرو په دواړو مېوه
راټولوله او تر وني لاندي ئې زېرمه کوله. آخر په ونه کي هيڅ مېوه پاته
نه سوه. جرگي د مېوې په ليدلو ډېر خوشاله سو او ټوله ئې خپل غار ته
وچلوله او له حانه سره ئې وويل: کوتري چي هر وخت خوړو ته
محتاجه سي، ما ته به راځي. دوی زما پر پرهبزگاری او زهد باندي
اعتماد لري او ما ته به نزدې راسي. زه به ئې ښکار کړم او وبه ئې
خورم. دا حای به ټول زما په واک کي سي او د وني مېوه همدموره ده،
چي زما له پاره دي کفايت وکړي.

کوتري چي له وني راکښته سوې، چي کوري هغه د دوی ټوله
مېوه جرگي خپل غار ته چلولې ول او پر مخکه باندي يوه دانه لاهم
پاته نه وه. باره ئې جرگي ته وويل چي: "اې، د خدای دوسته! اې د
سمي لاري لارښوده! تر وني لاندي راغونډه کړې مېوه خو ټوله تری.
تمه سوې ده".

جرگي ورته وويل چي: "ښايي باد به وړې وي. تاسي بايد

اندېښمن نه سی. ځکه هغه ذات چې تاسي ته غاښونه درکړي دي،
مړی هم درکوي. خدای روزي رسوونکی دی".

جبرگی تل دوی ته دغه شان د پند و نصیحت خبري کولې او په
همدې خبرو ئې خپل زهد و پرهېزگاري و دوی ته څرگندوله. آخر ئې
د کوترو اعتماد پر ځان ټینګ کړ. هغوی هم وغولېدې او د ده غار ته
ورغلې. جبرگی د غار خوله ورته ونيوله او غاښونه ئې ورته وچيچل.
کوترو ورته وویل چې ستا هغه خبري او دا عمل خو هيڅ نه سره وایي
او نه سره لگېږي. تاته لکه چې "الليلة من البارحة" نه ده در معلومه.
پاک خدای د مظلومانو مرستندوی دی. له چل وچمبازی څخه ليري
ښوره، که نه د هغو ټگمارانو کانه به دروسي چې له سوداگر سره ئې چل
وچمبازي کوله.

جبرگی ورته وویل چې د ټگمارانو او سوداگر نکل څرنګه وو؟
کوتري ورته وویل^(۱):

وايي چې د سند په ښار کي يو خورا مور سوداگر وو. يو وخت ئې
مالونه رانيول او نورو ښارو ته ئې د وړلو په نیامت انډي وټړل او له
ښاره راووت. د دې ښار يو دوو تنو ټگمارانو هم يو څه مال راواخيست
او داسي ئې ښووله چې گویا دوی هم تجاران دي او د دې ماږه
سوداگر ملګري سول. د سوداگر قافلې چې په اول مزل کي واړوله،
دې دواړو ټگمارانو خپل د چل وچمبازی څخه ورته جوړه کړه او د
سوداگر ټول مالونه ئې لوټ کړل. تر دې وروسته نو دوی پخپلو منځو
کي يو او بل ته غله سول او هر يوه به له ځانه سره ويل چې که مي له دا

(۱) په عربي متن کي د کوچنيو کوچنيو نکلو له پاره هم عنوانونه ورکول سوي دي. ما د
انګرېزي، روسي او فارسي ترجمې په شان دغه عنوانونه نه دي اخیستي، (هوټک).

خپل ملگري سره هغه راز چل وکړ، لکه د سوداگر سره چې مي وکړ، نو به پر خورا غوړو چرچو واوړم.

آبس، دواړو په خوړو کي زهر گډ کړل او يو بل ته ئې ورکړل او دواړه ؤای پر ؤای مړه سول. سوداگر په دوی پسي لالهانده گرځېدی، خو آخر ئې دواړه مړه پيدا کړل. دوی له سوداگر سره د چل و چمبازی لار راخيستې وه، آخر دوی پخپله د خپل ناوړه عمل پاداش وليد. سوداگر روغ رمی پاته سواو خپل مال ئې راغونډ کړ او پر خپله تره ولاړ.

شهرزادي چې داکيسه وکړه، پاچا ورته وويل چې: "اې شهرزادي! زما خودي په هغه څه سر راخلاص کړ، چې تر ننه مي ورته پام نه وو. نوري به دي دغه راز کيسې نه وي زده چې راته وئې کړې. شهرزادي ورته وويل چې: "غوړ راته ونيسه."

د بيزو او غله نکل

وايي چې يو سړی وو، بيزو ئې درلوده. دې سړي بل کار نه درلود، بس گرده عمر به ئې غلاوي کولې. هر وخت چې به بازار ته ولاړ، له هغې خوا به ئې يوه غټه پلنډه مالونه کور ته ورسره راوړل. يوه ورځ يو چا بازار ته رغ کړي جامې د خرڅلاو له پاره راوړي وې. جامې ئې پر اوږه اچولي وې او په بازار کي گرځېدی. يو گړی وگرځېدی. جامو ته ئې خريدار و نه موند، آخر يوې گونبې ته سو او څنگ ئې واچاوه چې يو څه دمه و استراحت وکړي. په دې وخت کي د دې غله ورته پام سو چې سړي يوه سيوري ته ډډه لگولې ده او جامې ورته

پرتې دي. باره له خپلي بيزو سره هغې خوا ته ورغی. د سړي و مخ ته
ئې بيزو پر گډا و رقص راوستله. سړی د بيزو په تماشه اخته سو او غله د
جامو بوخچه ځني غلاکړه. آبس، بيزوئې تر تناو ونيوله او ځان ئې
وکينس. تر بازار چي وووت، يوې گونېې ته ئې بوخچه خلاصه کړه او
رغ کړي جامې ئې وليدلې. باره ئې جامې راوايستلې او په بله بوخچه
کي ئې واچولې او بازار ته ئې د خرڅلاو له پاره يووړې. چي مخ دي
راگرز او، خريداران پر راغونډ سول. هر يوه ئې د بيې پوښتنه کوله
خو غله دا شرط پر ايناوه چي بوخچه به خلاصوي نه او رانيسي به ئې.
آخريو سړی پر پښ سو او بوخچه ئې په لږ بيه ځني رانيوله خو دا
شرط ئې هم ورسره ومانه چي د بوخچې سر به نه خلاصوي. سړي
بوخچه خپلي ماینې ته يووړه. ماینې ئې پوښتنه ځني وکړه، چي دا څه
شي دي؟ ده ورته وويل چي دا د خورا سنگينو او قيمتي جامو بوخچه
ده. خورا مي ارزانه رانيولې ده او که خدای کول ډېره گرانه به ئې
وپلورم. ماینې ئې ورته وويل چي: "اې د خدای شوه! داسي سنگين
کالي څوک په دومره ارزانه بيه نه خرڅوي. دا هر ورو د غلامال دی.
ته په دي نه پوهېږې، يو څوک چي کوم شی په پتو سترگو رانيسي او
وئې نه گوري، پر خوله غوزارېږي او دهغه جولا کانه په کېږي.
سړي ورته وويل چي د جولا کيسه څرنگه وه؟ ماینې ئې ورته
وويل چي:

د جولا نکل

يو جولا وو. تل به ئې کېږي جار ايستلی وو. شپه و ورځ به ئې

سخت کار کاوه او په وچه کلکه خواري ئې خپله ډوډۍ گټله. يوه ورځ د ده يو مور گاونډی له سفره راغلی وو او مېلمستيا ئې کړې وه. دې مېلمستيا ته ئې د کوڅې ټول خلک خبر کړي ول او جولا ئې هم دعوت کړی وو. جولا مېلمستيا ته ورغی، چې گوري هر چا چې بڼې بڼې سنگيني جامې اغوستي وې، هغو ته ئې د ورجو غوښو ډک ډک غوريگان او رقم په رقم خونډور کتغونه او سالنونه کښېښوول او کوربه هم په ډېره درنه سترگه ورته کتل. جولا له ځانه سره وويل چې که دی هم دا کسب پرېږدي او يوه بله دگټي خواري ځان ته پيدا کړي. مال و دنيا به ئې زياته سي. بڼې سنگيني جامې به واغوندي، باره به خلک ده ته هم په درنه سترگه گوري او عزت به ئې کوي. دی په دې چورتو کي ډوب وو چې يو وار ئې هغو لوبغاړو ته پام سو چې دې مېلمستيا ته ئې رابللي ول او رقم په رقم لوبي ئې کولې.

يوه به ځان له يوه لوړ ځايه څخه مځکي ته لاندي راواچاوه، بې له دې چې پر مخ دي غوزار سي يا دې کوم ځای خوږ سي، پر پښو به جگ ودرېدی. د خلکو له خوا به د پيسو پر شور سو او هر چا به په انعام کي روپۍ ورکولې. جولا له ځانه سره وويل چې زه هم بايد همدغه کار وکړم. باره هغه لوړ ځای ته وخوت او ځان ئې درز سو، لاندي راواچاوه. پر مځکه چې ونښت، مغزی ئې غوټ مات سو او ځای پر ځای مړ سو.

بڼځي خپل مېړه ته وويل چې دا نکل مي د دې له پاره درته وکړ چې ته په ډېر حرص اخته نه سې او داسي کار و نه کړې چې درسره نه ښايېږي. مېړه ئې ورته وويل چې: "يئه! داسي نه ده. چې هر پوه و عالم سړی به خامخا آسوده وی او هر ناپوه به د بلا په ټکي لړلی وي. ما

ڊپر پوهان خلک ليدلي دي چي پخپل علم و پوهه ئي ځان له مرگه ژغورلي نه دي. ما ڊپر پوه پوه پاروگر او مارگيران ليدلي دي چي د پاروگرۍ په فن کي به ډپر ماهره ول، منگر مار به وچيچل. داسي کسان مي بيا هم ليدلي دي چي په پاروگرۍ به شک لا هم نه ول، منگر غټ غټ ماران به ئي نيولای سواي".

څه سردې پرله گرزوم، دې سړي د ماينې پر خبره غوړ و نه نيو. د غلا شيان به ئي رانيول او په ښه بيه به ئي بيرته خرشول. آخر د غلا په تور د کوټوال په لاس کښووت او مړ ئي کړ. دا بل نکل به هم درته وکړم چي ...

د چوغکي او تاووز نکل

په پخوا زمانو کي يوه چوغکه وه چي هره ورځ به د مرغانو پاچا، تاووز ته ورتله. دا به هر سهار و هر ماښام تر نورو ټولو وختي حاضرېدله او تر نورو ټولو به ناوخته بيرته تلله. يو وخت د مرغانو يو غټ سېل په يوه غره کي سره راغونډ سو او پخپلو منځو کي ئي سره وويل چي زموږ نسل ورځ په ورځ زياتېږي. دښمنۍ و اختلافونه هم را پکښي ډپر سوي دي. موږ ته يو پاچا په کار دي چي پر موږ باندي به نظر ولري او زموږ تر منځ چي کوم اختلافونه سته، هغه به له منځه يوسي. په دغه وخت کي دا چوغکه هم پر دغه سېل باندي پېښه سوه، چي د دوی په مقصد پوه سوه، نو ئي ورته وويل چي د پاچهي له پاره تاووز مناسب څوک دي. آبس، مرغانو هم تاووز پاچا کړ. تاووز هم له چوغکي سره ښکي وکړه او وزارت ئي وچوغکي ته ورکړ. يوه ورځ دا چوغکه له سترگو نيهامه سوه.

د تاووز فکر ډېر خراب سو او چورت ئې ډېر په بند وو. چوغكه چي راغله، تاووز پوښتنه ځني وکړه چي دا نن ته چيري تللې وې، او ولي تللې وې؟ چوغکي ورته وويل چي يوشی مي وليدی، ډېره ځني وپېرېدلېم. تاووز ورته وويل چي څه شي دي وليدی؟ چوغکي ورته وويل چي يو بنيادم مي وليد چي تور ورڅخه وو او زما ځانگي ته ئې نژدې ئې ښخ کړ، مېخونه ئې پر ټکوهل، په منځ کي ئې دانه وپاشل او دی ليري ورته کښنوست. ما ورته کتل چي وگورم اوس څه پېښېږي. په دې ترڅ کي مي وليدل چي کومول له خپلي مادې سره په تور کي بند سو، نارې وبوغاري ئې وهلې. ښکاري ورته راغی او دواړه ئې ونيول. ما ته د دې پېښي په ليدلو سره په زړه کي ډېره واهمه راولوېده او هغه وو چي ځان مي گوبښه کړ. تر دې وروسته خپلي ځانگي ته نه سم ورتلای ځکه له هغه تور څخه ډېره ډارېږم.

تاووز ورته وويل چي له خپلي ځانگي څخه دي هيڅکله ليري مه ځه. د هر کار چي وخت و وعده ورسېږي، هغه نه په بله کېږي. چوغکي د تاووز امر ومانه او د پاچا اطاعت ئې وکړ. خو چوغکه هر وخت پر خپل ځان بېرېدله. يوه ورځ چي گوري، د دوو چوغکو سره جنگ سو. دې چوغکي له ځانه سره وويل چي زه څرنکه وزيره يم چي زما په منځ کي دي چوغکي يو له بله سره جنگ کوي او ويني دي بهوي. قسم مي دي په خدای وي، چي د دوی تر منځ جوړه و نه کړم، که ارامه خو کېښم. باره، وررهي سوه. دا چي هغو ته وررېدلې، په دغه وخت کي ښکاري د تور رسي. کش کړه او درې سره ئې په تور کي ونيولې. ښکاري وزيره چوغکه خپل يوه انډيوال ته ورکړه او ورته وې ويل چي: "ښه ئې ساته، خورا چاغه چوغکه ده". وزيري چوغکي له ځان سره وويل چي

له هغه څه څخه چي ډار بدللم، په هماغه بلا اخته سوم. زما احتياط گټه
ونه کړه. له پېښي څخه تېسته نسته. شاعر څه ښه وييلي دي^(۱):

په تندي کي چي د چاوي څه ختلي
موږ پر تکو تورو سترگو دي منلي
ناپوهان دي چي دوی تښتي له تقديره
نه بدلېږي په هيڅ وخت د ازل کښلي

شهرزادي چي باچا ته دا نکل وکړ، پاچا ورته وويل چي دغه شان
نکلونه نور هم راته وکړه. شهرزادي ورته وويل چي که پاچا ما ژوندی-
پرېږدي، يوه ډېره عجبه کيسه به ورته وکړم.... کيسه چي دې ځای ته
ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دري پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
د علي بن بکار او شمس النهار نکل^(۲)

^(۱) دا شعر په فارسي ترجمه کي نسته، (هوټک).

^(۲) د دې کيسې نوم په انگرېزي، روسي او فارسي ترجمو کي همداسي دی. په عربي چاپ کې د حيواناتو تر نکلونو وروسته د ۱۵۳ مي شپې نکل "حكاية النائم واليقظان" دی چي معنائې "د بیده او وينن نکل" ده. د کيسې متن له فارسي، انگرېزي او روسي متن سره توپير لري. ما دا حاضره کيسه له انگرېزي، روسي او فارسي متونو څخه راواړوله. په انگرېزي کي ئې له شمس النهار سره د "مينځي = slave girl" کلمه هم زياته کړې ده، (م. هوټک).

وايي چي د هارون الرشيد د خلافت پر وخت په بغداد کي يو سوداگر وو. دې سوداگر يو زوی درلود چي نوم ئې ابوالحسن علي بن طاهر وو. دا سوداگر خورا موږ او ډېر خوش خلقه او خوږ ژبی سړی وو. په مجلس ئې شوک نه مږېدی. پر خليفه هم دونه گران وو چي بې له اجازې به ماڼی. ته ورننووت. د پاچا پر ماينو او مينځيانو هم بيخي ډېر گران وو. له خليفه سره به هر وخت په مجلس کي ناست وو. هغه ته به ئې شعرونه ويل او د دنيا د عجایباتو نکلونه به ئې ورته کول. د ده کاروبار تجارت وو. مالونه ئې رانيول او بيرته به ئې خرڅول.

د دې سوداگر دوکان ته به د عجمو د پاچهانو له اولادې څخه يو ځوان هر وخت راتلی او ناسته و ولاړه ئې پر همدې دوکان وه. د دې ځوان نوم علي بن بکار وو^(۱). دې ځوان ته خدای داسي بنايست ورکړی وو، چي خور پر عاشقېدله. ښه کړه وړه، لوړ قد و اندام، ښه شپږينه او فصیحه ژبه. ښه پراخ تندی او ښه نیت خدای پر لورولي ول.

يوه ورځ دغه ځوان له سوداگر سره پر دوکان ناست دی او مجلس کوي، چي ناڅاپه له ها خوا لس تنې چتې پېغلانې رابنکاره سوې. په دې لسو تنو پېغلو کي يوې پېغلي موصلي پورنی پر سر کړی دی. د اصيلو ورېښمو کمربند ئې تر ملا تړلی دی. پر خورا مست آس باندي سپړه ده. د آس ځین او رکابونه ئې د سرو زرو دي. په داسي نازونځرو راروانه ده چي هغه د شاعر خبره:

خه لوړ قد دی د دې ښکلي، خه جمال د دې بنايستې
ته و اسروه ده له باغه، صفایي ده د آينې

^(۱) دغه نوم په يوه بله انگرېزي ترجمه کي نورالدين علی ابن بکار دی، (هوتک).

زړه ئې ډک په مهر و مينه، غېر پسته ده تر ور پېنمو
دلرباد هندوستان ده، محبوباد بنگالې
اورنۍ شغلو دمخ ئې حوري پټې په حجاب کړې
له زاهدو سوه لار ورکه، خيال ئې سود مينخاني

پېغلي چي د ابوالحسن دوکان ته راوړسېدې، هغه د خورلسم
سپوږمۍ له آسه راکښته سوه. د ابوالحسن دوکان ته ورغله، سلام ئې
واچاوه. ابوالحسن عليک ورته ووايه. علي بن بکار چي داسي ورته
وکتل، سد ئې له سره ولاړ، نور ئې له طاقته ووتل او غوښتل ئې چي
دوکان پرېږدي او ولاړ سي.

پېغلي ورته وويل چي: "کښنه! چيري حې؟ مور راغلو او ته
حې". علي بن بکار ورته وويل چي اي پېغلي، په خداي مي دي قسم
وي چي ستا ښايست ميدان راباندي پرېښوو. شاعر څه ښه ويلي دي:

د دې حسن و لمبو ته څه طاقت زما د بشر

د باڼو د غشي وار تې، بويه او سپنه سي سپر

نجلی چي دابيت واوړېد، په شونډو کي و مسل او له ابوالحسنه ئې
پوښتنه وکړه چي د دې حوان نوم څه دئ او د کوم ښار دئ. ابوالحسن
ورته وويل چي دا حوان پر دېس دئ او نوم ئې علي بن بکار او د عجمو
د پاچا زوی دئ.

نجلی ورته وويل: "د فارس د پاچا زوی دئ". ابوالحسن ورته
وويل: "هو! بي بي" او ورته زياته ئې کړه چي د پردېسانو خدمت خو
پر مور فرض دئ. نجلی ورته وويل: "بالکل! هر وخت چي زما مينځه
درته راغله، دغه حوان ورسره کړه او ما ته ئې راوېږه". باره نونجلی پر
آس پښه واړوله او ولاړه. علي بن بکار اريانی اخیستی دئ، نه پوهېږي

چي ڇه ووايي. يو ڳري باد مينڃه د ابوالحسن دوکان ته راغله او ورته وې ويل چي بي بي ته او هغه حُوان دواړه غوښتي ياست.

آبس، ابوالحسن او علي بن بڪار دواړه د هارون الرشيد د ماڼۍ خوا ته روان سول. مينځي ماڼۍ ته دننه بوتل. په خونه کي ئې کښنول. سترخان ئې ورته اوار کړ. د خدای بڼې و بنادۍ ئې ورته کښنولې. دوی چي ډوډۍ وخوره، لاسونه ئې پر پولل. باره نومينځي دوی يوې بلي خونې ته بوتل. په دې خونه کي بڼې بڼې اصيلي غالی اوارې دي. په سرتاخو کي اصیل بلوړي چينيان اوډلي دي. دوی له مينځي سره په مجلس اخته دي چي نابره لس تنې پښلي، چي سترگي نه پر روڼپري، رانوتې. په دې لسو تنو پسي لس تنې نوري د حسن شاپيرياني راغلي، کښنستلي. د ټولو داريې او د ساز نور سامانونه په لاس کي دي. داريو ته ئې لاس ورواچاوه او بدلي ئې شرو کړې. تر هغه وروسته لس نوري پښلي چي هره يوه ئې لعبته ناوکی. وه، د خونې په دروازه کي ودرېدلې. ورپسې شل تنې مينځنياني چي تا به ويل حوري دي او همدا اوس له جنته راوتلي دي، هم راغلي او له دا نورو سره ودرېدلې. تر دوی وروسته شل تنې نوري مينځنياني رانکاره سوې او د هغو په منځ کي يوه نجلۍ چي شمس النهار نومېده، هم شانه ورانه راروانه وه. پر دې نجلۍ باندي په بڼاست کي ختمه وه. داسي اېسېدل چي تا به ويل په لاس ئې رسم کړې ده.

شمس النهار راوراندي سوه او پر چوکۍ کښنستله. علي بن بڪار چي ورته وکتله، ابوالحسن ته ئې وويل چي ډېر به خوبن سم که مي په دا حينو شيانو خبر کړې. باره ئې وژړل او د نجلۍ د نامه پوښتنه ئې له ابوالحسن څخه وکړه. ابوالحسن ورته وويل چي: "غم ئې مه کوه، دا

نجلی پر تا مینه ده او ستا د وصال تمه لري. نوم ئې شمس النهار دئ او
د هارون الرشید له خاصو کسانو څخه ده. دا ماڼۍ چي وینې، دا د
خلافت قصر دئ".

آبس، شمس النهار کښنستله او سترگي ئې په علي بن بکار کي
بنځي دي دهغه د بنایست و جمال نندارې ته ډوبه تللې ده. د علي بن
بکار سترگي هم له دې څخه نه خپږي. دواړه یو د بل په مینه کي
بنديان دي. شمس النهار پر دا نورو نجونو باندي امر وکړ چي
هره یوه دي پر ها خپل حای کښني. بیا ئې نو ورته وفرمایل چي
سازونه و نغمې وړغوي. یوې نجلی داریه ورواخیسته او دا بیتونه ئې
وویل:

که څوک سروه یادوي خوبس همدا ده
د گلاب و یاسمن سره همتا ده
دا چمن نه دئ جنت پردې دنیا دئ
پر سبزه چي ئې روانه شالیلا ده
بهارونه دي تازه، دښتونه شنه دي
ساقی بنده دي بیا ولي اشتها ده

علي بن بکار ته دې بیتو خورا ښه خوند ورکړ او له نجلی څخه ئې
وغوښتل چي یو څو نور بیتونه هم ووايي. نجلی داریې ته په خړپ
لاس ورواچاوه او داسي ئې وویل:

غوټۍ شنه له خندا تللي بلبلان باندي کړپږي
د بهار د گلو موج دئ یاران ټوله هوسپږي
پایکوبۍ دي په چمن کي، گډاگاني په گلشن کي
که زاهد دئ که صوفي دئ له مستۍ څخه نخپږي

د تقوا پر بازارونو، توبې ماتي د عمرودي
د ساقې په لاس جامونه، يو ډکېږي بل تشپړي
دې نجلۍ چې دا بيتونه وويل، شمس النهار پر يوې بلي نجلۍ
باندي رغ وکړ، چې ته هم يوڅه ووايه. هغې هم غوږ ته گوته واچوله او
داسي ئې وويل :

سرې جامې اغوستي په چمن کي دي گلانو
بوږد نغو خپور دئ پر گلشن د بلبلانو
وته ساراته، هوسۍ رغړي پر سبزو باندي
خدايه راساته يې له نظره د بنکاريانو

داسي پرېماني د عشرتونو که روانه وه
عقل به سي کډه له سرود زاهدانو
شمس النهار چې دا بيتونه واورېدل، څېره ئې سره وغوړېده او پر
بلي نجلۍ ئې هم رغ وکړ، چې څه ووايي :

وږم د گلانو او نغو د بلبلانو
شور د آبشارونو تازه گي د چمنانو
ژوند دئ که نشاط دئ که مستي که هوسونه دي
ټول دي سپلني وي پر سره اور ستاد لبانو

تر دې وروسته علي بن بکار پر يوې نجلۍ باندي چې ده ته
نژدې ناسته وه، رغ وکړ چې ته څه نه گورې، رامخ ته سه. نجلۍ دا
بيتونه وويل :

زړه مي راته وايي چې هوس به د سارا کوم
ځمه ننداره به ستاد حسن په رشتيا کوم

جار دي سم قربان دي سم واري و سپلنی دي سم
زما گرانه محبوبه ستاد وصل تمنا کوم
سترگي مي دي ووزي چي به ستاله پستي غپري شه
نيم کاته ورېنمو ته په سهوه و خطا کوم
مينه په غلانه کپري او عشق د پتېدو نه دئ
خواست ستاد وصال به مخامخ و برملا کوم

د دې په اورېدو سره د علي بن بکار له سترگوبې اختياريه اوبسکي
رواني سوې. شمس النهار چي د ده اوبسکي وليدلې، د ميني اور ئې يو
په سله سو، له توان و طاقته ئې ووتل او داغسي له چوکۍ څخه راولاړه
سوه، علي بن بکار ئې په غېر کي ونيو. ده ئې هم لاسونه پر ملا باندي
راتاو کړه او دواړه بهوبښه پر محکه ولوېده. مينځيانو دوی له محکي
راپورته کړل. خوني ته ئې يووړل. هورې ئې د گلابو عطرونه پر
وپاشل څو دوی پر هوبښ راغلل. شمس النهار و ابولحسن سوداگر ته
ووېل چي که د ژوند پر مېنه وم، تا ته به ډېر ښه انعام درکړم.
بيا ئې نوعلي بن بکار ته مخ ورواړاوه او وې ويل: "اې ځوانه! پوه سه
چي زه تر تا سل چنده زياته مينه درسره لرم. خو چاره نسته، بايد صبر
وکړو".

علي بن بکار ورته ووېل چي: "خبره تر صبر تېره ده. د ميني هغه
لمبې چي زما په زړه کي بلي دي، د وژلونه دي. ستا مينه به هغه وخت
زما له زړه وزي، کله چي مي روح له تنه ووزي". دا چي ئې ووېل باره،
په ژړا سو. شمس النهار هم ورسره وژړل. ابوالحسن پر راتېر سواو ورته
وې ويل چي زه خو په خداي دا ستاسي کارو ته داسي هک پک تللی
يم. دا چي په وصل کي مو داسي حال دئ، دا که سره جلا سولاست،

خه حال به مو وي. اوس د ژړا وخت نه دئ. د بنادۍ او خوشالۍ وخت دئ. په دې وخت كې شمس النهار يوې مينځې ته اشاره وكړه. هغه ولاړه او له ها خوا ئې د سپينوزرو خونچې راوړې. په خونچو كې رقم په رقم خواړه پراته ول. آبس، خونچې ئې واوډلې. شمس النهار به يوه گوله پخپله خوړله او بله به ئې علي بن بكار ته په خوله كې وركوله. ښه تر ماړه نسه ئې ډوډۍ وخوړله. باره نو خونچې ټولې سوې، لاسونه پرېولل سول او خوشبويي په ووهل سول. بيا د عقيقو جامونه راوړل سول چي له انگوري شرابو ډك ول. شمس النهار لس مينځياني د خدمت او لس مينځياني د سازوسرود له پاره انتخاب كړې او نورو ته ئې د بيرة تگ اشاره وكړه. بدلزنو مينځيانو ته امر وسو، چي بدلي ووايي. يوې مينځې رباب ورواخيست، ښه ئې سور كړ او دا بيتونه ئې ورسره وويل:

د مطرب په لاس رباب د رغولو
 د ساقې په لاس كې جام دئ د چنبلو
 چمن ډك دئ، بوستان ډك گلستان ډك دئ
 له رامپلو، له چامپلو له سنبلو
 هوسۍ مسته پر مرغه ده سره رغړي
 له باغونو او از او رو د بلبلو
 پرېماني ده د عيشو د هوسونو
 ارزاني ده د سرو شونډو د زېښلو

آبس، شمس النهار را ولاړه سوه يو جام ئې ځان ته ډك كړ بل ئې علي بن بكار ته. علي بن بكار هم بل جام ځان او بل شمس النهار ته راواخيست، دريم جام ئې ابوالحسن ته ورووړ.... كيسه چي دې ځای

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څلور پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
شمس النهار چي جام ډك كړ او علي بن بكار ته ئې وړاندي كړ، بيا
ئې نور باب راواخيست، مينځيانو ته ئې وويل چي زه له رباب سره شعر
هم پخپله واييم. باره ئې د رباب غوږ ته تاو وركړ او دا بيتونه ئې زمزمه
كړل:

چي راغلی مي و کورته نن نگار دئ
د عیشونو هوسونو تود بازار دئ
چي دا جام او دارباب راسره مل وي
نوم دې وركسي، سلطنت دئ كه دربار دئ

علي بن بكار او ابوالحسن چي د شمس النهار دا بيتونه واورېدل،
زياتي ئې گډا و نڅا شرو كړه چي ناڅاپه يوه مينځه په ځنستا راننوته او
په رېږدېدلي اواز ئې وويل: "بي بي! خليفه له خپلو قومندانانو عفيف
او مسرور او سياف^(۱) سره يو ځای دې خوا ته راروان دئ". حاضر
مجلس چي د مينځي دا خبره واورېدله، نژدې وو چي له بېرې څخه د
ټولو زاره وچوي. شمس النهار په خدا سوه او وې ويل چي مه بېرېږئ.

(۱) په يوه بله انگرېزي ترجمه كي دا وروستی نوم واصفا او په روسي ترجمه كي مرجان
دئ، (م. هوتک).

باره ئي مينڃي ته وويل چي خليفه ته حال وركره چي يو گري معطله سي. بالا ئي امر وڪر چي په دي حاضر و ڪسانو پسي دي د خوني دروازه وٽل سي او پردي دي ځورندي سي او د ماني دروازه دي هم بنده سي. دا ڪارونه چي سر ته ورسېدل، باره نو شمس النهار خپل باغ ته ولاړه، پر چوڪي ڪښنستله. يوې مينڃي ئي پښي ورموښلي او نوري مينڃياني خپلو ځايو ته ولاړي چي په دي وخت کي مسرور او سياف له شلو تنو وسله والو مريانو سره راوړسېدل، شمس النهار ته ئي سلام واچاوه. هني پوښتنه ځني وڪره چي څرنگه راغلاست؟ هغو په جواب کي ورته وويل چي خليفه سلام درباندي وايه او ويل ئي چي ډېره ئي يادېږي. نن ئي د خوښي و خوشالي يو محفل جوړ کړي وو او غوښتل ئي چي د دي محفل په پاى کي ته هم برخه واخلي. نو اوس ته و خليفه ته ورځي او که خليفه تا ته راسي. شمس النهار چي د خليفه فرمان واورېدى، راولاړه سوه او محکه ئي مچ کړه. سمدلاسه ئي مينڃياني راوغوښتلې او خپله خدمتگاره ئي خليفه ته ورواستوله چي خليفه ته خبر ورکړي چي: "زه به په يو آن کي د خليفه له پاره ځاى برابر کړم او د ده په انتظار به ڪښنم". خدمتگاره خليفه ته ولاړه چي د شمس النهار پيغام وروړوسي، شمس النهار خپل معشوق علي بن بڪار ته ورغله. دى ئي په غېږ کي ټينگ ونياره او خداى په امانې ئي ځني واخيستله.

علي بن بڪار په ژړا سواو ورته وې ويل چي: "اي، آغلي! خداى دي خپل فضل راباندي کوي چي ستا په بېلتانه کي مړ نه سم." شمس النهار ورته وويل چي په هغه خداى مي دي قسم وي چي که مړه کېدلو، اول به زه مړه سم. زما دا پټ راز به ډېر ژر بڪاره سي او ما به سمه دمه د

مرگي غېږي ته ورسوي. په تېره بيا نن شپه چي خليفه ته مي د ليدلو وعده ورکړې ده. دا کار به يولوی خطر راته پېښ کړي. ځکه په دغه له ميني او محبته ډک زړه او بيا ستا څخه د فراق په دې غمجن حالت به زه څرنگه نغمې وويلاي سم، زه به په داسي حال کي چي ته راسره نه يې، په کوم زړه له خليفه سره کښېنم، په کومه ژبه به خبري ورسره وکړم، په کوم ذوق به بې له تا شراب وچښم. ابوالحسن و شمس النهار ته وويل چي تاسي دا خبري اوس پرېږدئ، لږ څه صبر وکړئ او هوبښ کوه چي د خليفه ملاقات دي نن شپه هېر نه سي، ستا په مات زړه پوه نه سي.

دوی داغه خبري سره کولې چي مينځه راغله او خبر ئې راوړ چي د خليفه غلامان راورسېدل. آبس، شمس النهار را ولاړه سوه، مينځي ته ئې وويل چي ابوالحسن او ملگری به ئې باغ ته د درېچې له لاري بوزې. ته به هم هورې ورسره پاته سي. د شپې چي تياره سوه، دوی به په يو چم تر باغ وباسې. مينځي دوی تر درېچې باغ ته ورننه ايستل او درېچه ئې پسي وتړله. دوی نو پرېږده چي په باغ کي چکر وهي. هلته خليفه له سلو تنو توره په لاس نوکرانو سره راښکاره سو. د خليفه په مخ کي شل تنې پېغلاني پر ښي او کيڼ اړخ را رواني وې. پېغلو ښي سنگيني جامې اغوستي وې او د سرو زرو جونې ئې په سرو کي ټومبلي وې. د هري يوې په لاس کي لگېدلې شمع وه. آبس، شمس النهار هم له خپلو مينځيانو سره د پاچا مخي ته ورو ولاړه سوه. مځکه ئې ورته مچ کړه او له خليفه سره څنگ پر څنگ روانه سوه خو هغه وو چي خليفه پر چوکۍ کښېنوست. نوکران و خادمان ئې يوه ليکه ورته ودرېدل. بلي شمعي ئې په لاس کي وې او سازونه و باجې ئې

ږغولې. بيا نو خليفه چا و چا ته د بيرته تللو او چا و چا ته د کښښتلو اجازه ورکړه. شمس النهار د خليفه د چوکۍ څنگ ته پر بله چوکۍ کښښتله او له خليفه سره په خبرو اخته سوه.

ابوالحسن او علي بن بکار دا ټوله تماشه هم ويني او هم ئې اوري خو خليفه ئې نه ويني. آبس، خليفه له شمس النهار سره بازی شو کړې. په مجلس کي دونه شمعي لگېدلې چي توره شپه ئې په سپينه ورځ بدله کړې وه. بيا نو د مجلس ساقيانو د شرابو جامونه راوړل. ابوالحسن له ځانه سره وويل چي داسي قيمتي جامونه خو ما په ټول ژوند نه دي ليدلي. ته وا خوب وينم. علي بن بکار د خپلي ميني په خولو کي ډوب پروت دی. يو وخت چي پر سد راغی او مجلس ته ئې وکتل، مخ ئې ابوالحسن ته وروړاوه چي: "اې وروړه! زه ډارېرم چي نه گانه، دپاچا راته پام نه سي او ومو نه ويني او زموږ په حال خبر نه سي. زه د خپل ځان په غم کي نه يم، ما وختي لا ځان په مړو کي شمېرلی دی. خو پر تا باندي بېرېرم او له خدايه غواړم چي موږ له دې ځايه په تړلو تڼيو وباسي".

څه سړدي پرله گرزوم، ابوالحسن او علي بن بکار د مجلس په تماشه اخته دي چي په دې وخت کي خليفه يوې نجلی ته وويل چي اې گراني! که دي کومه د زړه د جوش غزله مزله زده وي، راته وئې وايه. نجلی داريه ورواخيستله او دا بيتونه ئې وويل:

اې زما سپيني کو تري مخ دي پټ په حجابو کړه
کار له عقله څخه واخله لېوتوب دي پر گونښو کړه
ندارې د ښکلي مخ دي عقل و فکر رانه يووړ
هونبياران و عاقلان دي همه واره په توبو کړه

ستا مجلس لره درخم به په کوم مخ په کومو سترگو
ستاله غېږو تښتېدل چي مي تل دغه آرزو کړه
زما هيله ستا وصال خونن محروم يم له دې گنجه
سېلابونه و رودونه مي د اوبنکو تر لېمو کړه

شمس النهار چي دا بيتونه واورېدل، له چوکۍ څخه بوڅه
راواوښتله او بهوښه سوه. مينځيانورالا کړه او دا ئې خونې ته يووړه.
علي بن بکار چي دا حال وليد، دى هم خوږي بوږي ولوېد او بېسده
سو. ابوالحسن وويل چي سبحان الله! تقدير ستاسي مينه دوه ځايه
کړې ده. نيمى ئې تا ته درکړې ده او نيمى ئې هغې ته. دوى په دغه
خبرو کي دي چي نابره هغه مينځه راغله چي دوى ئې دلته راوستلي
ول او ورته وې ويل چي يا ابوالحسنه! درغورځه! نور خبره رسوايۍ ته
راوزي زه بيخي ډېره بېرېرم.

ابوالحسن ورته وويل چي دا ځوان د ولاړو نه دئ، زه به څرنکه
دى په دغه حالت کي له ځانه سره بوزم. آبس، مينځه راغله د گل گلابو
عطر ئې پر علي بن بکار وپاشل. دى چي پر هوبن راغى، مينځي دوى
دواړه تر باغ وايستل. دوى چي يو څه ولاړل، مينځي د اوسپني
دروازه وټړله. ابوالحسن او علي بن بکار دوى چي يوه څه حد ولاړل،
اوبه مخي ته ورغلې. مينځي لاسونه سره وټپول، سمدلاسه يوه کښتۍ
راپيدا سوه چي يو سړى هم پکښې ناست وو. مينځي دوى په کښتۍ
کي کښنول او سړي ته ئې وويل چي دوى به د اوبو ها بلي غاړي ته
ورسوي. علي بن بکار چي له کښتۍ څخه باغ او د خپلي محبوبې ماڼۍ
ته وکتل، په ژړا سو.

مينځي کښتۍ وان ته وويل چي: "ژر کوه! حرکت وکړه". کښتۍ

وان هم کبتي. په مخه کړه.... کيسه چي دې حای ته ورسېده ...
د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځه پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
کبتي. وان په خورا بېړه کبتي. د اوبو بلي غاړي ته ورسوله او د
شمس النهار مينځي له دوی څخه خدای په امانې وکړه او ورته وې ويل
چي زړه مې نه غواړي چي له تاسي څخه جلا سم. خو تر وس مې تېره
ده او اجازه نه لرم چي تر دغه حای نور مخ ته ولاړه سم. مينځه چي
حني ولاړه، علي بن بکار د ابوالحسن په مخ کي بوړي بوړي وغځېدی
او نور نو د راپورتي نه وو. ابوالحسن ورته وويل چي درولاړسه، دا
حای د پرېوتو نه دی. په دې حای کي غله او نور د خدای فساتيان
اوسي. باره علي بن بکار هم راولاړسو. کرار کرار رهي وو. په بدن کي
ئې د تگ شمه نه وه. د دجلي رود پر ها بله غاړه د ابوالحسن د اشنايانو
کور وو. هورې د هغه اشناي کور ته ورغلل چي يو څه د اعتماد وړ وو.
دروازه ئې وروټکول. اشناي ئې راووتی. سلامليک وروغږ ئې ورسره
وکړ. کور ته ئې دننه بوتلل. گپ شپ ئې شرو کړ. د کور خاوند پوښتنه
حني وکړه چي چيري تللي واست. ابوالحسن ورته وويل چي له يو چا
سره مو معامله درلوده. وامي وربدل چي هغه مال برابر کړی دی او په
سفر روانېږي، نوزه مجبوره سوم چي په دې نيمه شپه ورته راسم.

خپل ملگری علي بن بکار مي هم له خانه سره راووست. سړی راڅخه پټ سو او مور دا یو، تش لاس راوگرځېدو. څرنگه چې په دې نیمه شپه بیرته کور ته نه سواى تللاى، نو هغه وو چې ستا کره راغلو.

آبس، شپه ئې هورې تېره کړه او سهار وختي له کوره راووتل، هله، هله، هله څو د ابوالحسن کور ته راوړسېدل. ابوالحسن خپل ملگری علي بن بکار هم خپل کور ته بوت. یو آن ئې سترگه پټه کړه او له خوبه چې راوینس سول، ابوالحسن پر خپلو نوکرانو امر وکړ چې په خونه کي ښه سنگین فرش اوار کړي. نوکرانو خونه په ښو غالیو فرش کړه. علي بن بکار چې راوینس سو، اودس ئې تازه کړ او د تیري ورځي و برابري مابنام قضا سوي لمونځونه ئې راوگرزول. ابوالحسن ورته وویل چې: اشنایه! دا به مناسبه وي چې ته نن شپه زما سره پاته سې. لږ به دي دمه غلظه سي او غم به دي له زړه لیري سي. علي بن بکار ورته وویل چې وروره! هر راز چې دي خوبه وي، هغسي به وکړم. زما بې هغه هم له غمه خلاصی نسته. د میني دا بلاوي نه دي چې له چا څخه دي په اسانه ولاړی سي. آبس، ابوالحسن خپل انډیوالان و اشنایان راټول کړل. په سازنده وو پسي ئې هم سړی واستاوه. ټول را حاضر سول. هغه ورځ ئې ښه بانډار وکړ او ورځ ئې په خورک و چښنگ و ساتېري تېره کړه. چې د مابنام تیاره خپره سوه، باره ئې شمان ولگول. د می و پیالې محفل ئې جوړ کړ. یوې مینځي رباب ته لاس کړ او دا شعر ئې ووايه:

ماته یو دئ که بهار وي که خزان
ورځ و شپه چې مي تېرېږي په هجران
د یار مخ چې پسرلی وو زه ترې راغلم
خود به تل يم په ژړا و په گریان

علي بن بكار چي دا شعر واورېد، بوخ راوونست او تر سهاره پوري بېسده پروت وو. د ابوالحسن بيخي اميد ځني وخوت. سهار پر لمر څرك باندي علي بن بكار سترگي روڼي كړې او غوښتل ئې چي خپل كور ته ولاړ سي. ابوالحسن هم خپل زړه ته پرېښوو او نه ئې راوگرزاوه. بوده موده ئې ورته حاضر كړ، علي بن بكار ئې پر سپور كړ. ابوالحسن هم تر كوره پوري ورسره ملگري سو. د كور په دروازه كي چي له بوده راکښته كړ او دی خپل كور ته ننوت، ابوالحسن د خدای شكر ادا كړ او له ځانه سره ئې وويل چي له بدې بلا خلاص سوم. خو بيا ئې هم علي بن بكار ته د زړه تسلي وركړه او د صبر سپارښتنه ئې ورته وكړه. منگر پر علي بن بكار باندي ميني دونه زور كړی ووچي ځان ئې په واک كي نه وو. له ابوالحسن سره ئې خدای په امانې وكړه.... كيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږ پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
ابوالحسن چي له علي بن بكار څخه خدای په امانې اخيستله نو هغه ورته وويل چي وروره! كه كومه خبره پېښېدلې، ما به خبروې.
ابوالحسن ورته وويل چي رى مه وهه، هرومرو دي خبروم. باره نو ابوالحسن خپل دوكان ته ولاړ او د شمس النهار لاري ته ئې سترگي څارو نيولي دي. په دې ورځ د هغې هيڅ درك مالوم نه سو. شپه ئې

په کور کي تېره کړه. سهار تر دوکان دمخه د علي بن بکار کور ته د پوښتني له پاره ورغی. چي گوري، هغه په کټ کي پروت دی، دوستان ئي پراگرځېدلي دي. حکيم جي ئي سر ته ولاړ دی او نبض ئي په لاس کي نيولی دی. حاضر کسان يو يو څه وايي، بل بل څه. ابوالحسن چي خوني ته ورننووت، د علي بن بکار سترگي پر وښتلې، په شونډو کي ئي ورته ورسول. ابوالحسن سلام وروچاوه او د حال و احوال پوښتنه ئي ځني وکړه. د کټ سر ته ئي کښېنوست چي دا نور خلک ووتل، باره ابوالحسن ورته وويل چي دا څه کيسه ده؟

علي بن بکار ورته وويل چي وروره! د هغي نجلۍ ميني خوزه رنځور کړم. د رنځ خبر مي په کوروکلي کي خپور سو. دوستان و اشيانان مي پوښتني ته راغلل. منگر ته دا راته ووايه چي کومه خوشخبري لري. د شمس النهار د مينځي درک نه سو معلوم. ابوالحسن ورته وويل چي په هغه ماښام چي د دجلي سيند پر غاړه سره جلا سوو، بيا ئي حال نه دی معلوم سوی. منگر گوره وروره! دا دي څه رسوايي جوړه کړې ده. دا ژړاوي مړاوي پرېږده. خلک به څه وايي. لږ څه فکر وکړه. علي بن بکار ورته وويل چي صبر مي تر قدرت وتلی کار دی. نه ئي سم کولای. باره ئي سوړ اسوبلی وکښي، په ژړا سو او دا بيتونه ئي وويل:

ماته مه وايه د پوهي دا ورمونه
اثر نه ښندي دا ستا نصيحتونه
سرزنش پر عاشقانو اغېز نه کا
تاثير نه لري دا پند، دا پېغورونه
ما هاله له دين دنيا څخه لاس پرېولو
چي پر زړه مي وخورل د عشق داغونه

دا بيتونه چي ئي وويل نو ئي مخ ابوالحسن ته واڀاوه او ورتنه وي
ويل چي په داسي مصيبت باندي اخته سوم چي تر ننه مې فكر لاهم نه
سواي كولاى. اوس چي هر څه رى وهم، بې له مرگه مي د نجات بله
لار نسته. ابوالحسن ورتنه وويل چي د خداى له دره مه نامېنده كېږه.
گوندي خداى دي خپل مقصد ته ورسوي. باره نو ابوالحسن له كوره
راووت او دوكان ته رهي سو. دوكان ئي خلاص كړ. له جارو و پاكي.
څخه چي خلاص سو، يوآن پر خپل ځاى كېښوست چي گوري، دا ده
مينځه راغله. ابوالحسن ته ئي سلام واچاوه او هغه وربيا كړ. مينځي ته
چي ئي وكتل، په نظر ئي خوا بدي ورغله. باره ئي دستي د شمس
النهار پوښتنه ځني وكړه چي خيريت خو به وي. مينځي ورتنه وويل
چي د هغې حال به وروسته درته ووايم خو ته اول د علي بن بكار حال
راته بيان كړه.

ابوالحسن نجلۍ ته د علي بن بكار ټول حال له سره تر پايه ووايه.
مينځه اريانى واخيسته او په ډېر افسوس ئي سوږ اسوېلى تر خوله
وخوت. بيا ئي نو وويل چي زما د بي بي حال تر دې بتر دى. په هغه
شپه چي تاسي له كېښتى څخه كېښته سولاست او ولاړاست. زه كور ته
ولاړم منگر په تاسي مي چورت خراب وو. زړه ته مي نه لوېده چي
تاسي دي صحيح و سلامت تر كوره پوري ورسېږى. خپلي بي بي
شمس النهار ته چي ورغلم، هغه بېهونه پرته وه. نې له چا سره خبري
كولې او نه ئي د هو، نې جواب چا ته وركاوه. خليفه ئي سر ته ناست وو
او د ناروغۍ په سبب ئي هم نه پوهېدى. تر نيمي شپې پوري داغسي
بېسده پرته وه. پر هوبښ چي راغله، خليفه ځني وپوښتله چي: "اې
شمس النهار! دا په تا څه سوي دي؟ دا څه حال دى چي پر تا باندي

نن شپه راغلی دی؟"

شمس النهار چي د خليفه خبري واورېدې، د خليفه پنبې ئې ورمیچ کړې او ورته وې ويل: "جعلنی الله فداک، زما سر دي تر تا جار سي، د بېگه خواړه بد راباندي لگېدلي دي، سر مي راته دروند سواو بېهوبنه سوم. نه پوهېږم چي حال به مي څرنگه سي".

خليفه ورته وويل چي: "اې شمس النهار! څه دي خوړلي ول؟" هغې ورته وويل چي: "داسي ناوړه شی مي خوړلی وو، چي هيڅکله مي نه وو خوړلی".

بيا نو شمس النهار يو څه شراب وغوښتل. شراب چي ئې وچښل، نو ئې زه وروغوښتلم او کرار ئې ستاسي پوښتنه راڅخه وکړه؟ ما د علي بن بکار هغه شعر ورته ووايه چي په کښتۍ کي ئې راته ويلی وو. دې يو سوړ اسوبلی وکښ او خاموشه سوه. په دې وخت کي خليفه پر بدلزني امر وکړ چي يو شعر ووايي. هغې دا دوه بيته وويل:

کاشکي هغه نازنين وای چي زه مړه پسي پرته يم
يو وار زما پر زړه نگين وای چي زه مړه پسي پرته يم
دی پر خپله تړه ولاړی، زه يوازي پاته سومه
کاشکي زما زړه ډبرين وای چي زه مړه پسي پرته يم

شمس النهار چي دا بيتونه واورېدل، بيا يو حال پر راغی او بېسده ولوېده.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی رويا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اووه پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اوربدلي مودي چي:
 د شمس النهار مينځي ابوالحسن ته وويل: "بي بي چي دا بيتونه
 واورېدل، سمدلاسه بېهونه سوه. ما ئې ورو ورو لاسونه ورمونل او د
 گلابو عطر مي پر پاشل، خو پر هوبن راغله. ما ورته وويل چي: "زما
 گراني بي بي! ځان مه رسوا كوه. ستا دي د خپل معشوق په سر قسم
 وي كه به صبر و زغم نه كوي. شمس النهار راته وويل چي تر مرگ خو به
 نو سخت بل څه نه وي. زه په په والله په مرگ راضي يم ځكه بي له مرگه
 په بل څه نه ارامېرم. مور لا دغه خبري سره كولې چي يوې بلي نجلۍ
 د شاعر دا بيتونه زمزمه كړل:

بې ژړا مي بل كار نسته په دانن شپه
 نه صبر پرېم نگار نسته په دانن شپه
 زمانه د بېگانې وصال غچ اخلي
 رسۍ سته ده خو دار نسته په دانن شپه

مينځي چي دا بيتونه وويل، شمس النهار بيا پر مخي ولوبده.
 خليفه په وار خطايي سره ورته راالاكړه. پر مينځيانو ئې امر وكړ چي:
 "ټول كړئ، دا طبله و سارنگ مو!" مينځو هم شيان ميان سره ټول كړل
 او خپلو سرايو ته ولاړې. خليفه تر الايي سهاره پوري د شمس النهار سر
 ته وينس ناست وو. سهار ئې طبيبان ورته راوغوښتل او هغو ته ئې د
 شمس النهار د علاج امر وكړ خو په دې نه پوهېدى چي د دې ناروغي د
 ميني رنځ دى.

مينڻي ابوالحسن ته وويل چي زما په راتگ کي د ځنډ سبب همدا وو. هلته ډله خلک ناست دي او مور نه سواي کولای چي ستاسي حال ونيسو. اوس ئي دا دئ زه درته راواستولم چي د علي بن بکار حال هغې ته وروم. ابوالحسن چي د مينځي بيان واورېد، حيران پاته سو او ورته وې ويل چي د علي بن بکار حال هغه وو، چي درته ومي وايه. ته بي بي ته ورسه او دا ټول بيان ورته وکړه او زما له خوا ورته ووايه چي صبر وکړي او خپل راز رسوا نه کړي. ورته ووايه چي زه پوهېرم چي دا ډېر سخت حالت دئ منگر په يوه سم تدبير سره ئي چاره کېدلای سي.

مينځي له ابوالحسن څخه رخصت سوه خو ابوالحسن تر ماښامه پوري په دوکان کي وو. ماښام ئي دوکان وټاړه او د علي بن بکار کور ته ولاړ. دروازه ئي وروټکوله. نوکر راووت او دئ ئي کور ته بوت. علي بن بکار چي وليد، پر شونډو ئي موسکا راغله او په راتگ ئي خوشاله سو. ورته وې ويل چي د نن ورځي ځنډ خو دي زما زاره راوچاودله. غم مي يو په لسه سو. زه غواړم چي تل ستا سره واوسم او خپل سر تر تا قربان کړم. ابوالحسن ورته وويل چي دا خبري مه کوه. دا ته څه وايي؟ که زما زر روچه وي، ټول دي تر تا جار سي. نن د شمس النهار مينځه دوکان ته راغلې وه، د خپل ځنډ سبب ئي راته ووايه. خليفه له شمس النهار سره وو او دا ځني ښورېدلای نه سواي. د بي بي ټول حال ئي راته ووايه.

آبس، ابوالحسن ټول هغه بيان چي له مينځي څخه ئي اورېدلی وو، علي بن بکار ته وکړ. علي بن بکار ډېر خواږدي سو. په سترگو کي ئي اوبسکي ودرېدې. ابوالحسن ته ئي وويل چي خدای به کوي، ته به

کوي. زما سره مرسته وکړه. په دغه مصيبت کي چي زه درېدلې يم، ته راسره مرستندوی سه. پر ما زړه وسوځه او يوه چاره راوښيه. دا نن شپه راسره پاته سه او تر سبا پوري بل ځای مه ځه. ابوالحسن ئې غوښتنه ومنله او هورې پاته سو. ټوله شپه ئې د غره و د وره بيانونه سره وکړل. په پای کي علي بن بکار په ژړاندو سترگو دا بيتونه ورته وويل:

زه مېرې يمه رغېرم زه وېښته يمه خو څېرم
زما وجود د وېښته سيوری زما زړه د مېرې سترگه
خوشبويی ئې د وېښتانو زما زړگی دی رانه وړی
د مېرې په شان نری ملا ئې زما کور بار کړ پر چرگه
نری ملا اوږدو وړېښتانو يم له ژوند څخه ايستلی
ټول جهان راته اغزي دي گام ايږدم پر تېره ژرگه

دا بيتونه چي ئې وويل، نو ئې يوه لوجينه تر خوله ووتله او په خولو کي ډوب بېسده ولوېد. ابوالحسن فکر وکړ چي نور ئې نو کار تمام سو. روح ئې له کالبوته ووت. تر سهاره همداسي ډوب پروت وو. له لمر ختو سره ئې سترگي روڼي کړې او يو دوې خبري ئې له ابوالحسن سره وکړې. لمر چي يو څه سر ته راغی، ابوالحسن ځني راولاړ سو او دوکان ته ولاړ. دوکان چي خلاصوه، په دغه حال کي مينځه ورته ودرېده، په اشاره ئې سلام ورواچاوه. ابوالحسن ئې سلام وړيا کړ. مينځي د شمس النهار سلامونه ورو رسول او د علي بن بکار پوښتنه ئې وکړه.

ابوالحسن ورته وويل چي د علي بن بکار د حال پوښتنه مه کوه، د هغه په رنځ و درد دي خدای مه خبروه. نه د شپې خوب لري نه د ورځي آرام. رنځورۍ تار او نار کړی دی. زړه ئې له شنوخته ډک دی. مينځي ورته وويل چي زما بي بي يو دوې گوتي خط را کړی دی

چي دا به له سلام سره يو ځای علي بن بکار ته ورسوي او راته وييلي ئې دي چي د خط جواب به هم خامخا راوړې. نو اوس يا ابوالحسنه، ته داسي وکړه چي ما د علي بن بکار تر کوره بوزه چي د خط جواب پنخپل لاس ځني واخلم. ابوالحسن دوکان بيرته وتاړه او له مينځي سره روان سو. کور ته چي ورورسېدی. مينځي ته ئې وويل چي ته دلې يو آن تکیه سه، زه به کورته ورننوزم.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالتی روپا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اته پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
ابوالحسن مينځه په دروازه کي پرېښووله او دی کور ته ورننووت.
علي بن بکار چي وليد، زړه ئې خوشاله سو. ابوالحسن ورته وويل چي شمس النهار د مينځي په لاس سلامونه او خط درته رالېږلی دی او د خپل نه رانگ له اسيته ئې عذر غوښتی دی. مينځه هغه ده، په دروازه کي ولاړه ده. که وايې چي کور ته دي راسي، زه به ږغ پر وکړم. علي بن بکار ورته وويل چي راوې غواړه. ابوالحسن ورووت او مينځه ئې کور ته راوستله. علي بن بکار د مينځي په ليدو ډېر خوشاله سو. مينځي خط ورکړ. علي بن بکار هغه مچ کړ. پر سترگو ئې وموښی. بيا ئې نو خلاص کړ او وې لووست. تر لوستلو وروسته ئې ابوالحسن ته ورکړ.
ابوالحسن چي وکوت، دا دوه بيته پر نوشته وه:

زما تنه زما روحه ستا په سر مي دي قسم وي
بې له تا مي نفس خېژي شپه و ورځ راباندي غم وي
خوب خورک پرما حرام سو، هيڅ پروا مي نه په کېږي
د دنيا بڼې و بنادۍ دي هله وي چي زما صنم وي

تر دې بيتو وروسته ئې ورته کښلي وه چي که زما حال پوښتي، نو
حال مي دا دئ چي سترگي مي روڼي دي خو تر زړه مي د ميني غشي
پوري ووري وتلي دي او زخمي دئ، په لړمانه کي مي اور بل دئ او
تر خولې مي له آه و اسويلي پرته بل څه نه راوړي. گواکي زه
خدای د ميني له پاره پيدا کړې يم او غم و درد ئې راسره مل
کړې دئ. ناروغۍ مي ورځ په ورځ زياتېږي او عشق و مينه مي هم
ورسره ډېرېږي. هغه کانه راسوي ده، چي شاعر ئې داسي راته
بيانوي:

ستا مخ خدای په دلبري کي سورو سپين ارغواني کړ
زما بشر ئې ستا په عشق کي راته تک ژير زعفراني کړ
ماله خدایه څخه غوښتي، چي ته هسي و زه داسي
ستادي مخ گل د گلاب وي، خير کي زما ژوند پراغزي کړ

تر دې وروسته ئې نو بيا کښلي وه چي تا ته دي معلومه وي چي
زما دا شکايت و شکوې زما د ميني بلي لمبې راوژلاي نه سي. له غم
سره شکايت تل مل وي او له رنج سره درد و بېتابي. د بيلتانه درد په
تسلي نه ارامېږي. ځان ته د خط په کښلو لږ څه تسلي ورکوم. هغه د
شاعر خبره:

ستا د وصل په اميد به ژوندي پاييم
که دا نه وي گويا تللي له دنيا يم

ابوالحسن وايي ده چي خط ولووست. زما غم ئې خو چنده کړ او
 په هره جمله مي د زړه سر مکوت سو. خط مي مينځي ته ورکړ. علي بن
 بکار مينځي ته وويل چي پر بي بي مي سلامونه ووايه او زما دغه حال
 ورته بيان کړه. بيا ئې نو ډېر وژړل. مينځي ته هم د ده پر ژړا باندي
 ژړا ورغله او د علي بن بکار څخه ئې خدای په امانې واخيستله او له
 کوره ووتله. ابو الحسن هم مينځي ته مخه ښې وويله او خپل دوکان ته
 ولاړ.... کيسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روپا سوه
 د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهه پنځوسمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
 ابوالحسن مينځي ته مخه ښې وويله او دوکان ته ولاړ. دغه ورځ و
 دغه شپه ئې ټول په چورت کي تېره کړه. په دا دوهمه ورځ د علي بن
 بکار کره ورغی. تر هغو پوري کښنوست چي ټول خلک له خوني
 ووتل. بيا ئې نو د حال احوال پوښتنه ځني وکړه. علي بن بکار د پخوا
 په شان د ميني له رنځه او د بېلتانه له غمه شکايت وکړ او دا بيتونه ئې
 ورته وويل:

دا چي زه يم ستا په مينه ځگر خون
 خيال مي نه سي چي به دارازوو مجنون
 بې له تامي زړه تنور دئ د سکرو ټو
 د هوسۍ په شان مي شپه پر مېرټون

بيلتانه دي لپونى کړمه زما گرانى
خداى دي نه پېښوي چاته دا جنون

ابوالحسن ورته وويل: زه حيران یم، ستا له يوې مهرباني معشوقې سره دا حال دى، دا که دي معشوقه نامهربانه او ستمگاره وای، بيا به دي څه حال وای؟ ابوالحسن وايي چي زما خبره ئې واورېده او زما پر نصيحت ئې غوږ ونيو. نور ئې بېتابى او فرياد پرېښود او ما تې دوعاوي وکړې. ابوالحسن وايي چي زما يو انډيوال وو چي زما او د علي بن بکار په کيسه خبر سوى وو. له ده ماسيوا بل څوک په دې کيسه نه وو خبر. يوه ورځ دې انډيوال د علي بن بکار او شمس النهار پوښتنه راڅخه وکړه. ما ورته وويل چي اشنايه! د هغود مينې د اور لمبې اوس تر اسمانه رسېدلي دي منگر زما په فکر کي يوه نخشه سته چي غواړم ستا سره ئې شريکه کړم. انډيوال مي راته وويل چي څرنگه نخشه ده؟

ابوالحسن وايي چي ما ورته وويل چي ته راخبريې، چي زه په دې ښار کي مشهور سپړى یم. هر څوک، عام و خاص مي پېژني. د دربار له نر او ښځو سره هم پېژنم. بېرېرم چي زموږ دا کيسه رسوايي ته راونه وزي او پر کومه بلا باندي وانه وړم. مال و شتمني مي راڅخه ولاړه نه سي او هلاکت ته و نه رسېرم. زما داسي خيال دى چي خپل مالونه سره راغونډ کړم او بصري ته سفر وکړم. هورې تر يوه وخته پوري پاته سم، بيا به وگورم چي د دوى کيسه کوم ځاى ته رسېري. د دوى خبره خو اوس تر خط و کتابته پوري رسېدلې ده. يوه مينځه ئې تر منځ روپياري کوي. زما په زړه کي کله کله داسي راوگرزې چي سبا به دا مينځه له دې روپياري څخه سترې سي او خبره به رسوايي ته راوباسي. که داسي پېښه سي نو زما خلاصون بيا ناممکن دى.

انڊپوال ٺٺي ورتي وويل چي زه پخوا لا هم په دي كيسه غوربدلي وم. دا ستا تدبير خوبخبي د هونسياري خبره ده. زما هم داسي خوبه چي له دي كارو څخه ځان ليري ساته. نه دي دي اوربدلي چي وايي: "يوه ډبره بدمرغه، بله نېكمرغه"، خداي مه كړه سبا به يو اوبن درته چو سوي وي، بيا به ٺٺي ولاړولاي نه سي. ستا دا نخشه مي بيخي خوبه ده. خداي دي د خير كړي.

آبس، ابوالحسن كور ته راغي، كالي مالي ٺٺي سره ټول كړل. دري ورځي وروسته مخ پر بصره روان سو. د ابوالحسن انډيوال چي دري ورځي وروسته د ده ليدو ته راغي چي گوري ځاي سته، جولا نسته. له گاونډيانو څخه ٺٺي پوښتنه وكړه، هغو ورتي وويل چي ابوالحسن خو بصري ته ولاړ. ژر بيرته راځي. سړي ارياني واخيستي او نه پوهېدى چي اوس نو پر كمه ولاړ سي. له ځانه سرې وويل چي كشي له ابوالحسنه څخه جلا سوي نه وای. باره ٺٺي خيال سو چي د علي بن بكار كره ورسې. هورې چي ورغي، نوكرانو ته ٺٺي ځان وروښووي او كور ته د ننوتو اجازه ٺٺي وغوښتله. نوكرانو اجازه وركړه او كور ته ٺٺي بوت. هورې ٺٺي علي بن بكار وليدى چي په كت كي پروت دى. ده سلام ورواچاوه، هغه وربيا كړ. سړي ورتي وويل چي زما ود ابوالحسن تر منځ ټينگه اشنايي وه. يو د بل د زړه حال مو سره وايه. يو گړى نه ځني جلا كېدل. يو څو ورځي مي د يوه ضروري كار له اسپته و نه ليدى. نن چي ٺٺي دوكان ته ورغلم. دوكان ٺٺي تړلى وو. د څنگ دوكاندارانو راته وويل چي هغه بصري ته ولاړ. نوزه خوستا و د ده په شناخت و اشنايي خبر وم، ما ول راسه چي يو وار به ستا خبر هم واخلم او پوښتنه به درباندي وكړم.

علي بن بڪار چي دا واورپده، بنه ئي پر دا بله واوبتله. سودا ورولوبدله چي دا خنگه كار پپن سو. سڙي ته ئي وويل چي زه ستا تر بيان دمخه دده په سفر نه وم خبر. كه دا خبره رشتياوي نومعنائِي دا ده چي پر داسي غم باندي واوبتم چي انتها نه لري. دا خو بل غم راته پپن سو. باره ئي تر سترگو اوبسكور ايله سوې او دا بيتونه ئي وويل:

د دوستانو جدايي باد و باران دئ
ودانى و ابادى په چه كېږي
تنهايي به مي د زړه سر را مكوټ كړي
جدايي د دوست بل او بن راته چو كېږي

يو ځېرې ئي چورت وواهه، باره ئي سر راپورته كړ او نوكر ته ئي وويل چي ته ورسه د ابوالحسن كور ته او معلومات ئي و كړه چي كوم ښار ته تللى دئ. نوكر ولاړى او يوآن وروسته بيرته راغى، علي بن بكار ته ئي وويل چي معلومات مي وكړ، ابوالحسن بصري ته تللى دئ خود كور دروازې ته ئي يوه مينځه ولاړه وه. دې زه وپېژندلم خو ما نه پېژندله. ما ته ئي وويل چي ته د علي بن بكار نوكر نه يې؟ ماوول: "يم". مينځي وويل چي ما علي بن بكار ته پر ده باندي د يوه ډېر مهربان چا له خوا يو خط راوړى دئ. دا مينځه زما سره راغله او اوس په دروازه كي ولاړه ده.

علي بن بكار ورته وويل چي: "ورسه، رائي وله". نوكر ولاړ او دها خوا ئي مينځه ورسره راوستله. د ابوالحسن اندېوال چي مينځي ته وكتل، په نظر ئي ډېره شوخه وظيفه ورغله. مينځه راوړاندي سوه، علي بن بكار ته ئي سلام واچاوه كيسه چي دې

حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
مينځه چي راغله، خپل بيان ئې وکړ او بيرته ئې رخصت
واخيست، ولاړه. دې سړي، چي د ابوالحسن انديوال او له علي بن
بکار سره ناست وو، د مرغلرو وغميانو د پلورلو دوکان کاوه او پېشه ئې
زرگري وه. مينځه چي ولاړه، دې سړي ميدان خالي وليد، علي بن
بکار ته رانزدې سو او ورته وې ويل چي: "ما ته داسي وایسېده چي ستا
هم پر دارالخلافة پيسې باندي دي او ستا و د هغو تر منځ کومه معامله
سته".

علي بن بکار ورته وويل چي د خه له رويه دا خبري کوي؟ سړي
ورته وويل چي زه دا نجلی پېژنم، دا د شمس النهار مينځه ده. خه
وخت پنخوا ما ته راغله او يوه رقعہ ئې راته راوړه. د شمس النهار له پاره
ئې د سرو زرو و جواهراتو امېل غوښت. ما يو خورا اصيل او قيمتي
امېل ورواستاوه. علي بن بکار چي دا واورېده، سره واسرنگی او
وارخطا سو، د مرگ خطر ئې احساس کړ. خو ځان ئې گول و اچاوه او
خه ئې و نه ويل. زرگر ته ئې وويل چي: "ته و خدای که به رشتيا نه
وايي، ته شمس النهار څرنگه پېژني؟" زرگر ورته وويل چي زما څخه مه
بېرېره. خپل پټ راز دي راته ووايه. د ناچورۍ سبب دي زما څخه مه

پټوه.

آبس، علي بن بكار خپل ټول داستان ورته ووايه او پر زياته ئې كړه چې: "وروره! په هغه خداى مي دي قسم وي چې زه و ته ئې دواړه پيدا كړي يو چې د خپل راز له پټېدو څخه مي بل مطلب نسته. بېرېرم، وام مخلوق شيطان دئ. خلك په خولو كي سست دي. پټ راز نه سي ساتلاى. د دوستۍ و د نمك پاس نه لري".

زرگر ورته وويل زه خو چې تا ته راغلم، له ډېر گرانست له اسيته درته راغلم. ته راباندي گران يې. غوښتل مي چې د ابوالحسن د سفر په شپو كي ستا سره مرستندوى سم. ته راسره د زړه خواله وكړې او د ميني غم به دي راسره سوړ سي. ته اوس هيڅ سودا مه دراچوه او زما څخه مه ډارېره.

علي بن بكار ډېري دوعاوي ورته وكړې او مننه ئې ځني وكړه. بيا ئې نو دا بيتونه وويل:

زړه مي راته لږ دئ، غمازاني مي دا اوبنكي دي
نې سمه ساتلاى، عاشقان خو خوار بونكي دي
ډار مي له عالمه، د چاپت هيڅ په خوندي نه دئ
ټوله سوري، كوزې دي، سوري ئې غاړې سوري ئې چوښكي دي
تر دې بيتو وروسته نو علي بن بكار زرگر ته وويل چې ته نه سوي پوه چې دې مينځي ما ته پټ څه وويل؟ هغه ورته وويل چې قسم په خداى كه به په هيڅ پوه سوي يم. علي بن بكار ورته وويل چې د دوى دا خيال دئ چې ابوالحسن زما په اشاره و سلا بصري ته سفر كړى دئ او زه غواړم چې دا خط و پيغام دي زموږ تر منځ نه وي. ما چې هر څه قرآنونه ورته وډبول چې والله كه مي په درې سوه شپېتو رگو كي يو

رگ لادده په سفر آگاه وو، خودې نه ومنله او زما پر قسمونوئې باور نه کاوه او له هماغه بدگومانه سره بي بي ته ولاړه. دا مينځه کور خراپې پر ابوالحسن باندي مينه وه. زرگر ورته وويل چي وروره! انشاء الله و تعالى، ټول کارونه به سم سي او زه ستا سره مرسته کوم چي ته خپل مقصد ته ورسېږي. علي بن بکار ورته وويل چي اوس له دې تورېدلي هوسی. سره څه وکړم؟ دا خوزما څخه تور خوري او تبتي. زرگر ورته وويل چي يوه چاره به ورته وسنجوو او بې له دې چي پرده دي پورته سي او راز دي رسوا سي او يا دي تا ته کوم تاوان ورسېږي، يو چل به ورته جوړ کړو.

باره نو زرگر ولاړ سو، رخصت ئې واخيست. علي بن بکار تر دروازې پوري نارې پسي وهلې چي: "وروره! د خدای ورسول روی مي دروری دئ چي دا خبري دي چا ته تر خوله راونه وزي". زرگر چي ده ته وکتله، په سترگو کې اوبسکي ډنډ سوې او ځني رخصت سو... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او يو شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
زرگر چي له علي بن بکار څخه رارخصت سو. پر لاري چورت اخيستی وو. سر ئې ځړولی وو او د علي بن بکار په کار کي ئې فکر کاوه چي ناڅاپه ئې سترگي پر يوه کاغذه ونستې چي پر محکه پروت دئ.

کاغذ ئې را پورته کړ. سرلیک ئې ولووست، په پوه سوچي دیوه دوست
له خوا کوم بل دوست ته لیکل سوی دی. د پانې پر سر باندي دا
بیتونه لیکل سوي ول:

گرانه ولي مي په اور کي کړوې
دا څه پېښه؟ چي مخ نه را اړوې
زما خو پښه ده لاد عشق په لومه بنده
له مجلسه مي پر څه محروموې
آخر زه خونه پردی يم نه بې مهره
د بېلتون په داغ مي ولي داغوي

تر دې بیتو وروسته ئې داسي لیکلي ول:

اې خواجه! د لیک او پیغام د ځنډ سبب دي نه را معلومېږي. که
دي د جفا خیال په سر کي وي، زه ئې په پاداش کي وفا در لېږم. که دي
په مینه کي کمښت راغلی وي، زما محبت خو خدايېرو څو چنده زیات
سوی دی.

ستا په سر مي دي قسم وي چي زما مینه پخوانی ده
خیر که تالاس رانه واخیست زما دوستي خو سکنی ده
زرگر لا خط تر پایه لوستلی نه وو، چي نابره مینځه راښکاره سوه.
تلولی. تلولی. کېدله، شاوخوا ئې کتله او د کوم شي په لټه کي وه. د
زرگر په لاس کي چي ئې خط ولید، سمدستي ئې ورته وویل چي:
"ښاغلي! دا خط زما څخه پر لاري لوېدلی وو". زرگر جواب ور نه کړ او
ځني رهي سو. مینځه سمه په پسې سوه او بیا ئې ورته وویل: "گوره،
ښاغلي! زما خط بیرته راکه. هغه زما څخه ولوېدی". زرگر مخ پر
راواړاوه او ورته وې ویل: "آنجلی! بېرېره مه او وار خطا کېږه هم مه. د

رشتيا خبره راته وکړه او په حال مي خبر کړه. زه د چاراز نه رسوا کوم او په خوله کي هم سست نه يم. د خپلي بي بي په کار کي دي زما خنجه مه ډار پړه. زه هم د هغې د ارزوگانو د پوره کولو په لټه کي يم. زما په لاس د هغې مشکلات حل کېدلای سي".

مينځي چي د زرگر خبري واورېدې، نو ئې ورته وويل چي خدای دي وکړي چي داراز چي اوس به ئې درته بيان کړم، زما وستا په منځ کي پاته سي او رسوا نه سي. دا کار چي ته ئې په لټه کي يې، دا به هم زما په خيال روا کار وي. زما خو پر تا باندي ناپت کېښستی او د حقيقت خبره به درته وکړم. آبس ټوله کيسه ئې له سره تر نوکه پوري ټکي په ټکي ورته وکړه.

زرگر ورته وويل چي بالکل دي رشتيا وويل. زه هم په دې کيسه خبر يم. بيا نو زرگر هغه څه ورته بيان کړل چي د ده او علي بن بکار تر منځ پېښ سوي ول. نجلۍ چي دا واورېدل، ډېره خوشاله سوه. د دواړو سلا پر دې خبره راغله چي خط بايد علي بن بکار ته وروښوول سي او هغه چي هر راز جواب ورکړ، دمخه تر دې چي بي بي ته ئې ورسوي، اول بايد زرگر په خبر کړي. آبس، تاته دي وويل سي، د نکل کار دئ. مينځي له زرگر څخه خط راواخيستی، مهر ئې پر ولگاو او وې ويل چي دا مهر مي له دې اسيته پر ولگاو چي زما بي بي خط همدا سي سربسته راکړی وو. خط ئې په يوه دوږدنگ علي بن بکار ته ورووړ. هغه هم د دغه شان ليک په انتظار وو. چابک چابک ئې ولووست، باره ئې قلم و کاغذ راواخيست او جواب ئې ورته وکيښ او د مينځي په لاس ئې ورکړ. مينځي خط راواخيست او لمغوتې زرگر ته راغله. زرگر چي خط خلاص کړ، پکښې ليکل سوي وه چي:

رنځ مي دئ د ميني علاجونه اساسي غواړي
ورک سه اي طبيبه! زما درمان نوره پوهي غواړي
نه دئ د بنوولو، نې په خوله بيانولای سم
زما ژوند کيسه يو لوی دفتر و لوی منشي غواړي
نه سي رغولای هرناپوهه د هجران نغمه
دا حزين مقام دئ، حنجره داودي غواړي
ته دي راسره يې، ستاله مهره ډک کاته دي وي
زما ماشوم زرگی دا ستاد غېږي ارامي غواړي

بيا ئې نو ورته کبلي وه چي نه د جفا خيال لرم، نه مي وفا خوشي
کړې ده، نه له خپله قوله اوبتي يم، نه مي دوستي شلولې ده، نه مي يو
گړی د بېلتانه درد ارام سوی دئ، نه مي له طلبه لاس اخيستی دئ.
خه چي ستا ارزوده، زما دا هم هماغه ده. قسم مي دي په خالق لايزال
وي چي ستا له وصاله پرته بله ارزو نه لرم. که د دنيا ټول رنځونه
راپوري هم سي، بيا به هم ستا مينه په زړه کي پته ساتم.

گراني هجردي تر مرگه رسولی
انتظاردي خورا ډېر دئ غمېدلی
ستاله ميني به لاس وانه خلم هيڅکله
سربسندل مي په دې لاره کي منلی

زما حال و احوال دغه وو چي درته ومي کينې. والسلام.

زرگر چي دا خط ولووست، تر سترگو ئې اوبکي راغلې. خط ئې
مينځي ته په لاس ورکړ. مينځي ورته وويل چي ته له ځايه مه ښوره. زه
دا خط وړم او چټکه بېرته رآم. زه غواړم په هر چم چي وي، تا او زما
بي بي شمس النهار يو وار سره مخامخ کړم. مينځه رهي سوه او زرگر

شپه بڼه په پورې زړه تېره کړه. سهار چې را پورته سو، لمونځ ئې وکړ او د نجلۍ په انتظار کښېنوست. یو غوړپ چای ئې لانه وې چښلي چې دا دئ، مینځه په خدا و خوشالی را ورسېده.

زرگر د حال پوښتنه ځني وکړه. دې ورته وویل: زه چې ستا څخه ولاړم. بي بي ته مي د علي بن بکار خط ورووړ. هغې خط خلاص کړ او وئې لووست په مضمون ئې پوه سوه. د ابوالحسن په تگ ئې ډېره خوابده سوه. ما ورته وویل چې: "اې زما بي بي! د ابوالحسن په تگ مه خپه کېږه او د ده تگ پر ځان مه درنوه او مه ئې پر بده را اړوه. ما تر هغه بل بڼه څوک وموند. هم د پلار و نيکه سپری دئ او هم د زړه راز پټولای سي". بيا مي نو چي ستا و ابوالحسن تر منځ هر څه پېښ سوي ول هغه مي ټول ورته بيان کړل. ستا د علي بن بکار په ليدنه کتنه مي هم خبره کړه. دا مي هم ورته وویل چې څرنگه زما څخه خط پر لاري ورک سوی وو. اوس زما بي بي ته ستا د ليدو خيال ورپيدا سوی دئ او غواړي چې درسره وگوري. نو اوس دخيره سره، راځه چې بي بي ته ولاړسو.

زرگر چې د مینځي خبري واورېدې، اريانی واخيست او پوه سو، چې شمس الهنار ته تگ خو نو مسخري نه دي او دا کار هم ډېر غټ کار دئ او هم له خطرې ډک کار. مینځي ته ئې وویل چې زه خو خوار عاجزه سپری يم. ته نو ما و ابوالحسن مه سره برابر وه. هغه خو غښتلی و مشهور سپری وو. دربار ته ئې لار درلوده او د دربار خلک ورته اړ هم ول. د ابوالحسن دونه درنه ستاره وه چې ما به هر وخت خبري ورسره کولې، له بېري به لکه پاڼه داسي لړزېدم. که ستا بي بي غواړي چې له ما سره وگوري، نو بايد د خليفه تر ماڼۍ دباندې راسره وگوري. زه خو

د خليفه مانی، ته د ورتگ طاقت و جرئت نه لرم.

خه سر دي پرله گرزوم، زرگر د خليفه له مانی څخه پر شا ټالی وھي او مينځه ئې بيا ورته تشويقوي او ورته وايي چي هيڅ خبره نه ده، مه بېرېره. خو زرگر چي مانی، ته د تگ خبره واورې، پښې ئې سستي سي او په لړزېدوسي. مينځي چي د زرگر دا حال وليد، آخر ئې ورته وويل: "آښه دئ، که تا ته د خليفه د مانی تگ مشکل وي، زه به بي بي تا ته دلې راولم. ته له ځايه مه ښوره. زه دا يم ولاړم".

آبس، مينځه په ځغستا ووتله. چي مخ دي رااړاوه، بيرته راغله او له زرگر څخه ئې پوښتنه وکړه چي ستا په کور کي خوبه بل کوم څوک، مينځه يا مری نه وي؟ زرگر ورته وويل چي زموږ په کور کي خوله دې يوې تورپوستي سپين سري مينځي پرته بل څوک نسته. آبس، د شمس النهار مينځه ورغله او دا سپين سري توری مينځه ئې په يوه عليحده خونه کي کښنوله او دروازه ئې پسي راوتړله. بيا نو دباندي ووتله او له هاخوا ئې شمس النهار ورسره راوستله. چي کتل دي، کور د گلابو او سنجدو د عطرونو بوی پر سر واخيست. زرگر چي دا وليدله، ورته ولاړ سو. شمس النهار کښنستله. يو آن پټه خوله ناسته وه. څه ئې نه ويل. چي لږ څه ئې ساه واچوله. پورنی ئې له مخه ايسته کړ. زرگر چي ويل د لمر شوغلي ئې کورته راولوبدې.

باره نوشمس النهار له خپلي مينځي څخه پوښتنه وکړه چي: "تا چي ما ته ويلي ول، هغه سري همدا دئ؟" مينځي ورته وويل: "بلي! همدا دئ". بيا نوشمس النهار زرگر ته مخ ورواړاوه، د جوړونا جوړ، د حال و احوال، د کاروبار پوښتنه ئې ځني وکړه. زرگر لاسونه پر سر ورته ونيول او د دې د سر د سلامتۍ دوعا ئې وکړه. شمس النهار ورته

وويل چي زه دي مجبوره کړم چي نن تا ته راسم او خپل د زړه پټ راز درته ووايم. بيا نو شمس النهار له زرگر څخه وپوښتل چي دی څرنگه د دې او د علي بن بکار په کيسه خبر سوی وو. زرگر هم له سره تر پايه ټول بيان ورته وکړ.

شمس النهار د ابوالحسن د سفر له خاطره خوابدې سوه او زرگر ته ئې وويل چي: "گوره، سړی اکا! د مومنانو زړونه لکه هينداره داسي دي، د انسانانو تر منځ مينه و الفت هر وروسته. هيڅ کار بې گفتاره نه کېږي او هر مشکل په تلابن سره حل کېدلای سي...". کيسه چي دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی رويا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او دو شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي: شمس النهار زرگر ته وويل چي: بې زحمته راحت نسته او چي درومې څه به مومې. خپل مقصد ته به مېرني خلک رسېږي. ما تا ته خپل حال ووايه. اوس نو زموږ د حال رسوا کول او خوندي ساتل ستا په لاس کي دي. ته پوهېږې چي دغه نجلی. زما په پټ راز راسره شريکه ده. دغه سبب دئ چي دا زما په نزد ډېر لوړ مقام او منزلت لري. زما ډېر مخصوص کارونه د دې پر لاس سر ته رسېږي. ته هم د دې قدر کوه او خپل راز دي ورته وايه. نور په شي کي ري مه وهه. بېره و ډار دي له زړه وباسه. هر مشکل کار چي دي وي، دغي نجلی. ته ئې وايه،

دا به دي هر مشكل در حلوي. دې نجلۍ كه تا ته د علي بن بكار هر حال راوړې. ته به زما و د دې تر منځ واسطه يې. باره نو شمس النهار ولاړه سوه او له كوره ووتله. زرگر تر يوه ځايه پوري د دې په مخ كې روان وو. آخر زرگر بيرته كور ته راغی او پر خپل ځای كېښونوست. منگر د دې د جمال و بنايست، قد و اندام، شپړيني ژبي او خوږ بيان ته ئې گوته په غاښ كې نيولې وه او د دې ښو كړو وړو ته په فكر كې ډوب تللی وو. يو آن چي ئې دمه وكړه. بيا ئې نو د خورك شي می راوغوښت. ځان ئې موږ كړ. جامې ئې اليشي كړې. له كوره راووت او د علي بن بكار كره ولاړ. علي بن بكار د ناروغۍ په كټ كې پروت وو. دی چي ئې وليد، ځني وې پوښتل چي: "ولي وځنډېدي؟ زما سودا دربنده سوه". باره ئې نوكرانو ته اشاره وكړه، هغوی ووتل او د خوني دروازه ئې پسي وټړله. بيا ئې نو زرگر ته وويل چي له هني ورځي راهيسي چي ته تللی يې، پر ما باندي د شي څكه ناروا. نه مي شي تر ستوني تېر سوی دی او نه مي سترگه سره وروپې ده. زه دې خپل ځان ته داسي اريان تللی يم. صبر و ارام راڅخه تللی دی. ابوالحسن لا ښه وو، يو د زړه خواله به مي ورسره كوله. مينځه ئې هم پېژندله ... زرگر چي د ده خبري واورېدې، وې خندل. ابن بكار ته ده پر خدا باندي زړه لږ سو، تر سترگو ئې اوبسكي راغلې او دا بيتونه ئې زمزمه كړل:

زه د زړه له ټپه ژاړم په فرياد يم
دی د مستي خټي خاندي لاد لاسه
ملامت نه دی په درد مي خبر نه دی
چي زه څومره يم بې وزله بې مواسه

زرگر چي د ابن بڪار ژړا و فریاد لید، خپله ئې هم زړه ورته ډك
سواو هغه څه چي د ده او د مینځي تر منځ تېر سوي ول، ټول ئې ورته
بیان كړل. ابن بڪار هم ټینگ غوږ ورته نیولی وو. د زرگر هره خبره
چي به ئې اورېدله، په منځ كې به ئې كله سرخي پیدا سوه او كله به تك
ژړې واوښت. زرگر چي خپل بیان بشپړ كړ، ابن بڪار ورته وژړل او وې
ویل: "اې وروړه! زما آن تمام دی. كشكي مي روح له بدنه وتلی وای.
خو په هر صورت، ستا څخه هیله لرم چي پر ما زړه وسوځې. زه به هم
ستا له خبري نه اوږم".

زرگر ورته وویل چي ستا د زرگي اور تر هغو پوري نه سړېږي، تر
څو چي خپله معشوقه و نه وینې. خو په دې كور كې ستا و د هغې كتل
ممکن نه دي. دا كار باید زموږ د كور د څنگ په كور كې تر سره سي.
زما مقصد دا دی چي تاسي دوه باید سره یوځای سئ او خپل د رنځ و
درد، میني و عشق بیان پخپله یو او بل ته وكړئ.

علي ابن بڪار ورته وویل چي ته په كار ښه پوهېږې. هر رنگه چي
دي خوښه وي هغسي وكړه. زرگر وايي چي هغه شپه ئې له ابن بڪار
سره تېره كړه. ټوله شپه ئې تر سهاره د عاشقانو او مینانو نكلونه ورته
وكړه.... کیسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کیسه پاته تر سبا سوه

یو سل او دري شپېتمه شپه

شهرزادي وویل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چي:

زرگر وایي چي هغه شپه له علي بن بڪار سره پاته سوم تر سهاره مي له يوې خوا و بلي خبری ورتنه وکړې. سهار چي مي په خړه لمونځ وکړ، له كوره ئي راووتم او خپل كور ته راغلم. يوآن چي وسو، مينځه راغله. تر سلام و تر عليک وروسته مي د برايې شپې حال چي زما و علي بن بڪار تر منځ تېر سوی وو، ټول مي ورتنه بيان كړ. مينځي وويل چي خليفه نن شپه د بي بي له كوره وتلی دی او زموږ ځای ښه د امن و د مجلس ځای دی. زرگر وایي چي ما ورتنه وويل: "ستا خبره خو بيخي سهي ده، منگر زما كور تر هغه مناسب بولم".

مينځي وويل چي زه به بي بي ته دا حال يوسم چي هغه څه وایي؟ آبس، مينځه ولاړه او بي بي ته ئي حال ووايه. ژر بيرته راغله او راته وې ويل چي: "بي بي ستا خبره ومنله". بيا نو مينځي د زرو يوه كڅوړه راوايستله او ما ته ئي وويل چي بي بي ول زما سلامونه به ورورسوي او دا زر به وركړې چي د ماښام پر مېلمستيا ئي ولگوي.

زرگر وایي چي ما ورتنه وويل چي: "دا پيسې پر ما داسي دي لكه د طواټكي. يوه نيمكه لا والله كه ځني واخلم. زه مېلمستيا پخپلو پيسو درته كوم".

مينځي كڅوړه واخيستله او ولاړه. دا چي له كوره ووتله، زه د گاونډي كور ته ورغلم. فرش مرش و لوبني لوبني سامان مامان مي وروړل. ښه ښه د سپينوزرو او چيني لوبني مي مېلمستيا ته برابر كړل. نور د خورك و د چښنگ هر څه مي تيار كښنوول. مينځه چي د هغې خوا راغله او زما سنجه سرښته ئي وليدله، گوته ئي په غاښ كي ونيوله. ما ته ئي وويل چي اوس نو علي بن بڪار راوله. ما ورتنه وويل چي: "دا

کار بي تانه کپري".

آبس، مينځه په علي بن بڪار پسي ولاږه او هغه ئي راووست. علي بن بڪار چي راغی. زه ئي ښه راغلاست ته ورولاږ سوم. تر لاس مي ونيوی او پر هغه مناسب ځای مي کښناوه. د ريحانو شربت مي په بلوږي گيلاسو کي ورته کښښوول. رقم په رقم عطرونه مي پر وپاشل. مور خپل مجلس کاوه او مينځه ولاږه. د ماښام تر لمانځه وروسته له شمس النهار او دوو نورو مينځيانو سره يوځای راغله. شمس النهار چي علي بن بڪار وليد او بن بڪار بيا دا وليدله، دواږه بپهونه راواوبتل. يو آن وروسته چي پر هونښ راغلل، باره سره کښښوتل، مجلس ئي شرو کړ. يوبل ته ئي د ميني او محبت خبري وکړې. په دې وخت کي ما ورته وويل چي ډوډی خو تياره ده، که اشتهاوي چي حاضره ئي کړو. دوی ول سمه ده.

آبس ما سترخانونه هوار کړل، غوريگان مي پر واوډل. ډوډی چي ئي وخوړه، لاسونه ئي پر ټول، بيا مي نوبلي خونې ته د مينوشی له پاره بوتلل. هورې ئي ځانونه ښه له سده وايستل. شمس النهار ما ته مخ راواړاوه او وې ويل چي تا خوله مور سره ډېر احسان وکړ. باره ئي زما څخه د رباب غوښتنه وکړه. دستي مي رباب وعود ورته حاضر کړل. دې رباب غږي ته کړ، شاباز ئي ورواخيست، تارونه ئي وروپچل او له رباب سره ئي دا بيتونه وويل:

دا څه ښک ساعت دئ چي مي يار راسره مل دئ
ليري له رقيب په خلوت کي جوړ محفل دئ
گل دئ، تازه گي ده، شين چمن، يخ شمالونه دي
شور دئ د مستيو ښاخ پر ښاخ رېز د بلبل دئ

حسن دئ، بنايست دئ، سکونت دئ، مجلسونه
د ا فال مي پر نېک شگون نيولى له اول دئ

د دې بيتو په اورېدلو سره د تحسینو او مرحباوو اوازونه بي
اختياره له خولو ووتل. نزدې وو چي مجلس له خوشالي څخه پر نڅا
راسي. بيا نويوي بلي نجلۍ رباب ته لاس کړ او دا بيتونه ئې وويل:

چي له گل سره مي مل په لاس کي جام دئ
"نن اورنگ د زمانې زما غلام دئ"
د کوثر چيني راماتي پردې محکه
دارم د شاپيريو دا مقام دئ
پاچهي خويو شهير دئ د خو ورځو
د عاشق شهرت همپش على الدوام دئ
د زوال مخ دې خدای نه راباندي ويني
تخت و بخت د سکندر نن زما پر نام دئ

زرگر وايي چي نور نو ما دوی هورې پرېښوول چي خپل عيش و
نوش کوي. زه يو بل کور ته ولاړم او تر سهاره بیده وم. سهار چي
راپاڅېدم. لمونځ و اودس مي وکړ. چای مي وڅکلې او غوښتل مي
چي دوی ته ورسم چي يوه گاونډي رغ راباندي وکړ، ول: "دا برايي
ستاسي کره څه لکه درکه وه؟" ما ورته وويل چي: "ولي خیر کړې، څه
پېښه ده؟" ده راته وويل چي: "کور دي غلو وهلی دئ او مېلمانې چي
دي وه، هغه ئې ټول وژلي دي".

زرگر وايي، دا چې راته وويل، بالا مي زړه تر تلو ولوېد، ستونی
مي وچ سو. له دغه گاونډي سره هغه ځای ته ورغلم. چي گورم، کور پر
دا بله راوېستی دئ. غالی، فرشونه، ظرفونه، چينيان، نيالی، بالستان،

تلتکونه، هست و نېست ئې ټول وړي دي او پر کور ئې لاس تېر کړې
دئ. غلو چي پرون زه ليدلی وم چي دې کور ته سامانونه راجلوم، باره
ئې د غلا نخشه جوړه کړې ده.

گاونډي ته مي وويل چي سامان دي په اور پسې سي، که خه هم له
بل خخه مي غوښتي ول، ځکه که د مالونوڅښتن په دې پوه سي چي
کور غلو وهلی دئ، زما عذر به ومنې. اندېښنه و بېره مي د علي بن بکار
و شمس النهار و خليفه له اسپته ده. بېرېرم چي د دوی حال رسوايي ته
راونه وزی او تر منځ به زما سر پکښې چټ سي. باره مي گاونډي ته
وويل چي ته مي لکه ورور داسي يې، يوه لار وليکه راوښيه، خه وکړم؟
گاونډي راته وويل چي زما خوداسي خوښه ده چي ته صبر وکړه. دغه
غله چي ستا کور ئې وهلی دئ، دوی د دارالخلافي يو شو کسان هم
پخوا وژلي دي. په وژل سوو کسانو کي د کوټوال د کور يو سړی هم
سته. د کوټوالی سپايان اوس په دوی پسې گزري. بنايي گير ئې کړي.
دوی چي ونيول، ستا مقصد به هم تر سره سي او ناره به دي خدای
واوري.

زرگر د گاونډي مشوره خوښه کړه او کور ته ولاړ... کيسه چي دې
حای ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او څلور شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

زرگر چي د گاونډي مشوره واورېدله، خوښه ئې سوه. کور ته ولاړ او له ځانه سره ئې وويل: ابوالحسن له دغه شان واقعي څخه په بېره کي وو چي ما ته پېښه سوه. دی له دغي بېري بصري ته روان سو او پر هغه بلا باندي زه واوښتم چي دی ځني وتښتېد. د زرگر د کور د وهلو خبر ورو ورو په خلکو کي تيت سو او ټول په خبر سول. د ده کور ته خلک رامت سول. چا به ډاډگېر نه ورکوله او چا به ملامتاره. زرگر له ډېري خواشيني څخه له څکي ولوېد. يوه ورځ په کور کي خواشيني ناست دی چي يوه نوکر ئې ورته وويل چي يو څوک په دروازه کي ولاړ دی، زه ئې نه پېژنم خو دی غواړي چي ستا سره وويني. زرگر ورووتی. سلام وعلیک ئې سره وکړ خو ئې نه پېژندی.

دې سړي زرگر ته وويل چي يو پټ کار در سره لرم. زرگر کور ته دننه راووست او د کار پوښتنه ئې ځني وکړه. سړي ورته وويل چي ستا ټول شيان زما سره پراته دي او زما سره يوه پټه خبره هم سته چي ستا دا ټوله خواشيني در څخه ليري کولای سي. خو دا خبره دلته نه سم درته کولای او بايد يوبل ځای ته ولاړ سو.

زرگر وايي چي دې سړي له دې کوره هغه کور ته، له دې ځايه هغه بل ځای ته بېولم او په دې کي شپه راباندي راغله. ما له ده څخه هيڅ پوښتنه نه کوله او بس په پسې وم خود د دجلې رود ته ورسېدو. هورې ئې يوه کښتۍ راوغوښتله او پکښې سپاره سولو او د دجلې ها بلي غاړي ته واوښتلو. له کښتۍ څخه راتا سولو او سړي تر لاس ونيولم او په يوه کوڅه ئې ننه ايستلم. دا کوڅه ما په ټول ژوند نه وه ليدلې.

آبس، سړی د يوه کور و دروازي ته ودرېدی. دروازه ئې خلاصه کړه. زه ئې کور ته دننه بوتلم او د کور دروازي ته ئې غټ د اوسپني

کولپ ورواچاوه. زه ئې تر يو خو دهلبزونو تېر کړم او يو ځای ته ئې ورسولم چي لس تنه پکښې ناست ول. دا لس تنه په رنگ کي داسي سره ورته ول چي تا به ويل سره وروڼه دي. دې زما ملگري هغوی ته سلام واچاوه، هغوی ئې سلام بيا کړ او ما ته ئې د کښښتلو اجازه وکړه. زه کښښتلم او له ډېري ستړيا څخه د سترگو د اړولو نه وم. آخر بېهوبڼه سوم. دې خلکو د گلابو عطر راباندي وپاشل. چي پر هوبڼ راغلم، د خورک وچښنگ شيان ئې راته راوړل. هغه چي مي وخوړل، لاس ماس مو پرېولی او هر يو بيرته پر خپل ځای کښښتلو.

دې خلکو زما څخه وپوښتل چي: "آيا مور پېژني". ما په جواب کي ورته وويل: "يئ، والله کي مي پخپل عمر تاسي ليدلي ياست او دغه سړی چي زه ئې دلته راوستلی يم، هم نه پېژنم". دوی راته وويل چي خپل حال دي راته ووايه او گوره، رشتيا به راته وايي. ما ورته وويل چي زما يو عجيب و غريب حال دی. آيا تاسي زما په کاروبار خبرياست؟

دوی ول، هو! مور هغه خلک يو چي ستا مالونه مو وړي دي او ستا آشنا او هغه نجلی. چي غزلي ئې ويلې، هغوی مو هم دلته راوستلي دي. څرنگه چي هغوی په نظر معتبره خلک راغلل نو مو له ځانه سره وساتل.

زرگر وايي چي ما ځني وپوښتل چي زما آشنا او دا نجلی. اوس چيري دي؟ دوی د خوني پستوته اشاره وکړه، ول هلته ناست دي او زياته ئې کړه چي: "گوره، وروره! په خدای قسم دی چي تر ننه پوري په مور کي هيڅ يوه دا حال چا ته نه دی ويلی. نه مو له دوی څخه د حال پوښتنه کړې ده او نه مو بل چا ته د دوی حال ويلی دی. دغه

سبب دئ چي دوی مو تر اوسه پوري وژلي نه دي. اوس ته د دوی اصلي حال راته ووايه.

زرگر وايي، دا خبري چي مي واورېدې، نزدې وو چي له ډاره مي نفس وڅېږي. هغوی ته مي د غوره مالی په خاطر وويل چي تر تاسي مېرني خو خدای پر دا څلور کونجه دنيا نه دي پيدا کړي او زه چي حقيقت تاسي ته و نه وایم، نو چا ته به ئې وایم. دوی ته مي دغه شان غوړي غوړي خبري کولې او آخر مي له ځانه سره وويله چي له رشتيا ويلو پرته بله لار نسته. باره مي ټول بيان ټکي په ټکي ورته وکړ. دوی چي کيسه ټوله واورېدله، باره ئې علي بن بکار او شمس النهار راته حاضر کړل، ول دا ئې ته دا ئې علي بن بکار او شمس النهار. دغه راز ئې راته وويل د مالو څخه يو څه ور څخه تلف سوي دي او د هغو له بابتنه ئې بخښنه وغوښتله.

ما ته ئې خپل پاته مالونه را کړل خو راته وې ويل چي هغه نور به مور پخپله کورته دروړو. آس، مور له کوره راووتو. علي بن بکار او شمس النهار ته چي مي وکتل، دواړه لکه د مړي کالبوتونه داسي سوي ول. زه ورنزدې سوم، سلام مې ورواچاوه او د مينځيانو پوښتنه مي ځني وکړه. دوی راته وويل چي د هغو حال نه لرو او نه يو خبر چي چيري دي؟

آس، ټوله رارهي سولو خو د کښتۍ ځای ته راوړسېدلو. يوه کښتۍ مو راوغوښتله، پکښې راسپاره سولو او د دجلي دا بلي غاړي ته راواوښتلو. مور چي له کښتۍ څخه راکښته سولو، سمدستي نور سپاره کسان راغلل او په کښتۍ کي کښېستل او کښتۍ چي مخ دي رااړاوه، له سترگو نيهامه سوه. مور هلته ناست وو او له ستړيا و خواشيني څخه د

ښور نه وو چي يو څو تنه سپاره رابښکاره سول او زمور څخه ئې پوښتنه وکړه چي: "تاسي څوک ياست؟"

په جواب کې مور اريان پاته سولو چي څه ورته ووايو. باره مو ورته وويل چي مور له دغو خلکو سره، چي کښتۍ ئې بوتله، راغلي وو. مور غزليان او سندرغاړي يو. سپروراته وکتل او راته وې ويل چي دا خو مو زړه ته نه لوېږي، اصلي حقيقت راته وواياست چي تاسي څوک ياست؟ د کومي کوڅې اوسېدونکي ياست؟

زرگر وايي چي زه پوه نه سوم چي شمس النهار د سپرو مشر ته څه وويل، چي سمدلاسه هغه له آسه راکښته سواو دا ئې پر آس سپره کړه د آس جلو ئې په لاس کي ونيواو تر آس دمخه رهي سو. علي بن بکار او زه ئې هم پر اسانو سپاره کړو او د دجلې پر غاړه ئې د کښتۍ وانانو مشر ته راوستلو. بڼغ ئې وروکړ، د هنې خوا يوه ډله راغله او کښتۍ ئې راوستله مور ئې پکښې کښنولو او تر دارالخلافي پوري ئې راوستلو. مور داسي وارخطا يو چي مرگ مو سمدم په سترگو ليدۍ. له کښتۍ چي راتا سوو، د کښتۍ وانانو مشر شمس النهار ماښي. ته بوتله او څو تنه ئې زمور سره د علي بن بکار تر کوره پوري په بدرگه ملگري کړل. مور چي کورته راوړسېدو، دوى رخصت راڅخه واخيست او پر خپله تړه ولاړل. مور په کور کي داسي له اخه و له ټوخه لوېدلي وو، داسي ډارېدلي وو چي نه په ورځ پوهېدو نه په شپه. شپه چي راغله، علي بن بکار بېهوبښه سو. نر و ښځو باندي ژړل. دى خوار لکه مړى داسي خوږي بوږي پروت وو. يو څو تنه خپلوان ئې پر ما راتاو سول او راڅخه وئې غوښتل چي هر څه چي پر دا هلک راغلي دي، ورته بيان ئې کړم.

ما ورته وويل چي: "گورئ، عزيزانو! ما بد نه دي کړي او تاسي

هم بدمه راسره کوئ".... کيسه چي دي حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼاسوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او پنځه شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:

زرگر دي خلکو ته وويل چي په ما کار مه لرئ. يوگړی صبر وکړئ
چي دا هلک پر هوبن راسي، خپله کيسه به پخپله درته وکړي. زرگر
وايي چي بيا مي نو دوی له رسوايي څخه وډارول او يو څه سختي
خبري مي ورته وکړي. مور په همدې شخړه کي وو چي علي بن بکار
يو څه سره وښورېدی. خپلوان ئې خوشاله سول او د گلاب عطر ئې
سرمو ته ورته ونيول شو پر هوبن راغی. غوښتل ئې چي خبري وکړي
خوله وسه ئې پوره نه ول.

ما غوښتل چي له کوره ووزم خو د علي بن بکار خپلوانو نه
پرېښوولم. بن بکار هغوی ته په اشاره وويل چي پرې مي ېږدي. باره زه
د دوی له کوره راووتلم او خپل کور ته راغلم. کور چي خپلوانو وليدل
پر مخونو ئې چپلاخي (خاپېري) راوگرځولې. ما په لاس اشاره ورته
وکړه. هغوی هم چوپ سول. زه نو نور د ښور نه وم، پر خپل کت
وغځېدم او تر بيا غرمې پوري له ځانه ناخبره پروت وم.

سبا غرمه چي مي سترگي روڼي کړې، اولادونه وکورو لامي راته
ولاړ دي. دوی زما د حال پوښتنه وکړه چي دا څه درېښه سوه په څه
بلا اخته سوې؟

ما ورته وويل چي تاسي يو څه د چښنگ شي مي راکړئ. هغه چي
ئې راوړل او ومني چښل، لږ څه مي توان په وسو. بيا مي د غلا سوو مالو
پوښتنه ځني وکړه. هغوی راته وويل چي پرون يو چا يو څه شيان
راوړي ول او د کور مخ ته ئې ايښي ول. سړی مو پخپله نه دی ليدلی
خوشيان پراته ول.

زما زړه يو څه پر ارامه سو. دوې ورځي له کوره و نه وتلم. ټوله
ورځ به پروت وم. د ولاړېدو شمه راپکښې نه وه. دوې ورځي وروسته
چي مي په پښو کي څه سېک پيدا سو، باره حمام ته ولاړم. فکر مي په
شمس النهار او علي بن بکار بند وو. د هغوله خوا هم هيڅ درک نه سو
معلوم. د ابن بکار کور ته د ورتگ توان هم راسره نه وو او پخپل کور
کي مي هم زاره چاودله. باره مي پر خپلو کړو توبه وکښله او د عافيت
شکر مي پر ځای کړ.

څو شپې په همدې ډول تېري سوې. آخر شيطان وسوسه
راواچوله چي ته ورسه د دوی حال معلوم کړه. له کوره چي راووتم،
يوه ښځه د کور په دروازه کي ولاړه ده. ښه چي مي ورته وکتله، د
شمس النهار مينځه وه. دا چي مي وپېژندله، باره زه ځني رهي سوم، دا
سمه راپسې رهي سوه. په زړه کي وډارېدم او هر څه چي مي ډېر ورته
کتل، هغونه مي بېره زياتېدله. دا درگړده رغونه راباندي کوي چي ته
ودرېږه، زه يوه خبره درته کوم. زه ئې پر خبره غوږ نه نيسم او داغسي
ځني روان يم. يوې گونښې ته چي ورسېدو، د کوڅې په پای کي مويو
ماجت وليدی.

دې راته وويل چي: "ماجت ته درننوزه چي زه يوه خبره درته
وکړم. بېرېره مه". زه ماجت ته ننوتلم دوه رکعته نفل مي وکړل. بيا مي

نومينځي ته وويل چي ته له ما څخه څه غواړي؟ دې زما د حال پوښتنه راڅخه وکړه. ما د خپل ځان او د علي بن بڪار بيان ورته وکړ. دې ته مي وويل چي اوس نو ته حال راته ووايه.

مينځي وويل، په هغه شپه چي مور ستا د گاونډي کره وو او غلود کور دروازه ماته کره او په کور راننوتل. زه ډېره ځني وپېرېدلېم. ډار مي له دې اسيته وو چي ما ول نه گانه خليفه نه وي رااستولي چي ما او شمس النهار ونيسي. آبس، زه و دوې نوري نجوني بام ته وختو او ځانونه مو له يوه لوړ ځای څخه لاندي واچول او منډه مو کره خود دارالخلافي ماني ته ورسېدو. هوري په يوه گوبنه ځای کي پتي سولو. شپه چي ښه تياره سوه. د دجلې درود د خوا درېچه مي خلاصه کره او هغه کبتي. وان ته مو ورېغ کره چي ها بله شپه ئې مور راوستلي وو. هغه ته مي ويل چي د بي بي درک نسته ته مور په کبتي کي کښنوه چي پسې وگرځو او درک ئې معلوم کړو. کبتي. وان په کبتي کي کښنولو. په کبتي کي هيسته و دوري گرځو، چي په دې وخت کي مو يوه بله کبتي. په سترگه سوه. چي ښه مو ورته وکتل، په کبتي کي يو سړی او يوه ښځه ده. ښځه بېهونه پرته ده او کبتي د درېچې خوا ته روانه ده. مور هم په پسې سولو. له درېچې سره کبتي. ودرېده مور هم راکبته سولو، چي گورو دا ښځه شمس النهار وه. دا چي مي وليده له ډېري خوشالي. څخه نزدې وو چي لېونې سوې وای. ما خو له دې څخه لاس پرېولی وو.... کيسه چي دې ځای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او شپږ شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اې زموږ بختور پاچا! اورېدلي مو دي چې: مينځي وزرگر ته وويل چې له کبتي چې راتا سوم او شمس النهار مي وليدله، نزدې وو چې مخ را لگېدلی وای. چې نزدې ورغلم، راته وې ويل چې دغه سړي ته يو زر ديناره ورکړه چې دا ئې تر دې حايه پوري راوستلې وه. باره ما او هغې بلي مينځي دا راپورته کړه او د خوب خونې ته مو بوتله. هغه شپه ډېره نارامه او پلټنده وه. سهار ئې امر وکړ چې نوکران او مينځيانې دي ورته حاضري سي. هغه ورځ و هغه شپه ئې هم په نارامۍ سره تېره کړه. په دا دوهمه ورځ ئې حال يو څه ښه سو. ما چې ورته وکتل، ما چې ويل د گور مړی دئ له گوره راوتلی دئ. باره مي د گلابو عطرونه پر وپاشل، جامې مو ورايشي کړې، لاس و پښې مو ورپرېبولل، د زړه د جوړې او مهربانۍ خبرې مو ورته وکړې، يو څه د خورک مرک و چښنگ مښنگ شی مو هم ورته راوړ او يو څه مو په وخورل او وچښل. د رنگ ښه ئې يو څه پر حای سوه. بيا مي نوورته وويل چې: "بي بي ستا قربان سم، يونوکی د خپل حان په فکر کي سه. پر خپل حان، پر خپله حواني دي زړه وسوځه. دونه دي پر حان درنه کړې ده چې خدای ناکرده يو بل څه در و نه سي".

شمس النهار راته وويل چې: "اې نجلکوټي! په بالله چې مرگ تر دې واقعي ډېر اسانه دئ. زه بې هغه هم والله که ژوندۍ پاته سم. غلو چې موږ د زرگر له کوره وايستلو، پر لاري ئې پوښتنه راڅخه وکړه چې

تاسي ڏوڪ ڀاسو؟ ما ورته وويل چي مور بدلڙني مسلياني يو. زما خبره ئي زره ته ولوبده. بيا ئي له علي بن بڪار ڇخه پوڀسته وڪره چي ته ڏوڪ ڀي او ڇه ڪار ڪوي؟ هغه ورته وويل چي دي د مينڃي زوي دي". باره ئي مور بوتلو، خپل ڄاي ته. هوري چي ئي دا زمور جامواو دا زمور ساٺ و باٺ و زر و زبور ته وڪتل، ارياني واخيستل چي دا راز جامي و پسول خود بدلڙنو مسليانو نه وي.

آس، ما ته ئي وويل چي ته رشتيا راته ووايه، تاسي ڏوڪ ڀاسو. ما چي له ڄانه سره ري ووايه، چي پرپردي خودي نه، بي مرگه ولاڪه ڄني خلاصه سم، باره مي خوله پته ونيوله او سپون مي تر خولي ورته راونه يوست. له علي بن بڪار ڇخه چي ئي هم دوهم وار پوڀستل چي دا ستا شڪل و قواره خود رعيت خلڪو نه معلومپري، هغه هم خاموشه سواو ڇه ئي ورته و نه ويل.

ڇه سردي پرله گرزوم، مور خپل راز همدا سي پت وساته او ڙپل مو. بيشڪه چي خداي تر مور و تر پلار مهربانه دي. پر مور باندي هم خداي رحم وڪر او يوغل ئي راباندي مهربانه ڪر. هغه راته وويل چي د هغه ڪور ڇڀتن ڏوڪ وو، چي تاسي هغه شپه پڪڀي واست. مور ورته وويل چي نوم ئي پلاني دي او زرگري ڪوي.

په غلوكي يوه وويل چي دا سري خو زه پڙنم، ڪور ئي هم رامعلوم دي. اوس دستي به ئي دلته راولم. غلوزه په يوه خونه ڪي واچولم او علي بن بڪار ئي په بله ڪي واچاوه. مور تي وويل چي وارخطا ڪپري مه، تاسي په امان ڪي ڀاسو. له غلوه ڇخه يو تن په زرگر پسي ولاڙ. هغه ئي راووست خو زمور سره ئي مخامخ نه ڪر. زمور ڪيسه ئي هغه ته وڪره. باره يوه غله ڪڀتي راوستله او مور ٽوله ئي پڪڀي

واچولو او د دجلي دا بلي غاږي ته ئې راوستلو او هورې ئې ايله كړو. په دغه وخت كې د گزمې خوشپاره راباندي پېښ سول او راڅخه وئې پوښتل چې تاسي څوك ياست؟ ما د هغو مشر ته وويل چې زه د خليفه له خاصانو څخه شمس النهار يم. برايې د يوه وزير د ماينې ليدلو ته ورغلې وم، غلو ونيولو او دغه ځاى ته ئې راوستلو. غلو چې تاسي وليدلاست، الا ئې كړه او مور ئې پرېښوولو.

د گزمې مشر چې زما خبري واورېدلې، له آسه راکښته سو او زه ئې پر آس سپره كړم. زرگر او علي بن بكار ئې هم پر اسانو سپاره كړل. اوس مي زړه په هغو پسې اور اخلي. نو مينځه وايي چې شمس النهار راته وويل چې: "ته د زرگر كره ورسه او زما سلام ورته ووايه او د علي بن بكار حال راته راوږه".

مينځي زرگر ته وويل چې ما شمس النهار ته وويل چې: "دا خوبه كار نه دئ سوئ". دې اواز راباندي وكېښ او په خښم كې سوه. ما ځني راالا كړه او دا دئ تا ته راغلم چې د علي بن بكار احوال ځان ته معلوم كړم. ستا څخه يوه هيله لرم چې دا يو څه پيسې به راڅخه قبولي كړې، ځكه چې تا زموږ په خاطر له خپلو يارانو څخه ډېر شيان امانت راوړي ول او هغه ټوله غلويو وړل او تلف سول. اوس خو ته مجبور يې چې هغه بيرته وركړې، نو مينځي راته وويل چې ته پر دغه ځاى ودرېږه، زه بيرته راځم.... كيسه چې دې ځاى ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتى روڼا سوه

د شهرزادي كيسه پاته تر سبا سوه

یوسل او اووه شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زمور بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
مينځي زرگر ته وويل چي زما تر راتگ پوري له دغه ځايه مه
بسوره. مينځه ولاړه، د ها خوا چي بيرته راغله يو څه روپۍ ئې ورسره
راوړي وې او هغه ئې زرگر ته ورکړې او ورته وې ويل چي: "اي
خواجه! بيا به چيري د خيره سره وينو؟"

زرگر وايي چي ما مينځي ته وويل چي بي بي ته دي ووايه چي
همدا اوس کور ته ځم او ستا له پاره خو چي وا، غره ته وخېږه، لا خېږم
او هر څونه دروند بار چي وي، ستا په خاطر ئې وړم. زه به ستا و د علي
بن بکار د يوځای کېدوله پاره هيڅ راز مرسته ونه سپموم.

ما چي مال کور ته راوړ، ومي شمېره، پنځه زره ديناره وه. د هر
چا سامان چي تلف سوی وو، د هغو مجرا مي په نغده کي ور خلاصه
کړه. بيا مي نو هغه کور ته نوکران راسره بوتل، چي غلو وهلی وو.
ترکان و خټگر مي راوغوښتل او کور مي تر پخواني حالت ښه ورودان
کړ. نور مي غمونه و پرېشانی. له ياده وايستلې او د علي بن بکار کور ته
وررهي سوم. کورته چي ورورسېدم يو مريي ئې راته وويل چي بادار
ئې شپه و ورځ ستا په لټه کي دئ او زمور سره ئې وعده کړې ده چي هر
چا که ته ورته حاضر کړې، دی به هغه مريي آزادوي. مريان ټوله په
تاپسي گزي. خو زما بادار کله په هوبن کي وي کله بيا بېهوبنه. هر
وخت چي پر هوبن راسي ستا نوم ئې پر ژبه وي او وايي چي دی به
هر و مروت ته راپيدا کوي.

زرگر وایي چي زه له هغه مریي سره بن بکار ته ورغلم. دی پر کت پروت وو او د خبرو نه وو. سر ته ئې کښېستلم. سترگي ئې خلاصي کړې. زه چي ئې وليدل، په ژړا سو او راته وې ويل چي: "خداى دي راوله! هرکله راسې، ښه راغلي". ما دی تر اوږو ونيو، راپورته مي کړ او په غېر پوري مي ټينگ ونياو. ده راته وويل چي وروره! له هغې ورځي راهیسي چي پر دغه کت لوېدلی يم، بيا مي سر نه دی راپورته کړی. د خداى حمدو ثنا دي وي چي بيا مي وليدلې. باره مي دی راولاړ کړ، له کټه مي راکښته کړ او تر اوږو مي نيولی وو چي يو څو گامه ئې واخيستله. بيا مي نوجامې ورايشي کړې يو څه شی می ئې وچښل. د مخ ښه ئې يو څه پر ځای سوه. هغه څه چي مينځي راته ويلي ول، هغه مي ورته بيان کړل. ده مريانو ته اشاره وکړه چي ووځي. هغوی ووتل.

بيا ئې نو راته وويل چي وروره! وخو دي ليدل چي زمانې و تقدير په مور څه کانې هم و نه کړې. زما څخه ئې عذر وغوښت او زما د حال و احوال پوښتنه ئې وکړه. ما هم ټول هغه څه چي راباندي راغلي ول، ټکي په ټکي مي ورته بيان کړل. خورا ډېر تعجب ئې وکړ او نوکرانو ته ئې وويل چي پلانی شی و پستانی شی راوړئ. نوکرانو خورا سنگيني او قيمتي غالی او د سپينو و د سرو زرو لوبسي تر هغه څه زيات چي غلو وړي ول، راحاضر کړل او ټول ئې ما ته کښېسول. ما هغه ټول سامانونه کور ته ولېږل. هغه شپه مي له ده سره تېره کړه. سهار ئې راته وويل چي هر څه لره انتهاسته. د عشق پای يا مرگ دی يا وصال. خوزه تر وصال مرگ ته نژدې يم. کشکي پخوا لا مړ سوی وای داسي دیدنی. خو به نه راباندي تېرېدلای. اوس هم د خداى فضل و کرم

راباندي وسو چي رسوايي ته را و نه وتو. که رسوا سوي وای، گوره
چي اوس به چيري پراته وای. اوس نه پوهېږم چي بله چاره سته کنه.
زه خو که له خدايه نه بېرېدلای، حان مي واژه. اې وروره! زه د قفس
بندي مرغی يم. له دې غمه خو يو وخت هرومرو مرم. خو نه پوهېږم
چي زما د هلاکت ورغ به څه وخت وي. بيا ئې نو تر سترگو اوبسکي
راغلي او دا بيتونه ئې وويل:

زما زړه دئ سرو نازکوشونډو وړی
په هجران کي ئې سم دم د لحد مړی
نه به هيڅ عاشق زما په رنگ رنځوروي
نه بې هيڅکله وي مات زما په شان غړی
محبوبارالره راغله بيرته ولاړه
زمور ياري وه لکه تار چي وي اومړی

دا بيتونه چي ئې وويل، باره زرگر وايي چي ما ورته وويل چي زه
به نواوس کور ته ولاړ سم. نه ويل کېږي چي مينځه دي راغلي وي. بن بکار
راته وويل چي خوبه مي ده، ژر ورسه، گوندي يود خیر خبر راته راوړې.
له ده څخه مي رخصت راواخيست، کور ته راغلم. ساه مي لاسمه
نه وه اچولې چي په دروازه کي د مينځي ښخ سو. چي ولاړ سوم، گورم
چي سترگي ئې له اوبسکو ډکي دي او سلگي ئې جاري دي.
ما ورته ول: "خير دي وی، څه پېښه ده؟" دې ول: "اې خواجه!
ها چي نه مو غوښته، هغه را پېښه سوه. پرون چي زه ستا څخه ولاړم.
گورم چي شمس النهار پر هغه مينځه باندي خښمېدلې ده چي په هغه
شپه زمور سره تللې وه. غوښتل ئې چي جزا ورکړي. مينځي له بېري
څخه منډه اخيستي وه او پيره دارانو هغه راگرځولې وه او غوښتل ئې

چي بير ته ئي بي بي ته په لاس ورکړي. مينځي پيره دار ته د شمس
النهار د هغي شپې ټوله بيان وکړ. دا حال تر خليفه پوري ورسېد. خليفه
امر وکړ چي شمس النهار دي له خپلو مالو و سامانو سره د ده ماني ته
ورنقل سي او له نوکرانو څخه ئي شل تنې ورپرې ايښي دي. له هغه
ساعت وروسته بيا ما نه شمس النهار ليدلې ده، نه دې زه ليدلې يم.
اوس نه پوهېږم چي څه وکړم. شمس النهار خو خپل رازي يوازي زما سره
شريک کړي وو. تر ما بل د راز شريک اوس نه لري.... کيسه چي دې
حای ته ورسېده ...

د سهار شمال را الوتې روڼا سوه
د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او اته شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چي:
مينځي زرگر ته وويل چي اوس خوبي بي بله رازگيره نه لري. ته
اوس ژر علي بن بکار ته ورسه او په حال ئي خبر کړه چي که نه گانه
زموږ داراز رسوا سي چي بيا نو د خان د ژغورلو يوه چاره وسنجوو.
زرگر وايي چي زه د دې خبر په اورېدلو دومره خواشيني سوم
چي دا ټوله دنيا يوه الغه سوه او زما په غاړه کي راو لوېده. مينځي
غوښته چي بيرته ولاړه سي. زرگر وايي چي ما ورته وويل چي اوس د
دې پای څه؟ چاره و تدبير څه دئ؟ دې راته وويل چي تدبير بس
همدا دئ چي که علي بن بکار ستا دوست و اشنا دئ او ته د ده ژغورنه
غوږې، نو چټک ورسه او په حال ئي خبر کړه. زه اوس بيرته هم که

نوي خبره مبره پېښېدله، تاسي ته بيا حال راوړم.

آبس، مينځه ولاړه او زه هم له كوره راووتم او د علي بن بكار كور ته رهي سوم. هغه مي وليدى چي ناست دئ له ځانه سره خيال پلو وهي او د وصال وعده ټاكي او په ناممکناتو كي چورتونه وهي. زه چې وليدلېم، راالائي كړه چي: "څه نوي خبره؟ ولي داسي ژر بيرته راغلي؟"

ما ورته وويل چي چورتونه مورتونه دي هيسته وغورځوه، دا هوا وهوس دي نوريوي خوا ته كړه، ټكه راغله ناورين پر سپور دئ، اوس دي د خپل سر او د مال په فكر كي سه، چي خداى مه كړه دواړه درڅخه ولاړ نه سي.

دا خبري چي ئې واورېدې، د رنگ بڼه ئې والوته، وارخطا سو. ول ژر كوه، وروره! حال راته وايه، څه پېښه ده؟ زرگر هغه څه چي د مينځي له خولې ئې اورېدلي ول، ټوله ورته بيان كړل او په پاى كي دا هم پر زياته كړه چي كه ته نن شپه دلته په كور كي پاته سي، خامخا به هلاك سي او له منځه به تلف سي.

علي بن بكار بېهونه سواو نژدې وو چي نفس ئې تر خوله وخپړي. يو گړى بېحاله وو، وروسته ئې زرگر ته وويل چي: "وروره! څه بايد وسي؟ ستا نخشه څرنگه ده؟" زرگر وايي ما ورته وويل چي تدبير دا دئ، هر څونه مال و سامان چي درسره وړلاى سي، راواښي خله او پر هغو مريانو چي ډېر اعتماد لري، دوى هم د ځان ملگري كړه او درځه چي كوم بل ښار ته كډه سو.

علي بن بكار ورته وويل چي: "يا بسم الله! بله خبره نه پكښي ځاښي" آبس، راولاړ سو، لكه سربداله، له يوه دېواله و له بل دېواله

وهل کپري. د درو اوبنانو بار مال و سامان ئې راټول کړ. خپلوانو ته ئې خپل عذر ووايه او حق پليت ئې ځني واخيست. خپل وصيت ئې هم ورته پرېښوو. اوبنان ئې را په مخه کړل او پخپله پر آس سپور سو. زه هم پټ پسي راووتلم. هغه ورځ مو تر ماښامه او شپه مو تر سهاره مزل وکړ. باره مويو ځای واړول. له اوبنانو مو بارونه کښته کړل، زنگنونه مو وروټړل او موږ ورته بیده سوو. سفر داسي ستړي و ستومانه کړي وو، چي غله راغلي ول او مال ئې ټول وړی وو، مريان ئې ټول وژلي ول او موږ په خبر سوي لا هم نه وو. چي راکښښتو، ځای سته جولانسته. سپين سبيل الله ميدان پاته دئ. له پېښې تېښته نه وه، کار تر کار تېر وو. د خدای توکل مور او اخیست او رارهي سوو. تر سهاره مو مزل وکړ څو يو ښار ته راوړسېدو. په ښار کي مويو ماجت پیدا کړ او هورې مو د ماجت و څنگ ته هغه ورځ تر ماښامه پوري په لڅ بدن او پر وچه محکه تېره کړه. چي شپه سوه، ماجت ته ننوتو. هغه شپه مو په وړي نس تېره کړه. سهار چي سو، لمونځ و اودس مو وکړ. ناست يو چي په دې وخت کي نابیره يو سړی راغی. سلام ئې راواچاوه. دوه رکعته لمونځ ئې وکړ. بيا ئې نو مخ راواړاوه او وې ويل: "ورونو! تاسي لکه چي مسافر ياستی".

موږ ورته وويل: "هو! مسافر يو. مالونه مو غلويو وړل. موږ ئې لڅ لپړ کړو او دې ښار ته راغلو. دلته نه څوک پېژنو نه ئې اېژنو". سړي وويل چي که غواړئ چي زما کره راسی خو کور مي تر تاسي جار. زرگر ول، ما علي بن بکار ته وويل چي درپاخه، چي د دې سړي کره ولاړ سو. هلته به له دوو شيانو خلاص سو. يو دا چي څوک به راسي او موږ به پر دې حال وويني، رسوايي ته به راووزو. بل دا چي موږ خو

مسافر و بچاره خلک يو او هيڅ لار نه ده راملومه.

بن بکار وويل چي: "ستا خوبه وي، زما په سر کي لا خوبه وه".
هغه سړي بيا راته وويل چي اي مسافرو، رايي چي خو. زرگر ورته
وويل چي يابسم الله!

آبس هغه سړي خپلي جامې مامې راته راوايستلې، ډېره مهرباني
ئې راسره وکړه او مور هم له ده سره د ده و کور ته ولاړو. د کور دروازه
ئې وروټکوله. يوه کوچنوتې مزدوره ئې راووتله. سړي په کور ننووت،
مور هم په پسې سوو. بيا ئې بوخچه راوړه او مور ته ئې سمې جامې
راواغوستلې. مور ناست وو چي يوې نجلۍ سترخان راوړو. زموږ مخ ته
ئې اوار کړ. مور يوه گوله موله واخيستله. سترخان ئې بيرته ټول کړ.
مور په هغه کور کي ناست وو چي شپه سوه. علي بن بکار په ژړا سواو
زرگر ته ئې وويل چي: "وروره! پوه سه چي مور ته مرگي دوگامه ولاړ
دئ نو غواړم چي تا ته خپل وصيت وکړم. وصيت مي دا دئ چي که
زه مړ سوم. زما مور به راخبروي چي دلته راسي او زما پر قبر حاضره
سي. هغې ته به ووايي چي زما په بيلتانه کي به صبر کوي".

دا خبري چې وکړې، بوخ راوونست او بېهونه سو. پر هوبن چي
راغي، د يوې نجلۍ اواز موله ليري تر غور سو، چي سندري وايي او دا
بيتونه پکښې زمزمه کوي:

ستاله غمه مي ملا کړوپه سوه ماتېږي
اسماني ټکي ډبري دي رالوېږي
پر دنيا و مافيها مي دا يو سرسته
دغه سرخو دي زما، تر تا جارېږي

بن بکار چي د نجلۍ سندره واورېده، لويه چيغه ئې تر خوله ووتله

او روح ئې اسمان ته والووت. زرگر وايي کله چې مي وکتل چې علي بن بکار مړ سو. دی مي پر خدای وسپاره او ورته ومي ويل چې پوه سه! زه به بغداد ته ولاړسم چې ستامور و خپلوان ستاد تجهيز و تکفين له پاره راحاضر سي.

آبس، دوې پنبې دغه وي، دوې مي نوري پور کړې. بغداد ته راغلم. اول خپل کور ته ولاړم، جامې مامې مي بدلي کړې. بيا نو د علي بن بکار کور ته ورغلم. مريانو چې زه وليدم، رالا ئې کړه او د علي بن بکار پوښتنه ئې وکړه. هغو ته مي وويل چې د علي بن بکار له مور څخه اجازه واخلي چې زه ورسره وگورم. هغو اجازه واخيستله او زه هغې ته ورغلم او سلام مي ورواچاوه. بيا مي نو ورته وويل چې هر کار چې د خدای له جانبه وي، مور پر سروسترگو منلی دی. د ازل کبلي نه په بله کېږي. هيڅ ساکن د خدای بې اذنه نه مري. د علي بن بکار مور زما د خبرو په مطلب پوه سوه او زړه ته ئې ولوېده چې زوی ئې مړ سوی دی. باره ئې سر پټ کړ او د نورو بورو ميندو په شان ئې ډېري اوبسکي تويي کړې. آخر ئې راته وويل چې ته و خدای که به نه راته وايې، په زوی مي څه سوي دي؟

ما له ډېره غمه جواب نه سواي ورکولای. دې چې زما دا حالت وليد، ژړا ئې په ستوني کې وچه سوه او پر دا بله راواوښته. بېهونه وغږېدله. چې پر هوبن راغله وي ويل: "په زوی مي څه وسول؟"

ما ورته وويل چې: "خدای دي له داسي غمه وساته چې دا به دي تر پوري هېرېږي. خدای دي د دې مصيبت اجر ونه درکړي". بيا مي نوله سره تر پايه ټوله ماجرا ورته بيان کړه. دې راڅخه وپوښتل چې: "زوی خوبه مي کوم وصيت نه وي درته کړی".

ماول، هو! راته کړی ئې وو او هغه څه چې ئې راته ویلي ول، دې ته مي ورسول. بيا مي دې ته د تجهيز و تکفين په کار کي د تلوار مسئلې ته اشاره وکړه. مور چې ئې دا واورېده، بيا بېهونه سوه. يوگړی وروسته ئې سترگی روڼی کړې او هغه څه چې مي ورته ویلي ول، د هغه له پاره روانه سوه. زه خپل کور ته رهي سوم او پر لاري چورت اخیستی وم. د علي بن بکار په باره کي مي فکر تللی وو چې يو چا تر لاس ونيولم.... کيسه چې دې حای ته ورسېده ...

د سهار شمال راوالتی روڼا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

يو سل او نهه شپېتمه شپه

شهرزادي وويل: اي زموږ بختور پاچا! اورېدلي مودي چې:

زرگر ويل چې نابره مي يوې ښځې لاس راکش کړ. چې داسي مي ورته وکتل، د شمس النهار مينځه وه. منگر ډېره خپه و ژړانده ښکارېدله. چې يو بل مو سره وپېژندل، دواړه په ژړا سولو، تر کوره چې راورسېدو، ما ورته وويل چې خبره نه يې چې علي بن بکار ته څه پېښه سوه؟ دې ويل، يئ، په هغه خدای که په خبره يم. باره مي په حال خبره کړه او د بي بي پوښتنه مي ځني وکړه.

دې ول، خليفه د هغې په حق کي د هيچا په خوله و نه کړه او د هيچا پر خبره ئې غوږ و نه نيو او د دې کارونه ئې ټول ښه وگڼل. ورته وې ويل چې: "اي شمس النهار! ته پر ما بيخي ډېره گرانه يې او هر څه

چي ستا له لاسه رارسېږي، ټوله زغمم. باره ئې امر وکړ چي دې ته دي يوه جلا ماني ورکول سي او د دې خونه ئې په رقم رقم ورېښمينو غاليو او نورو زينتي شيانو وربښکلې کړه. د خداي کارونه دي، يوه ورځ چي خليفه له خپل عادت سره سم له شمس النهار سره په عيش و نوش اخته دئ، او د خليفه نوري خاصه گاني هم حاضري دي او هره يوه له خپلي رتبي سره سمه پر خپل ځای ناسته وه. شمس النهار د ده څنگ ته ناسته وه. په دې وخت کي خليفه يوې نجلی ته د سندري ويلو امر وکړ. نجلی رباب را واخيست او دا بيتونه ئې وويل:

زما په سترگو ئې وگورئ دغه حور دغه صنم
قد د سروې ورته مات دئ د نرگس ملا ورته خم
د خوبانو په محفل کي د غمزو تبخ چي چلېږي
هيڅ عجبه ئې مه بولئ ککړۍ پرې درستم
دا ارمان مي راپوره کړئ، که قربان سوم تردې ميني
د ورېښمو کفن راکړئ، تابوت جوړ کړئ له شېشم

شمس النهار چي د نجلی دا بيتونه واورېدله، نور ئې له تابه ووتله او بېهوبښه ولوېده. د خليفه له لاسه جام ولوېد او داغسي ئې وړالا کړه. په مينځو هم نارې و سوري گډي سوې. خليفه چي ورنزدې سو غوښتل ئې، له مخکې راپورته کړي، د هغې ساه له کيهاوو بيا ختلې وه. خليفه د دې په مرگ دومره خوابدي سو چي د چنگ و رباب، عود و سيتار، جام و صراحي د ماتولو امر ئې وکړ. شمس النهار ئې په يوه خونه کي کښېښووله او ټوله شپه ئې سر ته ناست وو. ورځ چي روڼا سوه، غسل و کفن ئې ورکړ او خاورو ته ئې وسپارله. دی پخپله غمجن او خواشيني کښېښوست او نور ئې نه د دې د مرگ پوښتنه وکړه او نه ئې د

دې واقعي بازخواست وکړ.

بيا نومينځي زرگر ته وويل چي ته و خداى که به د علي بن بکار د جنازې پر وخت ماته خبر نه راکوې چي زه ئې هم پر جنازه باندي حاضره سم. زرگر ورته وويل چي تا به چيري پيدا کړم؟ نجلى ورته وويل چي د شمس النهار د مرگ پر مهال خليفه خپلي ټولي مينځيانې آزادي کړې. زه هم اوس آزاده يم او د شمس النهار پر قبر ناسته يم. د هغې قبر په پلاني ځاى کي دى.

زرگر وايي اوس، زه و دا د شمس النهار قبر ته ورغلو او زيارت مو وکړ. بيا نو پخپلو کارو اخته سوم، منگر د علي بن بکار د جنازې لار مو تل څارله. هغه وو چي جنازه ئې راوړسوله. د بغداد خلک ئې جنازې ته ورووتل. ما د بنځو په مينځ کي هغه نجلکوټې مينځه هم وليدله. تر ټولو بنځو دا ډېره خوابدې بنکارېدله. ما پخپل عمر په بغداد کي دونه درنه جنازه نه وه ليدلې. جنازه ئې په ډېر حرمت سره هديرې ته يووړه او خاورو ته ئې وسپارله. زرگر وايي چي زه تل د ده او شمس النهار زيارت ته ورتلم.

شهرزادي وويل: ما چي د نكلو په كتابو کي د دوى بيان لوستلى وو او د خلکو له خولو مي اورېدلى وو، تاسي ته مي وکړ. منگر تر دې عجيب نکل به سبا شپه که د ژوند پر مېنه وم، درته وکړم. دا نکل د ملک شهرمان نکل دى... کيسه چي دې ځاى ته ورسېده...

د سهار شمال راوالوتى روپا سوه

د شهرزادي کيسه پاته تر سبا سوه

(د دې ټوک پاى)

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**